

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Cărți populare

LITERA

CHIȘINĂU 1998

CZU 820/89(100)-31
C 27

Textele care urmează au fost reproduse din următoarele ediții:

Alexandria. Esopia. București, Editura Minerva, 1960, BPT; *Sfintele amintiri.*
Sinaxar. Chișinău, Editura Hyperion, 1992; Anton Pann. *Scrisori literare*, vol. 3.
București, Editura pentru literatură, 1963.

Reproducerea prezintă în întocmai particularitățile de limbă ale timpului și ale autorilor care au făcut aceste stilizări, adaptări sau repovestiri.

Coperta: *Isai Cârmu*

ISBN 9975-74-122-3

© LITERA, 1998

CUV~NT }NAINTE

Edi\ia de fa\ }ncearc[s[reuneasc[pentru lectura t`n[rului cititor c`teva dintre cele mai reprezentative c[r\i populare rom`ne=ti, care au avut o intens[circula\ie pe p[m`nturile noastre, }ncep`nd cu secolul al XVII-lea =i p`n[}n ziua de azi.

C[r\ile populare au fost c[r\ile de lectur[dintotdeauna ale celor mai diverse categorii de cititori. Mai mult chiar, pentru cei ne=tiutori de carte au fost c[r\i de ascultare, citite fiindu-le de c[r]turari. B. P. Ha=deu este savantul care a afirmat c[„}nainte de a desf[=ura }ntr-o limb[o literatur[cult[, *cartea poporan[*, }n curs de secol, este *unica literatur[a na\iunii }ntregi*“ (sublin. red.). Astfel c[la }nceput c[r\ile populare erau r[sp`ndite de la o genera\ie la alta prin numeroase c`pii de manuscrise sau pe cale oral[de cele mai multe ori. Pe la sf`r=itul secolului al XVIII-lea, dar mai ales }n secolul al XIX-lea ele au continuat s[fie r[sp`ndite =i citite }n numeroase edi\ii tip[rite, care sunt bine cunoscute =i studiate }n circuitul =tiin\ific.

Edi\ia noastr[cuprinde patru dintre cele mai cunoscute c[r\i populare: *Alexandria*, *Varlaam =i Ioasaf*, *Archirie =i Anadan =i Esopia*. }n scopul unei mai bune familiariz[ri a cititorului cu istoricul r[sp`ndirii acestor patru crea\ii }n spa\iul rom`nesc, d[im }n cele ce urmeaz[mai }nt`i o succint[informa\ie despre originea lor =i apoi despre }mprejur[rile }n care au ajuns s[fie tip[rite }n rom`ne=te.

Alexandria este un roman popular, care dateaz[din sec. III }nainte de erea noastr[=i a fost scris de un anonim }n limba greac[}n Egiptul elenistic. Din Egipt romanul a c[l]torit apoi }n r[s]rit, }n \[rile care f[cuser[odat[parte din imperiul lui Alexandru cel

Mare, =i s-a r[sp]ndit cu deosebire]n imperiul bizantin, unde cap[-t] un colorit cre=tin. Din Bizan\ romanul a p[truns]n Apus prin traduceri latine.

Dup[un text latin s-a f[cut]n sec. al XIII-lea o traducere]n s`rbo-croat[, identificat[ca izvor al primei transpuneri rom`ne=ti a *Alexandriei*, realizat[]n a doua jum[tate a secolului al XVI-lea. Manuscrisul acesta nu s-a p[stiat, au r[mas doar m[r-turii despre el la Neagoe Basarab =i mitropolitul Grigore al Sucevei. Cea mai veche copie cunoscut[e datorat[preotului Ion Rom`nul din satul S`npetru (Hunedoara), scris[]ntre 15 iunie 1619 =i 15 februarie 1620.

Dup[afirma`ia lui Antonio Maria Del Chiaro, secretarul lui Constantin Br`ncoveanu,]n 1713 ar fi ie=it din tipografia lui Antim Ivireanu prima edi`ie tip[rit[a c[r]vii, dar nu s-a p[stiat nici un exemplar. Edi`ia ap[rut[la Sibiu]n 1794,]n tipografia lui Petre Bart, cu cheltuiala lui Simion Pantea din S[clucia de Sus este prima edi`ie tip[rit[cunoscut[. Doi ani mai t`rziu, cartea apare la Movil[u]n tipografia protopopului Mihail Strelbi\ki. Edi`ia de la Sibiu a fost stilizat[de M. Sadoveanu]n 1909 sub titlul *Istoria Marelui }mp[rat Alexandru Machedon,]n vremea c`nd era cursul lumii 5250 de ani*.

Varlaam =i Ioasaf este un roman popular de apologie a vie`ii cre=tine, cu un profund fond moral, religios, a c[r]vii fabul[se g[se=te]n legenda indic[despre Buddha,]ntemeietorul unei noi religii.]n secolele VI-VII]nainte de erea noastra legenda indian[a fost prelucrat[de un cre=tin =i a trecut din India]n Persia. De aici a c[l[torit mai departe p`n[un c[lug[r] Ioan i-a dat forma greceasc[, de la care a p[truns]n toate literaturile europene: romanice, slavice =i germanice. Cel mai vechi manuscris slavonesc al romanului dateaz[din secolul al XIV. Traducerea]n rom`ne=te s-a f[cut de pe un manuscris slav]n anii 1648-1649 de c[tre Udri=te N[sturel, cumnatul lui Matei Basarab. Acest manuscris nu s-a p[stiat. Au fost semnalate]ns[trei c[pii din a doua jum[tate

a secolului al XVII-lea ale gr[m]ticului domnesc Fota, datorit[vechimii =i apropierii lor de traducerea lui Udri=te N[sturel. O copie a acestuia din 1675 este singura versiune a romanului care s-a tip[rit la 1904. Se cunosc =i dou[prelucr[ri ale romanului *Varlaam =i Ioasaf*, una dintre ele apar[ine lui M. Sadoveanu care, [n colaborare cu D. D. P[tr[=canu, a adus vechea nara[iune cu caracter popular [n cadrul literaturii culte sub urm[torul titlu: *Istoria Sfin[ilor Varlaam =i Iosaf de la India*.

Archirie =i Anadan este o povestire popular[cu finalitate moralizatoare de origine asiro-babilonian[=i dateaz[, dup[cercet[riile mai noi, din veacul al VI-lea [nainte de erei noastre.

Povestirea, una dintre cele mai interesante transmise de vechiul Orient, ajunge [n limba rom[na [prin filiera slavon[, fiind tradus[spre sf[r=itul sec. al XVII-lea, dup[o redac[ie s[rbocroat[. [n urm[toarele dou[secole povestirea cunoa=te o larg[r[sp[ndire, p[str[ndu-se [n limba rom[na [circa 45 de manuscrise, care au circulat [n toate provinciile rom[ne=ti, cele mai multe provenind din Moldova, iar cele mai vechi [n Transilvania. Anton Pann este scriitorul care a stilizat =i a tip[rit pentru prima oar[povestirea [n rom[ne=te [n 1850 cu titlul: *[n]leptul Archir cu nepotul s[u Anadam*.

Esopia este o carte popular[ce cuprinde via[a =i fabulele atribuite legendarului Esop. Romanul are la baz[un fapt real: existen[a unui sclav excep[ional dotat cu inteligen[a =i talent, friganul (sau tracul) Esop, contemporan cu Cresus =i Solon (secolul al VI-lea [nainte de erei noastre). Aceast[existen[a neobi=uit[a fost [esut[[n legend[. Scrierea este rezultatul unei interferen[te spirituale a Orientului asiatic cu Antichitatea elen[. [n literatura rom[na [*Esopia* p[trunde destul de t[rziu. Primul manuscris dateaz[din 1703, fiind copiat de Costea dasc[lul din +cheii Bra=ovului. Prima edi[ie tip[rit[la noi este cea din 1795 de la Sibiu a tipografului Petru Bart, cel care tip[rise cu un an mai devreme *Alexandria*. [n 1909 M. Sadoveanu editeaz[la F[il-

ticeni o versiune stilizat[a variantei ap[rute la Sibiu, asigur`ndu-i astfel o larg[circula\ie. Stilizarea poart[urm[torul titlu: *Esopia sau Via\ a =i pildele prea]n\eleptului Esop*.

}n sf`rit, men\ion[m c[pentru edi\ia noastr[, am g[sit de cuviin\ s[select[m textele stilizate, prelucrate de Mihail Sadoveanu (*Alexandria, V[rlaam =i Ioasaf, Esopia*) =i Anton Pann (*Archirie =i Anadan*), texte atinse de m[iestria de condei a celor doi mari scriitori =i devenite mai accesibile cititorului c[ruia i se adreseaz[. Prin gestul lor nobil ace=ti scriitori au f[cut nu numai o oper[de culturalizare la timpul c`nd au creat, dar au mai contribuit la perpetuarea unor valori artistice populare de-a lungul timpurilor, s[ajung[p`n[la noi =i s[treac[]n eternitate.

ISTORIA MARELUI ÎMPĂRĂT
ALEXANDRU MACEDON, ÎN VREMEA CĂND
ERA CURSUL LUMII
5250 DE ANI

DESPRE NETINAV-]MP{ RATUL

]mp[r]\ea la r[s[rit]n India marele Por-]mp[rat, =i la amiaz[zi domnea peste Persia marele Darie-]mp[rat, iar] Merliche-]mp[rat st[p`nea R`mul =i tot Apusul cu to\i craii; =i la Macedonia era Filip-craiu. Iar] peste Eghipet]mp[r]\ea Netinav-]mp[rat, carele era filosof mare, =i fermec[tor =i cetitor de stele, =i era at`t de m[iestru c`t lua bun[t]\ile =i dulcea\ a de la patru \[ri, adic[: gr`ul, vinul, untul =i mierea. +i era \ara lui toat[s[n[toas[=i plin[de toat[dulcea\ a lumii; iar]n \rile altora era tot foamete =i boale grele; cine mergea asupra lui Netinav nu-l putea bate, c[f[cea farmece, =i b[tea o=tile, de fugeau =i se risipeau =i nu =tiau ce s[fac[: =i pe el nimenea nu-l putea birui.

Atunci se adunar[acei patru crai la craiul avarilor, la un scaun =i se sf[tuur[zic`nd:

— Ce s[facem noi cu Netinav,]mp[ratul Eghipetului? C[iat[cum ne s[r[ce=te \rile =i noi nu putem s[ne batem cu el, de farmecele lui!

+i a=a scriser[ei carte la Darie-]mp[rat peste per=i, astfel:

„Scriem noi patru crai: craiul avarilor, craiul arapilor,]mp[ratul caz`lva=ilor =i craiul etiopilor, la marele]mp[rat Darie al Persiei, ca la un Dumnezeu al Dumnezeilor =i]mp[ratul]mp[ra\ilor. Aceasta-\i d[m de =tire]mp[r]\iei-tale c[este un]mp[rat la Eghipet, anume Netinav, carele at`ta de fermec[tor este,]nc`t ne-a luat toate bun[t]\ile noastre; =i el la oaste nu mai merge, ci=-i m`n[numai o=tile sale, =i bat o=tile lui pe toate o=tile noastre. Te rug[m cu capetele plecate p`n[la p[m`nt s[ne dai oastea ta]ntru putere, ca s[-l scoatem din \ara Eghipetului =i s[pui,]mp[r]\ia-ta,]mp[rat de la tine, c[el este sterp =i fii nu are, =i noi ai t[i s[fim.“

Darie-]mp[rat, cetind cartea, se mir[de Netinav =i, milosti-vindu-se la cererea]mp[ra\ilor, str`nse oaste mare. +i se scul[]nsu=i Darie-]mp[rat cu puterea lui =i porni asupra lui Netinav la Eghiptet, trime\`nd solul s[u la cei patru crai ca s[le spuie c[el a plecat asupra lui Netinav. Iar ei, v[z`nd pe sol, s-au]nchinat la mila lui Darie-]mp[rat. +i merg`nd asupra lui Netinav cu to\ii, se apropiar[de \ara Eghiptetului; =i v[zur[boierii lui Netinav, =i alerg[un boier anume Verveli= la Netinav =i zise:

— O, Netinave-]mp[rate! S[=tii c[ast[zi dai zile multe pentru pu\ine, c[ast[zi, iat[, marele]mp[rat Darie cu toat[oastea lui a venit la hotarul \[rii noastre.

Netinav zise:

— O, dragul meu Verveli=! nu bat oameni mul\i r[zboaiele, ci vitejii cei buni; c[sunt viteji]ntre viteji, ca =i cai]ntre cai; iar[tu te-ai speriat, ci nu te teme. Mergi la hotar =i \ine straja acolo, =i la mine trimete glas, c[eu voi repezi c[r\i pe la boieri, s[se g[teasc[de oaste =i s[se str`ng[la Eghiptet.

+i dup[aceasta, se duse Verveli=]napoi cu straja, iar[Netinav f[cu ni=te vr[jitorii, c[topi cear[=i o v[rs[]ntr-o tipsie de aur, =i f[cu o=ti de cear[; =i v[zu Netinav oastea lui spart[, =i v[zu pe Dumnezeu Per=ilor]n Eghiptet. +i zise Netinav:

— O, vai de tine, Eghiptete! }n mul\i ani te veseli=i =i bine petrecu=i cu]mp[ratul Netinav, ci de ast[zi fi-ve\i robi per=ilor lui Darie.

+i pl`nse Netinav-]mp[rat =i scrise carte;

„Scriu vou[, egiptenilor, c[nu putui r[bda s[v[d amarul vostru. Ci m[dusei de la voi b[tr`n, =i m[voi]ntoarce t`n[r de treizeci de ani =i scoatev[-voi din m`na lui Darie-]mp[rat.“ +i zise:

— Vai de acela care n[d[jduie=te spre vr[jitori: ca =i acela ce se razim[de umbr[, =i c`nd g`nde=te s[se odihneasc[, cade jos.

+i puse stema]n pat =i cartea pe mas[, =i chem[pe b[rbierul lui, =i-i rase barba, must[\ile =i capul, =i se]mbr[c[]n haine proaste

=i ie=i noaptea din Eghipet; =i se duse la Filipus, cetate]n Macedonia, =i se f[cu vr[jitor doftor, =i =edeia]ntr-un loc dosnic]n cetate.

Iar]n urm[-i merser[egiptenii la cur\ile lui =i nu-l g[sir[; ci g[sir[stema]n pat =i cartea lui pe mas[; =i mult pl`nser[pe Netinav. +i zidir[st`lp¹ =i-l v[rsar[]n chipul lui Netinav, =i-i puser[stema]n cap, =i cartea]n m`n[. Iar[Darie]mp[rat lu[Eghipetul, apoi se]ntoarse]n Persia.

DESPRE OLIMPIADA

Iar[Filip, craiul din Macedonia, av`nd a purcede la oaste, chem[pe Olimpiada-]mp[r[teasa =i-i zise:

— Eu m[duc la oaste, =i tu feciori nu faci; iar acum de nu vei face fecior p`n[m[voi]ntoarce de la oaste, tu nu vei mai fi cu mine!

+i o s[rut[dulce =i se duse. Olimpiada era frumoas[f[r[seam[n =i era stearp[: fecior nu f[cea. +i mult se]ntrist[ea de acel cuv`nt =i era sc`rbit[. Ci o roab[a]mp[r[tesei =tia pe Netinav vraciul, adic[doftorul, =i gr[i:

— Doamn[Olimpiad[! Este aicea]n cetatea noastr[un vraci foarte mare, s[-l]ntreb[m, poate are ierbi de feciori!

Iar[]mp[r[teasa m`n[roaba degrab[la vraciul Netinav =i-i zise:

— Vraciule, m-a m`nat doamna mea]mp[r[teas[s[te]ntreb, poate ai ierburi de feciori.

Vraciul zise:

— Am ierburi de feciori.

Roaba se]ntoarse la]mp[r[teas[=i spuse c[are vraciul ierburi de feciori.]mp[r[teasa chem[pe Netinav; =i el se duse =i o v[zu frumoas[f[r[seam[. +i gr[i]mp[r[teasa:

(St`lp — statuie, monument)

— Omule! Putea-vei tu s[faci s[nasc feciori? C[bun[plat[]\i voi da.

Iar[el fu s[getat]n inim[de frumuse\ a ei, =i zise:

— V[d c[va s[fie cu tine Amon Dumnezeu, =i vei na=te un fiu.

Iar[ea zise:

— Cum =tii, a=a s[faci.

+i el vorbi:

— Va veni Amon Dumnezeu, iar[tu s[fii singur[]ntr-o cas[; =i s[-mi ar[\i u=a; =i de cei vei vedea s[nu te sperii.

+i-i ar[t[ea lui Netinav u=a; =i se duse sara Netinav la Olimpiada. +i se f[cu cu capul de leu, =i cu picioarele de vultur, =i cu coad[de aspid[, =i cu dou[aripi: una era neagr[=i alta era de aur. +i a=a intr[la Olimpiada]n cas[, =i st`nse lum`narea =i se culc[cu ea. Iar[diminea\ a fu om ca =i al\ii, =i-i zise:

— De azi]nainte s[nu bei vin, nici mied, nici nimic spurcat s[nu m[n`nci, c[ai]nceput s[faci fiu care va fi]mp[rat a toat[lumea, peste to\i]mp[r[\ii. +i s[-mi faci cas[aproape de tine =i s[m[chemi c`nd va veni vremea s[na=ti!

+i-i f[cu chilie aproape de ea, =i-l hr[nea =i-l \inea foarte bine, =i se bucura Olimpiada.

NA+TEREA +I COPIL{RIA LUI ALEXANDRU

Ceasul na=terii veni, =i]mp[r[teasa chem[pe Netinav =i-i zise:

— Ceasul na=terii a sosit.

+i c[ut[Netinav]n stele =i zise:

— S[\ii pu\intel, s[nu na=ti, c[este ceas r[u =i planetele nu s-au tocmit pe stare, =i crugul st[pe lun[=i zodiile n-au purces, =i stelele stau pe loc, =i de vei na=te acum, vei na=te om prost ca =i al\i oameni.

+i \inu pu\intel p`n[st[tur[planetele pe tocmeal[=i n[scu fiu, =i zise:

— S[-i punem numele Alexandru.

+i s-a n[scut feciorul]n luna lui martie a dou[sprezecea zi, =i-l lu[moa=a =i-l duse la biserica lui Amon =i Apolon Dumnezei =i-l binecuv`ntar[preo\ii =i-i puser[numele Alexandru. Grece=te a=a se cheam[, iar[rom`ne=te mare, ales, c[era mai ales dec`t to\i.

Iar[Filip-craiu venea de la oaste, de la Darie-]mp[rat; =i]ntr-o noapte v[zu]n vis; =i ie=i din cort, se a=ez[dinaintea cortului, =i chem[pe Aristotel, =i-i spuse visul zic`nd:

— V[zut-am ast[-noapte]n vis ca mi-a adus Amon Dumnezeu un fecior mic.

+i filosoful i-a r[spuns:

— Bucur[-te, Filipe, c[ai dob`ndit fiu din Olimpiada!

+i vorbind el astfel, sosi un vultur mare =i trecu peste Filip, =i=i l[s[oul]n poala lui Filip; iar[craiu se sperie =i s[ri de pe scaun, =i oul]i c[zu jos din poal[, =i cr[p[oul =i ie=i un =arpe mic din el, =i]nconjur[oul, =i c`nd vru s[intre]nd[r]t, muri la gura oului. Aristotel zise:

— Craiule Filipe! S[=tii c[visul t[u se va izb`ndi, c[acel ou este p[m`ntul, iar[=arpele cel mic este fiul t[u, =i va lua lumea toat[=i la mo=ia lui nu va mai merge.

}ntr-aceea sosir[boierii de la Olimpiada =i spuser[lui Filip c[a n[scut]mp[r]teasa fiu; =i se veseli Filip-craiu, =i purceser[spre Macedonia. +i cum s-a apropiat, ie=ir[]nainte-i to\i boierii cu daruri =i cu fiul, =i se]nchinar[]naintea lui Filip-craiu; iar[lui Filip bine-i p[ru de fiu, =i-l lu[]n bra\le =i-l binecuv`nt[, =i zise fiului:

— Bucur[-te, al doilea Iosif preafrumoase!

+i au]n\eles craii, =i Eraclie-]mp[rat. +i-l lu[=i Aristotel pe Alexandru]n bra\le, =i-l binecuv`nt[=i zise:

— S[fie m`na ta peste to\i]mp[ra\ii din lume.

+i merse la Filipus cetate =i mult se veseli craiu.

Iar[Filip-craiu chem[pe Aristotel, =i-i zise:

— Dasc[le Aristotel, s[-l iei pe Alexandru meu s[-l]nve\i cartea =i filosofia ta, =i]n\elepciunea ta.

+i-l lu[Aristotel =i-l]nv[\[carte,]ntr-un an *Psaltirea =i Psalmii*; =i se mirau voinicii de el, cum]nv[\a a=a de iute =i bine.

}ntr-o zi se duse Netinav la Olimpiada =i zise:

— }mp[r[teas[Olimpiado! S[spui lui Alexandru s[vie la mine, s[-l]nv[\ filosofia mea. S[vie sara la mine s[-l]nv[\ cursul planetelor, starea crugului, umbletul zodiilor, numerile, temeliile =i cetirea stelelor.

Olimpiadei]i pl[cu aceasta =i chem[pe Alexandru =i-i zise:

— F[tul meu Alexandre, iat[acest filosof foarte mare, =i cetitor de stele, =i =tiutor de planete =i de crugul cerului, =i mi-ar fi voia s[]nve\i. +i mai zise mum[-sa: S[rut[m`na lui Netinav.

+i Netinav]nc[s[rut[pe Alexandru. Iar[Olimpiada zise:

— +ezi, dasc[le, =i prime=te al t[u la tine!

+i vorba asta nu o pricepu Alexandru. Netinav zise:

— S[vie Alexandru sara la mine =i ziua la Aristotel; la mine noaptea, ca s[-l]nv[\ cetitor de stele, =i umbletul planetelor =i zodiile cerului.

+i a=a mergea Alexandru p`n[la amiazi la Aristotel filosoful la]nv[\[tur[, iar]n des[mergea la Netinav-]mp[ratul ; =i]nv[\[=apte ani filosofia lui Aristotel =i a lui Netinav, m`ndria Eghipetului.

}ntr-o zi str`nse Aristotel dou[sute de coconi de v`rsta lui Alexandru =i puse pe Alexandru peste o sut[, =i pe Potolomei peste alt[sut[, s[]spiteasc[norocul lui Alexandru ; =i f[cu =i tocmi dou[o=ti ; =i se lov[cu suliv[de trestii, =i se t[iar[cu s[bii de lemn, =i b[tu Alexandru pe Potolomei, =i sparse oastea lui Alexandru pe oastea lui Potolomei. Iar[Aristotel privea din foi=or, =i zise:

— O, dragul meu Alexandre! De vei fi tu]mp[rat, ce bine]mi vei face?

Alexandru zise:

— Nu trebuie=te a f[g[dui darul p`n[ce nu-l va da Dumnezeu, iar[v[ia de la par nu se dep[rteaz[.

Iar[]ntr-o zi se sui Alexandru cu Netinav]ntr-un foi=or]nalt, dup[ce]nv[\ase toat[filosofia lui pe tabl[. +i zise Alexandru:

— Dasc[le, toate m-ai]nv[\at =i toate le =tii bine. Acum s[-mi spui de la cine]\i va fi moartea. +tii tu cum vei muri?

Netinav zise:

— +tiu, de m`na unui fecior al meu voi muri.

Alexandru g`ndi: „Fecior n-are; vedea-voi eu frica lui“. +i-l]mpinse din foi=or jos. Atunci gr[i Netinav:

— Oh! oh! sufletul meu Alexandre! Vezi, spusu-\i-am eu c[voi muri de m`na unui fecior al meu ; =i tu mie]mi e=ti fecior =i nimeni n-a =tiut, f[r[numai Olimpiada. Deci eu mor; =i sufletul meu merge la iad, unde au mers to\i dumnezeii eline=ti.

+i Netinav muri: iar[Alexandru, auzind aceste cuvinte, se sp[im`nt[=i se pogor] din foi=or jos, =i se duse la mum[-sa, =i-i spuse ce f[cuse cu Netinav. Mum[-sa, auzind, s-a sp[im`ntat. Alexandru]ntreb[pe mum[-sa:

— }mi este mie tat[?

Iar[mum[-sa r[spunse:

— Da,]\i este tat[.

+i-l]ngropar[cu cinste; =i de aceasta Filip n-a =tiut. +i astfel se sf`r=i Netinav al Eghipetului.

DESPRE DUCIPAL

]ntr-o noapte se]nf[\i=[comisul lui Filip =i zise:

— }mp[rate Filipe, ast[zi a f[tat o iap[un m`nz minunat, este ro=u =i cu un corn]ntre urechi de un cot de lung.

Filip-craiu, auzind aceasta, se mir[de a=a cal minunat =i frumos, =i porunci s[fac[grajd de fier. +i f[ur[grajd de fier =i b[gar[iapa cu m`nzul]n grajd: =i m`nzul crescu frumos =i se f[cu foarte r[u. +i pe cine judecau de moarte acolo]l b[gau, =i calul cu rea moarte]l omora; =i nimeni nu cuteza s[se apropie de cal, f[r[numai comisul lui.

Iar[]ntr-o zi se apropie Alexandru de grajd =i b[g[m`na pe fereastr[; =i calul veni la el =i se plec[ca un junc =i r`nchez[]ncetinel, cu bl`nde\[, ca la domnul s[u ; =i Alexandru apuc[pe Ducipal de corn =i de ureche, =i calul nimic nu-i f[cu. +i de multe ori s-a dus apoi la fereastr[.

}ntr-alt[zi merse Alexandru =i, stric`nd lac[tul de la grajd, puse fr`ul]n capul calului, =i a=ez[=aia, =i-l scoase afar[. +i,]nc[lec`nd pe Ducipal ne]nv[at, ie=i afar[pe poart[. Filip v[zu aceasta din foi=or =i se sp[im`nt[foarte, v[z`nd cocon mic pe cal r[u =i ne]nv[at; =i porunci s[]ncalece to\i boierii degrab[=i s[mearg[dup[Alexandru. +i]nc[lecar[pe cai buni =i ageri, =i aler gar[la poarta cet[\ii, ce se cheam[„cursul cailor“, =i se oprir[acolo, =i Alexandru zise:

— Acum, boieri, s[alerg[m caii!

+i Alexandru ie=i]nainte boierilor =i nu-l mai z[ri nimenea; numai praful se vedea]nv[luind. +i sosir[la poart[, =i era acolo un p`r[u ad`nc, de cincisprezece co\i de larg; =i-l s[ri Alexandru. +i se sperie Filip =i zise:

— C[uta\i]n p`r[u, c[va fi pierit coconul!

+i c[utar[=i nu-l g[sir[; ci]l v[zur[viind din cealalt[parte ca un viteaz; =i intr[]n cetate, =i boierii to\i desc[lecar[, =i se]nchinar[ca unui]mp[rat.

Filip zise:

— Boieri! Cum vi se pare fiul meu =ez`nd pe cal? Sam[n[cu Eraclie-]mp[ratul, viteaz peste to\i vitejii.

+i se mirau cu to\ii de cocon mic pe cal ne]nv[at =i sperios s[=ad[!

Zise Filip:

— S[=ti\i, boieri, c[va fi vai de acela ce va veni de acum]nainte cu sabia spre macedoneni, c[de m`na lui Alexandru pieriva =i de macedoneni gonit va fi!

Filip-craiu dintr-acea zi str`nse o mie de voinici de v`rsta lui Alexandru, s[fie cu el, s[-i]nve\ea s[geta =i s[umble cu el la v`nat.

}NCEPUTURILE LUI ALEXANDRU

Iar[]ntr-acea vreme se aflau la ostrovul Dalfionului m[ie]strii f[cut]e, de lemn, pe o roat[]; =i erau acolo ni=te viteji ; =i cine din lume voia s[-i] ispiteasc[vitejia =i norocul, acolo mergea, =i se lovea cu acei viteji; =i de-l t[ia, t[ia]t era =i-i lua calul, armele =i ce era la el tot.

Alexandru auzi de acea roat[] la ostrovul Dalfionului, =i, duc`ndu-se la Filip, zise:

— Filipe, s[] m[] la=i s[] m[] duc la ostrovul Dalfionului, s[-mi] ispitesc stri=tea¹ =i norocul!

Filip zise:

— Dragul meu Alexandre! Nu \i se cade s[] mergi la ostrovul Dalfionului, c[] e=ti]nc[] prea t`n[r], numai de cincisprezece ani, =i acolo sunt viteji b[tr`ni!

Alexandru zise:

— S[] m[] la=i, Filipe, s[] m[] duc.

Filip zise:

— Alexandre, s[] fie voia ta deplin, =i te du cu ajutorul lui Amon, =i Apolon Dumnezeu s[] te]nt[reasc[]. +i s[] iei galbini mul\i de toat[] treaba ta =i s[] iei =i o sut[] de voinici!

+i lu[] Alexandru cu el pe Potolomei, =i pe Filip, =i galbeni mul\i, =i alte de ce le-au trebuit; =i]nc[]lec[] pe Ducipal =i plec[] la ostrovul Dalfionului. +i dac[] ajunse acolo,]nv`rti de dou[] ori roata]ntr-acel loc =i ie=ir[] doi viteji, pe nume Calistenus =i Laomedus. +i se lovi Alexandru cu Calistenus, =i t[ie] Alexandru pe Calistenus; =i Potolomei se lovi cu Laomedus =i pr[v]li pe Laomedus. Alexandru lu[] calul lui Calistenus =i armele, iar din acea cetate ie=ir[] to\i de priveau la a=a viteji, =i se mirau de coconii tineri c[] biruise pe viteji b[tr`ni; =i se mirau =i de frumuse\ile lui Alexandru. Iar acolo sta un filosof pe nume Uranie =i]ntreb[] el pe Alexandru:

¹Stri=te (tri=te) — soart[, ursit[]

— De unde e=ti =i al cui fecior e=ti? +i cum te cheam[?

El r[spunse:

— Alexandru m[cheam[, =i sunt feciorul lui Filip-craiu!

Filosoful zise c[tr[cet[\eni:

— Am auzit eu de la dasc[lul meu c[va s[ias[sabie din Macedonia =i împ[rat de la Filip, =i s[=ti\i c[acesta este, =i va lua lumea toat[!

+i iar zise, c[tr[Alexandru:

— De vei fi tu împ[rat =i vei veni la noi, milostiv s[fii \[rii noastre!

Alexandru zise:

— Nu cu voia mea, ci cu voia lui Dumnezeu pot fi împ[rat!

+i se întoarse în Macedonia. În această vreme, pe Filip îl f[cuse ni=te boieri de =i l[sase pe împ[r[teasa lui, pe Olimpiada, muma lui Alexandru, =i luase alt[împ[r[teas[. Alexandru auzi de aceasta pe cale, =i se m`nie. Iar lui Filip bine îi p[ru dac[auzi de Alexandru c[a venit. +i-l chem[la mas[, =i-l puse l`ng[el, =i-l întreb[cum a petrecut acolo. Iar unul din boierii ce f[cuse pe Filip de-si gonise împ[r[teasa, gr[i:

— Filipe-craiu!e, bucur[-te c[]\i aducem împ[r[teas[bun[=i înveleapt[, c[cealalt[era curv[!

Alexandru auzi aceasta =i zise:

— Nu poate fi asta, Filipe, p`n[voi fi eu viu!

+i se scul[=i începu a r[cni ca un leu; =i lu[un scaun =i lovi pe acel boier în cap =i-l ucise pe loc; =i lovi pe altul, =i pe loc muri =i acela; iar ceilal\i s[reau din foi=or f[r[voia lor, =i=i fr`ngeau m`inile =i picioarele. Iar Filip se sp[im`nt[=i trimise s[vie Olimpiada, muma lui Alexandru, =i trimise înd[r[t pe cealalt[cr[ias[.

+i mai petrecu doi ani cu Olimpiada =i c[zu într-o boal[grea, =i z[cu un an. Iar tatarii auzir[c[zace Filip, =i se scular[cu împ[ratul lor Altalmi= cincizeci de mii de tatar, pornind spre Macedonia c[tr[Filip-craiu!; =i auzi Filip, =i se sc`rbi mult, =i chem[pe Alexandru =i-i zise:

— F[tul meu Alexandre! Ast[zi a venit vremea s[m[g[sesc bolnav; =i iat[tatarii vin asupra noastr[s[ne prade \ara =i s[o robeasc[, =i eu nu pot merge la r[zboi ; dar tu, f[tul meu, s[te scoli, s[iei zece mii de macedoneni ale=i, =i s[mergi]nainte lor, s[te ba\i cu tatarii pentru mo=ia ta, =i pentru \ara ta, ca s[nu pierzi \ara, =i mo=ia, =i domnia!

Alexandru str`nse treizeci de mii de oameni ale=i =i ie=i]nainte tatarilor. +i se apropie de ei; =i merse]nsu=i el iscoad[la tatarii =i-i v[zu risipi\i, =i f[r[str[ji: =i se]ntoarse la macedoneni =i le spuse ce-a v[zut. Apoi noaptea f[cur[focuri multe]mprejurul tatarilor; =i-i loviri noaptea de trei p[r\i: =i deter[]n tr`mbi\e =i]n t`mpine; iar tatarii nu =tiau ce s[se fac[, =i v[z`nd focuri multe]mprejurul lor, se sp[im`ntar[; iar macedonenii intrar[]n ei cu sabia, =i p`n[]n ziu[t[iar[dou[zeci de mii ; =i le pieri =i]mp[ratul Altalmi=, =i prinser[treizeci de mii vii, =i-i scoaser[la c`mp. +i zise Alexandru:

— Voi, tatarilor! iat[c[v[pieri]mp[ratul vostru Altalmis =i voi a\i c[zut]n m`na mea. De v[ve\i]nchina mie, =i voi, =i \ara voastr[, =i ve\i primi domn de la mine, eu v[voi l[sa ; iar de nu v[ve\i]nchina mie, cu to\ii ve\i pieri!

Tatarii gr[ir[:

— Craiule Alexandre! De vreme ce ne-am pierdut]mp[ratul, =i pe noi ne-ai prins, ne]nchin[m \ie, =i noi, =i \ara noastr[, =i ne pune tu]mp[rat, =i noi s[-\i d[m haraci.

Alexandru le dete domn pe v[rul s[u Fran\,a, foarte viteaz, =i-l trimese cu tatarii]n \ara lor, iar Alexandru porni spre Macedonia; ci nu sosi.

Iar[Anarhos,]mp[ratul Pelagoniei, auzind c[merg tatarii spre Filip la Macedonia, scrisese cartea:

„Eu, Anarhos,]mp[rat al Pelagonitului, scriu la fratele meu Filip-craiu s[n]tate =i via\! Am]n\eles c[vin tatarii asupra ta ; iar[s[=tii domnia-ta c[-\i voi veni ajutor cu oaste ;]n zece zile voi fi acolo!“ Iar[lui Filip foarte bine]i p[ru. Acest Anarhos-]mp[ratul trecuse oarec`nd pe la Filip, =i se cinstise foarte bine cu Filip, =i v[zuse

atuncea Anarhos-]mp[ratul pe Olimpiada cea frumoas[, =i o]ndr[gise; =i nimenea nu =tia. Se scul[el cu oastea lui =i se f[cea a merge ajutor lui Filip, iar[el mergea s[apuce pe Olimpiada. +i merse p`n[]n Macedonia, =i trimese r[spuns s[ias[Filip cu]mp[r[teasa, s[se]nt`lneasc[]n tab[r[. Filip fu bucuros, c[nu =tia viclenia lui. Alexandru era la oaste ; iar Filip ie=i cu Olimpiada]n tab[r[, =i Anarhos r[pi pe Olimpiada =i se]ntoarse]napoi. Filip avea =i el pu`in[oaste, vru s[se bat[cu el, dar nu putu, =i]nc[-l r[ni pe Filip foarte r[u; =i s-a dus Anarhos cu mama lui Alexandru. }ntr-aceast[vreme sosi =i Alexandru de la r[zboiul tatarilor, =i boierii spuser[lui Alexandru; =i-i ziser[:

— Alexandre! Iat[, Anarhos-]mp[ratul venit-a cu oastea lui =i b[tut-a pe tat[l t[u =i luat-a pe Olimpiada, muma ta, =i a fugit cu ea!

Alexandru dob`ndise cai buni =i arme bune de la tatarsi, =i se repezi cu zece mii de viteji buni, pe cai odihni\i, =i luar[]n goan[pe Anarhos-]mp[ratul =i-l ajunser[f[r[veste ; =i, lovindu-l, sf[r`m[oastea lui =i pe el]l prinser[viu =i mul\i cai buni =i arme luar[. +i aduser[pe Anarhos la Filip, =i zise Alexandru:

— Filipe, iat[vr[jma=ul t[u!

+i se scul[Filip-craiu =i junghie acolo pe loc pe Anarhos-]mp[ratul. +i zise Filip:

— Se duce sufletul meu la iad!

Apoi gr[i c[tr[Alexandru:

— S[fii binecuv`ntat de Dumnezeu =i de mine, =i s[fie m`na ta peste to\i.

+i muri =i Filip, =i-l]ngropar[cu mare cinste l`ng[Netinav-]mp[ratul, tat[l lui Alexandru. +i se s[v`r=i Filip-craiu]n luna lui mai]n dou[sprezece zile.

ALEXANDRU-CRAI

Alexandru se a=ez[]n scaunul tat[lui s[u,]n Macedonia, =i trimese c[r]i pe la toate cet[\ile: la tatar, la pelagoni, =i prin Macedonia, s[se str`ng[to\i craii, domnii =i boierii lui la Filipus cetate. +i se str`nser[to\i; veni =i Fran\,a,]mp[ratul tatarilor. Alexandru, din scaunul t[t`ne-s[u, gr[i astfel c[tr[to\i, mari =i mici:

— Voi, domnilor, =i voi, boierilor, v-am chemat c[ci voi s[cer un sfat ; c[iat[, fra\ilor,]mp[ratul vostru =i tat[l meu, Filip, muri, =i eu t`n[r r[m[sei]n scaunul s[u; cum m[pov[\ui\i voi s[domnesc? C[tat[-meu a \inut]mp[r\ia cum trebuia]n zilele lui.

Ei ziser[to\i:

— Craiule Alexandre! Tot omul s[-i c`=tigelat tinere\ ca s[aib[la b[tr`ne\ s[se odihneasc[, c[sunt cinstite.

Selevcus zise:

— Craiule Alexandre! }mp[r\ia se \ine cu oameni, cu sfatul b[tr`nilor, =i cu]ntrebarea!

Iar Antioh-voievodul zise:

— Craiule Alexandre, r[zboaiele fac pe]mp[ra\ii cei tineri mari, =i la b[tr`ne\ nu se bat!

Antigon zise:

— Craiule Alexandre, trebuie=te s[mergem noi peste al\ii, s[nu vie al\ii peste noi ; c[ci cu c`t z[bovim noi, al\ii nu vor z[bovi a veni peste noi; ci mai bine este]nt[i dec`t apoi!

Potolomei-voievodul zise:

— Craiule Alexandre! S[facem cercetare =i s[scrim o=tile, =i s[punem voievozi, c[pitani, suta=i =i v[ta=i, =i s[facem steaguri =i s[punem pe steaguri paveze, s[se =tie la cine slujim.

Lui Alexandru]i pl[cur[aceste sfaturi toate, =i trimese c[r]i prin toate ora=ele, s[se str`ng[me=terii to\i: faurii, croitorii, pavezarii =i sul\arii, s[vin[la Filipus cetate. Deci se str`nser[to\i din toate p[r]ile, =i porunci Alexandru: s[fac[faurii coifuri, =i s[bierii s[bii, =i pavezarii paveze, =i sul\arii sul\, =i croitorii

steaguri, =i s[puie scrisorile toate pe steaguri =i pe paveze semnul lui Alexandru. Aceasta se =i f[cu.

Apoi ie=i porunc[s[se g[teasc[tot omul, s[-i fac[arme bune; =i f[cur[c[utare =i scriser[oastea =i puser[voievozi, c[pitani =i suta=i; =i to\i me=terii lucr[]ntr-un an ziua =i noaptea; =i se g[tir[de r[zboi.

}NCEPUTUL CU DARIE-}MP{ RAT

Marele Darie-]mp[rat auzi c[a murit Filip, craiul Macedoniei, =i a r[mas cocon t`n[r, =i trimese sol =i carte, pe Candarcus, la boierii lui Filip:

„Eu, Darie,]mp[rat peste to\i]mp[ra\ii, =i]ntocmai cu Dumnezeu =i luminat tocmai ca soarele, =i Dumnezeul per=ilor,]mp[ratul]mp[ra\ilor =i al tuturor domnilor domn, scriu vou[, macedonenilor, care sunte\i mai-marii boieri ai lui Filip. S[=ti\i c[am]n\eles c[a murit]mp[ratul vostru =i a r[mas fiul s[u mic; =i mie]mi pare r[u de Filip =i-mi este mil[de fiul s[u; =i a=a]mi este voia, s[-l trimete\i la]mp[r\ia mea s[stea p`n[va fi de domnie. Dup[aceea iar[]l voi trimete la mo=ia lui. Iat[, vou[v-am trimes s[v[fie domn Candarcus =i s[-mi da\i haraci =i oaste c`nd va trebui; iar[pe feciorul lui Filip s[-l trimete\i la mine cu toate steagurile lui, s[slujeasc[por\ii mele; c[sunt la mine patruzeci de fii de]mp[ra\i mai mari dec`t d`nsul. +i altmintrelea s[nu face\i“ Candarcus veni]n Macedonia =i merse la Potolomei-voievodul, iar[Potolomei merse cu el la Alexandru. +i auzi Alexandru c[vine solul lui Darie-]mp[ratul, s[fie el st[p`nitor]n Macedonia; =i se a=ez[pe scaunul tat[lui s[u, de aur, =i=i puse stema]n cap; =i avea voinici tineri]mprejurul je\ului: to\i cu lan\uri de aur. Deci merse Potolomei cu solul lui Darie la Alexandru, =i se]nchinar[lui Alexandru, =i-i deter[cartea. Iar logof[tul ceti cartea, =i Alexandru ascult[=i se m`nie, =i rupse cartea zic`nd:

— N-ar trebui Darie s[gr[iasc[cu picioarele, =i la cap s[nu cate; nu sunt macedonenii a=a cum i se par lui.

+i se duse solul la gazd[. Alexandru scrisese cartea lui Darie:

„Eu, Alexandru, viteazul =i]mp[ratul Macedoniei, scriu \ie, Darie, s[n[tate =i \i mul\mesc de cartea care mi-ai trimis! Ce te]ngrije=ti tu de \ara mea? +i pe mine m[poft=ti, t`n[r, s[slujesc por\ii tale, =i s[m[hr[ne=ti. Iar dac[m[socote=ti fiu mic ce sug \`\[, las[-m[p`n[voi]n\]rca de la \`a maicii mele, apoi voi veni la tine s[m[hr[ne=ti; iar[pe Candarcus s[nu-l mai trime\i la Macedonia, c[nu-l vei mai vedea, c[macedonenii nu sunt a=a f[r] cap, cum]i pare \ie.“

Alexandru cinsti =i d[rui pe sol, =i-i dete cartea s[o duc[lui Darie.

+i cetind-o Darie,]ncepu a r`de; iar[Candarcus zise:

— }mp[rate! Nu trebuie=te s[r`zi de ni=te cuvinte ca acestea, c[ci dup[c`t]l v[zui, era cocon t`n[r, dar[mintea de b[tr`n i-a fost.

Iar[Darie, chem`nd pe alt boier, pe nume Calidonus,]l m`n[pe acela la Alexandru ; =i-i trimise juc[rii mici de copil, =i dou[rotile s[se joace, =i dou[racle, =i doi saci de mac, =i cartea lui:

„Eu, Darie-]mp[ratul, Dumnezeuul per=ilor, scriu \ie, f[tul meu Alexandre, s[n[tate! Afl[c[n-am =tiut c[e=ti at`t de]n\elept; dar te pricepui la solia dint[; =i s[=tii c[]n\elepciunea tinerilor scurt[este. Iat[c[\i-am trimis dou[racle de=erte s[le umpli cu haraci, =i \i-am trimis doi saci de mac s[-l numeri, ca s[afli num[rul o=tirii mele. Iar[tu cur`nd s[-mi trime\i haraci ; =i de nu vei trimete, vei veni legat la mine.“

+i trimise pe Calidonus sol]n Macedonia; =i se]nf[\i=] solul la Alexandru, care sta]n je\ul lui de aur =i cu stema]n cap. Solul dete cartea =i o ceti Alexandru, apoi cl[tin[din cap =i zise:

— O, nenorocite Darie! Cu m[rirea ta de=art[, tu cu Dumnezeu te potrive=ti, iar mie-mi pare c[nici unui om de pe p[m`nt nu te vei potrivi.

+i Alexandru]ncepu a m`nca macul, =i sparse raclele =i pe sol]l trimese la gazd[.

Alexandru scrise apoi carte lui Darie:

„S[n[tate! +i s[=tii c[de toat[cinstea ai fost, iar[acum ai ajuns]n mintea copiilor. Cu acestea ce mi-ai trimes tu mie, tu-mi cuge]i bine s[]fiu]mp[rat de lume: c[aceste roate sunt p[m`ntul, =i cum se]nv`rte-te p[m`ntul =i aceste roate, a=a te vei]nv`rti tu]naintea mea! Raclele tu mi le-ai trimes plocon, iar[macul eu l-am m`ncat.

+i eu]i trimet o traist[de piper s[-l m[n`nci tot, s[vezi c[macedonenii sunt lei, iar[per=ii sunt oi; =i te rog s[-]i]i s[ritul cu per=ii t[i.“

Alexandru porunci s[se str`ng[o=tile lui pe c`mpul Filipusului, =i venir[to]i boierii =i macedonenii =i aflar[optzeci de mii de oaste =i zece mii de macedoneni ale=i, =i tocmi o=tile, =i se g[tir[de r[zboi cu oaste mare.

CUM A CUCERIT ALEXANDRU CET{ | I +I | { RI

]ntr-acea vreme,]ndemn`nd Dumnezeu pe Alexandru-]mp[rat, purcese]nt[i cu o=tile la Solon cetate. +i r[u se sp[im`ntar[solonenii de Alexandru, =i trimeser[carte:

„Eu,]mp[ratul Archidon, c[tr[marele Alexandru Macedon. S[n[tate =i voie bun[trimet]mp[r]]iei m[riei-tale! +i dac[auzii de]mp[r]]ia ta, bine-mi p[ru c[te-a m[rit Dumnezeu]mp[rat. Noi cu tine nu ne vom bate, ci ne]nchin[m m[riei-tale, =i cinste facevom c`t ne va fi puterea; =i trimes-am de feciorul meu, pe nume Polica, cu dar de ce se afl[la noi, =i s[slujeasc[]mp[r]]iei tale; iar[pe noi s[ne la=i pe]mp[r]]ia noastr[, =i noi s[-]i trimetem pe an haraci, adic[dare, c`t vei pofti, =i s[te milostive=ti spre noi, Alexandre, =i de-]i va fi voia, vom ie=i la]nchinarea ta.“

+i a=a trimese Archidon-]mp[ratul pe feciorul s[u sol cu plocon =i cu carte la Alexandru. +i ceti Alexandru cartea, =i primi darul

bucuros, =i de feciorul lui Archidon bine-i p[ru =i-l lu[la el. Apoi scrise carte:

„Scriu \ie, fratele meu Archidon,]mp[ratul Solonului, s[n[tate! }mi pare bine de plocon. Cum se zice: capul plecat nu-l poate t[ia sabia. Iar[feciorul t[u de ast[zi l`ng[mine va fi, =i tu]mp[r[\e=te]n pace =i-mi trimete haraci o sut[de mii de galbini pe an, =i c`te zece mii de viteji c[l[ra=i]nfiera\i, si fii s[n[ros cu to\i oamenii t[i!“

Alexandru de acoloa merse la Atina, =i ajunse sub cetate. +i era Atina cetate mare, =i]mpodobit[, =i]nfrumuse\at[cu de toate frumuse\ile lumii: =i o judecau doisprezece filosofi, =i]mp[rat nu avea, =i domnea \[rile eline=ti toate. Sosi Alexandru sub cetate, =i auzir[atinenii, =i f[ur[sfat:]nchina-se-vor au nu? +i gr[i un filosof pe nume Sofonie:

— Bine este nou[s[ne]nchin[m lui Alexandru, c[este]n\elept =i milostiv: el a luat \ara t[t[rasc[]ntr-o zi, =i a ucis pe Criz-]mp[ratul iar[=i]ntr-o zi; =i s-a dus la Solon, =i i se]nchinar[, =i nimica nu le f[cu, ci-i l[s[pe loc]n pace. +i noi de ne vom]nchina lui, nici]n cetate nu va intra, ci va trece la R`m. Iar[alt filosof zise:

— De c`nd e Atina cetate, nici un]mp[rat nu a putut-o lua: nici acesta nu o va bate: c[oarec`nd, venit-a Dionisie-]mp[rat cu toat[puterea lui, =i nu o putu lua, ci s-a]ntors cu ru=ine; =i venit-a Schidir,]mp[ratul cu per=ii, =i nu o putu bate =i]nc[l-au gonit cet[\enii p`n[ce s-a]necat]n mare. Ci nu trebuie=te s[ne]nchin[m noi feciorului lui Filip. Tu nu =tii ce gr[ie=ti, c[unde este minte mult[, =i nebunie este mult[.

+i se ru=in[Sofonie filosoful =i peste noapte ie=i din cetate =i merse la Alexandru, se]nchin[lui, =i-i spuse toate de r`ndul cet[\ii. Alexandru trimese sol]n cetate pe un tatar f[r[carte =i tatarul se]nf[\i= [=i zise:

— A=a v[zice Alexandru-]mp[ratul, s[v[]nchina\i lui, =i s[-i da\i haraci =i oaste pe an, iar de nu v[ve\i]nchina de voie, v[ve\i]nchina de nevoie, dup[pagub[.

Iar ei nu înțelese limba lui, ci căutar un dragoman și le spuse ce zisese solul; iar cetărenii se mîniară și tăiar capul dragomanului și răspunser solului:

— Du-te și spune lui Alexandru că nu va fi în Atina împărat feciorul lui Filip. Încă cum a vrut a venit, iar cum va vrea nu se va duce!

Alexandru se mînie și zise să bată cetatea de trei părți. Și bătănd în cetate dincotro erau tătarii, mergeau săgețile ca ploaia, și cetărenii nu puteau răbda, ci deschiseră poarta și învalir tătarii în cetate; iar cetărenii puseră praf, adică iarbă de pușcă, și-l aprinseră, și pieriră zece mii de tătari; și de altă parte căzură cinci sute de macedonenii uciși cu mâini de război. Apoi macedonenii puseră strajă, făcură sfat, și zise Diogen filosoful;

— Împărate! Cetatea cu sila nu o vei lua, că sunt două sute de mii de oameni în cetate. Ci să facem meșteșug, să-i scoatem din cetate, că-i vom bate, pentru că nu știu război.

Alexandru zise:

— Să aduc o mie de boi și zece mii de oi!

și după ce aduseră, scriseră cartea:

„Eu, Alexandru, scriu vouă atinenilor; să știți că am venit la voi ca să bat cetatea, dar astăzi-noapte veniră Dumnezeii voștri la mine și mă certară foarte rău pentru voi! și acum să știți că m-am întors în Macedonia și am lăsat Dumnezeilor voștri o mie de boi și zece mii de oi să le faceți jertfă.“ și puse cartea într-un lemn înalt, și se întoarse îndărăt zece mile de loc și ascunse oțtile într-o pădure, împărțite în trei locuri. Și dimineața cetărenii căutară și nu văzură oastea, ci văzură boii și oile, și cartea sta sus. Atunci ieșiră afară, și ziseră:

— Fugit-a Alexandru de frică!

și începură a-l goni toți, cu mic cu mare. Iar un călăraș din cetate striga:

— Nu goniți pe Alexandru, că eu am văzut astăzi-noapte în vis că era să mă natăgăru prin cetate și-l secerau macedonenii cel copt

=i cel necopt; =i umbla Alexandru c[lare pe un leu]n mijlocul cet[\ii.

Dar cet[\enii nu-l b[gar[]n sam[=i gonir[pe Alexandru p`n[]l ajunser[. Iar Alexandru ie=i din p[dure =i]i]nt`mpin[; =i-i lovir[unii din mijloc, al\ii dinainte; =i cet[\enii se sp[im`ntar[foarte =i nu =tiau ce s[fac[, ci]ncepur[a fugi c[tre cetate; iar macedonienii t[iau]ntr-]n=ii cum se taie; =i se amestecau unii cu al\ii, =i at`t se t[iar[, c[z[ceau ca frunza =i ca iarba; =i c[lcau cu caii pe pedestrat=i p`n[la cetate; =i aprinser[=i cetatea, =i arse biserica cea mare, unde erau Dumnezeii lor, =i arser[=i Dumnezeii; =i zise Alexandru:

— De a\i fi voi Dumnezei, nu a\i arde!

+i ie=ir[muierele despletite, =i zg`riate pe obraz, =i cu fetele, =i cu fiii, =i strigau:

— Alexandre, milostive=te-te de noi, =i st`nge focul!

Alexandru umbla c[lare pe Ducipal =i nu putea opri pe macedoneni, iar cet[\enii strigau:

— Milostive=te-te, Alexandre, c[ne]nchin[m \ie, noi =i cetatea noastr[!

Alexandru scoase o=tile afar[, =i le st`nse focul. +i at`ta moarte s-a f[cut, c`t n-a mai fost din]nceputul Atinei. +i se]nchinar[dup[pagub[, precum zisese Alexandru. +i atunci gr[i Alexandru:

— Vai de cetatea ce o judec[mul\i! +i vai de aceia ce nu ascult[de domnul]n\elept! Ca =i atinenii ce nu ascultar[pe Sofonie filosoful, c[n-or fi p[\it ce p[\ir[. Pentru aceea a zis prorocul Solomon: „Pe omul]n\elept s[-l]ndr[ge=ti, c[mai lesne este \ie, =i mai bine cu]n\eleptul a purta pe um[r o piatr[mare, dec`t cu nebunul a bea vin“.

Atunci pl`nser[atinenii cu glas mare; =i se auzi peste toat[lumea de amarul lor; =i to\i domnii =i craii eline=ti se sp[im`ntar[=i merser[la Alexandru cu haraci pe zece ani. +i atunci zise Alexandru:

— P`n[nu spargi capul, nu curge s`nge.

+i =ezu acolo zece zile =i de acolo plec[la R`m; =i-i ie=ir[]nainte ni=te crai grece=ti, craiul de la Trocinia =i de la Amorea, =i de la Delmana, =i de la Trivala, =i se]nchinar[lui Alexandru to`i =i aduser[daruri =i haraci =i se veselir[acolo mult. +i se duser[unii pe la \[rile lor, al`ii merser[cu Alexandru =i-i deter[haraciurile =i o=tile; =i se aflar[o sut[de mii de pedestra=i; =i pornir[la R`m. R`mlienii auzir[=i se tulburar[. +i ei]nc[aveau doisprezece sfetnici de judecau R`mul; =i f[ur[sfat;]nchina-se-vor au nu se vor]nchina lui Alexandru? +i ziser[s[se roage Dumnezeilor. +i merser[la biseric[, f[ur[rug[lui Amon, Dumnezeul lor. +i li se ar[t[Amon]n vis =i le zise:

„Voi, r`mlienilor,]nchina`i-v[lui =i-l l[sa`i s[intre]n cetate cu mare cinste, c[Alexandru este feciorul meu =i este]mp[rat peste to`i]mp[ra`ii.“

+i r`mlienii cu mare cinste ie=ir[]nt[i cu patru mii de viteji to`i]mpl[to=ati,]ncoifa`i de luminau ca soarele =i ziser[:

— Bine ai venit, Alexandre, a toat[lumea]mp[rat!

+i dup[aceea ie=ir[cu dou[mii de fete]mpodobite, =i toate pe cai albi, cu haine ro=ii =i cu cununi de aur =i se]nchinar[lui Alexandru, =i ziser[:

— Mul`i ani s[tr[ie=ti,]mp[rate Alexandre, a toat[lumea!

Alexandru, dac[v[zu a=a, zise voievozilor =i domnilor s[-i tocmeasc[o=tile =i steagurile]nainte a lui to`i pe r`nd: =i dup[ei mergea Alexandru c[lare pe Ducipal, =i cu stema pe cap; =i deter[]n tr`mbi`e,]n surle =i]n t`mpine; =i cum se apropiar[de cetate ie=ir[patru mii de or[=eni, to`i cu steaguri de finic]n m`ini, =i se]nchinar[lui Alexandru, =i ziser[:

— Bine-ai venit, Alexandre, a toat[lumea!

+i mai ie=ir[dou[mii de preo`i to`i cu f[clii aprinse]n m`ini, =i cu c[delni`e de aur =i-l]nt`mpinar[=i ziser[:

— Mul`i ani,]mp[rate, s[tr[iesti!

+i intrar[]n cetate, =i merser[la biserica lui Solomon ce o f[cuse Savela-]mp[r[teasa, sora lui Solomon, ce se zice Sf`nta Sfințelor, =i se]nchinar[. +i =ezu Alexandru]n scaunul R`mului: =i]ncepur[a scoate daruri: o mie de blide de aur; =i scoaser[pla=ca¹, =i emurlucul² lui Solomon, tot cu ochi de =arpe, av`nd]ntr-]nsul trei pietre cu dou[sprezece tocmele³, care toate boalele vindec[; =i scoaser[stema]mp[r[tesei Savela, cea mai de mult pre\, =i scoaser[un farij, adic[un cal alb cu =aia de diamant =i de piele de aspid[, =i scoaser[sabia lui Armeleus-crai de la Troada, =i scoase sul\`a lui de os de elefant, tot cu m[rg[ritare, =i scoaser[pav[za lui Patrichie-]mp[ratul]nv[lit[cu piele de aspid[. Acesta fu ploconul]mp[r[tesc. +i scoaser[cartea lui Daniil prorocul, =i cetir[]n carte a=a:

„C`nd va fi cursul anilor cincii mii dou[sute, ie=i-va inorogul⁴ =i va goni pe to\i pardo=ii de la apus =i va merge la berbecele cel mare ce-i ajuns carnele p`n[la cer; =i junghia-va inorogul la inim[, =i se vor cutremura toate limbile]n lume!”

Alexandru]ntreb[:

— De cine gr[ie=te aceasta?

Ei ziser[:

— }mp[rate, a=a ne pare nou[, s[fii tu acela!

Alexandru zise:

— Nu cu voia mea, ci cu a lui Dumnezeu!

Iar[acolo sta un filosof =i zise:

— }mp[rate, a=a se spune: pardo=ii sunt craii de la apus, iar[berbecele este Por-]mp[ratul; =i inorogul este]mp[ratul Macedoniei.

Alexandru zise:

— Cum va fi voia lui Dumnezeu, a=a s[fie. Adev[rat spune c[puternicii c[dea-vor, =i neputernicii ridica-se-vor!

¹ *Pla=c[* — mantie

² *Emurluc* — haina lung[, cu glug[.

³ *Tocmele* — fe\ele str[lucitoare ale pietrelor scumpe

⁴ *Inorog* — animal fabulos (av`nd cap de cerb, trup de cal =i un corn]n fa\)

+i acolo =ezu Alexandru cincisprezece zile, =i venir[to\i craii =i domnii de la apus cu daruri =i cu haraci pe zece ani =i se]nchinar[. Iar Alexandru se milostivi spre ei =i le dete mo=iile lor. +i se veselir[acolo macedonenii cu r`mleii ca fra\ii cincisprezece zile. +i se ridic[de acolo Alexandru cu o=tile spre]ara Le=asc[=i o lu[, =i cuprinse =i alte \ri multe, =i ajunser[la o pustie. Acolo aflar[ni=te oameni cu obraze ca de om =i cu trupurile de =arpe, =i se b[tur[cu Alexandru =i pierir[de aceia zece mii. +i de acolo merser[pe l`ng[mare =i ajunser[la un munte de fier, =i erau acolo ni=te paseri cu obraze ca de muiere =i cu \`ele =i cu p[r de muiere, =i se l[sau pe oaste =i luau omul de pe cal; =i fugeau cu el la munte. Altora le scoteau ochii. Alexandru zise:

— S[=i fac[to\i snopi de trestie =i s[-i aprind[cu foc.

+i a=a f[ur[: c`nd vrur[s[treac[, ei aprinser[snopii, iar paserile se l[sar[pe oaste =i nu =tiau ce este focul, =i deter[]n foc =i=i aprinser[, aripile, c[zur[jos]n foc, =i le t[iau o=tenii, le c[lcau caii, =i pierir[paseri o sut[de mii, iar[din oastea lui Alexandru zece mii de oameni pierir[.

De acolo se]ntoarse Alexandru la lume: =i ajunse la \ara Eghiptului =i o b[tu, =i ajunse la Marea Alb[. +i st[tu acolo cu o=tile =i puse me=teri s[fac[catarge dou[sprezece mii, =i s[intre c`te zece mii de oameni]ntr-una. +i se lucrar[cor[biile]n =ase luni. +i puse voievozi pe cinci mii de oameni, =i pe Vizantie-voievodul pe opt mii de oameni. +i zise Alexandru:

— S[intra\i]n catarge =i s[merge\i pe mare =i s[bate\i cet[\ile de pe mare, apoi unde ve\i ie=i s[face\i cet[\i pe numele vostru, ca s[ne putem afla]n lume.

Iar[lui Potolomei =i lui Filon le zise:

— S[merge\i pe uscat cu c[lra=i =i cu to\i craii ce se afl[]n catarge, =i s[merge\i spre]ara Le=asc[, =i toate cet[\ile s[le bate\i, =i s[lua\i haraciuri =i o=ti, =i s[ne adun[m la Eghipt.

Iar[Alexandru intr[]n catarg[cu treizeci de mii de oameni; =i purceser[to\i]n toate p[r\ile, =i umblar[pe ap[=ase luni; =i

ie=i]mp[ratul cu o=tile lui spre r[s[rit, =i f[cu cetate mare =i tare =i-i puse numele Alexandria. Vizantie ie=i la |arigrad, el f[cu cetatea pe numele lui: Vizantie, =i Antioh ie=i la Antiohia =i f[cu cetatea pe numele lui: Antiohia. Selevchie ie=i la \ara ar[peasc[pe Marea Neagr[=i f[cu cetate pe numele lui: Selevchia. Potolomei =i Filon merser[pe uscat spre |ara Le=asc[, =i spre Marea Acr`m Tatar, ce se cheam[azi Ardealul, Moldova =i |ara Rom`neasc[, =i luar[cet[\i multe, =i prinser[pe crai vii, =i-i legar[, =i-i duser[la Eghipet. +i se adunar[la Alexandru, =i se veselir[mult, =i spuser[c`te cet[\i au luat =i deter[pe acei domni lega\i, =i spuser[lui Alexandru cum n-au vrut s[se]nchine lui. Iar[Alexandru se milostivi spre ei, =i le lu[credin\`a =i le dete drumul s[se duc[pe la mo=iile lor, =i s[trimeat[haraci =i oaste pe an c`te zece mii de oameni. Iar[voievozii nu =tiau care pe unde au ie=it]n lume, p`n[s-au aflat peste un an, =i era sc`rbit Alexandru, pentru c[nu =tia pe unde au ie=it la lume; =i cercetar[, prin cet[\i =i prin negu\`tori, =i se adunar[iar[peste un an, =i se]nt`lnir[to\i cu Alexandru; =i se veseli foarte Alexandru cu to\i voievozii lui, =i acolo f[cu Alexandru o cetate, =i-i puse numele]nt`mpinarea, pentru c[to\i acolo s-au fost adunat. +i =ezu acolo =ase luni =i se g[tir[de oaste.

+i purcese Alexandru cu o=tile spre \ara Asiei =i acolo era o cetate mare, anume Troada, ce se cheam[grece=te Frigia, =i acolo judecau doisprezece filosofi. Iar[dac[auzir[troadenii, ie=ir[]nainte lui Alexandru to\i cet[\enii =i filosofii =i se]nchinar[cu plocon lui Alexandru, =i-i spuser[de An\elus-craiu c`t a fost de viteaz, =i cum au pierit at`\ia domni mari, cum au pierit pentru o femeie ce o chema Elenu=a. C[oarec`nd pribegise Alexandru Paris de la Troada, =i mersese la Menelau craiu, =i pre Alexandru Paris]l boierir[; iar[Menelau-craiu se duse la oaste departe =i l[s[pe Alexandru Paris precum]i gr[ise, cu Elenu=a; iar[Elenu=a era preafrumoas[, =i se]ndr[gise cu Alexandru Paris, =i luar[comoara lui Menelau-craiu =i fugir[am`ndoi la Troada; =i dac[veni Menelau sau Melei-craiu, nu= i g[si cr[iasa, =i se m`nie, =i ridic[

=apte crai eline=ti cu el =i se str`nser[o=tile, =i merser[la Troada, =i o b[tur[doisprezece ani cu mare me=te=ug, c[mai tare cetate dec`t Troada nu era pe lume, c[era f[cut[de Nevrod-]mp[ratul. +i acolo pierir[grecii cu An`elus-craiu, =i Alexandru Paris, =i p[c[toasa Elenu=a =i mult popor f[r[num[r pieri pentru o muiere. +i aceste toate le povestir[lui Alexandru, =i-i deter[plocon sabia lui An`elus-craiu =i scoaser[inelul]mp[r[tesei de antrax piatr[, =i a=a era acea piatr[, c[de se afla omul bolnav =i c[uta]ntr-]nsa, se]ns[]n[to=ea de toate boalele. +i scoaser[zugr[vit pe An`elus-craiu. Iar[Alexandru se milostivi spre ei =i-i l[s[cu pace pe mo=ia lor. +i grecii, cu voia lui Dumnezeu, merser[la R`m, =i acolo au]ntemeiat]mp[r[\\ie mare, =i s-a ales un popor numit roman, de la care apoi au purces de au venit rom`nii]n Ardeal,]n Moldova =i]n]ara Rom`neasc[.

Alexandru se]ntoarse de acolo =i porni spre Persia, =i ajunse la hotarul lui Darie-]mp[ratul. Iar[Darie trimese iscoade la Alexandru. Venir[iscoadele =i v[zur[judecata lui dreapt[, =i pe el darnic, milostiv =i dulce la cuv`nt, =i merser[iscoadele la Darie, =i spuser[, =i se mir[Darie =i zise:

— Adev[rat, acestea sunt semne de domn =i de]mp[rat a toat[lumea.

Darie apoi nu crezu s[fie a=a, =i trimese c[r\\i pe la to\\i domnii =i craii s[se str`ng[o=tile la St`lrorinia: =i trimese la Eghipet =i la Ierusalim:

„Scriu vou[, ierusalimnenilor; =i vou[, egiptenilor. A=a v[gr[iesc, s[nu v[]nchina\\i acelui t`lhar; feciorului lui Filip, c[voi veni cu sabia =i v[voi scoate de la acest t`lhar. Altmintrelea s[nu face\\i.“

Alexandru merse la Ierusalim, =i auzir[ierusalimnenii c[vine Alexandru spre ei. +i]ntr-acea vreme judeca Ierusalimul Ieremia prorocul, =i credea]n Savaot Dumnezeu. +i f[cur[sfat:]nchina-se-vor lui Alexandru, au nu se vor]nchina? Alexandru puse tab[ra aproape de Ierusalim =i trimese carte la ierusalimneni:

„Eu, Alexandru,]mp[rat peste to\i]mp[ra\ii, scriu vou[, ierusalimnenilor; s[n[tate =i via\]. Am luat Apusul tot, =i am venit la voi, =i v[zic s[v[]nchina\i mie, =i s[-mi trimete\i haraci =i oaste pe an, =i fi\i]n pace pe mo=ia voastr[.“

+i merse solul la Ierusalim, =i cetir[cartea ierusalimnenii =i se sp[im`ntar[=i scriser[carte lui Alexandru:

„Iat[noi, soborul Ierusalimului, scris-am la marele]mp[rat Alexandru Macedon, s[n[tate! Am]n\eles ce ne-ai scris, =i a=a s[=tii]mp[r[]ia-ta c[noi suntem sub m`na lui Darie =i nu cutez[m s[ne]nchin[m \ie, c[ne-om]nchina ast[zi, iar[m`ine va veni Darie =i cu rea moarte vom muri. Ci te bate]nt`i cu Darie, =i de-l vei bate, noi ai t[i suntem.“

Alexandru ceti cartea ierusalimnenilor =i scrise alt[carte:

„Eu, Alexandru,]mp[ratul peste to\i]mp[ra\ii, scriu vou[, ierusalimnenilor; s[n[tate. Ce a\i scris am]n\eles; dar nu se cade vou[s[v[]nchina\i lui Darie, c[sunte\i oamenii lui Dumnezeu Savaot, iar[Darie sluje=te idolilor; iar[voi s[=ti\i c[p`n[nu voi intra]n Ierusalim, s[m[]nchin lui Savaot Dumnezeu, p`n[atunci nu m[voi bate cu Darie“

+i trimese sol cu cartea, =i purcese cu o=tile spre Ierusalim. Ierusalimnenii cetir[cartea, iar Ieremia prorocul zise:

— O, ierusalimnenilor! Eu zic s[ne]nchin[m lui Alexandru =i s[-l]s[m s[intre]n cetate cu cinste, c[eu de acesta am prorocit.

+i pl[cur[cet[\enilor aceste cuvinte, tuturor. Iar[Alexandru v[]ntr-acea noapte]n vis pe Ieremia prorocul, care-i zicea:

„Pas]n Ierusalim =i te]nchin[lui Savaot Dumnezeu =i mergi spre Darie, c[-l vei bate, =i vei fi]mp[ratul per=ilor =i a toat[lumea.“

Iar[Alexandru spuse diminea\va voievozilor visul. +i ie=i Ieremia prorocul cu to\i ierusalimnenii]naintea lui Alexandru cu mare cinste, =i cum v[]ntr-acea noapte pe Ieremia prorocul,]l =i cunosc, =i zise boierilor:

— Pe acesta l-am v[]ntr-acea noapte]n vis!

+i desc[lec[Alexandru, =i s[rut[sf`nta lui Aron, =i-l t[m`ie Ieremia prorocul cu c[delni\`a de aur, =i-l binecuv`ntar[=i to\i preo\ii Ierusalimului, =i-l lu[Ieremia de m`n[=i-l b[g[]n biserica Sionului. +i se]nchin[Alexandru lui Savaot Dumnezeu =i se lep[d[de idoli. +i]ncepur[a scoate daruri lui Alexandru. +i scoaser[mai]nt[i galbini mul\i. Alexandru zise:

— Darul ce-mi da\i mie, eu]l dau lui Savaot Dumnezeu, s[-i face\i jertf[, c[=i eu m[]nchin lui Savaot =i m[rog, =i]ntru el cred, =i el s[-mi fie ajutor]n tot locul =i s[fie cu mine.

+i dete aurul =i argintul lui Ieremia prorocul. +i scoaser[pav[z[de iachint piatr[, =i scoaser[or[=enii 30 g[lete de migdale, =i scoaser[20 mii de cai hr[ni\i. +i =ezu]mp[ratul acolo =apte zile, =i se veselir[macedonenii cu ierusalimnenii, =i binecuv`nt[Ieremia pe Alexandru, =i zise:

—]mp[rate! Toat[lumea vei lua, iar mo=ia ta nu vei mai vedea!

+i se s[rutar[am`ndoi, =i purcese Alexandru la Eghipet spre cetatea lui Netinav-]mp[ratul.

Egiptenii auzir[c[vine Alexandru spre Eghipet =i se]nchiser[]n cetate. Alexandru se apropie de Eghipet =i zise s[bat[cetatea de patru p[rvi ; =i o b[tur[]ntr-o zi, =i nu o putur[lua p`n[sara. +i]ntru acea zi fu c[ldur[mare =i merse Alexandru de se sc[ld[]ntr-o ap[rece, =i-l prinse r[ceala apei, =i se boln[vi. Iar[egiptenii auzir[c[este Alexandru bolnav, =i trimeser[carte la Filip vraciul:

„Scriem noi la tine, Filipe vraciule, =i-\i d[m]n =tire dumnitale pentru Alexandru, s[-l otr[ve=ti, iar[tu s[fii]mp[rat Eghipetului!“ Filip ceti cartea =i r`se, =i scrisse alt[carte la Eghipet:

„Scriu vou[, ne]n\elep\ilor =i m[garilor egipteni! Crede\i-m[c[de-mi va trebui mie domnia voastr[, dami-o-va Alexandru;]nc[=i alte]mp[r[\ii mai mari Alexandru]mi va da mie. Vou[v[pare c[Alexandru este bolnav, iar[el nu este bolnav, ci diminea\]l ve\i vedea c[lare pe Ducipal umbl`nd prin mijlocul o=tilor.“ +i trimese

cartea la Eghipet; iar[egiptenii, dac[auzir[a=a, se sp[im`ntar[=i scriser[alt[carte lui Alexandru:

„*Scri-am noi, egiptenii, la marele]mp[rat Alexandru, precum ca s[=tie c[m`ine diminea\ / Filip vraciul va s[te otr[veasc[cu ierburile lui*“: Alexandru ceti cartea =i cl[tin[cu capul; =i]ntr-aceea sosi =i Filip vraciul cu paharul plin de ierbi =i-l dete lui Alexandru, =i zise:

— Bea,]mp[rate, c[te vei]ns[n[to=i!

Alexandru lu[paharul =i zise;

— Oh! Dragul meu Filipe, oare acest pahar de-l voi bea fi-mi-va ceva de folos?

+i pricepu Filip, =i lu[paharul =i-l b[u pe jum[tate, =i zise:

— Alexandre! Nici un vraci nu-=i otr[ve-te pe domnul s[u.

Iar[Alexandru dete cartea egiptenilor; =i ceti Filip =i pl`nse, =i zise:

— Ah, mare]mp[rate Alexandre! Pe capul t[u se razim[toat[lumea! +i de a= face a=a, la ce]mp[rat a= avea credin[? Mai bine s[intru]n p[m`nt de viu, dec`t s[fac a=a. Iar[acei m[gari egipteni trimes-au =i la mine carte, iar[eu]nc[le-am trimes r[spuns cum am =tiut; pentru aceea le-a fost pizm[pe mine, =i au trimes carte la tine,]mp[rate. Ci te culc[pu`intel, =i te vei scula s[n[os.

Deci se veselir[o=tile =i se g[tir[de r[zboi; =i porunci Alexandru s[bat[cetatea. +i]ncepur[a bate cetatea de toate p[r`ile; deter[cu ma=inile de r[zboi de o parte =i cu s[ge`ile de alt[parte; =i mergeau s[ge`ile ca ploaia]n cetate; =i nu putur[r[bda s[ge`ile, ci deschiser[por`ile, =i strigau to`i:

— Milostive-te-te spre noi, Alexandre-]mp[rate, c[noi]nchin[m cetatea noastr[`ie! Ci te milostive-te, Alexandre, feciorul lui Netinav-]mp[ratul!

+i se milostivi Alexandru de opri o=tile, =i =ezu]n scaunul Eghipetului, =i se]nchinar[to`i egiptenii lui Alexandru; =i zise Alexandru:

— Cum =ti`i c[sunt feciorul lui Netinav,]mp[ratul vostru?

+i gr[ir[egiptenii:

—]mp[rate! Avut-am noi]mp[rat pe Netinav care a]mp[r[it bine =i dulce patruzeci de ani; =i l-a scos Darie-]mp[ratul, =i s-a

după de la noi. +i ne-a l[sat carte =i stema pe mas[; =i a=a zice cartea: c[se va duce de la noi b[tr`n, =i va veni t`n[r; =i nou[a=a ne pare, s[fii tu acela! +i l-am v[rsat de aur =i l-am pus]ntr-un st`lp, =i i-am pus stema]n cap =i cartea]n m`n[.

Alexandru merse s[-l vad[; =i se apropie de st`lp; iar[stema c[zu]n capul lui Alexandru, =i se mirar[to\i de a=a minune.

Alexandru f[cu acolo alt st`lp foarte]nalt. +i se scrise]n st`lp l`ng[tat[l s[u, Netinav. +i lu[Eghiptul, =i se veselir[egiptenii cu macedonenii. +i]ncepur[a scoate daruri scumpe, aur =i argint mult, =i toate comorile crailor =i ale]mp[ra\ilor celor b[tr`ni de la Faraon, =i de la Iosif cel preafrumos; =i toate le lu[Alexandru =i le dete o=tilor, =i le zise s[se g[teasc[de r[zboi. +i puse]mp[rat pe Filip, =i poposi acolo treizeci de zile.

Iar[]ntr-o zi venir[vestitorii lui Alexandru =i-i spuser[:

— S[=tii,]mp[rate, c[vine Darie spre tine cu toat[sila¹ lui, =i este la apa Eufratului!

Alexandru scrise o=tile, =i aflar[=ase mii de mii de c[l[re\i, =i patru mii de mii de pede=tri. +i purcese o=tile]nainte a lui Darie la Eufrat. +i dac[se apropie de Eufrat, Darie auzi =i scrise o=tile, =i se aflar[zece mii de mii de pede=tri; =i trimese Darie iscoad[la Alexandru. Iar[str[jile lui Alexandru prinser[iscoadele lui Darie =i le aduser[la Alexandru. +i le zise Alexandru:

— De nu ve\i spune drept, eu v[voi pierde! +i-i]ntreb[: Spune\i, c`te o=ti are Darie?

Ei spuser[drept, Alexandru porunci o=tilor s[fac[to\i focuri sara, =i a=a f[cur[, =i se suir[iscoadele]ntr-un munte]nalt, =i v[zur[focuri multe f[r[num[r; =i le dete drumul de se duser[la Darie-]mp[ratul, =i a=a spuser[lui Darie:

— S[=tii,]mp[rate, c[at`ta oaste are Alexandru, c`t nu se =tie num[rul =i sf`r=itul!

Iar[Darie se m`nie pe ei =i le t[ie limbile c[au spus o=tilor s[se sperie.

¹ Sil/ — putere, armat[

Darie trimese soli =i carte la Alexandru:

„Scriu \ie eu, Darie,]mp[ratul peste to\i]mp[ra\ii, marele =i tarele, =i]ntocmai lui Dumnezeu, =i luminez]ntocmai ca soarele pe lume, =i Dumnezeu per=ilor; scriu \ie, feciorul lui Filip. Am auzit c[ai luat Apusul, R`mul, Atina, Ierusalimul =i Eghiptul, =i acuma ai venit =i la \ara mea cu t`lharii t[i. S[=tii, ca s[-mi trime\i haraciul acelor \[ri de la apus, =i s[-\i cei iert[ciune de la mine =i-\i voi ierta gre=ala, =i s[te duci la Macedonia ta, s[-\i \ii mo=ia. Iar[de nu vei face a=a, voi veni la tine cu toate o=tile, =i nici un macedonean nu va sc[pa]n toat[lumea. Ci s[-\i treac[nebunia, =i te du]nd[r]t.“
+i veni solul la Alexandru; iar[Alexandru ceti cartea =i o rupse, =i porunci s[fie sp`nzura\i solii lui Darie. Iar[macedonenii ziser[:

— Nu se cade s[se sp`nzure solii.

Alexandru r[spunse c[nu sunt trime=i la]mp[rat, ci i-au trimes la t`lhar; =i t[lharii pierd solii:

— Vina este a lui Darie, domnul vostru.

Iar[solii gr[ir]:

— }mp[rate, de ne vei pierde pe noi, pu\in[pagub[vei face lui Darie, =i acum t[lhar nu e=ti, iar[de vei rupe legea solilor,]nsu\i t[lhar te vei face!

Alexandru zise:

— Fi\i ierta\i =i v[dau zile de la mine, iar[de la]mp[ratul vostru mor\i era\i.

Iar[solii gr[ir]:

— }mp[rate, =ti-vom =i noi ce vom gr[i la]mp[ratul nostru de]mp[r]\ia ta!

Alexandru cinsti solii =i-i d[r]ui, =i scrise carte lui Darie:

„Eu, Alexandru-]mp[ratul, scriu \ie, Darie,]mp[ratul per=ilor. S[=tii c[nu-\i mul\]mesc la cuvintele ce mi-ai trimes, c[au fost cuvinte ca de nebun; =i tu te lauzi c[tre mine care am luat Apusul =i alte cet[\i, zic`nd c[nu voi sc[pa]n toat[lumea dinaintea ta. Dar[nu =tii c[macedonenii sunt pietre de diamant, =i sunt iu\i ca piperul; =i a=a s[=tii c[voi st[p`ni peste]mp[r]\ia ta, cu ajutorul lui

Dumnezeu; iar[per=ii t[i sunt oi, =i macedonenii sunt lupi =i lei neast`mp[ra\i, =i ei]=i dau via\la spre moarte, =i nu se tem de moarte.“

+i se duser[solii, =i Darie ceti cartea, =i=i chem[boierii =i-i]ntreb[de sfat. +i r[spunser[:

— }mp[rate! Nu \i se cade \ie s[te ba\i cu Alexandru, c[tu e=ti }mp[rat mare, iar[Alexandru este un crai mic; ci m`n[numai ni=te boieri, c[-l vor bate!

+i aceasta pl[cu lui Darie, =i trimese pe Mamant-voievodul =i-i zise:

— S[mergi s[ei oastea mea, dou[sute de mii de c[l[ra=i, =i dou[sute de mii de pedestra=i =i patru mii de etiopi; =i s[mergi s[treci Eufratul =i s[te ba\i cu acel t`lhar =i s[cau\i, de va pleca a fugi, s[nu-l la=i, ci tot s[-l gone=ti p`n[ce-l vei prinde, =i s[-l aduci viu la mine cu toate ale lui.

Alexandru v[zu armia lui Darie, =i porunci g[tirea o=tenilor, =i]nc[lec[pe Ducipal, =i umbla prin mijlocul o=tilor =i astfel gr[i:

— Fra\ilor =i vitejilor! Ruga\i pe Dumnezeu Savaot =i fi\i vrednici, c[am n[dejde de la Dumnezeu c[-i vom bate cur`nd =i vor fugi]nd[r[t, c[}mp[ratul lor nu este cu d`n=ii, ci sunt cu ni=te boieri, iar[voi sunte\i cu }mp[ratul vostru; =i de-i vom bate, s[=ti\i c[voi fi }mp[rat a toat[lumea, iar[de ne vor bate pe noi, nu vom sc[pa]n toat[lumea de Darie-}mp[ratul! Ci, fra\ilor, mai bine s[pierim cu cinste dec`t s[pierim cu ru=ine! S[=ti\i voi c[per=ii sunt oi, macedonenii sunt lupi, =i un lup multe oi risipe=te =i le sf[r`m[!

+i f[cu Alexandru trei o=ti, =i deter[]n tr`mbi\e, =i]n t`mpine, =i]n surle de trei p[r\i =i se lovir[o=tile foarte tare, =i se t[iar[toat[ziua; iar[per=ii]ncepur[a da]napoi, =i macedonenii a-igoni. Darie se sp[im`nt[=i plec[a fugi; iar[Alexandru mul\i t[ie, =i mul\i prinse vii, =i ajunse la hotarul lui Darie; =i puse Alexandru tab[ra lui acolo =i pe cei vii]i iert[, iar[pe cei mor\i]i]ngrop[; =i pierir[de-ai lui Darie o sut[de mii.

Iar[Darie trimese pe la toate \[rile cuv`nt s[se str`ng[cu o=tile la Babilon: =i se str`nser[cincizeci de mii, =i iar[plecar[

spre Alexandru cu r[zboi. Iara Alexandru se g[ti de lupt[, =i]nc[lec[pe Ducipal =i umbla prin mijlocul o=tilor, =i gr[ia:

— Fra\ilor =i vitejilor macedoneni! Ruga\i pe Dumnezeu Savaot! C[-l vom bate pe Darie c`t mai cur`nd, c[pe un urs mul\i c`ini]l latr[=i nici unul nu-l mu=c[, =i s[=ti\i c[c`\i vor fi r[mas de la r[zboiul dint[i, nici unul nu va veni]ntr-acel de acum, =i de aci]nainte vom fi f[r[de grij[!

}ntr-acea noapte v[zu Alexandru pe Ieremia]n vis =i-i zicea prorocul:

„Pas, Alexandre, spre Darie, c[-l vei birui, =i te roag[lui Dumnezeu Savaot.“

+i f[cu dou[o=ti, =i deter[]n t`mpine,]n tr`mbi\e =i]n surle, =i se]nv[luir[o=tile trei zile, =i]ncepur[per=ii a fugi =i macedonenii a-i goni, =i-i t[iau cum se taie; =i acolo pierir[de-ai lui Darie patruzeci de mii, =i macedoneni zece mii. Iar[Darie fugi p`n[la Persida =i acolo pl`ngea. Iar[Alexandru prinse mul\i vii =i d`ndu-le drumul, le zise:

— Mai mult s[nu veni\i cu Darie la r[zboi!

Alexandru purcese apoi spre r[zboi la Babilon; iar babilonenii, dac[se apropie el de cetate, nu-l l[sar[s[se apropie o sut[de mile de loc. Iar[Alexandru st[tu deasupra Eufratului, =i a=a era Babilonul de]ntins, c`t curgea Eufratul prin mijlocul lui. +i apa aceasta este at`t de mare, c`t trec pe ea cu luntrile. +i Alexandru porunci s[sape =i s[abat[apa, s[nu treac[prin cetate.

+i s[par[=apte zile =i ab[tur[apa la uscat, peste c`mp. Iar[]ntr-o noapte, pe c`nd cet[\enii f[ceau slujb[Dumnezeilor lor, Alexandru intr[pe urma apei pe dedesubtul cet[\ii =i]ntr-alt[noapte aprinse ora=ul. Iar[cet[\enii se sp[im`ntar[=i deschiser[por\ile =i n[v[lir[c[l[r\ii]n[untru, =i-i t[iar[toat[noaptea. Iar[la ziu[intr[=i Alexandru]n cetate cu o=tile, =i se]nchinar[babilonenii lui Alexandru, strig`nd:

— Milostive=te-te spre noi, Alexandre-]mp[rate, c[ne]nchin[me\ie, noi =i cetatea noastr[!

Atunci stinser[focurile =i]ncepur[babilonenii a scoate la daruri scumpe lui Alexandru. +i deschiser[vistieria lui Darie-]mp[ratul, =i scoaser[dou[sute de poveri de galbini, =i scoaser[o mie de cai povodnici, ai lui Darie, =i scoaser[o sut[de lei cu zgarde de aur =i o mie de pardo=i, =i o sut[de bidivii ar[pe=ti, care erau mai frumo=i dec`t to\i caii de pe lume, cu procovi¹ sau \oluri de m[tase; =i scoaser[o mie de bliduri de aur, =i scoaser[dou[sute de mii de coarne de inorog ferecate cu aur =i cu pietre scumpe, =i o sut[de potire de aur =i piatr[de diamant, =i scoaser[pla=ca lui Selevchie-]mp[ratul, f[cut[cu ochi de =arpe, =i cu m[rg[ritar, =i cu pietre nestemate ; =i scoaser[stema lui Sihan-]mp[ratul, scoaser[masa lui Darie de safir piatr[=i cine =eeda la d`nsa nu i se mai f[cea inima rea. +i acolo =ezu Alexandru patruzeci de zile, =i se veselir[macedonenii cu babilonenii. Iar[Darie auzi c[a luat Alexandru Babilonul =i se umplu de amar =i jale mult[, =i strig[:

— Oh, amar mie! O, pedepsitul de mine, cum m[potriveam lui Dumnezeu din cer, iar[acum nu m[pot potrivi nici unui om, c[mai-micii mei sparser[sila mea! Oh, cainicul² de mine, cum m[bucurai]n pu\in[vreme, =i mai cur`nd sosi jalea =i amarul, cum se zice: „Nu este bucurie s[nu se schimbe]n jale =i cel care va lua de la altul cu bucurie, al\ii vor lua de la el cu jale!“ Mai bine s[m[fi ucis macedonenii dec`t s[fiu]mp[rat cu ru=ine; c[mult[vreme luar[per=ii haraci de la Macedonia, iar[ast[zi pl[tesc cu capetele!

+i pl`ngea Darie cu amar. Iar[un boier vru s[-l m`ng`ie =i zise:

— A=a este]mp[r\ia, ca =i copaciul mare: c`nd cade, mare sunet face; =i v`ntul copaciul mare]l surp[=i-l rupe. +i nu te sc`rbi,]mp[rate, c[Alexandru b[tutu-ne-a pe noi, dar =i noi bate-l-vom pe el, c[a=a sunt o=tile, =i mai avem noi viteji buni]ntre per=ii no=tri.

¹ *Procovi*[— \ol gros de]nvelit, p[tur[

² *Cainic* — de pl`ns, vrednic de mil[

+i sta acolo =i un boier al lui Darie, anume Amvis, care-i zise:

— }mp[rate, tu m-ai crescut, =i mult bine mi-ai f[cut, iar[ast[zi te v[zui trist; =i a=a s[=tii c[voi s[merg la Alexandru, =i-mi voi da capul pentru tine ast[zi!

— O, dragul meu Amvis — zise Darie — de vei face a=a; moartea ta va fi mai cinstit[dec`t via\la altora, =i }mp[r[\ia per=ilor sc[pat[va fi de tine, =i pomeni-se-va numele t[u p`n[va fi Persia!

Amvis ceru s[i se dea sabia lui Darie, =i=i puse semn macedoneasc; =i se apropie de Alexandru; iar[Alexandru era }mpl[to=at =i }ncoif[=i umbra prin mijlocul o=tilor. +i Amvis scoase sabia =i vru s[loveasc[pe Alexandru peste ochi, =i gre=i de-l lovi peste coif, =i-i t[ie coiful, =i-i rase p[rul ca cu briciul de pe cre=tet, =i vru s[-l loveasc[=i a doua oar[, =i nu putu, c[-l prinser[. Iar[Alexandru zise:

— M[lovi m`n[macedoneasc[cu sabia persieneasc[, =i]ntreb[: Omule, de unde e=ti, =i al cui e=ti? +i cum te cheam[?

El r[spunse:

— Eu sunt sluga lui Darie-}mp[ratul, care de mic m-a crescut =i m-a miluit, =i m-a boierit; }l v[zui trist =i jalnic pl`ng`nd; =i mi se f[cu mil[de jalea lui; =i cutezai s[-mi dau zilele pentru el, =i am venit s[te tai, =i s[veselesc pe domnul meu cu moartea ta, =i cu a mea; =i }nceputul se f[cu, iar[Dumnezeu nu vru cum vrui eu!

Alexandru zise:

— O, f[r[de minte, Amvise! Cred c[ast[zi sunt mort pentru mintea ta =i pentru domnul t[u ; iar[eu }\i dau zile de la mine =i te iert. Ce f[cu=i tu n-a f[cut nici un om de pe p[m`nt; =i tu te du la domnul t[u Darie, =i s[-i spui c[pe cine }l p[ze=te, Dumnezeu }l =i fere=te, =i nu-l poate ucide nimenea, =i s[-i spui s[se }chine mie =i s[-mi dea haraci =i oaste pe an =i s[=ad[}n pace pe mo=ia lui!

Amvis se duse la Darie =i-i spuse toate ce f[cuse, =i ce a zis Alexandru, =i cum }i sunt d[ruite zilele de Alexandru; iar[Darie pl`nse mult =i zise:

— Cum va fi voia lui Dumnezeu, iar[eu n-am ce face!

Amvis gr[i:

— }mp[rate, eu ast[zi sunt mort pentru tine, iar[de la Alexandru viu sunt, =i c`t bine mi-ai f[cut mie p`n[ast[zi]l pl[tii cu capul, =i c`t putui eu f[cui, iar[Dumnezeu nu vru cum am vrut eu, =i de ast[zi]nainte, s[m[ier`i, }mp[rate, c[voi s[m[duc la acela ce mi-a dat zilele de la el; =i-l voi sluji de ast[zi]nainte; =i m[iart[, }mp[rate!

Darie se umplu de jale =i gr[i c[tre boierii lui:

— Cui i-a venit oare]n aminte c[va ie=i din Macedonia at`ta putere? +i iar[gr[i: „Cine se suie pogoar[-se, =i cine se smere=te]nal[-se!“

+i zise lui Amvis:

— S[spui lui Alexandru: C`t a luat s[-i fie de bine =i s[ne }mp[c[m, iar[eu nu m[voi]nchina lui, c[}mp[rat la }mp[rat nu se]nchin[nici unul, ci unul mort =i altul viu }mp[r[\e=te; iar[de nu va vrea a=a, el s[m[a=tepte]n cincizeci de zile s[merg la el cu c`i per=i mi-au r[mas, =i voi s[aduc =i din India oaste, de la Por-}mp[rat, =i ori]l voi bate, ori m[va bate el =i voi pieri cu cinste pe mo=ia mea cu to[i per=i mei!

Amvis]i lu[ziua bun[de la Darie =i se duse la Alexandru, =i se]nchin[lui =i-i spuse ce gr[ise Darie. Alexandru primi pe Amvis, =i-l crezu =i-l amestec[]ntre macedoneni.

Alexandru zise:

— Adev[rat c[}mp[rat la }mp[rat nu se]nchin[, c[}mp[r[\ia mare lucru este, ca un munte]nalt =i]mpodobit frumos, cu de toate florile, =i se vede peste toat[lumea, =i a=a]i pare omului c[nu se va mai pogor] niciodat[; iar[c`nd va veni vremea, se pogoar[f[r[voie: a=a este }mp[r[\ia acestei lumi de=arte! Apoi iar[=i zise: V[zui ast[-noapte]n vis pe Ieremia prorocul =i-mi gr[ia: „F[tul meu, Alexandre! S[mergi]nsu[i sol la Darie, =i te roag[lui Savaot Dumnezeu, c[el te va scoate din nevoie.“

+i spunea boierilor visul, lui Potolomei, lui Filon =i lui Antioh-voievod, =i gr[i:

— S[=ti\i c[voi s[merg sol la Darie!

Ei nu-l l[sar[, el zise:

— Merge-voi =i ce va da Dumnezeu! +i se g[ti =i zise: Boieri dumneavoastr[, de voi pieri eu acolo, voi tocmi\i]mp[r[\ia bine =i s[nu l[sa\i pe mama mea Olimpiada!

Iar[voievozii pl`nser[cu jale, =i ziser[cu to\ii:

— Mai bine s[ne tai capetele noastre dec`t s[vedem noi aceasta!

Alexandru r[spunse:

—De va fi voia lui Dumnezeu, nu m[va ucide toat[lumea!

+i se s[rut[cu voievozii, =i se duse Alexandru sol la Darie-]mp[ratul.

Darie auzi c[vine sol de la Alexandru =i f[cu divan mare, =i=i tocmi pol[\ile¹ =i se ar[t[luminat solului, =i =eeda]n je\ de aur]mpodobit cu pietre scumpe, =i]mprejurul lui st[teau tot voinici tineri cu f[clii aprinse, =i se aflau]mprejurul lui tot]ngeri f[cu\i de aur, =i luminau tocmai ca soarele, =i =eedau doisprezece hatmani]n je\uri de aur, =i erau]n jur patruzeci de st`lpi de marmur[alb[ca z[pada. +i intr[Alexandru]n divan sol, =i dete cartea lui Darie, =i ceti cartea =i a=a era scris:

„Eu, Alexandru,]mp[ratul peste to\i]mp[ra\ii =i]mp[ratul a toat[lumea cu vrerea lui Dumnezeu, scriu \ie, Darie]mp[rate, s[n[tate! +i-\i aduc aminte c[ai luat haraciul de la tal[l] meu Filip, =i el muri, iar[eu r[masei t`n[r]n scaunul t[t`ne-meu, =i tu ai vrut s[m[sco\i de la mo=ia mea; trimeteai al\ii s[fie domni =i]mp[ra\i]n Macedonia; iar[Dumnezeu nu vru cum ai vrut tu, c[Dumnezeu contene=te =i rabd[; iar[tu cum ai contenit, a=a \i se contene=te =i \ie ast[zi, c[ci Dumnezeu m-a f[cut]mp[rat pe mo=ia mea, =i]nc[peste toat[lumea. Tu ai zis c[m[vei aduce legat, =i tu ai vrut toate ale mele s[fie ale tale, a=a vor s[fie toate ale tale ale mele, =i voi fi]mp[rat a toat[lumea; =i eu nu sunt a=a nemilostiv

¹ Polat[— palat, cl[dire

cum i\i pare \ie, ci-\i pleac[inima, =i te]nchin[mie =i-mi trimete haraci, =i oaste pe an, =i tu]mp[r[\e-te]n pace =i s[n[os pe mo=ia ta; iar[de nu vei face a=a, tu e=ti du=man per=ilor t[i, =i to\i ve\i pieri de sabia macedonenilor, =i tu cu rea moarte vei muri; =i te g[te-te de r[zboi acum p`na]n cincisprezece zile.“

Darie ceti cartea =i zise:

— Boieri, cine= i poate]nchipui c[are at`ta putere]mp[r[\ia Macedoniei?

Alexandru zise:

— C[sunt to\i ca unul, libovnici =i viteji buni, =i au to\i un cuget =i un cuv`nt, =i nu socotesc moartea lor.

Iar[un slujba= mare zise:

— Cum r[spunzi astfel unui]mp[rat a=a mare ca acesta?

Alexandru zise:

— Volnic este solul s[r[spund[]mp[ratului!

Marele Darie zise:

— Cum te cheam[?

El r[spunse:

— Filon m[cheam[!

Darie gr[i:

— Filoane, s[stai aicea p`n[voi scrie cartea c[tr[Alexandru!

+i st[tu p`n[sara =i chemar[pe sol la mas[=i-l a=ezar[la locul solilor, =i-i deter[un pahar cu vin s[bea. Alexandru b[u vinul, =i b[g[paharul]n buzunar; =i-i deter[=i alt pahar, =i-l b[g[]n s`n. Ei spuser[]mp[ratului ce face solul.]mp[ratul zise:

— Mai da\i-i]nc[unul.

+i-i deter[=i al treilea pahar, =i-l b[u =i-l b[g[]n buzunar. +i zise un boier:

— Cum faci tu asta la masa]mp[r[teasc[, de iei paharele la tine?

Alexandru zise:

— La]mp[ratul nostru a=a este legea solului: p`n[la al treilea pahar toate le ia solul!

Darie crezu aceasta. Iar[]n vremea asta, un boier ce-l chema Candarcus, care mersese]n Macedonia s[fie domn, sosi la mas[=i, cum v[zu pe Alexandru,]l =i cunoscu =i se apropie de Darie =i-i zise:

— S[=tii,]mp[rate, c[solul este]nsu=i Alexandru!

Darie nu crezu aceasta =i iar[merse Candarcus =i a doua oar[la Darie =i zise:

— }mp[rate, de nu va fi acesta Alexandru, s[-mi tai capul.

Darie prinse a privi la sol =i-i zise:

— Filoane, asam[n]-te oamenii mei a fi tu Alexandru.

Alexandru zise:

— }mp[rate, adev[rat c[sam[n] cu el, pentru aceea m[trimete tot pe mine sol!

Darie]l crezu =i se scular[de la mas[, =i intrar[]n cas[s[fac[sfat, prinde-l-vor au ba. Iar[Alexandru pricepu c[l-au cunoscut; =i cum =eeda]n palat singur,]=i l[s[pla=ca =i=i puse c[ciula persieneasc[]n cap; =i plec[la poart[, =i zise portarilor:

— |ine-\i pahar]mp[r]tesc =i deschide\i poarta; c[m-a trimes]mp[ratul s[chem voievozii!

+i-i deschiser[poarta =i ie=i Alexandru, =i merse la alt[poart[, =i zise:

— |ine-\i pahar]mp[r]tesc =i deschide\i poarta; m-a trimes]mp[ratul s[tocmesc str[jile!

+i-i deschiser[poarta =i ie=i Alexandru, =i merse la a treia poart[=i iar[zise ca =i]nt[i, =i-i deschiser[poarta, =i ie=i Alexandru afar[, =i merse la gazd[=i]nc[lec[pe Ducipal, =i fugi toat[noaptea, =i sosi cu zorile la apa Sinarului; =i era apa aceea cumplit de mare =i venea]n toate nop\ile cu noroi, =i cu pietre, =i cu var. Iar Alexandru dete =i trecu, =i g[si de ceea parte pe Filon =i pe Potolomei-voievozi, care a=teptau pe Alexandru; =i se s[rturar[cu Alexandru =i le povestea el cum a petrecut la Darie.

Iar[Darie, \in`nd sfat, c[uta s[-l prind[pe Alexandru. +i-l c[utar[prin toate od[ile, =i nu-l g[sir[, =i alergar[la poart[, =i]ntrebar[; iar portarii ziser[:

— Venit-a un om la noi =i ne dete pahar]mp[r[tesc, =i ne zise: „]ine\i pahar]mp[r[tesc =i-mi deschide\i poarta, c[m[trimese]mp[ratul s[chem voievozii!“ +i l-am l[sat, =i s-a dus!

Ei alergar[=i la a doua poart[=i portarii tot a=a r[spunser[; merser[=i la a treia poart[, =i primir[acela=i cuv`nt; =i alergar[la gazd[=i]ntrebar[; iar gazda zise:

— Venit-a, a]nc[lecat =i s-a dus.

Ei se]ntoarser[la]mp[ratul =i-i spuser[cum a sc[pat solul, iar[Darie se umplu de amar =i de jale, =i zise lui Candarcus s[-l goneasc[cu o sut[de voinici p`n[la apa Sinarului, c[nu va putea trece. El se duse =i lu[o sut[de viteji buni cu cai ageri, =i-l gonir[toat[noaptea p`n[la ziu[=i sosir[la apa Sinarului, =i v[zur[pe Alexandru de cea parte cu voievozii lui, iar Alexandru strig[spre ei:

— Ce goni\i v`ntul, c[nu-l ve\i prinde? +i v[duce\i la]mp[-ratul vostru, =i-i spune\i c[-i mul\mesc de cinste =i s[se g[teasc[de r[zboi]n cincisprezece zile!

+i se duse Alexandru la tab[ra lui. Candarcus se]ntoarse la Darie =i spuse toate ce au fost.

Iar[Darie pl`ngea cu mare jale =i zicea:

— V[zut-a\i cum ne]n=el[feciorul lui Filip, =i sc[p[din m`inile noastre? +i iar[zise: Oh, necredincioas[lume! Cum te ar[vi]nt[i dulce =i apoi amar[!

Darie scrise carte la Por,]mp[ratul din India, c[ci era mare =i mai avea =i treizeci =i =ase de limbi sub biruin\a lui .

„Iat[eu, Darie, cainicul =i jalnicul! Amarnicul de mine, Darie-]mp[ratul, scriu la tine, cinstitule =i marele Por-]mp[rate,]ntocmai cu Dumnezeul per=ilor, =i soarele Indiei. Trimet]mp[r[\iei tale s[n]tate. Credem c[-\i va fi venit vestea ce p[\im noi de la macedonenii no=tri, de la feciorul lui Filip, cum se leap[d[de noi, =i cum a luat Apusul tot =i acum venit-a =i la noi, =i ne-a b[tut de dou[ori, =i sparse oastea mea, =i-mi lu[Eghipetul, Ierusalimul =i Babilonul; =i te rog cu capul plecat p`n[la p[m`nt s[-mi dai ajutor =i oaste din India, c[pe indieni nu-i poate bate nimenea, =i]naintea lor

nimenea nu poate sta, =i m[rog s[-mi dai ajutor; s[m[bat cu el, ca s[-l birui, sau s[pierim cu cinste pe mo=ia noastr[, c[nu se poate s[pat eu r[u l`ng[tine, fiind tu mare =i tare, c[nu =tii cum te va duce Dumnezeu =i pe tine]ntr-aceast[lume]n=el[toare! +i a=a m[rog!“

Por-]mp[ratul ceti cartea, =i cl[tin[capul =i zise:

— Nu este bucurie pe lume s[nu se schimbe]n jale; c[Darie oarec`nd se potrivea lui Dumnezeu, iar[ast[zi nu se poate potrivi unui om de pe p[m`nt, =i ast[zi este b[tut de mai-micii lui, de macedoneni.

Por-]mp[ratul chem[boierii lui =i le zise:

— Merge! de lua! oastea mea, patru mii de c[l]re!i!

+i purceser[o=tile]n ajutorul lui Darie. Por le zise:

— P[zi!i s[-mi prinde! pe feciorul lui Filip, =i s[p[zi!i, de va fugi, s[-l goni! p`n[]l ve!i prinde =i s[-l aduce! la mine, c[am auzit c[este cuminte =i]n!elept.

Voievozii luar[o=tile =i se duser[la Darie, iar[Darie se veseli, =i trimese pe la o=tile lui s[se str`ng[, =i se adunar[o mie de mii de oameni =i purceser[spre Alexandru.

Indienii trimeser[iscoade la Alexandru; iar[str[jile macedonene prinser[iscoadele =i le duser[la Alexandru. +i porunci]mp[ratul s[le duc[pe o m[gur[]nalt[, s[vad[o=tile lui, =i zise o=tilor s[porneasc[la r[zboi iute =i cu grab[; =i plecar[o=tile tare =i cu grab[spre Darie, =i iscoadele v[zur[asta; apoi le dete drumul, =i se duser[=i spuser[indienilor:

— S[=ti!i c[Alexandru are oaste foarte tare, =i sunt iu!i f[r[sam[, =i cai tot arm[sari ca zmeii, =i vin tare spre noi f[r[fric[, =i at`ta sunt de mul!i c`t vor fi p`n[la dou[zeci de mii de oaste!

Iar[indienii dac[auzir[aceasta se sp[im`ntar[foarte r[u =i mergeau la r[zboi f[r[voia lor, =i cu fric[mare.

Iar[o=tile se lovir[foarte tare =i iute, c`t se f[cu praf de nu se cuno=teau unii din al!ii, =i dete Dumnezeu v`nt mare de sufl[praful dup[o=ti, de se v[zur[, =i]ncepur[a se t[ia cum se taie,

toat[ziua ; =i]ncepur[indienii a fugi =i macedonenii a-i t[ia. Iar[Alexandru mergea]ntr-o c[ru\] de aur =i cu doisprezece viteji t[ia din c[ru\] cu spada de un st`njen, =i-i c[lca cu caii =i z[ceau per=i =i indienii ca snopii. Iar[Darie fugi]n Persida.

Alexandru zise lui Filon s[goneasc[pe indieni, =i s[strige s[nu fug[, ci s[se]nchine, =i dac[nu se vor]nchina, s[le ia caii =i armele =i s[-i lase s[se]ntoarc[]n India. Filon]ncepu a-i goni, =i le striga s[nu fug[, c[vor pieri to\i. +i st[tur[indienii =i se]nchinar[lui Filon, =i le lu[caii =i armele =i le zise:

— Merge\i la Por-]mp[rat, =i s[-i spune-\i s[nu mai dea ajutor altuia, =i s[=ti\i c[eu sunt]mp[rat]n Persia.

+i se duser[ei la Por, =i spuser[ce au p[ut, tot, =i Por se mir[mult. Iar Alexandru gonea pe Darie, =i Darie fugea pl`ng`nd =i gr[ind:

— Oh, amar \ie, Darie! Cum te sl[vea toat[lumea, =i te potrivea lui Dumnezeu, iar ast[zi fugi =i de macedonenii t[i!

+i fugea pe c`mpii Persiei; =i-l ajunser[doi boieri ai lui, pe nume R[zvan =i Candarcus, =i cum]l ajunser[, a=a]l =i lov[am`ndoi cu sul\ele, =i c[zu Darie de pe cal jos, iar[ei]l dezbr[car[=i luar[ce g[sir[la el, =i-l][sar[cu pu\in suflet. +i z[cea]mp[ratul per=ilor]n pulbere,]n picioarele cailor. Iar[Alexandru ajunse acolo =i-l v[zu Darie =i strig[:

— Oh, Alexandre, Alexandre! Nu trece =i l[sa pe Darie]n pulbere z[c`nd.

Alexandru auzi, =i alerg[grabnic, =i-l v[zu r[nit z[c`nd =i zise:

— Cine e=ti tu?

El zise:

— Eu sunt Darie-]mp[ratul, acela ce eram m[rit de toat[lumea, =i de toate limbile de oameni! Eu sunt Darie, cela ce se potrivea lui Dumnezeu din cer, iar[ast[zi zac]n pulbere,]n picioarele cailor! Eu sunt soarele per=ilor, iar ast[zi sunt]njunghiat de per=ii mei. Eu sunt Darie,]mp[ratul a toat[lumea, iar[ast[zi nu mi-i

]ng[duit nici la mo=ia mea s[mor! Ci nu m[l[sa, Alexandre,]n pulbere, c[nu e=ti nemilostiv.

Iar[Alexandru desc[lec[=i-l puse pe Darie]n c[ru\ a sa de aur, =i-l =terse cu mahrama, adic[cu basmaua lui, =i zise:

— De nu vei muri, cinste mare vei avea!

Alexandru porunci s[-l duc[lin la Persida cetate; =i el mergea dup[o=tile lui Darie =i le striga s[nu fug[, ci s[se]nchine, c[Darie e pierit; =i se]nchinar[lui Alexandru, =i merser[to\i per=ii =i macedonenii]n cetate la Persida =i =ezu Alexandru]n scaunul lui Darie =i=i puse stema]n cap =i lu[toiagul de aur al lui Darie, =i per=ii merser[to\i de se]nchinar[lui Alexandru =i=i ziser[:

— Mul\i ani, Alexandre,]mp[ratul per=ilor =i al macedonenilor!

=i fur[per=ii =i macedonenii to\i fra\i. Pe Darie]l duser[cu pu\in suflet =i, v[z`nd el pe Alexandru]n je\ul lui, zise:

— Aduce\i pe fata mea Ruxandra.

=i merse Ruxandra la tat[-s[u, =i Darie pl`nse cu jale =i zise:

— Oh, drag sufletul meu, inima mea, =i lumina ochilor mei, draga mea Ruxandr[! Iat[c[eu]\i aduc b[rbat din Macedonia, f[r[veste =i f[r[de n[dejde, c[eu nu cugetam s[-\i fac nunta ta a=a degrab[, ci eu cugetam la nunta ta s[chem to\i craii =i domnii. Iar[ast[zi]\i c`=tigai b[rbat, pe cela ce l-a pus Dumnezeu]mp[rat a toat[lumea; =i la nunta ta mult s`nge s-a v[rsat, al per=ilor =i al macedonenilor; =i ast[zi per=ii cu macedonenii se]nfr[\ir[, iar[eu]\i zic \ie, fata mea, de ast[zi]nainte s[cinste=ti pe domnul t[u Alexandru, cum se cade a cinsti pe]mp[ratul t[u, =i a toat[lumea.

=i o lu[de m`n[, o s[rut[dulce, =i o duse la Alexandru, =i zise:

—]ine, Alexandre, pe Ruxandra, sufletul meu =i inima, \ie]mp[r[teas[s[-\i fie, c[este mult]n\eleapt[, frumoas[=i milostiv[.

Alexandru se scul[din scaun =i o lu[de m`n[=i o puse l`ng[el]n je\, =i=i lu[stema din cap =i o puse]n capul ei, =i lu[inelul ei =i-l b[g[]n degetul lui =i o s[rut[dulce, =i zise:

— S[=tii, Darie]mp[rate, c[Ruxandra ta]mi va fi]mp[r[teas[de ast[zi]nainte, iar[]mp[r[teasa ta mie maic[-mi va fi]n locul Olimpiadei, p`n[la moartea mea.

Darie gr[i:

— F[tul meu Alexandre! S[]mp[r[\e=ti s[n[tos =i cu Dumnezeu, =i cu fiica mea Ruxandra, iar[eu merg ast[zi la iad, unde merg to\i din veac; ci pe Candarcus =i pe R[zvan s[-i judeci cum se cade, =i r[m`ne\i cu Dumnezeu, =i]mp[r[\i\i s[n[to=i.

+i muri Darie-]mp[rat, =i se sf`r=i. +i a]mp[r[\it Darie =aizeci de ani, =i fu ca =i c`nd n-ar mai fi fost.

Alexandru petrecu pe Darie p`n[la morm`nt cu to\i macedonenii =i cu to\i per=i p`n[]l]nmorm`ntar[,]n luna lui august,]n cincisprezece zile. Alexandru st[tu]mp[rat per=ilor, =i chem[pe Candarcus =i pe R[zvan, cei ce uciser[pe Darie, =i le zise:

— Cum a\i ucis pe domnul vostru care v-a f[cut vou[mult bine? +i ei gr[ir[:

— Moartea]mp[ratului Darie te f[cu pe tine]mp[ratul per=ilor. Alexandru zise:

— Dar[eu sunt un str[in, =i nici un bine nu v-am f[cut; dar mie cum]mi ve\i face vreun bine? +i porunci: Sp`nzura\i-i! Alexandru iar[=i zise: Bl[st[mat s[fie acela ce va hr[ni pe ucig[torul de oameni, pe curva din cas[, =i pe v`nz[torul de cetate!

Alexandru scrisese apoi carte mamei sale Olimpiada, la Macedonia, =i c[tr[dasc[lul lui, Aristotel:

„Eu, Alexandru,]mp[ratul peste to\i]mp[ra\ii, scriu la muma mea Olimpiada =i la dasc[lul meu Aristotel. S[n[tate =i via\ trimet dumneavoastr[. +i acum sunt =apte ani de c`nd n-am trimes noi la voi =i voi la noi carte, nici de bine, nici de r[u, =i de aceasta este a noastr[vina; ci s[ierta\i, c[p`n[acuma am avut r[zboaie mari, cu toate \rile p`n[la Persia lui Darie, =i cu el b[tutu-ne-am de trei ori =i l-am biruit, =i i-am luat]mp[r[\ia,]nc[=i fata lui o luai pentru bun[t[\ile ei =i pentru frumuse\ea ei, mie]mp[r[teas[s[-mi fie. Darie]ns[muri =i eu ast[zi sunt]mp[ratul per=ilor, =i s[=ti\i c[p`n[nu

=tiam dragostea muierii nu-mi mai aduceam aminte de voi, nici de voi pieri, iar[acum voi s[=tiu =i de via\la voastr[, cum locui\i, =i cum este Macedonia =i cum auzi\i de noi. S[fi\i s[n[to=i“. Dup[aceea deschiser[vistierile lui Darie =i g[sir[dou[sprezece turnuri pline cu galbini, =i dou[sprezece case pline de taleri, =i dou[zeci de case pline cu scule de aur, =i cu pietre scumpe =i de m[rg[ritar cel mare, =i coarne de inorog ferecate tot cu aur, =i o mie de potire de aur, =i o mie de cai hr[ni\i, =i o mie de cai povodnici tot cu \oluri de m[tas[, =i o mie de lei tot cu zgarde de aur, =i zece mii de =oimi, =i zece mii de zgrip\ori, =i cincizeci de c[mile, =i o sut[de mii de cat`ri, =i o sut[de mii de boi de pluguri, =i zece mii de ogari, =i trei mii de copoi, =i o mie de mii de oi; iar[cetatea era tot poleit[cu aur, =i]mpodobit[cu pietre scumpe, de lumina ca soarele, =i alte multe c`te nu se =tie; nici mintea omului nu poate socoti bog[\ia lui Darie-]mp[ratul. Alexandru dete aurul =i argintul o=tilor =i voievozilor. +i se veselir[macedonenii cu per=i ca fra\ii.

]ntr-o zi se sui Alexandru]ntr-un foi=or]nalt foarte =i strig[cu glas mare =i zise:

— S[=ti\i, voievozilor, voi macedonenilor =i per=ilor, =i toat[lumea, s[=ti\i c[m[lep[d de Dumnezeii eline=ti, de Amon =i de Apolon, =i de Poseidon, =i eu blast[m pe acei Dumnezei eline=ti, =i m[]nchin lui Savaot Dumnezeu =i m[]nchin celui ce a f[cut cerul =i p[m`ntul, pe acela m[resc ce odihne=te pe heruvimi, =i-l m[resc serafimii. +i eu pe acela m[resc de aici]nainte, =i voi to\i s[crede\i]ntr-acela. +i sparser[to\i Dumnezeii eline=ti =i-i b[gar[]n foc, =i le zise:

— De sunte\i voi Dumnezei, ie=i\i din foc s[v[m[resc.

Iar nici unul nu putu ie=i, ci arser[to\i, =i se f[cur[cenu=[. Iar zise Alexandru tuturor o=tilor:

— Voi to\i, voinicilor, hr[ni\i-v[caii bine de acum]ntr-un an, =i s[v[drege\i armele, =i s[be\i, =i s[m`nca\i =i s[v[veseli\i.

+i =ezu acolo un an cu]mp[r]teasa lui Ruxandra =i]mp[r]\ir[bine, dulce =i frumos cu to\i macedonenii =i r`mlenii, cu egiptenii

=i cu per=ii, =i fur[to\i fra\i]n bucurie, =i acolo puse]mp[rat per=ilor pe Filon]n Persida cetate, =i strig[apoi g[tire de r[zboi, =i de cale]ndelungat[, =i m`n[pe la toate \[rile, s[vie to\i craii =i voievozii cu o=tile la Persida cetate, iar[Alexandru se g[ti de r[zboi cu toate o=tile.

DESPRE MULTE]NUTURI MINUNATE

Alexandru se ridic[cu o=tile lui, =i le scrise =i afl[zece mii de mii de c[l[re\i =i patru mii de pedestra=i. Scrise zece mii de muieri sterpe, =i le puse c[pitan, =i le duse dup[corturi, =i le puse lege: „Cine se va culca cu vreo muiere]ntr-o noapte, s[-i dea un galben, =i c[pitanului un taler, =i s[fie de sp[latul o=tilor“. +i]nc[rcar[o mie de mii de c[mile cu bucate =i luar[dou[sute de mii de cat`ri de toat[treaba o=tilor, =i zece mii de lei, =i zece mii de pardo=i, =i o mie de z[vozi, =i o mie de ogari, =i o mie de copoi, =i zece mii de bivoli, =i o sut[de mii de boi, =i o sut[de mii de berbeci, =i merse[spre Cris-]mp[ratul; =i nu vru s[se]nchine, =i dete Alexandru drumul o=tilor, =i-l b[tur[, =i sparser[cetatea =i pieri =i el, =i-i pr[dar[\ara toat[, =i at`ta aur =i argint aflar[, c`t se s[turar[toate o=tile de avu\ia lui Cris-]mp[ratul.

De acolo purcese spre r[s[rit =i multe \[ri b[tu =i]ngenunche mul\i domni, =i merse]nainte p`n[ce ie=i din lume =i ajunse la pustie, la locul gadinelor¹ s[lbatice. +i merse mai]nainte p`n[ce ajunser[la o \ar[, =i le ie=ir[]nainte ni=te muieri s[lbatice, =i deter[prin oaste tare cu lemne =i cu pietre; =i le b[tu Alexandru, =i pierir[de acelea dou[zeci de mii, =i erau p[roase ca porcii =i cu ochii ca stelele.

De acolo merse Alexandru cincizeci de zile, =i ajunse la o \ar[cu nisip. Acolo locuiau furnicile]n p[m`nt; =i peste noapte ie=eau

¹ Gadin[—fiar[

din ascunzi=uri =i luau pe om =i-l b[gau]n g[urile lor de-l m`ncau. Auzind de asta, Alexandru porunci s[secere paie =i s[le aprind[la g[urile lor. +i a=a f[cur[, =i pierir[multe, =i trecur[\ara lor]n zece zile.

De acolo mai merse Alexandru]nainte p`n[ajunse la \ara piticilor. Ace=tia erau c`t cotul de]nal\i =i ie=ir[mul\i la Alexandru =i-i aduser[plocon frumos, finice¹ =i miere mult[, =i ziser[:

— }mp[rate, noi suntem ni=te oameni neputincio=i =i tic[lo=i, cum ne vezi]mp[r[\ia-ta, =i te milostive=te spre noi.

Iar[Alexandru:

— S[nu-i b[nuiasc[nimeni.

Ei iar[se pl`nser[=i ziser[:

— }mp[rate, avem sup[r[ri de cocori, c[vin la noi =i ne m[n`nc[poamele, hrana noastr[, =i ne batem cu ei; ci uneori ne biruie ei, alteori]i biruim noi.

Iar[Alexandru puse tab[r[acolo, =i le f[cu cetate tare, =i le puse =i]mp[rat dintre ei =i-l]nv[\[a-i judeca. +i le zise s[=-i fac[arme, arce =i s[ge\i, s[se apere de cocori. +i lu[de la ei miere mult[=i finice, c`t ajunse o=tilor]ntr-un an.

+i mai merse Alexandru]nainte, =i ajunse la un c`mp mare =i frumos, cu apele dulci; =i erau]ntr-acel c`mp oase multe de oameni. +i v[zur[un st`lp mare de piatr[, poleit cu aur; =i era Sahnos-]mp[ratul s[pat]n st`lp, =i era scris cu slove eline=ti; =i alerg[Alexandru la st`lp =i slovele a=a ziceau: „*Eu, Sahnos-]mp[ratul fost-am a toat[lumea]mp[rat, =i vream s[merg la rai =i p`n[aicea venit-am, =i aicea ie=ir[oameni s[lbatici f[r[veste =i m[uciser[cu totul, =i cine va vrea s[mearg[la rai, p`n[aicea s[vie, si de aicea s[se]ntoarc[]nd[r[t, c[va pieri*“. Alexandru]nv[li st`lpul cu pla=ca, s[nu ceteasc[nimenea, s[se sperie oastea lui. Macedonenii]ntrebar[ce sunt acele slove. El r[spunse:

— Spune c[]nainte este o \ar[dulce!

¹ Finice—curmale

+i meraseră pînă la un munte mare și zise Alexandru să puie tabăra acolo să se odihnească oțtile. +i făcură palangă de cătră munte. În ziua aceea, zise Alexandru să se gătească oțtile de război, iar el cu pîlcul lui se duse la pădure, și văzu un om sălbatic care sta semeș și nu fugea. Alexandru porunci de-l loviră doi călăreși cu săbii. El începu a zbiera țare, și îndată ieșiră oameni sălbatici ca frunza și ca iarba, toți cu pietre și cu lemne, și deteră prin oaste foarte tare. Alexandru fugi din pădure afară, și ieșiră sălbaticii la cămp, iar Antioh și luă cu oastea de cătră pădure, iar sălbaticii sfărșiră lemnele și pietrele, și-i tăie oastea cumplit, de zăceau ca snopii. +i aveau năvălăci dac se vedeau crunși,¹ se mînceau unul pe altul. Alexandru și birui și pieriră din ei o sută de mii, iar de-ai lui Alexandru cincisprezece mii.

Iară a doua zi veniră voievozii la Alexandru, și strigară:

— Împărate, dară nu ne ajunge cît ne-am bălăntut cu împărașii din lume, și am pierit acolo, și am luat împărașii destule ca să ne odihnim, iară acum ne aduseși la pustie, să pierim de oameni sălbatici?

Iară Alexandru zise:

— O, dragii mei macedoneni, și voi, fraților, cred, multe războaie am bălăntut; iară acum puțin să ne ostenim și iară o să ne întoarcem la lume; ci dumneavoaștră de m-ași urât, ucideși-mă, de veși putea împărașii fără de mine!

Voievozii ziseră:

— Ce vom face? Fieși în voia ta, sau vom pieri cu tine toți sau nu vom pieri.

+i trecură țara sălbaticilor în cincisprezece zile, și ajunseră la o țară bună și frumoasă și văzură doi stâlpi de piatră poleși cu aur și era săpată în ei obrazul lui Eraclie-împăratul, și al Semiramidei-împărașei. +i merse Alexandru la stâlp și văzu slove elinești și spunea acolo pricina lor, cum au ieșit din lume pentru

¹ Crunt—însăngerat

f[r] delegile oamenilor, =i acolo]mp[r[\it-au patruzeci de ani, =i s-au sf`r=it a=a. Alexandru pl`nse =i zise:

— O, fericite Eraclie!

+i mai merse]nainte, =i ajunse la cur`ile lui Eraclie pustii, =i erau]mpodobite cu pietre scumpe =i poleite cu aur, =i erau acolo ni=te pomi frumo=i =i dulci ca zah[rul, =i murmura un izvor cu ap[rece.

+i de acolo purcese Alexandru]nainte =apte zile =i ajunse la o ap[mare =i lat[=i se vedea de ceea parte \ar[cu oameni, =i puse tab[ra acolo =i f[cur[luntre. Alexandru zise s[mearg[acolo, iar[Potolomei r[spunse:

— Alexandre, nu vei merge acolo, c[nu =tii ce \i se va]nt`mpla, ci voi merge eu mai nainte, =i voi vedea, =i voi veni de-\i voi spune!

Alexandru zise:

— O, dragul meu Potolomei! Dar[de vei pieri acolo, ca tine unde voi g[si?

Potolomei r[spunse:

— De voi pieri eu acolo, altul ca mine pune-vei]n loc, iar[de vei pieri tu, altul ca Alexandru nu vom g[si]n toat[lumea.

+i intr[Potolomei]n luntre cu =apte voinici, =i se duse la ostrov =i g[si oameni goi. Deci se]ntoarse =i spuse lui Alexandru. Iar[Alexandru intr[]n luntre cu to\i boierii, =i trecu[r la ostrov, =i ie=ir[]naintea lui Alexandru oameni mul\i despuia\i =i gr[ir[:

— }mp[rate Alexandre! Ce ai venit la noi? +i ce ai lua de la noi, c[suntem ni=te goi =i ni=te s[raci, =i ne hr[nim dintru ace=ti pomi p`n[sunt, alta nu mai avem nimic?!

Alexandru zise:

— N-am venit s[iau de la voi nimic, ci numai s[v[d ce oameni sunte\i, =i cum tr[i\i, =i de unde a\i venit aici, =i cum =ti\i numele meu.

Ei gr[ir[:

— }mp[rate, noi suntem de la]ara Greceasc[=i am avut]mp[rat elinesc de la Macedonia pe Eraclie-]mp[ratul, =i]mp[-r[teas[pe Semiramida, =i v[z`nd ei acolo at`ta str`mb[tate =i

r[zboaie, =i multe bazaconii =i s`nge v[rsat, cugetar[s[ias[dintr-acea \ar[=i f[ur[zece mii de cor[bii, =i au ales tot oameni buni =i drep\i, =i-i b[gar[]n cor[bii, =i plecar[pre mare, =i au umblat pre mare un an, =i au ie=it unde erau cur\ile =i f[ur[\ar[bun[=i dulce; =i au ars cor[biile, =i au]mp[r[it patruzeci de ani tot bine =i frumos]n \ar[. +i ei murir[, iar[noi r[maser[m f[r[de]mp[rat =i puser[m doisprezece filosofi s[ne judece; iar[noi n-am ascultat, =i am luat iar[r[ut[\ile noastre, =i se m`nie Dumnezeu pre noi, =i trimese oameni s[lbatici de ne b[tur[, =i ne uciser[, =i ne stricar[\ara =i nu putur[m tr[i acolo de ei ca ne m`ncau feciorii =i pe noi ; =i c`\i am r[mas am venit aicea]ntr-acest ostrov, ne hr[nim cu de aceste poame, =i noi nu avem alt ce-\i da nimic, dar]\i vom da =apte filosofi de la noi, c[]\i vor trebui de aici]nainte p`n[la Ivant, c[ei =tiu calea p`n[acolo.

Alexandru lu[=apte filosofi, =i zise:

— Adev[rat c[mai cinstit lucru nu este]n lume, =i mai scump =i mai curat, dec`t omul procopsit la]nv[\tur[. +i se]ntoarse la tab[r[, =i zise: Omul c[rturar este vistier des[v`r=it. De acolo merse cincisprezece zile =i ajunse la o \ar[cu oameni cu =apte picioare =i cu =apte m`ini, =i se izbir[cu putere]n oastea lui Alexandru =i pieir[din ei mul\i, =i pe mul\i]i prinser[vii; =i lui Alexandru]i era voia s[-i scoat[la lume ca pe o minune, numai c[nu =tia care era m`ncarea =i b[utura lor, =i din aceast[pricin[au pierit de foame.

+i trecu \ara lor]n zece zile, =i mai merse =i ajunse la o \ar[cu oameni c[pc[uni, dinainte cu obraz de om, gr[ind omene=te, iar]nd[r[t cap de c`ine l[tr`nd c`ine=te. Alexandru ucise mul\i dintr-]n=ii, =i trecu \ara lor]n =apte zile.

+i mai merse]nainte =i ajunse la o ap[mare, =i puse tab[ra acolo; =i muri un cal al unui voinic =i-l aruncar[]n ap[de-l m`ncar[racii. Iar peste noapte]ncepur[a ie=i racii ace=tia, =i luau omul,]l v`rau]n ap[, =i nu putea sc[pa de gurile lor. Afl`nd de

asta, porunci Alexandru s[se sape gropi ad`nci, =i s[le astupe cu paie; =i a=a f[cur[; iar[]ntr-o noapte ie=ir[raci mul\i, =i c[zur[]n gropi =i nu mai puteau s[ias[, iar la ziu[uciser[mul\i f[r] sam[=i-i m`ncar[o=tile.

De acolo merse mai]nainte =apte zile =i ajunse la un munte mare =i]nalt, =i v[zu un om mare legat de munte cu verigi de fier, =i era lung de o mie de co\i, =i c`nd pl`ngea, glasul lui se auzea cale de trei zile =i nu se apropia de el nimenea. +i mai merse]nainte cincisprezece zile =i ajunse la o ap[mare =i de ceea parte era \ar[cu oameni, =i ziser[filosofii:

— Acolo este Macaron.

+i f[cur[luntre, =i intr[Alexandru]n luntre cu zece boieri de-ai lui =i lu[galbini, =i p`ine curat[=i vin ro=u, =i trecu de ceea parte =i v[zu pomi]nal\i =i frumo=i =i poame dulci ca zah[rul, =i frumoase, =i erau f`nt`ni reci sub pomi =i apele reci =i dulci ca zah[rul, =i prin pomi erau paseri m`ndre =i c`ntau ni=te c`ntece frumoase, ca ni=te fete, =i erau unele albe, altele ro=ii, altele negre, altele verzi =i mohor`te. +i se]nt`mpin[cu un om gol =i zise Alexandru:

— Pace \ie, frate.

El r[spunse:

— Pentru toate bucuriile.

+i vru Alexandru s[mai gr[iasc[cu el, iar el zise:

— Pas[]nainte, c[vei gr[i cu]mp[ratul nostru Ivant =i\i va spune tot ce dore=ti.

+i merse Alexandru]nainte, =i g[si pe Ivant =ez`nd]n scaun de aur, cu cunun[de aur]n cap, =i gol, subt un pom]nalt =i cu de toate felurile de poame]ntr-]nsul, =i sub picioarele lui era ap[ca aurul, =i fierbea]n f`nt`n[. Iar dac[v[zu Ivant pe Alexandru, cl[tin[cu capul =i zise:

— O, Alexandre-]mp[rate, din lumea tic[loas[=i nevolnic[! Toat[lumea vei lua, =i la mo=ia ta nu te vei mai]ntoarce, =i te vei sui p`n[la cer, =i p`n[la iad te vei cobor].

Alexandru s[rut[m`na lui Ivant, iar[Ivant s[rut[pe Alexandru pe cap =i-l puse]n je\ l`ng[el. Alexandru zise lui Ivant:

— De ce]mi gr[ie=ti aceste cuvinte?

El zise:

— Nu trebuie=te a poftori¹ omului]n\elept cuvinte]n\elepte!

Iar[Alexandru zise:

— Doresc, de-\i va fi voia, s[-\i aduc plocon de ce se g[se=te la noi!

El zise:

— Aduce\i-mi!

+i aduser[o tipsie plin[de galbini, =i p`ine curat[, =i vin ro=u.

Ivant zise:

— Nu ne e dat nou[s[m`nc[m, ci vi-i dat vou[s[m`nca\i; ci de=erta\i clondirul, =i aduce\i-l la mine s[v[dau eu plocon!

+i lu[Ivant clondirul =i-l umplu cu ap[de sub picioarele lui, =i-l dete lui Alexandru, =i zise:

—]ine, Alexandre, plocon de la mine.

Alexandru zise:

— De ce treab[este aceasta?

Ivant zise:

— C`nd]mb[tr`ne=te omul, s[se scalde cu de aceast[ap[=i va]ntineri de va fi ca de treizeci de ani.

Alexandru pecetlui clondirul bine, =i-l dete aprodului, =i a=a cuget[]ntru sine: „De voi]mb[tr`ni, m[voi sc[lda =i voi]ntineri, =i nu voi mai muri!“ Apoi Alexandru zise iar:

— O, fericite Ivantie! Spune-mi dar[, voi de unde a\i venit]ntr-acest ostrov?

Ivant zise:

— C`nd a zidit Dumnezeu pe mo=ul nostru Adam, l-a a=ezat]n rai; =i a gre=it el lui Dumnezeu =i l-a scos din rai; =i ie=i Adam =i cu moa=a Eva; =i au venit]nt[i aicea =i f[ur[doi feciori.

¹ A *poftori* — a repeta.

Adam c[uta pururea spre rai =i pl`ngea cu jale de lipsirea raiului; iar[feciorii lor Cain =i Abel se]nvr[]bir[, =i ucise Cain pe Abel, =i pl`ngeau Adam =i Eva cu mare jale. +i dup[aceea f[ur[=i un alt fecior, om bun =i drept, pe nume Sit; =i =ezu Adam aici cinci sute de ani, =i]nsur[pe Sit, =i f[ur[=i feciori, iar[apoi trimese Dumnezeu pe]nger de-i zise lui Adam s[ias[de aici =i s[mearg[la lume, acolo unde locui\i voi. +i ie=i Adam =i Eva, =i cu al\i feciori =i nepo\i ai lui, cincisprezece mii de oameni, iar[Sit r[mase aici, =i noi din Sit ne tragem.

Alexandru zise:

— O, fericite Ivantie! Dar[voi]n ce Dumnezeu crede\i, =i cui v[]nchina\i?

Ivant zise:

— Noi credem]n Savaot Dumnezeu, =i nou[ne este cugetul tot la Dumnezeu, =i dac[murim, noi mergem]ntr-alt loc mai bun dec`t aici!

Alexandru apoi se mir[mult de via\a lor, =i zise:

— O, fericite Ivantie! Toate]mi spuse=i =i bune, =i dulci,]nc[voi s[-mi mai spui cum v[rodi\i, c[muieri nu v[d la voi?

Ivant zise:

— Noi avem muieri, dar nu locuiesc cu noi, ci locuiesc]ntr-alt ostrov, =i sunt]ngr[dite cu zid de aram[: =i vin ele la noi]ntr-un an o dat[; vie\uim atunci cu ele treizeci de zile, atunci ne]nsur[m feciorii =i ne m[rit[m fetele, =i dup[aceea iar[se duc la ostrovul lor; =i dac[face femeia cocon,]l \in trei ani =i apoi]l aduc la noi, =i dac[moare b[rbatul, muierea nu se m[rit[, nici se]nsoar[b[rbatul, dac[-i moare femeia.

Alexandru zise:

— O, fericite Ivantie! Spune-mi, de la ostrovul muierilor ce este]nainte?

Ivant r[spunse:

— Este raiul ocolit cu ap[=i zidit cu aram[, =i acoperit cu foc,

și pe poart[stau heruvimii și serafimii de foc, și str[lucesc ziua și noaptea neconținut.

Alexandru zise:

— Dar[putea-voi vedea raiul?

Ivant zise:

— Nu poate vedea trupul, ci numai sufletul. Ci vei merge aproape de rai, și-ți vor ieși]ngeri]nainte și-ți vor spune toate.

Alexandru zise:

— De nu mi-ar fi de macedoneni, eu a=r[m`nea aici cu voi și a=vie\ui via\va voastr[cea]ngereasc[.

Ivant zise:

— Pas[la lume, Alexandre, c[te a=teapt[]mp[r\ia lui Por-]mp[ratul, și tot p[m`ntul]l vei lua și]n p[m`nt intra-vei!

+i pl`nse Alexandru, și se s[rut[cu Ivant-]mp[ratul, și-l s[rutar[to\i negom`ndrii p`n[ie=i din ostrov, și se iertar[cu el. +i merse Alexandru la tab[r[, și spuse tot ce v[zuse și ce auzise.

Alexandru purcese apoi cu o=tile la ostrovul muierilor și trecur[pe l`ng[cetate, și]ntr-]nsa nu c[uta, c[numai Dumnezeu poate c[uta acolo. +i de acolo merse zece zile, și ajunse la un c`mp frumos, plin de m`ndre flori ce miroseau ca t[m`ia și ca smirna și ca livantul, și erau unele albe, altele negre, altele ro=ii, altele verzi, vinete, mohor`te, și galbene ca aurul. +i c[ut[Alexandru spre r[s[rit, și v[zu por\ile raiului și spre por\i v[paie de foc, și sta raiul sus ca un munte, și se vedeau pomii raiului]nal\i f[r[sam[. +i mergea Alexandru]nainte și c[uta spre c`mpii raiului de la cincisprezece mile dep[rtare; și ie=ir[]nainte lui doi]ngeri și ziser[:

— Alexandre, stai pe loc! S[nu mai mergi]nainte, c[este loc sf`nt, și te vor arde heruvimii și serafimii din rai, ci te]ntoarce la lume, c[o s[iei]mp[r\ia lui Por-]mp[ratul.

Alexandru zise:

— Doamne, pe unde voi ie=i la lume?

ngerii ziser[:

— Iat[c[ies patru r`uri din rai: unul Tigru, altul Euftrat, altul Filon, altul Geon; =i pe Euftrat s[mergi, c[te va scoate la lume, =i vei vedea =i alte minuni, iar aci nu z[bovi.

Alexandru st[tu cu o=tile, =i zidir[st`lp de piatr[, =i-l poleir[cu aur, =i scrisse el]n st`lp cu slove eline=ti: „Iat[, eu, Alexandru,]mp[ratul a toat[lumea, p`n[aci venit-am cu o=tile mele, =i-mi ie=ir[doi]ngeri]nainte, de m[oprir[aici, =i m[certar[s[nu mai merg]nainte c[voi pieri, deci de aici m[]ntorsei]n lume“.

De aici se]ntoarse Alexandru c[tre lume =i ajunse la un iezer frumos =i puse tab[ra acolo; =i lu[un buc[tar un pe=te =i-l b[g[]n iezer s[-l spele, iar[pe=tele fugi]n ap[; =i merse socaciul¹ la Alexandru =i-i spuse. El zise o=tilor:

— S[-i scalde to`i caii, ca s[fie to`i s[n[to=i =i tari.

=i merse]nainte numai =apte zile =i ajunse la o pe=ter[mare =i]ntunecat[, =i puse tab[ra acolo, =i zise Alexandru:

— S[]ncalece to`i voinicii pe iepe =i s[lege m`nzii la gura pe=terii.

=i a=a f[cur[, =i intr[Alexandru]n pe=ter[=i strig[pristavul]n pe=ter[:

— Tot voinicul s[scoat[ceva din pe=ter[: p[m`nt, pietri=, lemne sau ce va g[si, =i cine va scoate pu`in c[i-se-va, =i cine va scoate mult, iar[c[i-se-va.

=i umblar[]n pe=ter[o zi =i o noapte =i scoaser[iepele din pe=ter[afar[la m`nzi, =i scoaser[aur =i argint mult =i pietre nestimate, =i zise Alexandru:

— S[]mp[r`vi to`i fr[\e=te!

Deci cei ce nu scosese nimic c[itu-s-au, =i cei ce scosese mult]nc[se c[ir[, c[ci]mp[r`vir[cu cei ce nu scosese nimic.

De acolo merse cinci zile =i ajunse la un iezer cu ap[limpede =i dulce ca zah[rul, =i puse tab[ra acolo. Alexandru merse la iezer

¹ Socaci—buc[tar

s[se scalde =i intr[]n iezer, iar[un pe=te mare s[ri =i se repezi la Alexandru s[-l m[n`nce. Alexandru v[zu pe=tele, =i fugi iute afar[la uscat. Apoi se]ntoarse la el, cu o=teni, =i-l]mpresur[=i-l ucise. +i era pe=tele cu solzi de aur, =i-l spintecar[, =i g[sir[]n inima lui o piatr[nestimat[, era mare c`t un ou de g`sc[, =i o puser[]n sulii\ =i lumina ca soarele prin tab[r]. Iar[peste noapte ie=ir[din ap[ni=te fete frumoase cu p[rul p`n[la p[m`nt, =i umblau prin mijlocul o=tilor, =i pl`ngeau ni=te pl`ngeri minunate, cu ni=te glasuri ciudate, =i gr[iau:

— O, dragul nostru împ[rat, cum te ucise Alexandru-]mp[ratul!
+i cu mare jale pl`ngeau.

De acolo merse o sut[de zile =i ajunse la o biseric[ce se chema „Hramul soarelui“. +i merse Alexandru la acea biseric[, =i se]nchinar[lui Savaot Dumnezeu, =i v[zu acolo scripturi, =i ceti Alexandru slovele =i ziceau a=a: „S[=tii, Alexandre, c[vei lua toat[lumea =i de moarte nu vei sc[pa, c[te vor otr[vi cei ce slujesc]ie“. Alexandru se cl[ti foarte =i mult pl`nse =i zise:

— O, moarte necredincioas[=i lume]n=el[toare! Cum m`ng`i pe oameni =i apoi]i bagi cur`nd sub p[m`nt pe to\i.

De acolo merse zece zile, =i ajunse la o \ar[cu ni=te oameni cu un picior =i cu o m`n[, =i cu un ochi, =i cu coad[de oaie, =i prinse Alexandru mul\i din ei, =i gr[ir[:

— }mp[rate Alexandre, milostive=te-te spre noi, c[suntem ni=te oameni mi=ei¹, cum ne vezi]mp[r[\ia-ta!

+i se milostivi Alexandru, =i-i iert[=i le dete drumul. +i merse Alexandru pe o vale, =i era trist pentru moartea lui. Iar[acei oameni se suir[]ntr-un munte]nalt, =i strigar[:

— }mp[rate! Cum fuse=i de]n\elept, =i noi te]n=elar[m.

Iar[Alexandru st[tu, =i erau zece zile de c`nd nu r`sesse, c[era pentru moartea lui sc`rbit; atunci r`se =i zise:

—]ntreba\i cum m-am]n=elat?

¹ Mi=ei—nenoroci\i.

+i strigar[de jos, =i r[spunser[de sus, gr[ind:

— Carnea noastr[e mai dulce dec`t toate c[rnurile, =i pieile noastre nu le taie sabia, nici trece s[geata printr-]nsele, =i ma\ele noastre sunt pline de m[rg[ritare =i de pietre scumpe, =i]n inima noastr[este piatr[nestimat[ca un ou de g`sc[.

Iar[Alexandru zise:

— Adev[rat c[toat[paserea pe limba ei piere!

+i porunci Alexandru: Ocoli\i muntele, c[l[r\v[i, iar[pedestra=i s[se suie]n munte cu ogarii, =i cu leii =i cu pardo=i!

+i a=a f[ur[. +i prinser[vii o sut[de mii de aceea, =i zise s[-i jupoaie, =i-i jupuir[pe to\i, =i m`ncar[tatarii carnea.

De aici ajunser[la hotarul lui Por-]mp[ratul; iar[Por-]mp[ratul auzi c[vine Alexandru spre el, =i scrise carte:

„Eu, Por-]mp[ratul a toat[lumea, cel ce luminez ca soarele,]ntocmai cu Dumnezeu, scriu \ie, Alexandre. Au te-ai sume\it c[ai biruit pe Darie =i i-ai luat]mp[r\ia? S[=tii c[cu acea nebunie, =i cu sume\ia ta pierde-vei capul t[u, o=tile tale =i \ara ta! Dar[nu socote=ti tu c[dinaintea mea nu vei sc[pa nici]n Macedonia, nici]n toat[lumea? Ci-\i socote=te nebunia ta, =i-\i cere iert[ciune de la mine, =i-\i voi ierta gre=ala ta, =i te]ntoarce]n Macedonia =i-mi trimete haraciurile de la toate \rile c`te ai luat. Iar[de nu vei face a=a, nu vei sc[pa dinaintea mea nici]n Macedonia, nici]n toat[lumea.“ Alexandru ceti cartea =i cl[ti cu capul, =i scrise alt[carte lui Por:

„Eu, Alexandru,]mp[ratul peste to\i]mp[rav\ii =i a toat[lumea]mp[rat, nu cu vrerea mea, ci cu voia lui Dumnezeu Savaot, scriu \ie, Por-]mp[rate, s[n[tate! Tu te lauzi mie, =i zici c[m-am sume\it pentru Darie; iar[Darie]nc[se potrivea lui Dumnezeu, ca =i tine, iar[Dumnezeii lui nu-l ajutar[. +i s[=tii c[am mers p`n[la rai, =i acolo am g[sit pe Ivant-]mp[ratul, iar el]mi spuse mie c[Dumnezeii vo=tri sunt to\i]n iad, de se muncesc cu Darie]mpreun[]ntr-un loc. +i cum nu ajutar[lui Darie, a=a nu-\i vor ajuta nici \ie. +i tu te potrive=ti lui Dumnezeu din cer; iar[mai apoi nici unui om nu te

vei potrivi, c[eu nu pot fugi de tine, ci eu vin la tine cu toate o=tile mele, iar[tu s[ie=i cu toate o=tile tale, =i cu toat[sila ta“ +i trimese cartea lui Por-]mp]ratul; apoi scrise alt[carte la mum[-sa Olimpiada =i la dasc[lul s[u Aristotel:

„Eu, Alexandru,]mp]rat peste \o]i]mp]ra]ii, scriu la muma mea Olimpiada =i la dasc[lul meu Aristotel. Mult[s[n]tate =i via\[trimet dumneavoastr[; =i s[m[ierta]i c[]n cinci ani carte nu v-am putut trimete, c[ne-am dep]rtat, =i am trecut pustii =i codri, mun]i]nal]i, de ne-am b]tut cu oameni s]lbatici, =i am mers la oameni c`t cotul de mari =i am ajuns la]mp]r[]ia lui Eraclie-]mp]ratul, =i am mers p`n[la Macaron, la]vant-]mp]ratul, de am gr[it cu el, =i mi-a spus c[Dumnezeii eline=ti sunt to]i jos]n iad de-i muncesc to]i dracii; =i am mers aproape de rai, =i am v]zut pe poarta raiului st`nd heruvimii =i serafimii, jos, str]juind raiul; =i-mi ie=ir[]nainte doi]ngeri de m[certar[, s[nu merg]nainte, =i m-am]ntors de la rai pe apa Eufratului, de am ie=it la lume. +i acum sunt pe hotarul Indiei, =i voi s[m[bat cu Por-]mp]ratul. +i trimete]i-mi =i voi carte.“

Por-]mp]ratul str`nse o=tile, =i sila lui toat[, =i g[si opt mii de mii de pedestra=i =i o mie de lei]nv[]a]i la r]zboi. +i auzir[macedonenii =i per=i de at`ta sil[a lui Por, =i se sp[im`ntar[, =i se sf]tuir[s[prind[pe Alexandru, =i s[-l dea lui Por, iar[ei s[-i cear[iert[ciune de la Por =i s[se]ntoarc[]n Macedonia, =i per=i]n Persida. Potolomei auzi aceste toate =i merse la Alexandru, =i-i spuse, iar[Alexandru chem[pe macedoneni, =i zise tuturor o=tilor:

— Oh, dragii mei viteji de toat[lumea!]n]elep]i =i viteji macedoneni! Socoti]i, fra]ilor, cum luar[m toat[lumea =i sila lui Darie sparser[m, =i multe puteri b]tur[m, iar[ast]zi voi v[sp[i-m`nta]i de ni=te neharnici =i]nfrico=a]i indieni. Cred c[Por nu ne va m`nca, cum v[pare vou[; iar[dumneavoastr[de m-a]i ur`t, ucide]i-m[; de v[pare c[v[face Por vreun bine, s[m[pierde]i pentru binele vostru.]ns[mie a=a]mi pare, c[de ve]i pierde pe Alexandru, nici voi nu ve]i mai vedea Macedonia, c[v[vor goni toate neamurile =i limbile, =i toate]rile v[vor ucide, =i nu

ve\i r[m`ne nici unul p`n[la Macedonia. Dar[nu socoti\i c[de vom bate noi pe Por, cur`nd ve\i vedea Macedonia; =i de nu ve\i merge voi spre Por, eu voi merge singur de m[voi bate cu el, =i de-l voi bate eu, voi fi]mp[r]at a toat[lumea, iar[de m[va bate el, to\i ve\i pieri cu urgie.

Iar[macedonenii, dac[auzir[, ziser[a=a:

— Alexandre! Noi to\i vom pieri cu tine; ci s[=tii c[nu este vina noastr[, ci aceasta o f[cur[per=ii, c[sunt vecini cu indienii.

Iar[Alexandru se m`nie pe per=i =i le puse]nv[lituri pe cap =i le f[cu haine muire=ti; =i p`n[ast[zi a=a au r[mas.

Deci Alexandru porunci scrierea o=tilor =i afl[zece mii de mii de c[l]re\i =i patru mii de mii de pedestra=i; =i trimise carte lui Filon la Persida, =i la]mp[r]teasa lui Ruxandra:

„Eu, Alexandru-]mp[r]atul, scriu la dragul meu prieten Filon =i la draga mea]mp[r]teas[Ruxandra s[n]tate =i voie bun[! =i]n ce ceas ve\i vedea cartea mea, s[purcezi, Filoane, c`t mai cur`nd cu o=tile tale spre India, c[voi s[m[bat cu Por-]mp[r]atul; =i s[vii ziua =i noaptea =i s[-mi trime\i carte]nainte, s[=tiu pe unde e=ti =i c`nd vei sosi la noi cu o=tile!“ =i repezi la Filon ol[cari¹ cu cartea.

DESPRE R{ZBOIUL CU POR

Por se scul[cu o=tile lui =i]nt`mpin[pe Alexandru: =i puse Por]nainte zece mii de lei, iar Alexandru o mie de bivoli =i o mie de tauri; =i se lovira leii cu bivolii =i se deter[]ntr-o parte, iar[o=tile se lovira de fa\]. Alexandru lovi o=tile lui Por de trei p[r]i, =i deter[]n t`mpine =i]n tr`mbi\e, =i se t[iar[toat[ziua p`n[sara, =i se dete Por]nd[r]t; =i pierira acolo indienii patru mii de mii, =i de-ai lui Alexandru zece mii. Iar[Por-]mp[r]atul dac[v[zu c`t a fost r[zboiul de cr`ncen,]i chem[boierii lui, =i zise:

¹ Ol[cari—=tafet[.

— Oh, dragii mei viteji! Acum ce voi face, c[iat[ne b[tur[m =i cu Alexandru, =i nu-l putur[m birui?

Ei ziser[:

— S[aducem elefan\i, s[facem poduri pe ei =i s[urc[m pe unul c`te dou[zeci de arca=i =i s[-i punem]nainte.

Deci puser[c`te dou[zeci de arca=i pe o sut[de elefan\i, =i-i a=ezar[]nainte, =i plecar[la r[zboi. Alexandru puse]nainte o mie de c[mile tot cu clopote, =i dou[mii de cat`ri tot cu clopote; iar[elefan\ii se sp[im`ntar[de vuiet =i s[rir[]napoi =i loveau oastea lui Por, =i se rupser[podurile, =i omor`r[pe to\i arca=i. Iar[o=tile se lovira de fa\ =i se t[iar[p`n[sara =i se dete Por]napoi, =i trecu apa Eufratului, =i puse tab[r[acolo =i sparser[podurile; =i pierir[acolo de-ai lui Por patru mii de mii, =i de-ai lui Alexandru zece mii.

Filon sosi cu oastea lui odihnit[, o sut[de mii, =i aduse =i o sut[de mii de c[mile]nc[rcate de bucate, s[fie de toat[treaba o=tilor, =i o sut[de mii de cat`ri tot cu galbini, =i cu taleri, s[dea o=tilor, =i-i aduse stema de aur, de la]mp[r]teasa lui. Alexandru se veseli dimpreun[cu toate o=tile de sosirea lui Filon, =i zise Filon:

— Alexandre-]mp[rate! Nu trebuie=te s[stai =i s[a=tep\i pe Por, c[Por c`t st[tot g`nde=te =i se preg[te=te, =i vin o=tile din toate p[r]ile; ci m[las[pe mine cu oastea mea cea odihnit[s[-l lovesc cum =tiu.

Alexandru zise:

— Dar[apa Eufratului cum o vei trece?

Filon r[spunse:

— Cum vei vedea]mp[r]\ia-ta!

Alexandru zise:

— Pas cu Dumnezeu!

+i zise Filon:

— Tot c[l]re\ul s[puie c`te un pedestra=c[lare dup[el!

+i a=a f[ur[. +i pe c`nd =edea Por la mas[s[pr`nzeasc[, Filon dete]n Eufrat cu o=tile, repede, iar[apa ie=i toat[pe uscat, =i cei

dint[i se udar[, iar[cei dinapoi trecur[pe uscat, =i lovir[pe Por fiind la mas[, far[de veste; =i]ncepur[a se t[ia. Iar[Alexandru, dac[v[zu a=a, f[cu =i el ca =i Filon, =i trecu apa; =i lovir[pe Por de trei p[r]vi, =i se b[tur[p`n[sar[; =i]ncepur[indienii a se risipi, iar[macedonenii a-i goni =i a-i t[ia cum se taie; iar[Por plec[a fugi la India cetate, =i pl`ngea cu amar, =i gr[ia:

— O, vai de mine! Nevoia=ul de mine! Cum puternicii c[zur[=i neputernicii se ridicar[! Cum macedonenii venir[spre Darie, =i-l uciser[, =i la mine venir[=i mi se puser[ca scaiul]n cap, =i sila mea o sparser[, =i nici apa Eufratului nu-i putu opri!

=i se duse Por la cetatea sa, iar[Alexandru]i gonea o=tile, =i mul\i pierir[=i mul\i prinse vii, =i pe to\i]i iert[.

Alexandru c[zu pe hotarul lui Por, =i zise:

— S[prade \ara lui Por!

Iar[Por-]mp[ratul trimise c[r]vi pe la toate limbile p[g`ne, la dou[zeci =i patru de limbi, la r[s[rit:

„Scriu eu, Por-]mp[ratul, la ai mei fra\i =i buni prietini, s[n]tate! +i s[=ti\i c[au venit macedonenii =i m-am b[tut cu ei de trei ori =i m[biruir[, =i puterea mea sparser[; =i v[rog, fra\ilor, s[-mi veni\i]ntru ajutor, c[de m[vor bate pe mine, nici voi nu ve\i sc[pa dinaintea lor; =i s[s[r]vi c`t mai cur`nd!“ Limbile, dac[auzir[a=a, s[r]r[]n ajutor =i merser[la Por-]mp[ratul cu patru mii de mii de oameni. Iar[Alexandru trimese pe Filon cu carte la Por:

„Scriu eu, Alexandru,]mp[ratul peste to\i]mp[ra\ii, \ie, Por-]mp[rate s[n]tate! +i s[=tii c[capul plecat nu-l prinde sabia niciodat[. A=a tu,]nchin[-te mie =i s[fii]n pace, =i-\i \ine]mp[r]via, =i-mi trimete haraci =i oaste pe an; iar de nu vei face a=a, noi s[ne batem am`ndoi, c[ci \ie nu-\i este mil[de indieni, iar mie]mi este mil[de macedoneni: c[ci este =i p[cat s[moar[to\i vitejii pentru noi, ci s[ie=im am`ndoi din tab[r] singuri, =i s[stea o=tile pe loc, p`n[ne vom bate am`ndoi, =i de m[vei bate, tu vei fi]mp[rat a toat[lumea, iar[de te voi bate, eu voi fi]mp[rat a toat[lumea!“

Filon merse sol la Por, =i-i zise Por:

— Tu e=ti Filon?

El r[spunse:

— Eu sunt!

Por zise:

— Filon,]nchin[-te mie, c[ci de ast[zi Alexandru ucis este de mine; iar tu te]nchin[mie, =i s[-\i dau fata mea, =i din]mp[r\ia mea jum[tate!

Filon zise:

— Nici lumea toat[nu m[va desp[r\i de dragostea lui Alexandru!

Por zise:

— Pas[=i spune lui Alexandru s[ias[s[ne lovim am`ndoi cum a zis el, =i s[stea o=tile pe loc!

+i merse Filon la Alexandru, =i spuse c[Por este gata s[se loveasc[. Alexandru]ntreb[:

— Ce viteaz este Por?

Filon zise:

— Are trupul de cinci co\i, dar este putred; iar bun viteaz este; ci pas[, Alexandre, c[-l vei bate, c[norocul t[u mare este =i Dumnezeu Savaot puternic este!

Alexandru]ngenunche =i se rug[lui Dumnezeu =i zise:

— Dumnezeul tuturor Dumnezeilor; cela ce te m[resc heruvimii =i serafimii, Savaot Dumnezeu, ajut[-mi ast[zi]mpotriva lui Por-]mp[ratul!

+i]i lu[plato=a =i]i puse coiful]n cap, apuc[sulia =i]nc[lec[pe Ducipal, =i ie=i din mijlocul o=tilor. +i se]nt`lni cu Por; =i se izbir[cu suliele, =i se fr`nser[suliele, =i scoaser[buzduganele =i se lovir[de c`te zece ori]n cap. Por scoase sabia. Alexandru st[tu =i gr[i:

— Por-]mp[rate! Cred c[noi n-am gr[it a=a.

Por st[tu =i zise:

— Cum?

Alexandru zise:

— S[stea o=tile pe loc, p`n[ne vom bate am`ndoi.

Por se]ntoarse]napoi s[certe o=tile; iar Alexandru str`nse pe Ducipal =i scoase hangerul =i-l lovi sub\ioar[prin]ncheieturile plato=elor, =i-l junghie pe Por, iar Ducipal lu[pe calul lui Por cu gura de cerbice =i-l r[sturn[jos; iar Por c[zu de pe cal; =i muri acolo Por-]mp[ratul. Iar indienii dac[v[zur[a=a, plecar[a fugi, iar Alexandru a-i goni, =i-i t[ia cum se taie. +i pierir[acolo indieni trei mii de mii, =i ceilal\i se]nchinar[lui Alexandru; iar limbile cele p[g`ne fugir[=i sc[par[prin \[rile lor.

Pe Por-]mp[ratul]l puse Alexandru]n c[ru\ a lui cea de aur =i-l duse la cetatea lui]n India, cu toate o=tile. Iar]mp[r[teasa lui Por ie=i]nainte, cu zece vl[dici =i cu zece mii de popi, =i=i sf`=ie]mp[r[teasa lui Por cont[=ul p`n[la p[m`nt, =i se despletii, =i cu zece mii de fete, tot despletite, pl`ngea cu jale mare. Alexandru porunci de-i puser[lui Por stem[]n cap =i-l a=ezar[]n patul de aur, =i-l duser[]n cetatea lui, =i-l]ngropar[cu cinste mare,]nv[lit cu caftan de aur; =i se s[v`r=i Por]n luna lui iunie]n dou[zeci =i =apte de zile,]n India,]n scaunul lui. +i era cetatea lui Por de patru ori c`t bate s[geata, =i p[re\ii tot polei\i cu aur, =i acoper[m`ntul cu aur =i trei sute de st`lpi de marmur[tot polei\i, =i patru mii de pietre nestimate, de luminau toat[noaptea ca soarele, =i alte c`te n-am putut scrie, nici n-am v[zut nic[ierea, =i nu va fi auzit nimenea, nici cu mintea va fi g`ndit. +i]ncepur[a scoate vistieriile lui Por, =i scoaser[o sut[de mii de cai hr[ni\i ar[pe=ti, o sut[de mii de cai indiene=ti tot cu \oluri de matas[, =i scoaser[zece mii de lei tot cu zgarde de aur =i dou[zeci de mii de lei to\i]nv[\a\i, =i dou[zeci de mii de pardo=i, =i scoaser[zece mii de s[bii ferecate cu aur, =i scoaser[o sut[de mii de blide de aur, =i scoaser[o sut[de mii de potire de aur, =i scoaser[o sut[de mii de elefan\i, =i dou[sute de mii de c[mile, =i dou[sute de mii de cat`ri, =i o sut[de mii de boi]njug[tori, =i dou[zeci de mii de =oimi =i zgrip\ori, =i zece mii de ogari, =i cinci mii de case pline

de galbini, =i zece mii de case pline de argint. +i =ezu Alexandru acolo un an, =i se veselir[macedonenii cu indienii ca fra\ii =i dete împ[r\ia Indiei lui Antioh-voievodul.

DESPRE |ARA AMAZOANELOR +I ALTE CUPRINSURI
+I }MP{ R{ | II

Alexandru plec[cu o=tile spre \ara amazoanelor, =i acolo împ[r\ea o muierpe peste muieri, iar b[rba\ii erau afar[din cetate, =i robeau ei muierilor, =i le luau dijm[=i d[ri. +i pe împ[r[teas[o chema Talistrada. Alexandru trimese sol =i scrise carte a=a:

„Eu, Alexandru, împ[ratul peste to\i împ[ra\ii, scriu \ie, împ[r[teas[Talistrad[, s[n[tate! +i s[=tii c[am luat împ[r\ia lui Darie =i-a lui Por, =i p`n[la voi am venit cu puterea mea, s[-\i zic \ie s[te]nchini mie =i s[-mi trime\i haraci =i oaste pe an, =i s[fii]n pace pe mo=ia ta: iar de nu vei vrea s[faci a=a, eu voi veni la voi =i mult r[u v[voi face.“ Talistrada ceti cartea =i scrise alta lui Alexandru a=a:

„Eu, Talistrada, împ[r[teasa amazoanelor, scriu la marele împ[rat Alexandru, s[n[tate! +i s[=tii cum ne este via\a noastr[: noi avem cetatea]n ostrov, =i noi muierile]n ostrov locuim, iar b[rba\ii no=tri =ed afar[=i lucreaz[, =i c`t agonisesc ei, noi lu[m; =i vin la noi de =ed cu noi treizeci de zile, =i atuncea ne m[rit[m =i]nsur[m, =i apoi iar se duc la \ar[; iar eu am oaste cincizeci de mii de muieri c[l[re\ie cu sulie, =i dou[zeci de mii de pedestra=e cu s[ge\i, =i cine vine la noi, ie=im]nainte lor; =i ne batem noi cu vr[jma=ii no=tri =i, dac[-i biruim, noi ne]ntoarcem, iar b[rba\ii no=tri ies]nainte noastr[=i se veselesc. +i acum a=a ne pare, s[ne batem cu tine =i ce va da Dumnezeu; =i s[ne a=tep\i la podgorie, c[vom ie=i la voi cu r[zboi!“ +i trimese cartea lui Alexandru.

Alexandru ceti cartea =i scrise alt[carte Talistradei:

„Eu, Alexandru, împ[ratul peste to\i împ[r\ii, scriu \ie, Talistrada, s[n[tate! +i s[=tii c[am luat toat[lumea cu r[zboi, iar cu voi de nu m[voi bate, ru=ine]mi va fi; iar de-\i va fi voia s[-\i r[m`ie

ostrovul =i cetatea pustii, =i voi s[pieri\i toate, voi ie=i\i la podgorie, unde ai zis tu.“

Talistrada ceti cartea =i scrise alt[carte:

„Marelui]mp[rat Alexandru, s[n[tate! }]\i dau =tire c[oarecum]n\elesei c[te vei bate cu mine; iar eu nu cred c[vrei s[te ba\i cu muierile, c[ci de m[vei bate, nici o cinste nu-\i va fi, iar de te voi bate eu pe tine, mai mare ru=ine nu vei fi petrecut nic[ierea; ci eu te rog pe]mp[r[\ia-ta s[te milostive=ti spre noi =i s[ne prime=ti darul ce \i-am trimes, =i }]\i voi trimete haraci =i oaste pe an.“ +i trimese lui Alexandru plocon o sut[de mii de fete frumoase, tot cu haine ro=ii =i cu cununi de aur pe cap, =i tot pe cai albi, =i merser[cu solul lui Alexandru, =i se]nchinar[a=a, c`t se mirar[to\i de a=a fete frumoase. +i st[teau]nainte a lui Alexandru. Iar Potolomei era glume\ =i gr[i lui Alexandru:

— }mp[rate! Dac[nu-mi dai alt[]mp[r[\ie, d[-mi aceste fete, s[le fiu c[pitan, s[-mi petrec vremea cu ele.

Alexandru r`se =i zise:

— O, dragul meu Potolomei, nu te voi pune c[pitan peste ele, iar de]\i trebuie una din ele, ia-\i, c[-\i va ajunge, =i-\i va =i r[m`ne, m[car c[e=ti tu voievod!

Deci r`ser[to\i, iar Potolomei gr[i:

— }mp[rate! M[tem c[-\i este mai fric[\ie dec`t mie, =i m[tem c[iar le vei trimete]ntregi]napoi.

Alexandru zise:

— Nu-mi este fric[de ele, iar a=a]mi e voia s[le trimet]nd[r[t, c[nou[nu ne trebuiesc fete, c[multe femei v[duvitu-le-am =i cui va trebui afla=i-va jup`neas[=i doamn[.

+i de aceasta r`ser[mult craii =i boierii; =i trimeser[fetele]nd[r[t, =i dete Alexandru un steag s[-l duc[la Talistrada, =i cuv`nt s[-i trimeat[haraci =i oaste pe an c`te zece mii de c[l[re\e.

De acolo merse Alexandru la \ara mersilor spre Evimitrie-]mp[-ratul. El auzi, =i se scul[cu o=tile lui spre Alexandru, =i cu alte limbi p[g`ne, =i f[cu r[zboi mare, =i b[tu Alexandru pe Evimitrie,

=i-l t[iar[, =i-i sparser[cetatea, =i-i pr[dar[\ara =i-i luar[mult aur =i argint, iar limbile cele p[g`ne fugir[la mun\i]nal\i; iar Alexandru]i goni, iar limbile intrar[]n munte =i fugir[p`n[la o pe=ter[mare. +i]i goni Alexandru cincisprezece zile peste mun\i, =i se]ntoarse Alexandru]nd[r[t =i st[tu la gura muntelui, =i puse tab[ra acolo =i f[cu rug[ciune c[tr[Dumnezeu, =i]ngenunche Alexandru =i zise:

— Domnul Dumnezeilor! Cela ce te odihne=ti pe heruvimi, =i te m[resc serafimii, cela ce ai f[cut cerul =i p[m`ntul, toate v[zutele =i nev[zutele, Savaot Dumnezeu, rogu-te eu, robul t[u, ascult[-m[ast[zi pe mine p[c[tosul, c[ci cu voia ta biruii pe to\i]mp[ra\ii =i toat[lumea =i acum poci s[zici tu acestor mun\i s[vie unul c[tr[altul, s[]nchid[aceste limbi p[g`ne, s[nu mai ias[la lume!

+i]ntr-acei ceas (o, preaminunate Doamne!) venir[mun\ii unul c[tr[altul, aproape de doisprezece co\i, de nu se]mpreunar[. +i v[zu Alexandru voia lui Dumnezeu =i mul\mi lui Dumnezeu =i zise osta=ilor s[zideasc[din munte =i p`n[]n munte. +i zidir[cu piatr[, =i spoir[cu cioaie¹ =i cu aram[, =i cu amestec[turi, c`t nu putea arde nici focul, =i din[untru zidir[cale de =aptesprezece zile, din afar[a=ijderea, =i puser[un clopot mare]n v`rful muntelui, cu me=te=ug: =i c`nd b[tea v`ntul, el se tr[gea singur, =i c`nta foarte tare, =i c`nd veneau limbile s[ias[la lume, ele auzeau clopotul, =i le p[rea c[este Alexandru acolo, =i se temeau =i fugeau]nd[r[t la pustie; =i se chemau acele limbi: go\i, mago\i, agar, axos, divis, xotin, xanarte, xasan, climand, taanii, xeanii, martatin, hohanii, agramantii, amflig, psoglov, faracii, iara\i, sisochia, nichienii =i lescri[tinii. +i a=a se spunea, c[vor ie=i acele limbi]n zilele lui Antihrist =i se vor]nchina lui, =i vor fi m`nc[tori de cre=tini cu ovreii =i cu \iganii cei p[g`ni, =i vor m`nca copiii oamenilor, =i

¹ Cioaie — aliaj de aram[,zinc, plumb =i cositor.

p[rin]ii se vor uita cu ochii lor cum li frig =i-i m[n]nc[]; a=a vor face acele limbi]n zilele lui Antihrist,]n trei ani.

Alexandru porni cu o=tile]n \ara Mastridului, =i]ntr-acea \ar[era o cetate]ntr-un deal]nalt =i o \inea o]mp[r[teas[, =i avea doi feciori, pe nume Candusal =i Dorit, =i am`ndoi erau crai, unul domnea Averidul, altul \inea alt[\ar[=i muma lor domnea Amastridul; =i acea cetate era minunat[, c[nu era nici o cetate ca aceea]n lume, c[era numai din pietre scumpe =i nestimate, f[r]lut =i f[r] var. +i trimese Cleofila un zugrav bun s[zugr[veasc[chipul lui Alexandru, =i zugravul aduse]mp[r[tesei chipul zugr[-vit, =i-l ascunse ea]ntr-o c[mar[mic[. Alexandru merse la Mastrid, spre feciorul Cleofilei, la Candusal-craiu. Candusal se sp[i-m`nt[de Alexandru, =i fugi cu totul la mum[-sa Cleofila; =i-i fu a trece pe la Evagrid, iar Evagrid-]mp[rat auzi c[fuge Candusal-craiu =i-i ie=i]nainte cu oaste, =i-l b[tu =i-i lu[avu\ia, muierea =i o fat[.

Iar Candusal fugea =i pl`ngea, =i se g`ndi el s[dea prin str[jile lui Alexandru, =i dete =i-l prinser[str[jile, =i-l duser[la Alexandru; iar Alexandru auzi c[aduc pe feciorul Cleofilei, =i dup[ce-l duser[la Alexandru, el chem[pe voievozi =i puse pe Antioh]n scaunul lui, iar Alexandru sta cu al\i voievozi]n vorbe; =i aduser[pe feciorul Cleofilei, se]nchin[la Antioh. El]ntreb[:

— Ce om e-ti, de unde e-ti =i cum te cheam[?

El zise:

— Alexandre-]mp[rate! Eu sunt ca omul acela ce fugea de un leu, =i se sui]ntr-un copac ca s[scape de moarte, iar c`nd c[ut[pe copaci]n sus, deasupra lui v[zu un =arpe pogor`ndu-se la el s[-l m[n]nce; =i c[uta s[fug[]n jos =i sta leul la r[d[cina copacului; iar copacul era pe malul unei ape, =i vru s[saie]n ap[, =i v[zu]n ap[un crocodil c[sc`nd gura, ca, cum va s[ri din copac, s[-l]nghit[: a=a mi se]nt`mpl[=i mie ast[zi. De frica ta fugii, =i Evagrid m[lovi, =i-mi lu[avu\ia =i fata mea, =i de el sc[pai =i prin str[jile]mp[r[\iei-tale d[dui, =i m[prinser[, =i m[aduser[

la]mp[r[\ia-ta; =i sunt feciorul Cleofilei, =i m[cheam[Candusal. Alexandru zise:

— De vreme ce ai v[zut fa\ a mea nu vei pieri, =i-\i voi da pe Antioh-voievodul cu oaste s[mearg[cu tine la Evagrid-]mp[ratul =i-\i vor scoate pe fiii t[i, =i muierea, =i tot ce-\i va fi luat.

Atuncea Candusal s[rut[picioarele lui Alexandru =i zise:

— O, Alexandre-]mp[rate! Pentru aceea te-a pus Dumnezeu]mp[rat a toat[lumea, c[ci e-ti milostiv spre gre-i\ii t[i!

Alexandru chem[pe Antioh =i-l]nv[\[ca pe o slug[=i-i zise:

— Pas, Antiohe, cu acest crai, s[iei oaste o sut[de mii, s[te ba\i cu Evagrid, =i s[iei \ara =i s[sco\i muierea acestui crai, =i ce va fi luat s[-i dea, =i dac[vei veni, eu te voi m`na cu acest crai sol la mum[-sa.

+i se]nchinar[lui Alexandru =i=i luar[ziua bun[, =i luar[oaste =i se duser[la Evagrid-]mp[ratul. Iar Evagrid-]mp[ratul]i ie=i]nainte cu oaste, =i-l lovi foarte tare, =i-l b[tu Antioh degrab', =i-i sparse oastea =i-i pr[d[\ara, =i scoase muierea lui Candusal =i feciorii, =i tot ce-i luase Evagrid. +i trimese Candusal muierea la mum[-sa Cleofila =i el merse cu Alexandru la tab[r[, =i se]nchinar[cu slujb[la Antioh, =i zise Antioh:

— P[sa\i acum am`ndoi la mum[-ta, Cleofila-]mp[rateasa, =i-i spune\i s[se]nchine mie =i s[-mi trimeat[haraci =i oaste pe an, =i de nu va vrea a=a, eu voi veni cu toat[sila mea =i o voi bate, =i-i voi pr[da \ara, =i voi sparge cetatea, =i=i va pierde feciorii =i scaunul ei!

+i se]nchinar[=i=i luar[ziua bun[, =i se prinse Antioh frate cu Candusal, =i plec[Antioh sol la Cleofila-]mp[r[teasa; =i merser[trei zile. +i zise Candusal:

— Frate Antioh! Drept acest loc este o pe=ter[, =i zic oamenii c[se muncesc]n ea Dumnezeii eline=ti =i]mp[ra\ii.

Antioh zise:

— Rogu-te, frate, spune-mi unde-i, s[ne abatem s[vedem!

+i se ab[tur[=i zise Antioh:

— S[=tii, frate, c[voi s[intru]n pe=ter[s[v[d.

Candusal zise:

— Nu intra, frate, c[nu =tii ce se va]nt`mpla, c[au intrat =i al\ii =i n-au mai ie=it, =i care au ie=it]nc[au ie=it nebuni! Nu intra, frate, rogu-te; c[de \i se va]nt`mpla moartea acolo, eu unde voi sc[pa de Alexandru? Va zice c[te-am ucis eu.

Antioh r[spunse:

— Nu griji tu de asta!

+i intr[]n pe=ter[, =i merse =i dete de o lumin[frumoas[, =i-l]nt`mpinar[doi draci duc`nd un strugure pe o pr[jin[=i ziser[:

— Vezi ce se afl[pe la noi?

+i mai merse]nainte =i v[zu doi draci duc`nd o g[oace de nuc[]ntr-o pr[jin[; =i mai merse mai]nainte, =i-i ie=ir[]nainte dou[gadini cu obrazele de lei, =i se sp[im`nt[Antioh =i se rug[lui Savaot Dumnezeu, =i fu f[r[fric[; =i merse mai]nainte =i v[zu pe Dumnezeii eline=ti muncindu-i doi draci, pe Apolon =i Amon, =i v[zu oameni mul\i lega\i, =i v[zu ni=te =erpi, =i sub =erpi g`lceav[mult[=i urlete mari; =i merse mai]nainte, =i v[zu pe Sahnos-]mp[ratul legat, =i zise acesta:

— Eu sunt Sahnos-]mp[rat, ce eram]mp[rat a toat[lumea, =i vrusei ca s[merg p`n[la rai =i m[uciser[oamenii s[lbatici, =i vei fi v[zut obrazul meu]ntr-un st`lp de piatr[!

Alexandru zise:

— Spune-mi, acei oameni lega\i ce oameni sunt?

El zise:

— Fost-au to\i oameni ca =i tine =i pentru trufia =i m[rirea lor ei se muncesc aici p`n[la al =aptelea veac, apoi vor merge la tartar]n veci netrecu\i.

Iar Alexandru zise:

— Dar[acele gadini cu obrazele de leu, ce sunt acelea?

El zise:

— Aceia au fost domni =i boieri nemilostivi, pentru aceea i-a f[cut Dumnezeu cu obrazele de leu, =i se vor munci]n veci.

+i iar întreb[Alexandru:

— Iar acolo unde erau =erpi mul\i, ce este acolo?

Sahnos zise:

— Acolo stau sufletele p[c[to=ilor, =i se muncesc. Ci mergi, Alexandre, înainte c[vei vedea =i pe socrul t[u Darie =i pe Por-imp[ratul!

+i merse Alexandru înainte =i v[zu pe Darie legat; =i c`nd]] v[zu Darie, începu a pl`nge =i zise:

— O, Alexandre! Au =i tu ai venit aici?

El zise:

— N-am venit s[locuiesc cu voi aici, ci s[vad, =i iar m[voi duce de la voi!

+i zise Darie:

— O, prea]n\elepte Alexandre! Cum]i dete Dumnezeu s[vezi toate, cele v[zute =i nev[zute. +i spune-mi, f[tul meu, cum locuie=ti cu fata mea Ruxandra? +i cum petreci cu persienii? +i cum cinste=ti pe soacra ta?

Alexandru zise:

— Nu te]ngriji de vii, ci te]ngrije=te de mor\i, iar fata ta este împ[r[teas[a toat[lumea =i soacra mea]mi este mam[, iar Persia petrece cu mine ca =i cu tine!

Darie zise:

— Mergi, Alexandre, înainte c[vei g[si pe Por, legat]n verigi de fier.

+i zise Alexandru:

— O, mare Por-imp[rate, cum te potriveai lui Dumnezeu, iar acum e=ti legat]n iad.

Iar Por zise:

— A=a se vor munci to\i împ[ra\ii =i domnii p[m`ntului, =i tu s[te p[ze=ti s[nu te potrive=ti lui Dumnezeu, c[=i tu vei veni aci!

+i de acolo se]ntoarse =i ie=i afar[, =i g[si pe Candusal pl`ng`nd, =i daca-l v[zu]] apuc[]n bra\e =i-l s[rut[dulce, =i-i zise:

— O, dragul meu Alexandru! Dar cum de z[bovi=i at`ta, c[eu r[u m[sp[im`ntai?! Ci mul[mesc lui Dumnezeu c[e=ti s[n[tos.

+i purceser[, =i zise Candusal:

— Spune-mi, ce-ai v[zut]n pe=ter[?

+i r[spunse Alexandru:

— V[zui doi draci duc`nd o nuc[]ntr-un loc =i ziser[acei draci c[este munca sufletelor acolo.

+i spuse toate c`te v[zuse, =i merser[=i sosir[la Cleofila-]mp[r]teasa. Iar ea auzi c[vine sol de la Alexandru cu feciorul ei Candusal =i se]mpodobi =i=i puse stema]n cap, care era tot cu pietre nestimate, =i ie=i cu boieri =i cu vl[dici, =i era acea]mp[r]teas[frumoas[: =i se]nt`mpin[cu solul =i cu fiul s[u Candusal, =i dac[v[zu Alexandru-]mp[r]ratul pe Cleofila,]i p[ru ca este mum[-sa Olimpiada, =i se s[rutar[am`ndoi dulce =i merse la cetate, =i desc[lec[Alexandru de pe cal, =i-l ospat[]ntr-acea zi. Iar a doua zi lu[]mp[r]teasa pe Alexandru de m`n[, =i-l b[g[]ntr-o cas[tot cu aur]nv[lit[, =i cu m[rg[r]ntar]mpodobit[, =i scaunele tot de aur, =i masa de diamant piatr[, =i pe mas[pahare de antrax, =i de smarand, =i de safir, =i de porfiragda, =i de hrisodat =i de cristal, =i]ntr-acea cas[curgea o ap[mic[=i dulce ca zah[rul, =i frumoas[ca aurul, =i-l b[g[]ntr-alt[cas[, =i era tot cu pietre nestimate, =i cu m[rg[r]ntar]mpodobit[, =i lumina ca soarele. +i de acolo intrar[]ntr-alt[cas[, =i era cioplit[de lemn ce se cheam[ivansa =i alt lemn ce se cheam[maisapi, =i acel lemn nici focul nu-l arde; =i intrar[]ntr-alt[cas[de lemn de bulica =i de ivanit, =i de hiparos, =i era pus[]n m[iestrie, pe ni=te fuse, =i]ncepur[casele a se]nv`rti =i a se sui]n sus, =i iar a se pogor[]n jos; =i dac[v[zu Alexandru a=a, mult se mir[=i zise:

— Oh,]mp[r]teas[, acest lucru ar trebui s[fie la Alexandru-]mp[r]ratul.

Ea zise:

— Bine zici, Alexandre, s[fie la tine acest lucru, ci va fi la mine ca =i la tine.

Alexandru zise:

— Nu sunt eu Alexandru, ci m[cheam[Antioh.

}mp[r[teasa zise:

— Ce-î gr[ii eu c[tu e=ti Alexandru?

+i-l lu[de m`n[=i-l b[g[]ntr-o cas[mic[, =i acolo era zugr[vit chipul lui Alexandru =i zise ea:

— Caut[aci de vezi cine e zugr[vit. +i zise }mp[r[teasa: Alexandre, cum ai vrut intrat-ai! Iar cum vei vrea nu vei ie=i.

Iar Alexandru r[cni ca un leu =i=i schimb[fa\ a =i=i apuc[hangerul, =i o lu[de m`na =i zise Alexandru:

— Eu voi ie=i de aci sau nu voi ie=i, iar tu nu vei mai ie=i de aci; iar eu voi ie=i =i pe feciorii t[i junghia-voi =i voi pieri cu ei; =i o=tile mele casele tale vor sparge p`n[]n p[m`nt, =i \ara toat[]i vor pr[da.

Iar }mp[r[teasa str`nse pe Alexandru]n bra\ e =i zise:

— Nu te teme, nici te sp[im`nta, c[nu sunt eu a=a nebun[cum î se pare îie, c[cel ce te va ucide pe tine fi-va du=man a toat[lumea, c[pentru tine st[toat[lumea]n pace, =i capul t[u este peste toate capetele, =i un p[r din capul t[u pl[te=te toat[lumea; ci eu voi s[te]ncerc ca =i mama ta Olimpiada, s[nu te mai faci sol, c[vezi c[se afl[oameni de te cunosc; =i eu voi s[-mi fii fecior de ast[zi]nainte, =i eu feciorilor mei nu te voi spune, ci te voi cinsti ca pe un }mp[rat =i eu]i voi da haraci pe zece ani, =i s[aibi via\ bun[cu feciorii mei!

Atunci Alexandru s[rut[pe }mp[r[teas[=i zise:

— Mam[s[-mi fii de ast[zi]nainte.

}ntr-acest ceas sosi =i fiul ei Dorit b[tut de o=tile lui Alexandru; =i sc[pase singur, =i fugise la mum[-sa =i auzi c[a venit sol de la Alexandru, Antioh-voievodul, =i era m`nios pe Alexandru =i pentru c[ucisese pe socru-s[u Por-]mp[ratul. Cum sosi,]ncepu a-l c[uta pe sol s[-l taie, =i auzi mam[-sa de aceasta, =i-l]nchise pe Alexandru]ntr-o cas[, =i ea ie=i afar[de se]nt`mpin[cu fiul ei la u=[, =i-l lu[]n bra\ e, =i-i zise:

— Ei, dragul meu Dorit, nu trebuie=te s[tai solii lui Alexandru, c[el a scos pe muierea fr[\ine-t[u =i pe coconi din robia lui Evagrid-]mp[ratul =i i-a trimes la mine cu cinste, =i cu sol prea credincios, cu Antioh-voievodul!

El zise:

— Alexandru ucise o sut[de mii de oameni, iar tu nu m[la=i s[ucid pe un om de-ai lui?

Iar muierea lui Candusal alerg[la b[rbatul ei =i spuse c[vrea Dorit s[taie pe sol; =i alergar[]n grab[Candusal =i g[si pe Dorit cu sabia scoas[, \indu-l mum[-sa]n bra\; =i-l lovi cu palma peste ochi, =i-i lu[sabia din m`n[, =i zise: — Nevrednice! Tu vrei s[tai pe solul lui Alexandru, iar el de va apuca sabia, o sut[ca tine]i va t[ia!

+i mult]i sudui; =i merse Cleofila =i scoase pe Alexandru afar[=i-i]mp[c[, =i se s[rutar[, =i zise Alexandru:

— De-ar =ti Alexandru-]mp[rat c[taie Cleofila solii, n-ar fi trimes sol la d`nsa; dar de m-ai fi t[iat, tu unde ai fi sc[pat de Alexandru? Nici]n p`ntecele maicii tale, nici]n toat[lumea!

Deci se cinstir[, =i d[rui Cleofila lui Alexandru stema ei f[r[de pre\, =i-i dete sabie de iachind-fier, =i-i dete o sut[de care de galbini haraci pe zece ani. El nu vru s[ia, iar Cleofila zise:

— Ia-i, c[te vor pricepe feciorii mei! +i-l lu[de grumazi =i-l s[rut[, =i zise: Oh, dragul meu Alexandre! Vrere-a= s[te aibi bine cu feciorii mei!

+i iar[-l s[rut[, =i trimese feciorii am`ndoi cu el, =i cu haraci pe zece ani, =i-l duser[p`n[]n tab[r[, =i-l]nt`mpin[Potolomei =i Filon, =i Antioh, =i se s[rutar[dulce, =i ziser[:

— O, dragul nostru]mp[rat Alexandre! Pentru ce-\i pui capul pentru un p[r din cap? +i pentru ce tulburi toat[lumea cu capul t[u? C[ci pieri-vei]n \[ri str[ine! S[nu mai faci aceasta, s[te mai faci sol.

Iar feciorii Cleofilei v[zur[pe Alexandru =ez`nd]n je\ =i gr[ira:

— Dac[tu e=ti Alexandru, noi suntem mor\i ast[zi!

Alexandru zise:

— Nu veți muri, din pricina mamei voastre Cleofila, =i pentru mintea ei, =i pentru cinstea ei; ci veți luați haraciul de-l duceți la muma voastră c[ea mi-a dat zilele astăzi.

+i ji cinsti =i se întoarser[înapoi, =i le dete \[rile lor, =i domniile prin \[rile lor, =i ei se întoarser[la mama lor Cleofila. Alexandru f[cu acolo osp[mare, =i se veselir[mult =i spuse Alexandru ce v[zuse la iad =i c[te petrecuse la Cleofila, =i ce v[zuse la d[nsa.

CUM A ÎMPĂRĂT ALEXANDRU ÎMPĂRĂT ÎN IILE

+i de acolo intr[în Persia la Ruxandra-împărăteasa. +i acolo începu a împărăti împărățiile, =i domniile =i \[rile pe rând ; adică lui Antioh ji dete India, împărăția lui Por, la r[șrit; lui Filon ji dete Persia, a marelui Darie-împărat; lui Antigona ji dete țara Mersidonului, împărățiile lui Evimitrie împăratul; lui Filip ji dete toată Asia, =i Marea Chilichiei cu ostroavele; lui Potolomei ji dete Eghiptul, Ierusalimul =i Pelagonitul; lui Selevchie ji dete R[mul; lui Leomedus ji dete Anglita, =i Veneția =i țara Leasc[, iar[lui Finec ji dete țara Nem[esc[=i țara Fran[uzesc[de la apus =i toate \[rile pe rând.

+i =ezu acolo un an cu Ruxandra-împărăteasa =i se veselir[mult; =i de acolo se scul[Alexandru cu toate oștile, =i merse la marea Vavilon, =i =ezu în scaun, =i într-o noapte v[zu în vis venind pe Ieremia prorocul la el, =i zic[ndu-i:

„F[țul meu Alexandre! Iată c[se umplur[patruzeci de ani ai împărăției tale; =i se apropiar[patru stihii ale trupului tău: hračonit¹, fiere verde, țuș[alb[=i s[ngeroșu. Junghiul se apropie =i spre moarte te va trage! +i s[=tii, f[țul meu Alexandre, c[trupul tău din p[ământ este =i iar în p[ământ va merge, =i risipi-se-va, =i

¹ Hračonit — flegm[

s[=tii c[toat[lumea]nconjurat-ai, =i moartea ta]i va veni din m`na celui ce-\\i sluje=te, de la d`nsul, din vasul cel amar o vei bea; =i-\\i]mp[r\\e=te]mp[r\\iile =i-\\i]ntocme=te o=tile, c[trupul t[u mort va r[m`nea, iar sufletul t[u viu va merge]naintea lui Dumnezeu, =i-l va trimete unde va fi voia, =i s[=tii c[corpul t[u risipi-se-va, =i la a doua venire a lui Dumnezeu se va]mpreuna sufletul cu trupul, =i vor]nvia to\\i mor\\ii, =i s[m[crezi, Alexandre, c[va s[]ntre sufletul]n trup la]nfrico=at[judecat[, unde se vor pune scaunele, =i va =eeda domnul]n je\\ de aur, =i vor sta heruvimii =i serafimii]mprejurul judec[torului, =i vor lua drep\\ii via\\a de veci, iar p[c[to=i vor intra]n munca de veci, care munc[nu are sf`r=it niciodat[. Iar[drep\\ii fiind sub mila lui Dumnezeu se vor veseli: acolo nu va fi nici]nsurare, nici m[ritare, ci vor fi to\\i deopotriv[, adic[ca de treizeci de ani; =i de atunci se vor cunoa=te to\\i prietenii, =i s[=tii c[m[vei vedea =i m[vei cunoa=te acolo]nviat, ca =i aicea!“

+i nu =tiu ce se f[cu Ieremia prorocul. Alexandru se de=tept[din somn, =ezu]n pat =i=i puse stema pe pern[=i pl`ngea cu jale =i cu amar, =i i se f[cu inima ca o corabie c`nd o bat v`nturile prin mijlocul m[rii. Iar Potolomei =i Filon merser[de diminea\\ la Alexandru, =i-l g[sir[pl`ng`nd cu jale, =i se apropiar[de el =i pl`nser[=i ei, =i-l]ntrebar[, =i-i ziser[;

— Oh, Alexandre! Pentru ce-\\i dai bucuria primejdiei =i te]ntristezi?

Alexandru le spuse ce v[zuse]n vis =i ce-i spuse Ieremia prorocul, =i vrur[ei s[-l m`ng`ie =i gr[ir[:

— Alexandre, nu trebuie s[te]ntristezi pentru visele de noapte, c[noi nu credem visele; a=a ne pare nou[, c[omul viseaz[, c[ci doarme mult; =i nu trebuie omul]n\\elept s[doarm[mult, c[se umezesc creierii capului =i viseaz[multe; c[ci trupul omului este mort, iar sufletul viu este, =i dac[doarme omul, sufletul cu trupul se]mpung ca doi junci ne]nv[\\a\\i, cu trupul =i

sufletul, =i cugetul, ca v`ntul, ca focul =i ca marea cu valurile, a=a se]nt[r`t[, =i viseaz[omul adormit, =i ce vede ziua =i cuget[, aceea viseaz[noaptea, c[precum Dumnezeu desparte sufletul de trup a=a iar[=i la acea]nfrico=at[judecat[a dreptului judec[tor, to`i mor`ii din morm`nturi ie=i-vor =i se vor]ntrupa!

+i gr[i Alexandru:

— Dar dup[moartea mea cine va r[m`nea s[-mi fac[pomenire?

R[spunser[ei:

— R`ndui-va Dumnezeu!

+i de acolo merse marele]mp[rat pe c`mpiile Sinarului, =i st[itu cu o=tile]n `ara Sidului, unde=i petrecuse Iov via`a lui cea bogat[, c[acolo locuise el. +i]ntr-o zi vrur[domnii s[veseleasc[pe]mp[rat =i ziser[:

— }mp[rate, s[ne suim ast[zi]ntr-acest munte]nalt, s[v`n[m!

+i se suir[]n munte =i c[tar[]n jos =i v[zur[toate o=tile pe c`mp c`t nu aveau num[r, =i ziser[ei:

— Alexandre-]mp[rate! Caut[]n jos =i vezi peste c``i oameni te-a pus Dumnezeu]mp[rat!

Iar Alexandru zise:

— To`i aceia]n scurt[vreme vor intra sub p[m`nt.

+i meraser[la tab[r[, =i f[ur[mult osp[=i se veselir[.

}ntr-acea vreme veni din Macedonia, de la Olimpiada, Aristotel dasc[lul, =i-i p[ru bine lui Alexandru:

— Bine-ai venit, dasc[le prean`lepte, c[tu e=ti lumina grecilor =i sfe=nicul Macedoniei! Ci mai spune, dasc[le, ce face maica mea Olimpiada-]mp[r[teasa? Este s[n]toas[? +i cum st[Macedonia, =i voi cum auzi`i de noi? +i oamenii cred c[am luat toat[lumea? +i s[=tii dasc[le, c[am mers la negom`ndri, la Macaron, =i am vorbit cu Ivant-]mp[ratul =i mi-a spus c[Dumnezeii eline=ti sunt]n iad jos =i se muncesc acolo cu voia lui Dumnezeu Savaot!

Iar[Aristotel mult se mir[=i zise:

— Mul`umesc lui Dumnezeu Savaot c[v[zui luminat[fa`a ta, Alexandre-]mp[rate a toat[lumea; =i toat[lumea cu tine se laud[,

=i Macedonia ast[zi cu tine se lumineaz[: ca tine nici a fost]mp[rat, nici va fi dup[tine nimeni pe lume; iar maica ta,]mp[r]-teasa Olimpiada, este s[n[toas[, =i mult te dore=te, =i prin lume m-a trimes la tine s[te]ntreb: merge-vei tu la Macedonia? Iar de nu vei merge, s[vie ea la tine!

+i r[spunse Alexandru:

— Ferice de acela ce ascult[pe p[rintele lui! Mie nu-mi este dat s[v[d Macedonia, ci voi trimete s[vie maic[-mea Olimpiada la noi!

+i puser[masa, =i =ezur[la mas[=i Alexandru a=eze[pe Aristotel mai sus dec` t to\i craii, =i apoi =ezu fie=tecare la locul s[u. Iar Aristotel se scul[de scoase daruri, =i scoase dou[steme de aur f[r[de pre\, una lui Alexandru de la Olimpiada, alta]mp[r]tesei Ruxandra, =i dou[caftane de aur cu pietre scumpe =i cu m[rg[r]-rintare, =i doi bidivii albi cu =ele de diamant piatr[, =i un gugiuman de samur, =i cunun[de aur poleit, =i dou[inele de antrax piatr[=i de filiot, =i dou[sprezece blide de aur cu pietre nestimate =i cu m[rg[r]rintar de cel mare; =i scoase =i cartea de la mam[-sa Olimpiada scris[a=a:

„Scris-am eu, Olimpiada,]mp[r]teasa lui Alexandru, dragul meu, sufletul meu, inima mea =i lumina ochilor mei! F[tul meu, Alexandre-]mp[rat! S[n[tate =i voie bun[trimet]mp[r[\iei-tale! S[=tii, fiul meu, c[de c`nd s-a desp[r]it maica ta de tine, de atunci s-a]nvr[jbit sufletul meu cu inima mea, =i eu nu-i pot]mp[ca, ci numai cu lacr[mile eu, maica ta, m[m`ng`i; =i v[rs lacr[mi ziua =i noaptea =i m[g`ndesc: vedea-te-voi sau nu te voi mai vedea? Ci m[bat cu g`ndurile ca corabiile cu valurile m[rii! +i eu n-am pe nimenea]n lume, f[r[numai pe tine; ci m[rog, dragul mamei, =i te jur, pentru Dumnezeu =i pentru \`\`[pe care ai supt-o de la mine, s[-mi trime\i carte; au tu s[vii la mine, au s[viu eu la tine, c[de nu vei face a=a, moarte]mi voi face de dorul t[u, c[nici te-am v[zut, nici te-am auzit de sunt dou[zeci =i cinci de ani: =i voi s[te v[d =i s[mor! S[fii s[n[tos]ntru mul\i ani!“

+i ceti cartea, =i gr[i Alexandru:

— Vai de acela ce nu ascult[pe p[rintele lui!

+i se veselir[mult]ntru acea zi. +i zise paharnicul:

— Alexandre-]mp[rate! A furat cineva un pahar]mp[r[tesc!

Alexandru zise:

— Unde va fi, tot]i va zice paharul lui Alexandru!

Aristotel zise =i]ntreb[pe Alexandru:

— }mp[rate! Dar cum lua=i toat[lumea, cum n-a luat-o nimeni pe lume?

Alexandru r[spunse:

— Avut-am ajutoari cu mine: unul cuv`ntul dulce, altul m`na]ntins[, altul judecata dreapt[, altul iertarea la gre=i]i. Cu acestea am luat toat[lumea. A=a trebuie s[fie tot omul]mp[rat!

+i povesti lui Aristotel c`te v[zuse pe lume, =i c`te]mp[r[\ii sf[r`mase. Iar Aristotel zise:

— Dar vistieriile de la]mp[ra]i unde sunt?

Zise Alexandru:

— La viteji sunt vistieriile mele!

Aristotel vorbi apoi:

— S[ne faci vreun cocon, Alexandre, s[r[m`ie Macedoniei]mp[rat.

Alexandru r[spunse:

— Mie nu-mi este dat s[fac cocon.

+i acolo gr[i vornicul lui Alexandru:

— }mp[rate! Trebuie s[str`ngem haraciurile de la \[ri =i de la domni!

El zise:

— Cris-]mp[ratul mult aur =i argint avut-a, =i nimic nu i-a ajutat =i noi tot i-am luat, =i sparser[m]mp[r[\ia lui, =i o am pustiit cu vitejii mei.

]ntr-o zi v[zu Alexandru pe un persian boier al lui, anume Merchis, care era b[tr`n =i=i c[nea barba s[fie t`n[r, =i-i zise Alexandru:

— O, dragul meu Merchis! De ce]i c[ne=ti barba? Este de ceva ajutor c[neala? P[ze=te, c[te va]n=ela; c[tu barba c[ne=ti, iar din picioare sl[be=ti; =i tu te]ii t`n[r, iar zilele vor fi pu\ine, =i vei muri, =i]n=elat te vei \inea!

+i r`ser[domnii mult de aceasta.

+i era de fa\]=i un boier anume Alexandru, care era frumos foarte, dar era =i fricos, c[tot fugea de la r[zboi. Iar]mp[ratul Alexandru]l v[zu =i-i zise:

— O, dragul meu Alexandru! Rogu-te, sau schimb[-\i numele, sau s[faci tu cum fac eu, c[-mi faci ru=ine, c[fugi de la r[zboi =i oamenii zic c[fuge Alexandru-]mp[rat =i mie]mi este ru=ine!

+i r`ser[mult boierii de aceasta, =i glumir[craii. +i dup[aceea aduser[la Alexandru trei mii de t[lhari de p[duri =i ziser[to\i s[-i sp`nzure. Alexandru vorbi:

— De vreme ce v[zur[fa\ a mea, nu vor muri, c[este datoria domnilor s[piard[, iar]mp[ra\ii au datorie s[ierte =i s[miluiasc[. +i le zise]mp[ratul: S[fie v`n[tori]mp[r[te=ti!

+i le dete lefi =i pla=te]mp[r[te=ti. Mai veni apoi un om =i zise:

— Am o fat[s[o m[rit, ci m[rog s[m[ajuta\i cu zestre!

Alexandru zise:

— Da\i-i o sut[de bani\i de galbini.

El zise:

— Mult]mi pare,]mp[rate!

Alexandru r[spunse:

— Darul]mp[r[tesc mare este!

+i omul lu[galbinii =i se duse.

+i]ntr-o zi d[rui Alexandru pe Aristotel, dasc[lul lui, =i-i dete o sut[de feredele de galbini, =i zece g[le\i de m[rg[rintar, =i-l puse patriarh peste to\i patriarhii, =i-i dete c`rj[de aur =i-l trimese la Macedonia s[aduc[pe Olimpiada, mama lui.

Iar]ntr-o zi ie=i un om]naintea lui Alexandru =i-i zise:

— }mp[rate, g[sit-am o comoar[.

Alexandru zise:

— De ai g[sit-o, tu ia-o, c[tot aurul]n m`na lui Dumnezeu este; de-ar fi vrut Dumnezeu s[mi-o dea mie, eu a= fi g[sit-o =i nu ai fi g[sit-o tu.

Omul zise:

— }mp[rate, c[rat-am trei zile =i trei nop\i, =i-mi ajunge.

Alexandru r[spunse:

— Adev[rat c[au prorocit prorocii c[]n zilele mele se vor afla comorile lui Iov bogatul. +i zise Alexandru: S[]ncalece to\i oamenii cur\ii mele!

+i merse Alexandru cu oamenii s[i cu to\i, =i merse =i omul care g[sise comoara de-i duse pe malurile Eufratului, unde au fost casele lui Iov bogatul; =i descoperir[acolo pivni\va lui Iov, =i g[sir[]ntr-]nsa cinci sute de bu\i de galbini, =i zise Alexandru:

— S[ia fiecare!

+i luar[to\i, fiecare c`t vru, =i r[maser[o sut[de care.

+i iar ie=i un om]naintea lui Alexandru =i-i zise:

— Miluie=te-m[,]mp[rate!

Alexandru]i dete o cetate cu tot \inutul ei. El zise:

— }mp[rate! Nu mi se cade mie s[am eu o cetate!

Alexandru r[spunse:

— Nu socotesc eu cum \i se cade \ie, ci socotesc cum mi se cade mie s[-\i dau!

Dup[aceea, aduser[un t[lhar la Alexandru =i gr[i Alexandru:

— Omule, de ce t[lh[re=ti?

Omul r[spunse:

— De s[r[cie t[lh[resc eu, de ucid c`te un om, =i sunt singur; =i oamenii]mi zic t[lhar; dar s[m[ier\i,]mp[rate, c[tu e=ti mai mare t[lhar dec`t mine, c[tu ucizi c`te zece mii de oameni =i \ie nu-\i zic oamenii t[lhar, pentru c[ai oameni mul\i, =i]\i zic]mp[-rat, iar de-a= avea =i eu cum ai tu, a= fi =i eu ca tine!

Alexandru zise:

— Drept gr[ie=ti!
+i-l iert[, =i-l]mbr[c[, =i-l puse c[pitan peste o mie de oameni mai mare.

Dup[aceea sosir[olaci de la Macedonia, vestind c[vine Olimpiada. Alexandru zise:

— Domnilor, =i crailor =i]mp[ra\ilor, s[se g[teasc[to\i cu steagurile fie=tecare =i cu =ireagurile lor, =i cu cai povodnici, =i to\i s[fie cu stemele]n capete, =i s[ias[]nainte Olimpiadei-]mp[r]tesei, frumos.

+i ie=ir[]nainte cu Ruxandra-]mp[r]teasa; =i se]nt`mpinar[am`ndou[]mp[r]tesele, =i se s[rutar[=i se]mbr[\i=ar[; =i zise Olimpiada:

— Bine te aflai, sufletul meu, =i inima mea, =i lumina ochilor mei, fata mea, Ruxandr[-]mp[r]teas[!

+i o s[rut[dulce. Ruxandra zise:

— Bine-ai venit, maica domnului meu,]mp[r]teas[a toat[lumea!

+i se suir[]n c[ru\ de aur =i pornir[la Alexandru. Iar Alexandru tocmi to\i]mp[ra\ii =i craii, =i domnii =i voievozii, fiecare cu steagul =i cu =ireagul; =i aprozi]nainte mergeau; =i se]nt`mpinar[cu]mp[r]tesele =i se]nchinar[p`n[sosi cu]mp[ra\ii =i Alexandru c[lare pe Ducipal, cu guguman, =i cu pene de stratocamil; =i dac[se apropiar[, ie=ir[]mp[r]tesele din c[ru\, =i a=ternur[covoare =i desc[lec[Alexandru =i se]nt`mpinar[pe covoare =i deter[m`na =i se s[rutar[, =i zise Olimpiada:

— Bine te aflai, dragul meu Alexandru,]mp[r]at a toat[lumea!

+i-l s[rut[, =i Alexandru s[rut[pe mam[-sa dulce; =i purceser[la corturi, =i deter[]n t`mpine, =i]n surle,]n tr`mbi\e,]n nacarade¹ =i]n organe; =i at`tea sunete erau, =i urlete =i r`nchez[ri de cai, =i ropote, c`t nu se mai auzea nimic, c[lua min\ile omului, =i azul urechilor, c[a=a erau nacaradele, cu trei mii de piscoi,²

¹ *Nacarad* — instrument muzical oriental cu multe \evi (fluiere).

² *Piscoi* — fluier.

organele cu =apte sute de piscoi, unele groase, altele sub\iri, c`te nici au mai fost pe lume, nici vor fi!

+i sosir[la corturi, =i =ezur[la mas[=i puse de o parte pe Olimpiada, =i de alt[parte pe Ruxandra, =i mult se veselir[la acea mas[. +i a doua zi puse Alexandru tot voinici tineri =i jucar[un joc ce se cheam[caruh[, frumos =i minunat; a treia zi jucar[alte jocuri ciudate, =i mult se veselir[]ntr-aceea vreme.

+i veni atunci un pop[din Ierusalim, =i spuse lui Alexandru c[a murit Ieremia prorocul, =i-i aduse lui Alexandru un cort ro= u far[pre\. +i se sc`rbi Alexandru de moartea lui Ieremia prorocul =i zise:

— Lua\i oasele lui Ieremia prorocul =i le duce\i la Alexandria, =i le]ngropa\i]n cetate, c[se va izb[vi ruga lui, c[este mare!

+i a=a f[cur[.

}ntr-aceea vreme veni o femeie la Alexandru =i zise:

— }mp[rate, b[rbatul m[bate =i m[suduie, =i \ie, }mp[rate, este du=man.

Alexandru r[spunse:

— Nu e datoria m[rii s[p`rasc[pe b[rbat, ci voi s[se]nve\e minte altele ca tine!

+i-i t[ie limba m[rii, s[nu= i mai p`rasc[b[rbatul.

}ntr-aceea vreme merse Dardau=voievodul la Alexandru =i zise:

— }mp[rate, trebuie s[ne vedem mo=iile, c[sunt treizeci de ani de c`nd =i-au l[sat oamenii mo=iile lor, =i nu le-au mai v[zut.

Alexandru r[spunse:

— S[scoat[daruri scumpe!

+i]ncepu a d[rui pe to\i }mp[ra\ii =i pe to\i craii cu bidivii ar[pe=ti, =i s[bii ferecate, =i cu haine de matas[tot cu fir de aur \esute, =i cu m[rg[rintar =i cu pietre scumpe, =i zise:

— S[mearg[fiecare pe la }mp[r\iile lor!

Alexandru merse apoi cu mama sa =i cu }mp[r[teasa lui la Efilat s[se plimbe, =i noroadele]i]nt`mpinar[ca s[-i cinsteasc[.

MOARTEA LUI ALEXANDRU

Iar]ntr-acea vreme tr[ia o muiere]n Macedonia, anume Minerva, =i era viclean[=i rea muiere, =i avea doi feciori la Alexandru, pe unul]l chema Vreonus, pe altul Levcadus, =i era Vreonus paharnic, iar Levcadus comis mare. +i era Levcadus foarte trufa=. Iar Minerva trimese carte la feciori =i le zise:

„Fiii mei! Ce folos ave\i voi]n \[ri str[ine, de a\i fi =i]mp[ra\i? Cinstea omului este s[domneasc[la mo=ia lui, a=a =i voi cere\i de la Alexandru s[va dea Macedonia, s[fi\i]mp[ra\ii Macedoniei, iar dac[nu v[va da Macedonia, voi veni\i la mine, c[de nu ve\i veni, eu m[voi omor]; iar de nu v[]ndura\i voi de Alexandru, s[-i da\i din aceast[iarb[ce v[trimet, c[v[va da ce ve\i vrea voi, iar voi s[nu be\i din aceast[iarb[.“ +i cetir[cartea fra\ii =i zise Vreonus:

— Frate Levcadus! Leap[d[aceast[iarb[, c[nu este bun[!

Iar Levcadus nu vru s[o lepede, ci merse la Alexandru, =i vorbi:

— }mp[rate Alexandre! S[-mi dai Macedonia!

Alexandru r[spunse:

— O, dragul meu Levcadus! Macedonia nu o voi da p`n[la moartea mea, c[voi s[m[numesc Alexandru Macedon, ci-\i voi da Asia, Chilichia =i Rusia! .

Iar el nu vru s[fie]mp[rat acolo, =i chiar atunci vru s[-l otr[veasc[pe]mp[rat, de m`nie, =i nu-l l[s[frate-s[u, ci mult]l cert[, =i zise:

— Fere=te-te de acest]mp[rat minunat, c[toata lumea vei tulbura =i noi p[\i-vom mai r[u dec`t to\i, =i apoi nici pe mama noastr[nu o vom mai vedea! Fere=te-te =i leap[d[iarba!

Dar Levcadus nu ascult[=i a=a cuget[: de va otr[vi pe Alexandru, el va lua pe Ruxandra =i va fi el]mp[rat ; at`t era de trufa=!

+i iar merse la Alexandru, =i zise:

— }mp[rate, d[-mi Macedonia!

Alexandru r[spunse:

— O, dragul meu Levcadus! Nu-ți voi da Macedonia, ci cere alt[]mp[r]tie s[-]i dau.

Iar el nu vru, =i]ndat[b[g] otrav[]n pahar; =i b[u] Alexandru, =i grai c[tr[Filip:

— O, dragul meu Filipe vraciule! Eu b[ui vin dulce cu mult amar!

Filip s[ri =i prinse a topi ierbile cu tiriac, =i dete lui Alexandru de b[u, iar Vreonus auzi =i se sp[im`nt[=i, junghiindu-se, muri.

Alexandru zise:

— O, dragul meu Filipe! Poți a-mi da zile de la tine?

Filip r[spunse:

— Oh,]mp[rate Alexandre! Dumnezeu poate da zile, iar eu nu pot s[-]i dau zile. Trei zile pot s[-]i dau, p`n[]i vei tocmi]mp[r]iile.

Alexandru cl[tin[din cap =i zise:

— O, mincinoas[=i de=art[lume, =i m[rire putred[, cum te ar[ți frumoas[]n pu]in[vreme, =i cur`nd]i pierzi pe toți, cum se zice: „Nu este bucurie pe p[m`nt s[nu se schimbe cu jale, =i nu este pe p[m`nt m[rire, ca s[nu se sfarme =i s[nu cad[.“ +i iar zise: O, lume =i soare, =i toate f[pturile p[m`ntului, pl`ngeți ast[zi pe Alexandru, c[pu]in[vreme a tr[it pe p[m`nt! +i iar zise: O, maica noastr[, p[m`ntule, c`t cre=ti oamenii de frumo=i]n lume =i apoi cur`nd]i tragi la tine, =i-i]nghiți pe toți! +i iar gr[i: O, dragii mei viteji macedoneni, puteți voi oare s[m[scoateți de la moarte, ca s[mai fiu cu voi?

Aceasta auzind macedoneni, pl`ngeau toți cu amar mare =i gr[iau:

— O, mare]mp[rat Alexandre! De am putea, noi toți am da zilele noastre pentru tine! Ci nu putem; iar]mp[r]tia-ta bine ai petrecut pe aceast[lume, cu cinste, =i cu mai mare cinste te vom petrece; ci mergi, Alexandre, la locul t[u, unde]i-i g[tit de la Dumnezeu! Aicea bine ai petrecut =i acolo bine vei petrece; =i mergi cu Dumnezeu, Alexandre.

Iar Filip vraciul spintec[un cal, =i b[g[pe Alexandru]nl[untru
=i zise Filip:

— Tocme=te-\i]mp[r[\iile, Alexandre, =i-\i]mparte lumea,
]mp[r[\iile =i domniile.

+i chem[Alexandru pe mam[-sa Olimpiada, =i pe Ruxandra-
]mp[r[teasa =i le s[rut[dulce =i zise lui Potolomei, =i lui Filon, =i
lui Antioh:

— Iat[, fra\ilor, pe maica mea, =i]mp[r[teasa mea, le dau]n
m`nile voastre, s[le cinsti\i =i s[le socoti\i pe fr[\ia noastr[=i
nu le uita\i; =i Macedonia bine s[o socoti\i; =i trupul meu s[-l duce\i
la Alexandria, =i acolo s[-l]ngropa\i; =i s[=ti\i, fra\ilor, c[ne vom
aduna iar[=i la judecat[, to\i viii =i mor\ii, =i vom fi goli, st`nd
]nainte dreptului judec[tor. +i s[=ti\i c[]n veacul de apoi turcii
vor lua Macedonia, =i voi ve\i fi robi lor cum ne sunt ei nou[ast[zi.

+i iar chem[pe Ruxandra, =i o \inea de m`n[, =i gr[ia: .

— Oh, fat[a lui Darie, dragul meu suflet, inima mea =i lumina
ochilor mei! Vezi c[veni cur`nd necredincioasa moarte, =i pe noi
ne desp[r]i de via\]n lume! +i credin\va noastr[nimeni n-a avut-o,
iar acum ne desp[r]im! +i vei =ti c[acum m[duc]n lumea cea
ve=nic[, =i de acolo nu m[voi mai]ntoarce; ci tu r[m`i cu
Dumnezeu!

Apoi o s[rut[dulce, =i chem[pe to\i boierii pe r`nd =i se iert[
cu to\i]mp[ra\ii, cu to\i craii =i cu to\i domnii, =i zise:

— O, dragii mei macedoneni! S[=ti\i c[altul ca Alexandru-
]mp[ratul nu ve\i mai avea! +i zise: Aduce\i-mi =i pe dragul meu
Ducipal.

+i scoaser[din grajd pe Ducipal =i-l duser[la Alexandru; =i
v[z`nd calul pe Alexandru murind, r`nchez[tare f[r[de sam[=i
b[itu cu picioarele]n p[m`nt =i se apropie de Alexandru, =i=plec[
capul la domnul s[u, =i curgeau lacr[mi din ochii lui izvor. +i-l
lu[Alexandru de coam[, =i-l s[rut[pe cap, =i zise:

— O, dragul meu Ducipal! Altul ca Alexandru nu te va mai
]nc[leca!

Iar Ducipal]=i ridic[capul =i privi spre domni =i v[zu pe Levcadus, cela ce otr[visse pe Alexandru; =i se repezi la el, =i-l lovi cu cornul la inim[, =i-l puse sub picioarele lui =i-l c[lc[p`n[]l zdrobi. Apoi Ducipal a pornit]n lume =i de atunci nu se =tie ce s-a f[cut.

Iar Alexandru zise:

— Bea =i tu, frate, din paharul pe care mi l-ai dat mie!

+i Potolomei]l dete c`inilor; iar Alexandru vorbi:

— Bl[st[mat s[fie cela ce va hr[ni pe ucig[torul de domni, pe curva din cas[=i pe v`nz[torul de cetate!

+i iar zise Alexandru:

— O, dragii mei viteji =i]mp[ra]i! Cum luar[m noi toat[lumea, =i p`n[la rai merser[m =i toate le v[zur[m, =i le b[tur[m, =i eu acum nu putui sc[pa de moartea n[prasic[, =i voi v[uita]i la mine =i nu-mi pute]i folosi nimica! Ci eu voi merge unde au mers to]i din veac, iar voi r[m`ne]i cu Dumnezeu, dragii mei boieri! +i s[=ti]i c[ne vom vedea iar[la judecata cea]nfrico=at[!

Aceasta gr[i marele împ[rat Alexandru =i muri frumos]n \ara Ierusalimului, aproape de Eghiptet, unde a zidit Iosif cel preafrumos cele =apte jitni]e ale lui Faraon-]mp[ratul; =i muri]n luna lui august 15 zile; =i at`ta pl`ngere se f[cu, cum n-a mai fost]n lume nic[ire, nici nu va fi c`t va sta lumea. Iar mam[-sa Olimpiada =i]mp[r]teasa Ruxandra]l pl`ngeau cu mult[jale =i lacr[mi. Ruxandra pl`ngea =i se jelea:

— O, vai de mine, Alexandre,]mp[ratul meu =i domnul meu, dar eu ce-]i fusei vinovat[de m[scoase=i]n \ri str[ine; =i acuma m[la=i jalnic[=i am[r`t[! Pentru aceasta pl`nge]i to]i]mp[ra]ii, craii =i domnii, tinerii =i b[tr`nii, mun]ii =i codrii, =i toate r`urile =i izvoarele]ntrista]i-v[! +i iar zise: O, dragul meu Alexandre, ast[zi apuse soarele meu =i al macedonenilor! O, amar mie, Alexandre, ast[zi se]ntunec[lumea toat[! S[pl`ng[soarele =i luna, =i stelele, c`mpii =i codrii de amarul meu! O, dragul meu Alexandre, dulce]mp[rat peste to]i]mp[ra]ii, lumea =i soarele meu, sufletul meu, inima mea =i dragostea mea, Alexandre, de

acum]nainte altul nu va]nc[leca =aua ta; nici eu de tine nu m[voi desp[r]i!

+i-l s[rut[dulce de trei ori; apoi lu[hangerul lui Alexandru =i se]njunghie acolo, =i muri pe bra\ele lui, =i astfel a f[cut ce nu a mai f[cut nici o muiere]n lume, nic[irea. +i-i b[gar[pe am`ndoi]ntr-un sicriu de aur, =i-i duser[la Alexandria cetate, =i f[cur[]n mijlocul cet[\ii un turn]nalt, =i-i suir[sus, =i-i puser[=i-i zidir[acolo, =i acolo stau p`n[ast[zi.

+i astfel se s[v`r=i marele]mp[rat Alexandru la Alexandria cetate; =i r[mase]mp[rat acolo Potolomei =i fu]mp[rat]n\elept pe lume, =i Olimpiada se s[v`r=i la]mp[ratul cu cinste. Iar Antioh]mp[r\ea]n India lui Por. +i Filon]mp[r\ea]n Persia cu cinste. Iar Antigon]mp[r\ea R`mul =i tot Apusul. +i fur[patru]mp[ra\i mari peste toat[lumea,]n zilele lor binecuv`nta\i de Dumnezeu.

**ISTORIA SFIN | ILOR VARLAAM
+I IOSAF DE LA INDIA**

La r[s]rit departe, dincolo de hotarele Persiei, se]ntinde]ntre m[ri \ara Indiei, cea cu largi hotare, cu mari mul\imi de oameni =i bog[\ii neistovite. P`n[acolo drumurile sunt prea dep[rtate =i primejdioase =i mult[vreme noroadele acelor cuprinsuri au tr[it f[r] s[fie bine cunoscute de oamenii din \nuturile noastre. Ci t`rziu s-au deschis]ntr-acolo c[ile apelor =i ale uscaturilor; =i caravanele au prins a aduce filde= =i aur, diamante =i m[rg[ritare, fructe rare =i alte bog[\ii ale acelu p[m`nt. C[ci acolo soarele e totdeauna]n putere =i iarn[nu-i niciodat[; iar v`nturile =i ploile sunt astfel r`nduite,]nc`t bog[\ia holdelor, a p[durilor =i a livezilor nic[ieri]n alt[parte de p[m`nt nu-i mai]mbel=ugat. +i sunt =i animale =i fiare de tot felul =i mul\i =erpi venino=i. Iar oamenii se arat[frumo=i la chip =i voinici,]ns[mai smoli\i dec`t pe la noi. +i n-au cunoscut pe adev[ratul Dumnezeu p`n[ce-a p[truns]ntre ei Toma apostolul,]mpr[=tiind acolo s[m`n\ a]nv[\[turilor celor bune. Dintrunt[iu s[m[n]tura lui a dat bun[road[=i bogat[; dar apoi spinii =i buruienile cele rele sporind, credin\ a s-a]mpu\inat =i ucenicii lui Hristos, c`\i mai r[m[seser[, au prins a suferi amar.

]ntr-acel timp, pe c`nd era]n \ara Indiei mai mult popor necredincios dec`t credincios, s-a ridicat un]mp[rat sl[vit, cu numele Avenir. Foarte mare era puterea lui =i avea bog[\ii f[r] num[r,]ns[era s[rac cu sufletul. C[ci fiind p[g`n, slujea idoloilor =i se]nchina pietrelor, iar pe cei ce credeau]n Hristos]i prigonea cr`ncen. +i mai v`rtos alunga pe preo\i =i pe c[lug[ri. Iar unii din boierii lui, cunosc`nd de=ert[ciunea lumii =i fiind drept-

credincioși, au fost lăsat toate, călugărindu-se și intrând în pustie. Pentru această pricină mai ales s-a aprins de mare mârnie acel împărat. Și trimeșând oțteni a prins pe mulți din acei călugări și i-a zdrobit în chinuri. Apoi a trimis crainici și scrisori în toate laturile de sub stăpânirea lui, poruncind ca orice om să jertfească idolilor, iar cei ce se vor împotrivi, să cadă sub sabie.

Drept aceea unii dintre credincioși s-au clătinat cu gândurile și, înfricoșându-se de munci, au părăsit învătura lui Hristos. Alții se jertfeau singuri plătimind pentru Domnul. Iar cei mai mulți, trăinuinđuși credința lor cea scumpă ca pe-un olmaz de preț, slujeau lui Isus într-ascuns, păzind poruncile lui cele sfinte. Și-au fost o samă care au fugit în pustii, mai ales călugării, viețuind prin muni și singurătăți, așa că părinți la ei nu puteau ajunge răutatea lumii și groaza împăratului.

* * *

S-a întimplat că în palatele lui Avenir una din neveste i-a născut un prunc de o frumusețe nespuse, căruia i s-a dat numele Iosaf. Și foarte bucurându-se împăratul, a poruncit să se adune la leagănul de aur al pruncului mulți vrăjitori și cetitori în stele. Și după ce s-au adunat, împăratul s-a așezat în scaun și i-a întrebă:

„Spune-mi voi mie, o, vrăci și cetitori în stele, ce va fi pruncul acesta când va ajunge în vârstă bărbătească?”

Iar învătării împărătești și-au întors unul câte altul bărbile și s-au sfătuit și n-au putut spune decât vorbe obișnuite care să placă urechilor împăratului. Numai unul dintre zodieri, prin voința lui Dumnezeu, venind către scaunul împăratului, s-a închinat și a vorbit astfel:

„Preasfătate stăpâne, când am auzit vestea că și-a trimis Dumnezeu cocon, eu am așteptat ceasul potrivit, noaptea, și am cetit stelele. Și-am cunoscut din însemnarea lor, iar mai ales din voința lui Dumnezeu cel mare, că pruncul ce și s-a născut nu va

tr[i] n]mp[r[\ia ta, ci]ntr-alta mai bun[=i f[r[hotare, c[ci va primi credin\ a cre=tineasc[pe care tu o prigone=ti. +i proorocirea mea s[=tii c[nu se va dezmin\i.“

La aceste vorbe, Avenir-]mp[ratul a stat cuget`nd cu uimire =i]ntristare. Privind]n juru-i, a v[zut pe slujitori a=tept`nd]n t[cere; iar proorocul cel b[tr`n plecase cu vracii =i cu ceilal\i]nv[\a\i.

„Lua\i copilul, a zis]mp[ratul, =i-l duce\i mamei lui. Iar voi, sfetnicilor credincio=i, veni\i]mprejurul meu s[ne sf[tuim ce este de f[cut ca s[ap[r[m copilul de o primejdie ca aceasta.“

S-au a=ezat]n scaun dreg[torii cei mai de credin\ ai]mp[ratului =i-au stat mult[vreme sf[tuind p`n[ce]mp[ratul a hot[r`t astfel:

„S[se adune robi, a zis el, =i-n ostrovul Lebedelor,]ntre ape line, s[se cl[deasc[palat pentru fiul meu. S[se str`ng[me=terii cei mai iscus\i =i s[se aduc[marmur[]n toate fe\ele, =i aur, =i pietre nestemate, =i purpur[, =i lemn scump. +i zi =i noapte s[lucreze robii sub biciu, p`n[vor]n[\a un palat cum n-a mai fost altul. S[-l zugr[veasc[zugravi, s[-l]mpodobeasc[\es[tori =i s[fie luminat de licurici]n globuri de cristal. +i s[r[s[deasc[gr[dinarii portocali =i chitri, curmali =i banani, =i al\i pomi adu=i de peste m[ri. +i s[semene flori pe r[zoare. S[\`=neasc[]n v[zduh f`nt`ni cu murmur lin =i s[]lb[t[ciuni]mbl`nzite s[umble prin gr[dini: p[uni =i papagali, califari =i pas[rea raiului, =i momi\i de multe feluri, ca s[se veseleasc[ochii =i s[se bucure inima. Iar c`nd va fi coconul c[tre v`rsta]n\elegerii, s[se trezeasc[acolo, departe de lume, =i s[fie fericit. S[aib[slujitori =i]nv[\[tori tineri, s[nu cunoasc[tic[lo=iile vie\ii, nici credin\ a lui Hristos. S[fie precum spun eu =i s[nu-mi pierd copilul.“

Astfel a gr[it Avenir. +i sfetnicii s-au]nchinat ad`nc =i au ie=it ca s[]mplineasc[chiar din acel ceas porunca marelui]mp[rat.

* * *

Când Iosaf a început a crește și a veni întru în alegere, s-a trezit în acel palat pe care împăratul îl socotea al fericirii, în ostrovul Lebedelor. În jurul lui umblau robi și slujitori tineri și frumoși la chip. Avea și învâtori iscusiți care l-au deprins scrierea și legea. Zilele și le petrecea la jocuri și vânători. Dea cu arcul, zvrlea suliva, alerga în carule oare cu două roți, la care erau înhamate sari focoși. Întră la vânătoare în pădurile dese ori în poienile singure și urmărea tigri și pardoși, săgeta antilope și oi sălbătice. Pe sub cedri și banani căminii urmăreau cerbii. Iar de pe lacuri line, dintre flori de lotus și nelumbo se înaltau stoluri de găște felurite și de rațe zburând pe deasupra dumbrăvilor. Fazani străluciți și porumbei veniți, ghionoi și colibri, și toate păsările acelor câmpuri calde îi încăntau ochii. Iar în grădini vedea păsări și cocori domesticiți, șgripsori și păsări a raiului și asculta murmurul apei căzând în havuzuri albe de marmură. Și-n nopți luminoase, sub cununile de trandafiri care împodobeau foi-oarele, îi venea pe adierea vântului mugetul inorogului, din pustie. Atunci auzea, câci alte zgomote din lumea oamenilor nu răzbitău până la el. Și-tia că este ceva ce nu cunoaște, dincolo de zidurile înalte ale palatului și dincolo de apele care împresurau ostrovul. De cele ce nu știa el însă nimeni nu-i spunea nimic. De-acolo veneau arareori tatăl său ori maică-sa. Și-i vorbeau zămbind fericiți. Vestea despre o altă lume însă nu afla, căci de câte ori întreba, gura lor rămânea mută.

Se petreceau în jurul lui, în acel palat, și alte lucruri ciudate. Din când în când dintre slugi și tovarși și pieria câte unul, fără urmă, fără țire. Când întreba el ce s-a făcut, nimenea nu-i putea da nici un răspuns.

Și astfel de la o vreme zilele singurătății lui începură să fie triste, căci cugetul îi stătea treaz întrebând taina întru care se afla.

Iar între slujitorii săi se găsea unul care-i era mai aproape și pentru care Iosaf simțea multă prietenie. Numele lui era Iamun și era un tânăr frumos, cu ochii blâzi.

Dragostea pentru feciorul]mp[ratului era nesf`r=it[=i nici o clip[nu se desp[r]ea de el.

}ntr-o zi, v[z`nd pe st[p`nul s[u cufundat]n g`nduri de m`hnire,]amun veni l`ng[el =i]ngenunchind]i vorbi astfel:

„O, st[p`ne, c`nd am venit eu]n acest ostrov fericit, sufletul t[u era vesel =i zburdalnic, ca un fluture. Cu vremea ochii t[i s-au umbrit. Acuma v[d c[te-a cuprins]ntristarea. +i nu]n]eleg ce durere te roade. }ndr[znesc s[te rog a mi te dest[inui mie.“

— Prietene]amun, a r[spuns t`n[rul]osaf, alt[dat[eram vesel =i zburdalnic, c[ci nu =tiam nimic, ca =i fluturele. Acum]ns[mintea mea]ncepe s[-i puie]ntreb[ri la care nimenea nu r[spunde. Iar sufletul meu dore=te ceea ce mintea b[nuie=te =i nu cunoa=te.

— O, st[p`ne, a vorbit iar slujitorul, m[ritul]mp[rat te-a pus aici ca s[fii fericit =i v[d c[m`hnirea nu cunoa=te ziduri =i dep[rtare.

— Nu]n]eleg vorbele tale,]amun, a zis prin`ul. }ns[dac[este ceva ce =tii =i nu-mi faci cunoscut, atunci nu-mi e=ti prieten cu adev[rat. Iar dac[este ceva =i nu voi afla, zilele mele vor fi mai negre dec`t]ntunericul.

]}amun =i-a plecat fruntea =i a l[crimat. Apoi, suspin`nd, s-a]ndreptat c[tr[feciorul]mp[ratului =i i-a s[rutat m`na.

„O, st[p`ne, a vorbit el, poruncile ce mi s-au dat sunt cumplite; dragostea mea]ns[nu poate s[suferi m`hnire]n ochii t[i. Trebuie s[-i spun deci c[M[ria-sa]mp[ratul te-a adus aici, ca s[stai departe de lume. C[ci dincolo de ziduri =i de ape, tr[iesc oameni]n cet[]i =i sate =i peste ei domne=te tat[l t[u.“

]}osaf a tres[rit =i l-a]ntrebat despre lume =i despre oameni, =i despre pricinile pentru care a fost]nchis]n ostrov. Despre lume =i oameni]amun i-a vorbit pu`in, iar adev[rul asupra na=terii lui i l-a povestit]n am[nunt.

„P[rintele meu deci se teme s[nu m[fac cre=tin? a]ntrebat cu mirare]osaf. Cine sunt cre=tinii?“

— Nu-i cunosc, st[p`ne, a r[spuns slujitorul; trebuie s[fie oameni r[i, de vreme ce]mp[ratul]i prigone=te. Chiar acum de

curând, aflând că în palatul lui se mai află rămași unii din călugări, s-a umplut de mânie și a trimis degrab în toate laturile împărații să-i ordoneze, ca să-i depărteze ori să-i taie.

— Aceștia întru-adevăr trebuie să fie fcători de rele, a înțeles înțeles Iosaf, și proorocirea, de care-mi vorbești n-o înțeleg. Iar dorința de lume și de ceea ce nu ești tu a crescut în sufletul meu.

Mulțumindu-i lui Iamun și dându-i-l pentru destăinuirile lui, Iosaf l-a încredințat că despre vorba lor împăratul nu va ști nimic. Și întru-adevăr, toate cele aflate, ținându-l în închis în inima lui, ca într-o raclă.

Au trecut astfel mai multe zile, și împăratul a venit în ostrov, în luntrea lui cu cort de atlas roșu, ca să vadă pe fiul său. L-a găsit mai mhnit decât alte dăni și s-a tulburat, căci avea nespuse dragoste cătră Iosaf. Și mbrăcându-l, i-a pus întrebare:

„Spune-mi, fiule mult iubite, ce mhnire te cuprinde și degrab mă vei sărgui să-ți aduc bucurie.“

— Părinte, i-a răspuns ținându-l, de multe ori am vrut să cunosc și altceva decât ce mă înconjoară și de la nimeni n-am putut afla nimic. De ce n-ai vrut, tată, niciodată să-mi spui pentru ce m-ai închis în acest ostrov?

I-a răspuns împăratul cu tulburare:

„N-am voit, copile, să vezi nimica din cele ce pot să-ți întristeze inima și să-ți răpească veselia.“

Iosaf a zis:

„Vezi părinte, părintele meu, că această închisoare nu-mi aduce ce-ai dorit tu. Sufletu-mi răvine-te să cunoască toate cele ce sunt în afară de porți. Deci, dacă nu vrei să pier de mhnire, dă-mi drumul să ies oriunde voi și să mă îndulcesc de vederea lucrurilor pe care încă nu le cunosc.“

La aceste vorbe împăratul Avenir s-a întristat foarte. Apoi a cumpănit în mintea sa, că nu poate să-i oprească feciorul de-a ieși în lume; căci dacă-l oprește, primejdia-i mai mare. Ridicându-se și mbrăcându-l, i-a spus:

„S[fie, copile, dup[dorin\ta ta.“

Chem`nd apoi la d`nsul, f[r[=tirea lui Iosaf, pe slujitorii din ostrov =i pe dreg[tori le-a f[cut cunoscut[hot[r`rea lui =i le-a poruncit ca astfel s[fie alc[tuite plimb[rile fiului s[u]nc` t nimic s[nu vad[sup[r[tor ochilor, =i urechea lui s[nu aud[nimica nepl[cut. Ca toat[lumea s[fie vestit[a ar[ta fe\ve vesele. Durerea =i boala s[fie]nl[turate din calea sa =i pretutindeni s[sune c`ntece =i s[se fac[dan\uri, ca tot ce nu cunoa=te Iosaf s[-i par[fericire =i desf[tare.

* * *

Cu asemenea r`nduial[=i petrecere a ie=it]ntr-un r`nd feciorul]mp[ratului. Toat[lumea din calea lui, de mai-nainte vestit[,]i ie=ea]nainte cu flori =i z`mbete. Sunau \`mbale =i gonguri, dobe =i surle, =i d[n\uiiau fecioare. Pe la r[sp`ntii car[cu ro\i de piatr[, cu boi albi]ncununa\i cu flori treceau]nc[rcate de roduri =i de oameni ferici\i,]n straie de s[rb[toare. Pretutindeni stropeau ape amestecate cu aromate =i nic[irea Iosaf nu vedea dec`t r`sul acestei vie\i. Deodat[, la o cotitur[, f[r[ca nimeni s[]n\leag[cum =i de unde, doi oameni]n zdren\e n[v[lir[]n mijlocul drumului. Unul era orb, cel[lalt, purt`nd clopo\el la g`t, era lepros, =i carnea-i bolnav[ar[ta prin straie r[ni =i puroiu, iar fa\a-i grozav[, ca o floare putred[a mor`ii, se]ndrepta spre Iosaf scheun`nd, cer`nd mil[=i]ndurare. Leprosul tr[gea dup[el pe cel orb, care se poticnea la fiecare pas cu ochii]ncremeni\i, ca albu=urile coapte de ou,]n dosul c[rora era noapte f[r[sf`r=it.

Dup[o clip[de uimire, slujitorii s-au repezit asupra lor ca s[-i]nl[ture. Dar feciorul]mp[ratului a f[cut un semn =i a zis: „L[sa\i-i“. +i privind la suferin\ta dinaintea sa, s-a cutremurat. S-a]ntors spre Iamun =i l-a]ntrebat:

„Ce este? Ce fel de fiin\e sunt acestea?“

Iar Iamun, nemaiput`nd t[inui, a r[spuns: „St[p`ne, ace=tia sunt oameni, dar boalele =i sl[biciunile trupului i-au f[cut astfel.“

— Sunt oameni? a întrebat cu uimire t`n[rul. +i li se mai]nt`mpl[asemenea lucru =i altora?

— Da, st[p`ne,]ns[nu tuturor, ci numai celor c[rora li se vat[m[s[n[tatea.

Iosaf a stat pu`in cuget`nd:

„+i cei care cad]n boal[=i suferin[, a urmat el a]ntreba, =tiu oare asta de mai-nainte?“

— Nu, st[p`ne, c[ci nimeni dintre oameni nu poate s[=tie cele ce au s[vie.

A t[cut fiul]mp[ratului =i-a]ncetat de-a mai]ntreba. Slujitorii]nl[turaser[pe lepros =i pe orb, iar muzicile =i dan\urile porniser[iar. Dar toate sunau zadarnic =i Iosaf nu mai vedea florile =i z`mbetele din juru-i, c[ci se cobor`se]n sine,]n fundul]ntrist[rii =i al cugetului, cel ce roade ca un vierme neadormit.

Nu mult dup[aceea, la alt[plimbare, ca =i cum ar fi fost o hot[r`re mai presus de oameni, s-a ar[tat ochilor lui Iosaf un om foarte b[tr`n, care venea]mpotriva sa, =ov[ind cu picioarele sl[b[-noage, g`rbov =i cl[tin`nd din cap, cu fa`a zb`rcit[=i din\ii c[zu`i. Ridic`nd c`rja]n care se sprijinea, a]n[l]at c`teva cuvinte spre fiul]mp[ratului, dar glasul]i era]ncurcat =i g`ngav. +i toat[]nf[\i=area lui a]nfrico=at pe Iosaf.

„L[sa`i-l s[vie aproape de mine“, a poruncit el cu tulburare slujitorilor.

C`nd i l-au adus, t`n[rul l-a privit de-aproape, i-a ascultat glasul sl[bit, apoi s-a uitat cum se dep[rta, ca o umbr[a mor\ii.

— +i-acesta este om? a întrebat el pe Iamun.

— Da, st[p`ne. }ns[tr[ind ani mul`i, virtutea i-a sc[zut pu`in =i sl[bindu-i m[dularile, a ajuns precum]l vezi. Aceasta este b[tr`ne`ea.

— +i de-acum]nainte ce va mai face, Iamun?

— Nimic, st[p`ne. }n cur`nd va trebui s[moar[. Adic[]i va]nceta via`a =i nu va mai fi. Va arde pe rug ori va putrezi]n p[m`nt.

— Aceasta este moartea =i asta i se va]nt`mpla? a murmurat pe g`nduri Iosaf. Spune-mi, Iamun, dac[b[tr`ne\ea =i moartea ajung =i pe al\i oameni?

— B[tr`ne\ea =i moartea sunt ale tuturor, st[p`ne.

— +i nu este nici un me=te=ug prin care s[scape omul de moarte? Nu pot sc[pa nici cei tari, nici cei mari, nici cei boga\i?

— Nu, st[p`ne, to\i oamenii mor.

+i Iosaf a]n\eles c[va muri =i el.

]ntorc`ndu-se]n singur[tatea lui din ostrovul Lebedelor, a stat mult cuget`nd asupra soartei omului pe p[m`nt =i asupra z[d[r]niciei acestei vie\i. +i]n\eleg`nd c[omul poate muri =i]nainte de b[tr`ne\ea =i]mplinirea anilor, era =i mai]ntristat. Dac[to\i oamenii mor dintru]nceput =i vor muri necontenit, p`n[la istovirea veacurilor, dac[mor =i buni =i r[i, =i ferici\i =i neferici\i, atuncea de ce va fi venit omul]n lume =i pe p[m`nt? Au nu este dup[via\`a aceasta =i dup[moarte o alt[lume =i-o alt[via\`?

+i era tulburat de multe =i amare g`nduri.

+i vorbi lui Iamun:

„Nu este oare nimeni ca s[-mi dezlege]ntreb[r]ile ce s-au n[scut]n mine?“

— St[p`ne, i-a r[spuns Iamun,]n lumea =i]n]mp[r]\ia noastr[oamenii nu cuget[la asemenea lucruri. +i nici M[ria-Sa]mp[r]atul n-ar putea s[\i le l[mureasc[. Au fost]n \ar[, precum \i-am spus, unii pusnici]n\elep\i care se]ndeletniceau cu asemenea cugete ad`nci despre via\` =i despre moarte,]ns[]mp[r]atul i-a izgonit, i-a omor`t =i i-a alungat; =i acuma nu =tiu s[mai fi r[mas vreunul]n hotarele acestea.

Iar Iosaf s-a]ntristat mai mult dup[aceste cuvinte =i, dispre\uind tot ce vedea]n juru-i, i se p[rea c[vie\uie=te]ntr-un]ntuneric din care nu va mai putea ie=i.

* * *

Într-una din zile, pe când Iosaf sta cugetând în odaia sa cu frumoase podoabe de aur, filde și onix, a intrat la el Iamun și s-a oprit ca și cum voia să-i spuie o veste.

— Ce este, Iamun? a întrebat tînărul.

— Să vă spun, i-a răspuns slujitorul, sunt prea uimit de o întâmplare pe care-am avut-o astăzi. Pe când mă întorceam din cetate și voiam să intru în luntre, ca să trec aici în ostrov, iată mă împinam un bătrîn, cu înfrumusețate, în straie de neguitor, și mi-a zis: „Vreau să-tii, prietene, că eu vin dintr-o țară departe și port cu mine o piatră scumpă careia alta asemenea n-a fost și nu este pe lume. Și aici, pînă acum, nimeni n-am arătat-o. Și vorbesc înșelătorie despre ea, căci te-ai bărbat înțelept, care trăiești lângă fiul împăratului. Vestea despre viața și curvia acestui fecior de împărat a ajuns pînă în departate ținuturi. Și căci el m-am îndreptat și vin, ca să-i aduc această piatră rară al cărei preț nimeni nu-l poate socoti. Acest odor covârșește toate lucrurile frumoase, căci orbilor le dă vedere, surzilor auz, mușilor grai. Pe demonii izgonește din oameni, celor neputincioși dă sănătate, pe cei fără minte îi înțelepțește. Și toate cele bune și dorite le aduce celui ce-o are.“ M-am uitat la el și nu mi s-a părut nici nebun, nici înșelător. „Te văd om bătrîn, i-am răspuns, cu toate acestea vorbele tale arată o laudă fără măsură; căci eu multe pietre scumpe și mîrgăritare de mare preț am văzut, dar de asemenea piatră, cum spui tu n-am auzit pomenindu-se. Arată-mi-o și, dacă va fi precum zici, degrabă te voi duce la fiul împăratului și te vei învrednici de la dănsul de cinste luând și bun plat.“ — Atunci neguitorul mi-a răspuns: „Te cred, n-ai văzut nici n-ai auzit de o piatră ca asta. Să-tii înșelător că nici nu mă laud, nici nu mint la bătrânele mele, ci adevărul grăiesc și acea piatră o am. Trebuie să-mi mai spun încă o taină a ei. Nu poate să-o vadă decât om cu ochii săniși și cu trupul cu totul curat. Căci dacă altul ar privi-o, și-ar pierde și ochii

=i mintea. Uit`ndu-m[la tine =i]n`eleg`nd c[ochii t[i nu sunt s[n[to=i, m[tem s[-\i ar[t odorul pe care-l port. Ci despre Iosaf, fiul]mp[ratului, am auzit ca are ochi buni =i lumina\i, =i lui pot s[-i]nf[\i=ez piatra scump[; iar tu s[nu-l lipse=ti pe domnul t[u de-o asemenea comoar[. " Aceasta mi s-a]nt`mplat ast[zi, st[p`ne, =i m-am gr[bit s[vin la tine s[-\i spun totul =i s[primesc poruncile tale. "

Iosaf a ascultat pe slujitorul s[u cu mare luare-aminte =i a sim\it]n suflet f[r[s[]n`eleag[de ce o bucurie ascuns[. A poruncit]ndat[lui]amun s[-i aduc[pe negu\]torul str[in.

C`nd l-a v[zut]nainte`nd spre el =i]nchin`ndu-i-se ad`nc =i smerit, inima a]nceput s[-i bat[. Negu\]torul i-a spus c`teva cuvinte de laud[=i firitisire cu un glas prea bl`nd =i apoi a t[cut smerit =i cu fruntea plecat[.

— Las[-ne,]amun, a zis Iosaf. +i, dup[ce-au r[mas singuri, s-a]ndreptat]nspre b[tr`n,]ntreb`ndu-l: „Preacinstite b[tr`nule, spune-mi de unde e=ti =i care-i numele t[u?”

B[tr`nul a r[spuns:

„M[ria-Ta, numele meu este Varlaam =i vin dintr-un loc prea dep[rtat pe care nu-l cuno=ti =i care se cheam[pustia Sinaridului.

— Ai]ntr-adev[r la tine o piatr[a=a de rar[=i de scump[, dup[cum mi-a vorbit slujitorul meu?

— Da, M[ria-Ta, am o piatr[rar[=i foarte scump[.

— +i cu ea se pot]ndeplini minunile despre care ai pomenit?

— F[r[]ndoial[, m[rite fecior de]mp[rat.

— Atunci, arat[-mi-o!

— Da, M[ria-Ta. }ns[]nainte de a \i-o ar[ta, trebuie s[m[p[trund bine de g`ndul t[u, dup[cuvintele st[p`nului pe care-l am =i care a zis: „Iat[, a ie=it s[m[n]torul s[-i samene s[m`na. +i c`nd sem[na, unele semin\e au c[zut l`ng[cale =i p[s]rile cerului le-au m`ncat; iar altele au c[zut pe piatr[=i r[s]rind s-au uscat, pentru c[n-au avut umezal[; altele au c[zut]n spini =au fost]n[du=ite, iar altele au c[zut pe p[m`nt bun =i au rodit]nsutit.“

— De voi afla deci, stăpâne, în inima ta pământul bun și roditor, nu mă voi lenevi a semăna în ea dumnezeiască sămânță și a-ți arăta taina cea mare. Iar de va fi în tine pământ pietros și plin de spini, sau pământ de lângă drum, călcat de trecători, atunci mai bine este a nu sămăna. Și piatra prețioasă sărăcie la mine și necunoscută. Ci nădăjduiesc, prea înalte, că voi afla întru tine pământ roditor, încât și sămăna cuvântului bun vei primi și piatra cea prețioasă vei vedea. Căci pentru tine mult m-am ostenit și lungă cale am străbătut, după porunca Domnului meu.

— Cinstite bătrâne, a răspuns Iosaf, sufletul meu demult e cuprins de negrăit dorință pentru cuvinte noi și bune, iar în inima mea arde focul năzuinței de-a cunoaște. Până acum n-am aflat om care să răspundă întrebărilor ce mă tulbură. De l-aș afla să-mi dea răspunsuri și să mă povăuiască, apoi cuvintele auzite de la dănsul nu le-aș da păsărilor, nici dobitoacelor, nici n-aș fi pietros și plin de spini, ci le-aș primi în inima mea ca-ntr-un pământ bun. Dacă ții ceea ce sufletul meu cere, atunci vorbește. Eu te voi asculta și te voi învelege. Glasul tău îmi sună plăcut la auz, ochii tăi îmi simțesc în mine cu bunățate și, de vreme ce-ai venit de pe departate țări ca să mă găsești, înveleg că răzânduirea aceasta este a unei puteri mai mari decât a oamenilor.“

Atunci Varlaam, deschizând gura plină de darul sfântului duh, a început a-i spune despre unul Dumnezeu și despre toate câte le-a săvârșit dintru începutul lumii. Despre păcatul lui Adam, despre strămoși și despre prooroci. Apoi despre întruparea fiului lui Dumnezeu din Preacurata Fecioară, despre patimile lui cele de bună voie și înviere, despre toate tainele credinței și sfintele învățături. Căci Varlaam pusnicul era preanvelept și iscusit în sfânta Scriptură. Și ce spunea, întreaga cu pildă și asemănări frumoase. Și dulce sfătându-l, i-a muiat ca ceara inima lui Iosaf.

Iar după ce i-a vorbit de bunățate și de milă, de strălucirea acestei vieți și de lumina vieții viitoare în veacuri nesfârșite, fiul împăratului s-a sculat din scaunul său, s-a apropiat și l-a îmbrățișat cu bucurie.

„O, prea cinstite]ntre oameni, i-a zis, dup[c` t v[d aceasta este piatra cea f[r] de pre\ pe care nu v[rai s-o ar[\i dec` t celor vrednici. Iat[, cum au intrat]n mine cuvintele tale, inima mi s-a luminat =i negura]ntru care z[ceam s-a risipit. Mai]nva\[-m[, c[ci =tiu c[]nc[n-ai ispr[vit.“

— M[rite st[p`ne, i-a r[spuns pusnicul,]\i voi mai vorbi, c[ci sunt fericit c[inima nu m-a]n=elat =i Dumnezeu mi-a binecuv`ntat fapta.]i-am spus despre via\ a]mbun[t[\it[, despre moartea cea bun[=i cea rea, despre]nvierea cea de ob=te]n ve=nicie, despre r[splata drep\ilor =i muncile p[c[to=ilor. A= vrea s[\i mai adaug, st[p`ne, despre de=ert[ciunea =i nestatornicia lumii ace=tia. Zis-am r`sului: e=ti nebun, =i bucuriei: ce folose=ti? C[ci toate sunt de=ert[ciune =i v`nare de v`nt c`te sunt sub soare. +i ce folos are omul din toat[truda sa pe p[m`nt? Ce duce omul vie\ii celei ve=nice, dac[s-a]mbuibat de cele trupe=ti, =i cele ale sufletului le-a l[sat uitate? +i s[=tii, o m[rite, c[suntem unii oameni care primind cu aprindere =i]nfr`ngere]nv[\[tura M`ntuitorului, am hot[r`t a lep[da de la noi cele ale lumii =i ale trupului, spre a ne putea ridica cu sufletul c[tr[cel care a r[scump[rat, jertfindu-se, p[catul lumii. Tr[g`ndu-ne din cet[\i =i dintre oameni, tr[im]ntru lep[dare de sine =i cur[\ie, preg[tindu-ne pentru via\ a cea din veacurile f[r] de sf`rit. Dintru asemenea pusnici =i dispre\uitori ale celor lume=ti am venit eu c[tr[tine.

+i a=a fel a urmat a vorbi]n\eleptul Varlaam, iar Iosaf se lega de el cu o prietenie tot mai mare =i cuvintele cele bune le primea ca pe ni=te m[rg[ritare]n vistieria inimii sale. A=a iubire a crescut]n el pentru]nv[\[tor,]nc`t dorea s[nu se mai despart[de d`nsul. +i]ntreba despre via\ a pusniceasc[, de hran[=i]mbr[c[minte: „Ce fel este hrana ta =i a celor ca tine,]nv[\[torule? De unde ave\i haine =i cum v[]mbr[ca\i?“

Iar Varlaam a r[spuns:

„Hrana o g[sim]n rodurile copacilor =i]n verde\urile ce cresc]n pustie. Dac[cineva dintre credincio=i ne aduce pu\in[p`ine,

noi o primim ca pe un dar al lui Dumnezeu. Iar hainele noastre sunt s[race, din piei și p[r de oaie și capr[, și vara și iarna tot de un fel. Acum am pe mine un strai de împrumut, ca s[pot p[trunde aici; dar haina singur[t\ii mele n-am lep[dat-o, c[ci n-o p[r[sesc niciodat[.“

+i Iosaf, mir`ndu-se, a rugat pe Varlaam s[-i arate ve=tmintele de schivnici. Atunci Varlaam, dezbr[c`nd haina împrumutat[, a ar[tat t`n[rului trupu-i uscat și înnegrit de ar=ia soarelui, numai piele și oase, și îmbr[c[mintea aspr[de p[r.

La o asemenea vedere Iosaf s-a însp[im`ntat și-a început a pl`nge. +i îneleg`nd c[înr`ngerea c[rnii duce înspre o cale î nflorit[, suspina și ruga pe b[tr`n s[-l ia și pe el împreun[cu sine la via\a aceea pusniceasc[.

„O, fiule, i-a r[spuns Varlaam, nu pofti aceasta acum, ca s[nu vie asupra fra\ilor no=tri r[ut\i și asupriri din partea tat[lui t[u; ci prime=te botezul și r[m`i aici; iar eu m[voi duce singur. +i, c`nd va voi Domnul, vei veni tu la mine ca s[vie\uim împreun[=l-n veacul acesta și-n acel ce va s[vie.“

— Dac[astfel este voia Domnului Dumnezeu, a=a s[fie, a r[spuns Iosaf l[cr[m`nd. S[-mi dai sf`ntul botez și s[prime=ti de la mine mult aur s[duci fra\ilor t[i ce sunt în pustie ca s[le fie de hran[și îmbr[c[minte.

— Nu, fiule, cei s[raci nu pot da nimica celor bogai. Tu fiind deci s[rac, n-ai ce ne da nou[; pentru c[cel mai s[rac dintre noi este cu mult mai bogat dec`t tine și dec`t to\i împr[ra\ii. Iar c`nd peste pu\in[vreme vei fi și tu bogat ca noi, vei fi scump și nedarnic. Iar aurul t[u este ca un =arpe al p[catului pe care noi l-am c[lcăt în picioare.

Astfel a fost înv[\[tura acelei zile. +i de a doua zi Varlaam a început s[preg[teasc[pe fiul împr[ratului pentru sf`ntul botez.

Lu`nd r`nd cu r`nd toate scripturile și r`nduieelile sfintei și dreptei biserici a lui Hristos, l-a înv[\[at cu de-am[nuntul despre Tat[l, Fiul și Sf`ntul Duh, despre Sf`nta Fecioar[, despre petrecerea Domnului Iisus pe acest p[m`nt, despre jertfa lui pentru

neamul omenesc, despre judecata cea din veacurile viitoare =i despre toate. +i dup[ce l-a]nt[rit deplin]ntru adev[r, l-a cur[\it botez`ndu-l]ntr-un havuz de ap[limpede, dintr-un loc tainic al gr[dinii, unde pluteau lebede albe sub cununi de trandafiri ac[\-tori.]ntorc`ndu-se]n c[m[rile lui Iosaf, b[tr`nul a s[v`r=it dumnezeiasca leturghie =i l-a]mp[rt[=it cu prea curatele =i de via[\ f[c[toarele taine; =i s-au bucurat cu duhul am`ndoi, d`nd Domnului slav[.

Deci pusnicul]nv[\`ndu-l pe Iosaf cum se cuvine a vie\ui dup[botez, s-a dus c[tr[gazda sa. Atunci, mai marele peste p[zitorii ostrovului, Zardan, a]ndr[znit a cere intrare la fiul]mp[r[tesc, =i]ngenunchind, a a=teptat]nvoire s[vorbeasc[. L-a]ntrebat cu bl`nde\ Iosaf:

„Spune-mi, Zardane, ce dorin\ ai?“

— Prealuminate st[p`ne, a r[spuns c[petenia slujitorilor,]ndur[-te a-mi]ng[dui s[-\i spun c[de la o vreme m[simt cuprins de mare nelini=te =i fric[, c[ci =i eu, =i oamenii de subt m`na mea am b[gat de sam[c[intr[prea des]n ostrov un b[tr`n negu\[tor pe care nu-l cunosc.

— S[=tii, Zardane, a r[spuns t`n[rul, c[acel negu\[tor intr[din porunca celui cu care vorbe=ti.

— Da, Preasl[vite,]ns[f[r[=tirea mea =i c[lc`ndu-se poruncile marelui]mp[rat.]nt`mpl`ndu-se aceasta, m[simt]n mare nelini=te, c[ci sabia primejdiei st[deasupra grumazului meu.

— S[nu te]nfrico=ezi, Zardane, a zis prin\ul, c[ci e=ti l`ng[mine.

— O, sl[vite st[p`ne, =tiu c[bun[tatea ta este nem[rginit; m`nia]mp[ratului]ns[este ca tr[snetul.

Iosaf a privit la el z`mbind, apoi cuget`nd pu\in, i-a poruncit astfel:

— M`ine, c`nd va veni acel negu\[tor b[tr`n, tu s[stai]n dosul perdelei de colo =i s[-l ascu\i ce vorbe=te. +i vei fi]ncredin\at c[n-ai a te teme de nimic.

A doua zi, Zardan s-a a=ezat]n dosul perdelei, dup[cum i se poruncise, =i-avea]n el n[dejdea c[grija care-l chinuse era f[r[

temeiu. Ascultând însă cuvintele lui Varlaam, s-a înfricoșat iarși de moarte și după ce-a plecat pusnicul, ieșind din ascunzătoare și îngenușchind, se tânguia cu lacrimi.

„Ai auzit, Zardane, l-a întrebat Iosaf, cuvintele și învâturile mincinoase pe care le rostea înaintea mea acel neguștor btrn?”

— Vai, milostive stpene, a strigat slujitorul, nu mă ispiti, căci am înțeles că trebuie să mă pregătesc de moarte. Ved că btrnul acela este creștin și învâturile lui au cștigat inima ta. Ved că prigoana pe care a rădicat-o împăratul împotriva creștinăei aceștia n-a folosit nimica, de vreme ce unul din slujitorii ei a izbutit a pătunde taina acestui ostrov. Eu mă plec și mă închin unei voinăe măi presus de noi, dar neputând căuta spre viaăa aspră și ostentitoare de care vorbea btrnul acela, îmi simt inima tremurând de mânia împărătescă ce măașteaptă. Ce voi răspunde eu stpnelui că am lăsat pe btrnul acela să între la tine?

I-a răspuns tnrul:

„Eu, pentru dragostea ta cea mare ce ai pentru mine și pentru creștinăa slujbei tale, am vrut să te răsplătesc, făcându-te s-ascuți învâturile btrnului aceluia. Am socotit că vei cunoaște astfel pe Dumnezeu cel adevărat și vei urma alătura de mine învâtura cea bună. Dar ved că sufletul tău e piatră și te întorci de către adevăr. Te las în întunericul tău, însă te rog să nu spui nimica tatălui meu pînă ce va veni vremea, căci nu vei face altceva decât să-i aduci cumplită supărare.”

Chiar a doua zi, Varlaam pusnicul, venind în ostrov, a vorbit lui Iosaf despre plecarea sa. Iar fiul împăratului s-a întristat și ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Înviătorule, ce mă voi face fără tine? a suspinat el.

Iar pusnicul, luându-i o mână între palmele sale aspre, l-a mângâiat întărindu-l în creștină și proorocindu-i astfel:

„Nu trebuia să plângi, ci săaștepți rânduiala lui Dumnezeu. Să știi că nu după multă vreme ne vom întâlni iarși și ne vom uni pentru totdeauna.”

Iar Iosaf cuget`nd =i tem`ndu-se ca Zardan s[nu descopere ceva]mp[r]atului, s-a]nduplecat oft`nd.

„P[r]intele meu, a zis el, de vreme ce hot[r]=ti ca eu s[r[m`n]ntru aceast[de=ert[ciune, iar tu s[te duci la locul odihnei tale duhovnice=ti, nu]ndr[znesc a te mai opri. Mergi sub paza lui Dumnezeu =i nu m[uita]n rug[ciunile tale, ca s[putem a ajunge ceasul c`nd vom fi totdeauna]mpreun[. Iar spre aducere aminte de]nv[\\turile cele bune =i de via`a ta spre care r`vnesc, te rog, ai dragoste de-mi las[mantia ta cea rupta =i aspr[“.

]ndeplinindu-i rug[mintea, Varlaam a l[sat lui Iosaf rasa pe care o purta pe dedesubt.]ngenunchind =i rug`ndu-se, l-a]ncredin[at apoi lui Dumnezeu. S-a ridicat, l-a s[rutat =i i-a zis:

„Fiule al p[r]intelui ceresc, pace `ie =i m`ntuire ve=nic[“.

+i dup[asta a ie=it din palat =i s-a dus drum lung spre dep[rtata pustie.

* * *

]n urma, lui fericitul Iosaf a]nceput a se s`rgui spre rug[ciune =i via` aspr[. Lucru pe care]l priveau cu mare uimire slujitorii. Ci numai]amun =i Zardan cuno=teau taina. +i acesta din urma,]nfrico=`ndu-se =i ne=tiind ce hot[r`re s[ia, s-a pref[cut dintr-o dat[bolnav]n locuin`a sa. Primind]mp[r]atul veste despre boala slujitorului s[u, a trimes la d`nsul pe doftorul cel mai iscusit ca s[-l t[m]duiasc[. Iar doftorul lu`nd sama bine asupra suferin`ei, s-a]ntors la]mp[r]at, zic`nd:

„M[rite st[p`ne, eu n-am putut afla la omul acela nici o boal[, dec`t numai o sup[rare cu care r[nindu-=i sufletul acuma bole=te.“

— Ce poate s[fie? s-a mirat Avenir. Nu cumva fiul meu s-a m`niat asupra lui Zardan? Asta trebuie s[fie, c[ci spui c[dintr-o mare m`hnire i se trage suferin`a.

— Se poate, M[ria-Ta, a r[spuns doftorul.

— Atunci cat[s[m[duc eu]nsumi s[-l vad, c[ci pu`ine slugi cu credin`[ca acesta am.

Slujitorii din preajma împăratului au auzit aceste cuvinte și îndată ele au ajuns și la urechile lui Zardan. Deci pe loc s-a sculat din pat și s-a grăbit a veni el singur la împăratul. Și intrând la stăpânul său, a căzut în genunchi bătând adânc metanie și gemând:

„Slăvite stăpâne, am venit să-mi primesc pedeapsa, căci nu mai sunt vrednic de mila ta.“

— Ce este, Zardane? a întrebat împăratul. Ce am a-și ierta, căci te ții cu credința.

— Vai mie, slăvite stăpâne, nu-i vinovat înima mea, ci vinovați sunt ochii aceștia care n-au văzut destul de bine și urechile care n-au auzit strecurându-se ca arpele. Căci iată, cu toată paza noastră de zi și de noapte, un străin nelător a intrat în ostrov și a vorbit marelui tău fiu despre credința creștinească!

Împăratul a rămas așa de uimit la aceste vorbe, încât a stat fără glas și fără mi-căre. Iar Zardan i-a povestit în grabă tot ce țină despre Varlaam, apoi s-a plecat zdrobit la picioarele împăratului.

Răcnetul de mînie a lui Avenir a fost ca al pardosului. Palatul întreg s-a cutremurat și Zardan și-a socotit viața sfârșită. Dar apoi de la mînia cea cumplită împăratul a trecut la mare mîhnire, și-a lăsat în scaunul lui și a poruncit slujitorilor care-l încunjurau să-i aducă numaidecât pe Arahie, cel mai mare și mai de credință dintre boierii lui.

„Duce-ți-vă și mă lăsați“, a zis el, și a rămas singur întru întristarea sa.

Iar Arahie, părăzînd la dînsul și aflînd toate cele întemplate, a cugetat o vreme, apoi a început a mîngîia pe bătrînul stăpînitor.

„Fii fără supărare, o, împărate, i-a zis el, căci nu mi se pare greu a întoarce pe fiul tău de la credința creștinilor.“

Trebuie numai să prindem pe Varlaam. Iar de nu-l vom afla, apoi ții eu pe un alt bătrîn, de credința noastră, cu numele

Nahor, carele vie\uie=te]n pustie =i se]ndeletnice=te cu cetirea]n stele. }l cunosc prea bine, c[ci]ntru aceast[=tiin\] a fost]nv[\]-torul meu. +i lucru de mirare este c[sam[n[prea bine cu acel Varlaam, pe care de asemenea-l cunosc, c[ci l-am v[zut odinioar[. M-am g`ndit, st[p`ne, s[chem pe Nahor din pustie. }i vom porunci s[se prefac[c[este Varlaam =i ne vom]ntreba cu d`nsul din credin\], fa\] fiind =i fiul t[u. Iar el va ar[ta]nv[\]tura cre=tineasc[mincinoas[l[s`ndu-se a fi biruit,— a=a c[copilul t[u]mp[r[tesc se va]ntoarce iar[=i la dumnezeii no=tri“.

}mp[ratului p[r`ndu-i-se bun sfatul lui Arahie, i s-a domolit sup[rarea.

„Sfatul t[u, o, credinciosule sfetnic, spuse Avenir,]l g[sesc prea bun. Deci ia sub m`na ta osta=i c`t de mul\i =i, r[scolind]mp[r\ia, caut[]nt[iu pe Varlaam“.

F[c`nd]ntocmai dup[aceast[porunc[, Arahie a luat o=teni mul\i, a]nc[lecat =i a pornit cu ei]ntru c[utarea pusnicului. F[r] z[bav[=i f[r] trud[au cutreierat multe p[r\i ale]mp[r\iei str[-b[t`nd toate c[ile, p`n[ce au ajuns la pustia Sinaridului. Acolo au p[truns]n locuri f[r] drumuri,]n mun\i =i pr[p]stii, pe unde se r[t]ceau numai pa=ii fiarelor s[lbatice. Pe urma fiarelor, r[z-b[tuser[]n singur[t\i =i oameni ai lui Dumnezeu, c`\iva pusnici care locuiau acolo sub un munte, la marginea p[durilor.

Arahie a ajuns p`n[la ei =i i-a prins. Poruncind o=tenilor s[-i aduc[pe to\i]nainte sa, a v[zut]ntre acei singuratici pe unul care p[rea]ntre ei mai mare =i care ducea un sac de p[r plin de oasele sfin\ilor p[rin\i adormi\i. Purta aceast[sarcin[]n toate ceasurile zilelor lui, pentru ca totdeauna s[-i aduc[aminte de moarte. L-a]ntrebat Arahie:

„Unde este]n=el[torul, carele a am[git pe fiul]mp[ratului?“

Iar cel ce purta sacul de p[r a r[spuns: „Nu-i la noi, c[ci puterea lui Hristos]l alung[dintre credincio=ii cei drep\i; ci]ntre voi]=i are petrecerea sa.“

— }l =tii? a }ntrebat Arahie. Spune-mi cine este?

— }l =tiu, a r[spuns pusnicul, =i-}i voi spune. }n-el[torul acela este diavolul; locuie=te }ntre voi, iar[voi face}i cele pl[cute lui.

Arahie s-a st[p`nit la aceste vorbe =i a cercetat =i mai departe cu }ntreb[rile:

„Eu, b[tr`nule, vreau s[aflu de Varlaam =i despre el }ntreb.“

— Dac[vrei s[=tii de Varlaam, a gr[it pusnicul, atunci trebuia s[}ntrebi de cel care a }ntors de la }n-el[ciune pe fiul }mp[ratului. Acela }ntr-adev[r este fratele nostru =i }mpreun[p[rta= al vie}ii noastre monahice=ti. Acuma }ns[de multe zile nu mai este cu noi =i nu l-am v[zut.

— Ar[ta}i-mi atunci locuin}a lui, a cerut Arahie.

Pusnicul a r[spuns:

„Cunoa=tem chilia sa aici }n pustie, }ns[nu-}i vom spune unde-i =i nu }i-o vom ar[ta“.

Umpl`ndu-se de m`nie, sfetnicul }mp[ratului a strigat o=tenilor s[trag[s[biile; =i }ntorc`ndu-se spre pusnici, i-a }ngrozit cu moartea.

Auzind ei de moarte, li s-au luminat fe}ele =i s-au bucurat. Iar Arahie cu crunt[m`nie a poruncit b[t[i =i pedepse cumplite, cer`nd cu glas mare s[-i fie ar[tat Varlaam.

Pusnicii au }ndurat loviturile =i muncile }n t[cere. Ostenind bra}ele o=tenilor, sfetnicul }mp[r[tesc =i-a v[zut m`nia neputincioas[=i a hot[r`t s[duc[la scaunul }mp[r[tesc pe cei prin=i. I-a dus pe jos, prin ar=i}[=i pulbere, cu mult[suferin}[pentru ei; =i stare}ul mergea }nainte tovar[=ilor s[i duc`nd }n spate povara de oase. Erau la num[r =aptesprezece b[tr`ni =i pe to}i i-a }nf[}i=at Arahie }mp[ratului. +i la picioarele m[ririi lui i-a }n=irat; =i li s-au pus acelea=i }ntreb[ri =i li s-au f[cut acelea=i amenin}[ri. Ci ei au st[tut tari, l[ud`nd pe Hristos Dumnezeu.

„O neferici}ilor, le-a zis la urm[Avenir }ncrunt`ndu-se, dac[vro}i s[v[p[stra}i vie}ile, ar[ta}i unde este tovar[=ul vostru, lep[da}i credin}a cea mincinoas[=i veni}i }ntre noi.“

— Nimic din acestea nu vom face, a cuv`ntat p[st]r[torul de moa=te. R[m`nem cu Hristos. Tu fii cu tic[lo=ia =i minciuna ta.

Drept aceea]mp[ratul a dat porunci =i gela\ii au ie=it cu s[biile. Le-au t[iat m`nile =i picioarele. Apoi le-au smuls limbile =i le-au scos ochii. +i astfel s-au sf`r=it to\i =aptesprezece, f[r[murmur.

* * *

]n urma acestei jertfiri, Arahie a primit porunc[de la]mp[rat s[caute]n graba cea mai mare pe Nahor vr[jitorul. Deci sfetnicul, pornind]n tain[calare, la vreme de noapte, a intrat]n pustie =i-a ajuns]ntr-o mare singur[tate la ad[postul =tiut de el. A g[sit pe cetitorul de stele =i i-a]mp[rt[=it rug[mintea sa =i porunca marelui]mp[rat, povestindu-i]n am[nunt tot ce trebuia. +i av`nd cuv`ntul =i supunerea lui Nahor, s-a]ntors p`n[la ziu[]n cetate =i a tr`mbi\at iar veste c[merge s[caute pe Varlaam]n=el[torul, chem`nd osta=ii de care avea nevoie.

A pornit cu mare zvoan[=i petrecere de lume, =i au umblat pe drumuri]nc`lcite, prin locuri ferite de oameni. +i iat[c[]ntr-o singur[tate, dintr-o margine de dumbrav[, l`ng[un p`r[u, s-a ar[tat un b[tr`n cuvios, cu]nf[\i=area de sihastru.

C`nd a v[zut]n dep[rtare o=tenii, s-a tras]nd[r[t de l`ng[ap[, pref[c`ndu-se c[se ascunde]n p[dure; dar oamenii z[rindu-l, au]n[l\at mari strig[te =i au pornit]n goan[caii]mpotriva lui. Au]ncunjurat dumbrava, au b[tut desi=urile =i l-au prins. L-au adus =i l-au]nf[\i=at lui Arahie.

— Cine e=ti tu? a]ntrebat sfetnicul]mp[r]tesc.

— Numele meu este Varlaam, a r[spuns cel prins, =i locuiesc de c`t[va vreme cu pace l`ng[acea p[durice.

C`nd au auzit aceste cuvinte, to\i o=tenii s-au bucurat foarte. +i mai mult dec`t ei p[rea vesel Arahie. Deci trime\`nd un sol]nainte, cu veste, l-au pornit pe cel prins c[tr[scaunul]mp[r]\iei.

C`nd au ajuns la cetate,]l a=tepta popor mult, care se]mbulzea s[vad[pe cel ce ab[tuse la cre=tin[tate pe feciorul]mp[ratului.

+i prin larm[=i strig[te felurite, prin]mbulzeal[de mult norod, au str[b]tut Arahie =i o=tenii duc`nd pe acel Varlaam]n fa\ a]mp[ratului. Vestea, ca =i cum ar fi fost dus[de v`nt, repede a ajuns =i-n ostrovul Lebedelor, la palatul lui Iosaf. Iamun o primi =i-o duse st[p`nului s[u. }n cel dint[iu ceas o mare]ntristare a cuprins sufletul t`n[rului. Dar apoi, c[z`nd]n lung[rug[ciune]n chilia lui, =i venind de la Dumnezeu pace sufletului s[u, s-a ar[tat celor din juru-i cu obraz lini=tit =i senin.

}n aceea=i zi, a trecut c[tre el,]n ostrov, tat[l sau, venind s[-l vad[ce face =i s[afle cum a primit vestea prinderii lui Varlaam.

S-a mirat nev[z`ndu-l tulburat, dup[cum s-a=tepta.

„Fiul meu prea iubit, a gr[it el, iat[dumnezeii no=tri au binevoit s[deie]n puterea mea pe acel]n=el[tor care a tulburat lini=tea zilelor tale =i a pus at`ta]ntristare]n sufletul meu. Ai aflat ca Varlaam a fost prins.“

— Da, p[rintele meu, am aflat.

— +tiu, copile, c[asta nu te bucur[. Zadarnice mi-au fost amenin[\rile, dup[ce-ai c[zut]n r[t[cire, zadarnice au fost suspinele =i rug[min\ile mele. Ai pus]mpotriva p[rin\ilor t[i o asprime pe care numai dragostea ce-o avem pentru tine o putea r[bda. Mi se pare c[ast[zi mi-a venit g`ndul cel bun de la Dumnezeu c[rora s-au]nchinat str[mo=ii. S[vedem dac[r[t[cirea ta va mai st[rui. C[ci trebuie s[pun pe acest Varlaam fa\]n fa\ a cu]n\elep\ii no=tri]ntr-o adunare mare,]n care vor veni l`ng[d`nsul =i al\i cre=tini, ca s[se fac[judecat[de ob=te. S[vorbeasc[Varlaam =i cre=tinii lui, s[vorbeasc[=i]n\elep\ii no=tri; =i f[c`ndu-se]ntreb[ri pentru credin\ =i r[spunsuri, se va vedea de partea cui este adev[rul.

Iosaf a t[cut o vreme, cuget`nd.

— Tat[, zise el dup[aceea]n[l`nd fruntea, de asta ai pus s[caute pe Varlaam,]nv[\torul meu?

— Da, fiule, n-am putut avea odihn[p`n[nu l-au prins osta=ii mei.

— Cu toate acestea, mai înainte l-au c[utat mult[vreme f[r[s[-l g[seasc[. Iar acum cum se face c[l-au g[sit a=a de cur`nd?

— A=a a fost voin[a dumnezeilor no=tri, a r[spuns cu oarecare tulburare]mp[ratul. Iar tu s[=tii c[nu va p[timi nimica. +i f[r[nici o stricare vor putea veni la sobor =i to[i ceilal[i cre=tini care vor auzi glasul vestitorilor mei. Dac[va birui]nv[\[tura lui Varlaam, atunci va fi dup[dorin[a ta =a lui. Iar dac[Varlaam va fi biruit, apoi datori ve[i fi a v[supune cu to[i, des[v`r=it poruncii mele.

Iar fericitul Iosaf a r[spuns:

„Fie voia Domnului; s[se fac[, p[rintele meu, precum ai poruncit. Dumnezeu cel adev[rat ne va scoate pe drum drept la un liman bun“.

R[m`n`nd astfel]n\elegerea, a ie=it de la]mp[r[\ie porunc[tuturor slujitorilor idole=ti =i cre=tinilor, prin care, propov[duitori =i soli]n toate cet[\ile =i satele s[se adune la un loc cei ce sunt de credin\[cre=tineasc[. Netem`ndu-se de nici o asuprire, s[vie cu to[i]n sobor la scaunul]mp[r[tesc pentru cercetarea credin\ei celei adev[rate; =i st`nd l`ng[]nv[\[torul lor Varlaam, s[se]ntrebe cu popii =i cu vr[jitorii. De asemenea a chemat =i pe]n\elep\ii popi persiene=ti, haldei =i indieni, care se aflau]n toat[st[p`nirea sa, cum =i pe fermec[tori =i pe vr[jitori, ca s[biruiasc[numaidec`t pe cre=tini.

Deci s-a str`ns]n cetatea]mp[ratului mul\ime mare dintre cei cu necurate credin\e,]n\elep\ii]n r[utate =i iscusii]ntru nedreptate,— care se p[reau a fi cumin[i,]ns[erau nebuni. Iar dintre cre=tinii cei prigionii =i risipii prin mun[i =i pustiet[\i s-au adunat foarte pu\ini: =i]ntre d`n=ii unul singur p[rea mai ager]n dumnezeiasca scriptur[, iar numele lui era Varahie. Numai acesta a venit]ntru sprijinul mincinosului Varlaam. +i Varahie nu =tia c[va sta l`ng[Nahor vr[jitorul.

]n ziua hot[r`t[,]mp[ratul s-a ar[tat]n sobor]ntru toat[str[-lucirea, =ez`nd pe scaun]nalt. +i a poruncit =i fiului s[u s[steie al[tura de d`nsul. Iar fiul cinstind pe p[rintele s[u, n-a vrut s[=ad[sus, ci s-a a=ezat jos, la picioarele]mp[ratului.

Înainte de tronul stăteau toți meșterii cei plăcuți, aduși fiind și acela pe care îl numeau Varlaam. Și ridicându-se împotriva, a zis că s-a auzit toată mulțimea că era adunată acolo:

„O voi, dascăli și învățători ai credințelor vechi, iată voi stăți înaintea marei nevoi. Din două una vi se pregătește: ori biruiți pe Varlaam și pe creștinii lui și voi învățându-vă de cinste de la noi, ori veți fi biruiți și veți primi rău și cumplit pedeapsă. Și dacă de va fi el biruitor, pe toți voi pierdeți și trupurile voastre le voi da spre muncă și război, iar copiii voștri în veșnicie vor cădea. Asta va fi, de nu veți birui pe creștini“.

Împotriva Avenir s-a auzit în tronul său și s-a ridicat fiul său Iosaf, grăind astfel:

„Judecata Măriei Tale nu poate fi decât dreaptă, o, împărăte! Ai vorbit învățătorilor tăi; se cuvina să vorbesc și eu dascălului meu“.

Și întorcându-se către Nahor, a zis:

„O Varlaame, îți preabine în ce fel de slavă și mulțumire mă ai aflat. Și învățându-te tale m-ai înduplecat să mă depărtez de Dumnezeu și să părăsesc legea, spre a sluji unui Dumnezeu necunoscut, întorcându-te pe păcatele și stăpânul meu. Deci iată, înaintea ta ai căutat mare. Căci din două una: ori biruiți războiul și stăți înaintea și veți arăta adevărul învățăturii tale, preamăritându-te ca un propovăduitor al luminii,— și atunci eu voi rămâne al tău slujind lui Hristos până la răsturnarea cea de pe urmă; ori veți fi biruit și te veți face mijlocitor al răzvrățirii mele, și atunci izbândind eu însumi defăimarea întru care mă călăuziți voi sta cu picioarele mele pe pieptul tău și cu mâinile îți voi rupe limba și inima, zărlindu-le căinților, împreună cu ce va mai rămâne din trupul tău, pentru că prin tine să se învețe toți a nu mai cădea pe fii împărătilor“.

Auzind Nahor cuvintele acestea, cumplit s-a spăimântat, văzându-se căzut în groapa pe care singur și-o săpase. De vă întorcându-te pe fiul împăratului, moartea îl aștepta la sfârșitul zilei și nimic nu-l poate scăpa. Vedea aceasta în sunetul glasului și-n privirea

lui Iosaf; =i s-a cutremurat ca =i cum l-ar fi lovit voin\va lui Dumnezeu. Deci se hot[r]]ntr-aceea=i clip[s[apere credin\va cre=tineasc[. Apoi]ncep`ndu-se]ntre popi =i-ntre cre=tini s[se puie cuvinte de]ntrebare, Nahor =i-a deschis gura =i a]nceput a vorbi cu nea=teptat[putere. Precum de demult proorocul chemat de craiul Valac s[blesteme pe israiliteni, el]n loc s[-i blesteme i-a binecuv`ntat, tot a=a =i Nahor, gr[]nd ca de la duhul sf`nt, a]vinut cuv`nt de diminea\ p`n[-n sar[pentru credin\va adev[rat[. C[ci darul lui Dumnezeu =tie a lucra c`teodat[=i-ntru vasele cele necurate, pentru m[rirea sa cea sf`nt[. Deci cu at`ta]n\elepciune mustra Nahor de=ert[ciunea =i minciuna p[g`neasc[,]nc`t nimenea nu i se putea]mpotrivi. Cu mult mai pe larg =i prea frumos scrie despre aceasta[vorbire a lui Nahor cu popii idolilor sf`ntul Damaschin]n istoria sa despre feric\ii Varlaam =i Iosaf. A=a]nc`t to\i me=terii, filozofii, popii =i vr[jitorii erau ru=ina\i =i m`hni\i =i gurile lor st[teau mute; ci fiul]mp[ratului z`mbea bucur`ndu-se cu duhul =i sl[vind pe Dumnezeu c[-l f[cuse pe Nahor din prigonitor]nv[\[tor =i propov[duitor al adev[rului.

Iar]mp[ratul se sf[]tua sup[rat cu sfetnicul s[u Arahie, minun`ndu-se am`ndoi de nea=teptata schimbare a vr[jitorului; =i iu\indu-se cu mare m`nie, Avenir strig[:

„Ne-a f[cut nevrednicul acesta at`ta ru=ine,]nc`t ar trebui zdrobit]mpreun[cu to\i cre=tinii ce se afl[cu el.“

— S-ar putea, o,]mp[rate, s[faci una ca asta? a]nt`mpinat Arahie.

— Ai dreptate; nu se poate s[-mi calc cuv`ntul]mp[r]tesc. C[ci am poruncit tuturor a s[vie f[r] temere la adunare, =i deci pentru ap[rarea credin\ei lor pe nici unul nu-l pot asupri.

Sf[]tuindu-se astfel cu Arahie,]mp[ratul a hot[r`t s[se risipeasc[soborul =i s[se adune a doua zi din nou la]ntrebare. Iar Iosaf, apropiindu-se de tat[l s[u, i-a vorbit]ntru acest chip:

„Precum la]nceput ai r`nduit, o,]mp[rate, s[se fac[judecat[drept[, a=a =i la sf`r=it pune]nainte dreptatea. Din dou[f[una:

ori învoie-te pe dascălul meu să petreacă în această noapte împreună cu mine, spre a ne pregăti pentru întrebarea de mine, luând și Maria-Ta pe filozofii la tine; ori lasă-mi mie pe tovarășii tăi să ia la tine pe învățătorul meu. Căci dacă vor rămâne în puterea ta amândouă părțile, apoi învățătorul meu va petrece în supărare și frică, iar ai tăi întru odihnă și liniște. Și mine lupta nu va fi dreaptă, ceea ce mi se pare a fi călcarea de gâdă.

Împărăatul cugetă în sine că fiul său are dreptate, și primind la el pe jertfitorii săi, l-a lăsat pe Nahor, nădejduindu-se că într-ascuns, că în cursul nopții vrăjitorul și va împlini totuși legământul și fâgăduirea.

Deci fericitul Iosaf luând pe Nahor, l-a dus la ostrovul său împreună cu Varahie și cu alții creștini. Și dădea laudă lui Dumnezeu, mântuitorul.

Într-o zi în camera sale din palat, fiul împărățului s-a întors cătră Nahor și i-a vorbit zămbind:

„Socotești tu oare că nu știu cine ești? Dumnezeu a binevoit să-mi descopere că nu ești Varlaam și tot el îți-a arătat calea cea bună spre adevărata credință. Bine-ai făcut muștrând în-elciunea idolească. Crede deci în Dumnezeul cel drept al cărui nume l-ai binevestit“.

La aceste cuvinte, Nahor a căzut în genunchi, umilindu-se. Pocăindu-se de toate răutățile sale cele dinainte, dorea în adevăr să se apropie de Domnul Dumnezeu.

„Oprește-te, a strigat el, în mine și făcută lumină deplină. Deschide-mi calea mântuirii și dă-mi drumul să mă duc spre pusciniile ascunse în pustie, ca să primesc de la ei sfântul botez“.

Urmandă a-l învăța cu bune cuvinte, Iosaf i-a dat drumul și i-a hotărât însoțitorilor pe Varahie puscinic; și chiar în aceeași noapte Nahor a intrat în singurătate, căutându-și mântuirea în sfântul botez și petrecându-și în pocăință zilele.

A doua zi, aflând Avenir-împărățul că Nahor nu mai este și că s-a dus spre creștini, a prăpădit și nădejdea cea din urmă. Și

socotindu-*ei* birui*ei* pe]n\elep*ei* =i popii s[i, s-a]ntors cu mare m`nie asupra lor =i i-a necinstit cu dos[diri cumplite. Pe unii i-a pus la chinuri =i b[t[i, altora le-a]nnegrit fe\ele cu funigine, izgonindu-i de la scaunul s[u; =i din acel ceas nu mai cinstea pe popi nici nu mai aducea jertf[idolilor. Fiind]n mare nedumerire =i cl[tindu-se cu g`ndul pentru adev[rul credin\ei vechi, st[tea]n cump[n[ca-ntre dou[nop*ei*.

Popii idolilor, v[z`ndu-se astfel batjocori*ei* =i cu puterea pierdut[=i tem`ndu-se de]n[\area cre=tinilor prin Iosaf, au f[cut sfat mare =i-au adus]ntre ei pe un vr[jitor vestit, cu numele Teuda, ce petrecea]n pustie. I-au spus aceluia toate]nt`mpl[rile =i toate n[cazurile lor =i cu lacrimi l-au rugat s[le ajute ca s[se ridice din umilin\[, ei =i idoli lor.

Deci Teuda ascult`ndu-le p[sul, s-a sculat dintre ei =i a mers cu]ndr[zneal[la palatul]mp[r[tesc. Auzind de numele lui, Avenir l-a primit pe dat[, c[ci]l cuno=tea =i-l iubea pentru]nv[\tura sa. Cu mare u=urin\[, vorbindu-i frumos =i m[iestrit, vr[jitorul l-a]ntors pe]mp[rat]nspre credin\ a cea veche, sco`\ndu-l din]ndoial[=i veselindu-i inima. Chiar]n aceea=i zi Avenir a poruncit s[se fac[praznic mare dumnezeilor p[g`ne=ti, jertfind al[turi de Teuda. +i]ntorc`ndu-se spre palat, i-a vorbit vr[jitorului astfel:

„O,]nv[\atule =i iubite Teuda, venirea ta la mine a fost cu bucurie; ci totu=i o m`hnire mare m[roade necontenit, c[ci fiul meu s-a]nstr[inat de credin\ a veche =i s-a f[cut cre=tin, precum s-a proorocit la na=terea sa =i nu =tiu ce s[fac ca s[-l]ntorc de la acea credin\ care-l]nva\ s[urasc[toate cele pl[cute =i bune ale lumii. }n loc s[se preg[teasc[pentru slava]mp[r[teasc[, el cuget[s[se coboare pe sine la s[r[cia =i umilin\ a blestema\ilor de puscini. Ci n-ai putea tu, iubite Teuda, s[m[sf[tuie=ti ce-ar trebui s[fac ca s[-l]ntorc la adev[rul vie\ii?“

— M[rite st[p`ne, a r[spuns vr[jitorul, afl[c[=i eu cuget la durerea asta a ta. +i cred c[este un mijloc bun pe care]l putem]ncerca cu folos. Socot st[p`ne, c[ar trebui s[scoatem din slujba

fiului tău pe toți slujitorii, și-n locul lor să rămânem femeii și fecioare tinere și frumoase. Atunci odată cu ele va veni asupra lui și duhul vieții. Și dacă va fi biruit de simțirea omenească, toate vor fi după voia ta și-ți vei cântăga îndrăgostitul copilul.

Pe loc împăratul primind sfatul cu bucurie, a dat poruncă să se facă schimbarea aceasta; și ieșind slujitorii bărbani din ostrov, au intrat în locul lor femeii și fecioare, scump împodobite cu mătăsurii și juvaieruri, și mai ales cu frumusețea fetei și samăn. Iar între ele se afla o fecioară cu numele Mogra, care în limba indienească se cheamă Iasomie. Acea fecioară era fata unui împărat, robul și scoasă din țara sa și apoi dată lui Avenir ca un dar de mare preț. Sfătuit de Teuda și de tatăl lui Iosaf, copila aceasta a intrat în cârmă rului cu gânduri viclene, având în ea pe diavolul.

A apărut lui Iosaf așa de frumoasă și atât de plină de înțelepciune, încât n-o putea privi și asculta fără tulburare. Ceasurile de sar mai ales, când începeau a juca în întunecime licuricii zburători și cântau dulce fântănilor, și se pârur deodată pline de un farmec pe care nu-l cunoștea. Fecioare mlădioase veneau în foisorul unde stă și începeau dansuri așa de line și ușoare încât parcă erau purtate de valurile lor în aburirile vântului. Alte slujitoare duceau în preajma lui arome cu prea plăcut miros și, îngennunchind, și înfășău tablale cu buturi rcoritoare. Iar Mogra și vorbea despre vremea copilăriei ei petrecută într-o împărăție depărtată.

Ascultând-o, Iosaf o vedea tânăr și frumoasă și-i era jale pentru dănsa, că, fiind fată de împărat, era robul și lipsită de patria sa. Apoi cugeta cum ar putea-o întoarce de la închinarea idolească, făcând-o creștină.

Astfel gândea feciorul împăratului, iar simțirile și părău netulburate.

„Cunoaște, o, fecioară, pe Dumnezeu care petrece în veci, și a zis el într-un rând după alte vorbe; cunoaște-l, ca să nu pieri în

În=el[ciune. Numai În\eleg`ndu-l, vei fi fericit[, f[c`ndu-te mireasa mirelui celui f[r] de moarte“.

Mogra]l asculta sim\înd În ea iubire pentru Iosaf.

„Sunt prea bucuroas[, st[p`ne, a r[spuns ea, c[te]ngrije=ti de m`ntuirea sufletului meu. Cred c[idoli sunt În=el[tori, pentru c[tot ce-mi spui tu]mi place =i mi-i drag s[te ascult.“

— Atunci]nva\ legea cea nou[=i adev[rat[, i-a zis Iosaf, =i f[-te cre=tin[.

— M[lep[d de idoli =i fac tot ce voie=ti, a zis fecioara, dar mai]nainte]ndepline=te-mi =i tu o dorin\[a mea.

— Care este aceea?

— O, st[p`ne, =opti Mogra, dorin[a mea cite=te-o În ochii mei, ascult-o În =oapta izvoarelor =i-a s[rii, sim\e=te-o În mireasma florilor. Tinere\ele noastre sunt f[cute s[se-n\eleag[=i ceea ce doresc eu nu poate s[nu fie pl[cut lui Dumnezeu.

Iosaf a privit cu mirare la Mogra =i deodat[a sim\it În el demonul desfr`n[rii. Ci st[p`nindu-se, cu durere i-a r[spuns fetei lini=tit:

„Cum ai]ndr[znit tu, Mogra, s[-mi faci mie o m[rturisire ca asta? Tu =tii c[eu mi-am]nchinat via\a lui Dumnezeu cel drept, jertfindu-i tinere\ea mea. Vreau sa tr[iesc În lume curat.“

— St[p`ne, a r[spuns fecioara, tu care e=ti a=a de plin de În\elepciune nu se poate s[nu =tii c[dragostea omeneasc[=i]nso\irea nu sunt oprite În c[r]ile cre=tine=ti. C[ci =i eu am cetit multe c[r]i =i de multe ori am vorbit cu cre=tinii. +i oare nu este scris În acele c[r]i c[cinstit[este nunta]ntre toate? +i n-au cunoscut nunta patriarhii cei de demult =i prorocii =i drep\ii, precum]nva\ scripturile voastre? Au doar[Petru n-a avut femeie, cum arat[c[r]ile? +i n-a fost acest Petru verhovnic al apostolilor? Cine te-a]nv[\at, st[p`ne, a numi nunta necurat[? Cuvintele tale r[nesc ad`nc dragostea mea.

Fericitul Iosaf a r[spuns cu tulburare:

„A=a sunt toate În sf`nta scriptur[, precum spui. Slobod este fiecare s[se c[s]toreasca dac[voie=te, afar[]ns[de cei care au

f[gl]duisit s[ă] p[re]zească fecoria pentru Hristos. Iar eu, de când am primit sfântul botez, m-am jurat să mă duc fără prihană înaintea lui. Deci cum aș putea îndrăzni să calc jurământul pe care l-am făcut lui Dumnezeu?”

Mogra s-a plecat la picioarele sale, suspinând și murturisindu-și dragostea:

„Au cum poți tu, stăpâne, să dispună ieșirea tinerele noastre și frumusețea acestei vieți? Eu, pentru iubirea mea, sunt gata să-ți jertfesc totul. Însă fii al meu o clipă ca să putem răscumpăra o veșnicie de așteptări și înfrânări. Ci Dumnezeu nu poate să nu ierte, căci bunătatea lui este nesfârșită. Și scrie în cărțile tale că se face mare bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăiește. Așa încât în clipa aceasta de fericire Dumnezeu cel bun ne va ierta și pocăința noastră îți va fi cu atât mai plăcută. Cu chipul-acesta vei putea să mă mântui și să mă faci creștin”.

Acestea zicându-le ea, sufletul fericitului a început a se clătina cu felurite feluri de gânduri, și-i slăbeau voia și înelegerea. Iar demonul se bucura în preajma lor, în umbră. Și-n dămbra vile ostrovului căntau cu glasuri tinere celelalte fecioare. Iar Mogra era atât de frumoasă și de supusă și se ruga cu atâtă dragoste, încât fiul împăratului simțindu-se cuprins ca de-o flăcărie, se socotea pierdut. Lovindu-se în piept și oftând din adâncul inimii către Dumnezeu, degrabă s-a retras în chilioara lui și acolo, în rugăciune, vărsând izvor de lacrimi, striga spre cel care singur îl putea mântui de vifor:

„Spre tine, Doamne, mă îndrept, că să nu rădă de mine vrăjmașul cel negru”.

Rugându-se astfel și făcând multe plecări de genunchi, a stat puțin la țărzie vreme sub ocrotirea lui Dumnezeu. Apoi adormind puțin, deodată s-a văzut răpit de câțiva bărbați străini, care trecându-l prin niște locuri minunate, l-au dus la o câmpie întinsă, înfrumusețată cu flori roșii și cu bun mireasmă. Privind în juru-i, a văzut livezi frumoase cu roade străine; iar frunzele pomilor

frem[tau vesel la un v`nt sub\ire =i lin. Sub arcurile livezii erau scaune de aur curat,]nfrumuse\ate cu pietre scumpe =i m[rg[ritare de mult pre\, =i raze mari ie=eau dintr-]nsele. Se vedeau =i paturi de aur a=ternute cu covoare]n felurite culori. Iar prin preajm[curgea o ap[limpede, veselind vederea =i dulce murmur`nd. Deci prin acel loc minunat purt`ndu-l b[rba\ii]nfrico=a\i, l-au dus p`n[-ntr-o cetate ce str[lucea cu lumin[negr[it[, av`nd zidurile de aur =i din pietre de pre\ pe care nu le-a v[zut nimeni nici odinioar[; iar st`lpii =i por\ile erau din c`te-un singur rubin. Din]n[]lime str[lucea o lumin[mare cu raze umpl`nd uli\ele cet[\i; =i osta=i]naripa\i cu chipuri tinere se plimbau gl[suind c`nt[ri prea dulci pe care niciodat[nu le-a auzit urechea omeneasc[. P[rea a zice un glas:

„Iat[odihna drep\ilor, iat[veselia celor ce-au pl[cut Domnului]n via\lor“.

Iar b[rba\ii]nfrico=a\i sco`ndu-l din cetatea aceea =i vr`nd s[-l duc[]napoi, el s-a rugat cu durere:

„Nu m[lipsi\i, v[rog, de aceast[negr[it[bucurie, ci]ng[dui\i-m[s[petrec]ntr-un col\ al acestei cet[\i“.

Iar ei au zis: „Nu se poate acuma; vei intra]ns[aici mai t`rziu prin multe osteneli =i sudori; pentru c[cei ce suf[r mo=tenesc]mp[r\ia cerului“.

Acestea zic`nd, l-au trecut prin c`mpia cu livezile =i l-au dus pe-un t[r`m]ntunecat,]n negur[=i]ntr-o jalnic[larm[de t`nguii. Acolo, sub un munte, ardea un cuptor, =i duhurile r[zbun[rii st[teau]mprejurul fl[c[rilor. Iar dincolo de foc se vedeau felurite jvine necurate, =erpi =i viermi f`=`ind =i acoperind trupuri putrede. +i]n fl[c[ri izbucneau din c`nd]n c`nd \ipete de chin =i se zbuciumau umbre. I s-a p[rut c[-i sun[un glas]n ureche:

„Iat[locul p[c[to=ilor =i munca celor care s-au]ntinat cu faptele ru=inii“.

B[rba\ii]nfrico=a\i l-au scos =i de-acolo =i deodat[]osaf s-a trezit singur pe lepedea goal[. Era]nsp[im`ntat de moarte =i

lacrimile din ochi]i curgeau p`r[u. +i toat[frumuse\ea Mogrei, ca =i a celorlalte femei =i fecioare, i s-a p[rut mai]njosit[dec`t tina =i gunoiul =i de=ert[ciune]ntr-ale lumii de=ert[ciuni. Sta zdrobit]n locul s[u, =i sufletul]i era cu totul cuprins de minunata =i sl[vita vedenie a visului =i ad`nc tulburat de negura =i spaima de pe t[r`mul chinurilor.

Cum a r[s[rit soarele, a ajuns la Avenir-]mp[ratul veste cum c[fiul s[u prea iubit e bolnav. +i]mp[ratul gr[bind, chiar atunci a venit la ostrov =i a intrat]n chilia lui Iosaf av`nd ochii]n lacrimi. L-a g[sit trudit =i alb la chip]n a=ternutul s[u. +i a=e z`ndu-se la c[p[t[iul lui =i lu`ndu-i cu bl`nde\ m`na dreapt[]ntru ale sale, a]ntrebat: „Ce s-a]nt`mplat, fiul meu preaiubit?“ Iar t`n[rul]ntorc`nd spre p[rintele s[u ochii, plini]nc[de vedenia nop\ii, i-a spus toate. +i a ad[ugit:

„O, bunul meu p[rinte, pentru ce ai g[tit curse picioarelor mele, vr`nd s[-mi v`nez sufletul =i s[-l arunc pierzaniei? C[ci de n-ar fi vegheat asupra-mi Dumnezeu al]ndur[rii, a= fi c[zut]n pr[pastia cea ve=nic[. Am adormit tulburat =i ochii mei au v[zut minune. Iar acum, tat[, de vreme ce \i-ai astupat urechile pentru toate cele bune pe care eu le-am auzit =i le-am primit, de vreme ce nu vrei a cunoa=te adev[rul, las[-m[m[car pe mine s[umblu pe calea cea dreapt[...“

}mp[ratul asculta pe fiul s[u cu mare]ntristare.

„Calea aceasta o iubesc, a vorbit iar Iosaf. P[r[sind aici totul, doresc s[ajung]n locul unde petrece Varlaam,]mpreuna cu d`nsul s[-mi s[v`r=esc cealalt[parte a vie\ii mele. Ci, dac[porunca ta m[va opri aici cu sila, atunci mult nu va trece =i-mi vei privi trupul mort, c[ci sufletu-mi va gr[bi s[plece unde doresc“.

Avenir a stat o vreme pe g`nduri,]mpov[rat de m`hnire. Apoi a zis:

„Las[-m[, fiul meu, s[mai cuget =i fii lini=tit a=tept`nd hot[-r`rea mea“.

S[rut`ndu-l, a ie=it =i s-a dus]n cetate. +i chem`nd la palat pe Teuda, l-a muștrat amar pentru toat[z[d[r]nicia sfaturilor lui. +i se mira]mp[r]atul zic`nd:

„Oare at`t de neputincio=i sunte`i voi, tic[lo=ilor,]nc`t nici pe un t`n[r ca acesta nu-l pute`i birui?“

Teuda =i cu so`ii s[i, popii, au plecat capetele, ne]ndr[znind dintru-nt[iu a m[r]turisi c[nimica nu poate birui puterea]nv[\]-turii lui Hristos. Iar]mp[r]atul lu`ndu-l pe filosof cu el, l-a dus]n ostrovul Lebedelor,]n chilia fiului s[u, =i a stat fa\[ascult`nd vorbele =i sfaturile pe care el le socotea]n`elepte;]ns[toate cele ce spunea Teuda lui Iosaf erau asemenea v`ntului ce bate]n piatr[.

+i dintr-o data ridic`ndu-se din patul s[u, t`n[rul a]nceput a vorbi despre credin\[=i despre Hristos. +i a=a a vorbit el pentru cur[ia sufletului =i pentru lep[d]area de sine, pentru tic[lo=ia oamenilor =i izb[v]irea]n singur[t]ate,]nc`t glasul lui Teuda a r[mas mut =i sufletul s[u a fost p[truns de mare cutremur.

„O,]mp[r]ate, a strigat el abia venindu-=i]n sim`ire, cu adev[rat Duhul Sf`nt vie`uie=te]n fiul t[u =i eu m[simt biruit de credin[a lui! Spune-mi tu, cel ce e=ti sfin`it cu trupul =i cu sufletul — a urmat el]ntorc`ndu-se spre t`n[r —spune-mi dac[m[pot]nvrednici =i eu a p[=i]n umbra lui Hristos, lep[d`ndu-m[de toate r[ut[ile?“

Iar Iosaf, ridic`ndu-se din patul s[u, a]ntins spre el bra`ele vorbindu-i cu bun[t]ate despre c[in\]a p[c[to=ilor =i mila cea nem[rginit[a lui Dumnezeu.

+i]mparatul a v[z]ut cu uimire pe Teuda]ngenunchind, poc[indu-se fierbinte =i pl`ng`nd sub]mbr[\i=area lui Iosaf. Apoi, chiar]n acel ceas,]nv[atul]mp[r]tesc ie=ind, a alergat la pe=tera sa arz`ndu-=i toate c[r]ile sale vr[]jitoare=ti, s-a dus pe urmele lui Nahor,]nvrednicindu-se de sf`ntul botez =i]ncep`nd o via\]a curat[, de lumin[=i adev[r].

* * *

Ci]mp[ratul Avenir st[tea]nc[]n mare cump[n[=i]ncerca fel =i chip s[]nt`rze hot[r`rile lui Dumnezeu. L-a sf[tuit Arahie s[]mpart[]mp[r\ia]n dou[=i s[deie o parte fiului s[u. „C[ci, zice el, dac[-l vei supune pe fiul t[u chinurilor, apoi nu vei fi dec`t vr[jma= firii. Pe fiul t[u nu-l po\i jertfi, fiindc[vei r[m`ne singur cu]ntristarea cea de moarte. Dar socot s[]mpar\i cu d`nsul]mp[r\ia poruncindu-i s[st[p`neasc[partea cea dat[lui. +i dac[va fi cuprins de grijile st[p`nirii, apoi pu\in c`te pu\in va]ncepe a se obi=nui cu lumea aceasta]ntru care vie\uim =i=i va uita visurile bune. +i l[s`ndu-l s[r[m`ie]n credin\sa, vei avea cel pu\in fiu l`ng[tine“.

Iar]mp[ratul, primind sfatul lui Arahie, =i-a]mp[r\it]n dou[]mp[r\ia =i a f[cut pe Iosaf]mp[rat peste o parte.

Dar t`n[rul nu cugeta la st[p`nire]mp[r[teasc[=i la m[riri ale lumii; ci dorul]l m`na spre pustie =i singur[tate. Totu=i v[z`nd c[]mpotrivirea p[rinteasc[se]nduplec[]ncet-]ncet, a hot[r`t s[a=tepte p`n[la]mplinirea biruin\ii des[v`rite. +i a primit a fi]mp[rat, s`rguindu-se s[]mpr[=tie]ntre supu=i s[i, pe l`ng[bun[tate =i mil[, mai ales lumina credin\ei celei adev[rate. A=a,]n timpul c`t a st[p`nit el,]n \inutul s[u s-au risipit capi=tile idolilor =i-n locul lor s-au]n[l\at biserici ale lui Hristos =i auzind aceasta, episcopii, preo\ii =i c[lug[rii care se ascundeau, au ie=it de prin mun\i =i de prin pustiet[\i, alerg`nd c[tr[sf`ntul]mp[rat Iosaf. Iar el]i primea pe to\i cu bucurie =i]mpreun[cu d`n=i cugeta la m`ntuirea sufletelor omene=ti. Deci]n vreme pu\in[, toat[st[p`nirea sa a luminat-o cu lumina credin\ei. Iar pentru]ntoarcerea tat[lui s[u, ne]ncetat se ruga cu lacrimi, Iosaf. +i de multe ori se ducea la el =i-i vorbea cu dragoste fiasc[, p[trunz`nd cu]ncetul]n negura din sufletul]mp[ratului. +i a=a a vrut Dumnezeu ca =i Avenir s[se]ntoarc[de la de=ert[ciunea idolilor,]nspre soarele adev[rului.

Hot[r]`ndu-se]n cele din urm[, marele]mp[rat a adunat pe to\i sfetnicii =i le-a descoperit g`ndul c[voie=te s[primeasc[credin\va fiului s[u; =i to\i i-au l[udat hot[r]`rea, c[ci pe to\i]i cercetase r[s]ritul cel de sus, prin Iosaf. +i scul`ndu-se]mp[ratul, a scris epistolie c[tr[fiul s[u chem`ndu-l s[vie, ca s[]nve\e pe cei ce vor s[ias[din]ntuneric. +i plec`nd ol[carii la scaunul lui Iosaf, i-au dus]n grab[vestea cea buna, bucur`ndu-i nespunus inima.

Deci a venit Iosaf la tat[l s[u =i s-au]mbr[\i=at =i au pl`ns pentru hot[r]`rea]mp[ratului. +i fiul a stat multe zile cu tat[l s[u]nv[\`ndu-l a=a cum odinioar[]l]nv[\ase =i pe el cuviosul Varlaam. Ar[t`ndu-i toate tainele adev[ratei credin\e, l-a adus la sf`ntul botez, fiindu-i el singur na=. Lucru cu adev[rat nou =i minunat, c[ci astfel a fost tat[sufletesc al tat[lui s[u trupesc. +i nu numai]mp[ratul Avenir, ci toata curtea lui, =i to\i dreg[torii =i osta=i =i robii au primit botezul =i]n scurt[vreme s-a luminat toat[]mp[r]\ia.

S-a f[cut atunci mare bucurie pe p[m]`nt =i]n cer, ca]ntr-o prim[var[a sufletelor. Iar Avenir-]mp[ratul, dup[botez, a l[sat fiului toat[st[p`nirea]mp[r]\iei, =i el tr[ia la o parte]n t[cere, pres[r]`ndu-i capul totdeauna cu pulbere =i t`nguindu-se pentru p[catele trecute. +i a petrecut astfel]ntru smerenie =i poc[in\ patru ani, apoi n[d]jduind de la Dumnezeu iertare, s-a mutat cu pace din aceast[lume.

Ci dup[moartea tat[lui s[u, Iosaf-]mp[ratul a stat]n scaun p`n[ce s-au f[cut pomenirile de patruzeci de zile. Apoi chem`nd]n jurul s[u to\i boierii =i sfetnicii, c[piteniile de o=ti =i de cet[\i, le-a descoperit taina inimii sale, cum c[voie=te s[lese]mp[r]\ia aceasta p[m]`nteasc[]mpreun[cu cele lume=ti, =i s[mearg[]n pustie. Atunci ei s-au umplut de jale =i nu era]ntre d`n=i nici unul f[r] de lacrimi, ci to\i se t`nguiau cu amar, fiindc[to\i]l iubeau foarte pentru bl`nde\ea lui cea sf`nt[.

„Nu v[]ntrista\i, o prieteni, le-a zis el atunci privind-i bl`nd, c[ci aceasta este hot[r]`rea lui Dumnezeu pe care am avut-o asupra

mea]nc[din]nt[ia clip[, c`nd am venit]n această lume de=art[=i degrab[trec[toare. Ci eu voi pleca, =i voi cu nimic nu m[pute]i opri; iar]mp[rat]n locul meu v[las pe Varahie, credinciosul nostru cel de demult, care-a luptat al[turea de mine pentru credin[.].

Iar Varahie, ie=ind dintre s]f]etnici, a c[zut]n genunchi =i se lep[da de cinstea]mp[r]i]iei, zic`nd:

„Iube=te, o,]mp[rate, pe aproapele t[u ca pe tine]nsu=i. Dac[este bine a]mp[r]i]i, apoi]mp[r]e=te singur, c[ci e=ti cel mai bun; iar dac[este r[u, de ce pui asupra mea o greutate, de care singur fugi? Ci eu cunosc =i iubesc via[a de pustie,]ntru care din nou m-a=]ntoarce. Pentru ce te duci tu, o,]mp[rate, =i pe mine m[la=i?”

+i-at` t se rugau to]i de pretutindeni,]ngenunchind =i pl`ng`nd,]nc`t Iosaf a t[cut, s-a tras]n c[mară sa =i a stat singur, cuget`nd. Iar c`nd a venit noaptea, a scris scrisoare c[tr[tot norodul =i to]i st[p`nitorii,]ncredin`ndu-i pe to]i lui Dumnezeu =i poruncindu-le supu=ilor s[i s[nu=]i aleag[alt]mp[rat dec`t numai pe Varahie. Apoi l[s`nd acea scrisoare pe mas[, a ie=it]ntr-ascuns din palat =i din cetate.

Cu inima plin[de bucurie a privit cerul nem]rginit, plin de stele, apoi s-a]ndreptat spre pustia cea liber[. +i i se p[rea c[abia acuma]ncepe a tr[i, ne]nc[tu=at de nimic, singur numai cu sufletul s[u, cu Dumnezeu =i cu singur[t]ile.

A doua zi s-a aflat]ndat[scrisoarea =i s-a st`rnit mare tulburare =i pl`ngere]n norod, pornind to]i cu mare gr[bire]ntru c[utarea st[p`nului lor. O sam[dintre cei ce-l urm[reau i-au g[sit urmele =i l-au aflat l`ng[rovina unui p`r[u uscat, cu m`nile ridicate spre cer f[c`nd rug[ciune.]ncunjur`ndu-l cu grab[, au c[zut to]i]nainte a lui cu pl`ngeri =i cu suspinuri.

„Nu ne l[sa, o,]mp[rate, c[ci f[r] tine lumea ni se pare mai str`mt[=i via[a mai pu]in bun[; vin[iar]ntre noi ca s[fim ferici]i]mpreun[.”

+i duc`ndu-l]napoi spre scaunul]mp[r]i]iei, s-au adunat =i celelalte noroade care-l c[utau. +i se veseleau to]i v[z`ndu-l.

Iar el privea mul\imea aceasta cu m`hnire. +i-a zis:

„}n de=ert v[]mpotrivi\i hot[r`rii lui Dumnezeu. Nici voi, nici eu nu putem face altfel. Iat[cuv`ntul meu cu jur[m`nt, c[nici o zi nu voi mai petrece cu voi =i nici o noapte nu voi mai dormi]n palatul]mp[r]tesc. Cu m`na mea voi pune lui Varahie, pe cap, cununa st[p`nirii =i v[va fi]mp[r]at bun =i drept. Iar voi r[m`neli cu pace =i l[sa\i-m[s[m[duc pe c[ile mele“.

Atunci a st[tut]nfrico=at norodul =i n-a mai cutezat nimeni s[]nal\e cuv`nt. +i fericitul Iosaf, f[c`nd precum spusese, a pus pe fruntea lui Varahie cununa]mp[r]\iei. +i]ntorc`ndu-se iar [=i spre pustie, a pornit pe jos prin pulberea drumului, av`nd hain[s[rac[=i toiag alb de lemn. +i nu s-a mai uitat]nd[r]t. Iar norodul a mers]ndelung[vreme]n urma lui, ca valurile, suspin`nd =i pl`ng`nd. +i astfel l-au petrecut departe, p`n[s-a plecat ziua =i noaptea =i a ascuns de ochii lor pe iubitul lor st[p`nitor. +i-au r[mas sub m`na lui Varahie, iar Iosaf s-a dus singur]nainte.

]n noaptea aceea dint[i, Iosaf a intrat]n casa unui om s[rman =i i-a dat hainele lui ce le purta pe deasupra. +i r[m`n`nd]n rasa cea rupt[de p[r pe care i-o d[duse Varlaam odinioar[, a ie=it =i s-a dus mai departe, neav`nd cu sine nici p`ine, nici ap[.

Merg`nd mult[vreme =i intr`nd]n singur[t\i =i]n ad`ncul pustiei, s-a bucurat cu duhul, =i]ngenunchind =i-a]n[l\at privirea spre Hristos, zic`nd:

„S[nu mai vad[de-acuma ochii mei bun[t\ile lumii ace=tia =i s[nu se mai]ndulceasc[inima mea cu nimic alta dec`t cu n[dejdea care m[poart[. }ndreapt[, Doamne, pa=ii mei spre pl[cutul t[u Varlaam, ca s[-mi fie iar[=i]nv[\tor]n via\ a cea nou[“.

+i a=a fericitul Iosaf a umblat singur prin pustie doi ani c[ut`ndu-l pe Varlaam. Hrana lui erau verde\urile =i r[d[cinile acelor locuri. +i uneori r[bda]ndelung de foame, c`nd trecea prin \nuturi de piatr[=i usc[ciune. Iar pe l`ng[foame =i sete, a suferit]n singur[tate =i din pricina demonului lumii, care aducea]n el

plăcute amintiri ale trecutului și ale altei vieți. Ci Iosaf toate le-a biruit, trăgându-se și răminând tot mai adânc în schivnicie.

Trecând al doilea an, a aflat o pețeră în pustiul Sinaridului, unde viețuia un călugăr în liniște. Acela ieșindu-i întru întempiinare, i-a spus cuvântul cel mântuitor, înțînându-l unde petrece Varlaam. Și fără a mai face popas, chiar în clipa aceea, Iosaf a pornit cu grabire pe cărarea arătându-i ce-a ajuns la pețera lui Varlaam. Și acolo, sub munte și sub pomi, oprindu-se și stând înaintea ușii, a bătut cu toiagul, zicând cu tulburare:

„Binecuvântează, pârinte, binecuvântează!”

Iar Varlaam auzind glasul, a tresărit întru și ieșind din chilia de piatră a stat înaintea ușii, cercetând pe străin. După chip nu-l mai putea cunoaște, pentru că arăta soarelui în negrișe, părul îi crescuse, era slab și ochii se confundau adânc. Înși l-a cunoscut cu duhul; și întorcându-se cu fața către răsărit, a mulțumit lui Dumnezeu pentru bucuria ce-i venea. Și amândoi au stat rugându-se, neclintit. Iar apoi, după rugăciune, s-au îmbrățișat unul cu altul cu dragoste, s-au sărutat cu sărutare sfântă și de bucurie au plâns.

Întând ei în chilie, Varlaam a zis:

„Bine-ai venit, fiule al lui Dumnezeu și moștenitor al împărăției cerului. Domnul va binevoi să-ți deie cele veșnice în locul celor vremelnice. Te rog, o, preaiubite fiu, spune-mi cum ai ajuns aici? Și ce ți s-a întâmplat după plecarea mea? Oare tatăl tău, împăratul, a cunoscut pe Dumnezeu, sau petrece încă sărac și nefericit?”

Iar dulcele Iosaf i-a spus toate pe rând câte i s-au întâmplat după plecarea în viața sa, și câte a făcut Domnul ajutându-l întru împlinirea voinței lui. Bătrânul asculta cu bucurie acele minuni și mulțimea lui Dumnezeu.

„Slăvește, Hristoase, care ai binevoit ca să mă născă cuvântului tău, cea să mă născă de mine, să cadă în părământ bun și să rodească înșutit.”

Cum vorbeau ei astfel cu blândețe și apropiată sara. Și săvârșind rugăciunea, bătrânul și-a adus aminte de hrană, și a poftit la masa

lui pe Iosaf. Ci hran[trupeasc[avea pu\in[; =i a dat oaspetelui numai verde\uri crude =i c`teva smochine. Iar ap[au ie=it am`ndoi de-au b[ut din izvorul cel limpede care curgea din munte, sub pomi,]n preajma pe=terii sfin\ite.

}nt[rindu=-i astfel trupul, au mul\mit lui Dumnezeu care deschide m`na sa =i satur[toat[fiin\a. Apoi s[v`r=ind rug[ciunea nop\ii, iar au]nceput a vorbi despre cele suflete=ti, priveghind p`n[la vremea c`nt[rii de diminea\.

* * *

Din acea noapte, Iosaf a petrecut cu]nv[\torul s[u mul\i ani av`nd minunat[via\[, aproape de Dumnezeu. Apoi Varlaam apropiindu-se de cuviosul s[u sf`r=it, a chemat pe Iosaf, fiul s[u]ntru suflet, =i i-a vorbit astfel cuprinz`ndu-i m`inile:

„Eu, fiule, de mult doream s[te vad]nainte de sf`r=itul meu. +i c`nd m[rugam pentru tine, Domnul nostru Iisus mi s-a ar[tat, f[g[duindu-mi c[te va aduce la mine. +i iat[, Dumnezeu mi-a]mplinit dorin\a: ai venit =i te v[d lep[dat de lume =i unit cu Hristos. Iar acuma, sosind vremea plec[rii mele, tu, fiule, acopere trupul meu cu p[m`nt =i d[\[r`nii ce este al \[r`nii. +i tu r[m`i]n acest loc, petrec`nd via\ curat[=i aduc`ndu-\i aminte de mine.

+i Iosaf, auzind aceste cuvinte, pl`ngea pentru desp[r\irea lor =i abia putea s[-l m`ng`ie b[tr`nul. Apoi i-a trimis la al\i fra\i care vie\uiiau]n acea pustie, ca s-aduc[cele de trebuin\ pentru s[v`r=irea sfintei leturghii. Alerg`nd Iosaf, a]mplinit porunca cu s`rguin\ =i s-a]ntors]n grab[, tem`ndu-se s[nu se sf`r=easc[]n lipsa-i p[rintele s[u =i s[r[m`ie f[r[binecuv`ntarea cea mai de pe urm[. Deci aduc`nd ei cele de trebuin\ pentru sf`nta jertf[, Varlaam a s[v`r=it slujba dumnezeiasc[=i s-au]mp[rt[=it am`ndoi cu sfintele taine. Dup[aceea b[tr`nul a stat o vreme la sfat cu ucenicul s[u vorbind despre suflet. Apoi s-a rugat iar cu umilin\]. +i dup[rug[ciune,]mbr[\i=`nd pe Iosaf, i-a dat s[rutarea =i

binecuvântarea cea mai de pe urmă. Culcându-se cu semnul sfintei cruci, s-a luminat la față, având mare bucurie, ca și cum i-ar fi sosit prieteni. Astfel s-a dus Varlaam către Domnul!, viețuind în pustie =aptezeci de ani, iar toți anii de la nașterea lui fiind aproape o sută.

Iosaf udând cu lacrimi trupul bătrânului, toată ziua și toată noaptea a cântat psalmi lăudându-l. Iar a doua zi, săpând groapa sub smochini, aproape de peșteră, a îngropat în sticlă trupul alături de cel al lui Iosaf. După aceea, plângându-se, plângea mereu pentru că i-au slăbit puterile; și lipindu-se de trupul de pământ a adormit. Atunci a văzut în somn pe acei bătrâni înfricoșători, care i se arătau odinioară când era închis în palat cu fecioarele, și vorbește cu Mogra, și-l ispiteau demonii. Venind ei către dânsul, l-au luat și l-au dus pe câmpia cea întinsă și-n cetatea strălucită în care mai fusese. Intrând pe poarta cu stâlpi de rubin, l-au împinut înăuntru în camera lui Dumnezeu, ducând două cununi strălucite. Și i-a întrebat Iosaf:

„Ale cui sunt aceste cununi nespuse de frumoase?”

Iar îngerii i-au răspuns zicând:

„Amândouă sunt ale tale, Iosaf, pentru că multe suflete ai mântuit, și pentru că lășându-ți împărăția pământescă ai venit la Dumnezeu ca schivnic. Ci una dintre aceste cununi se cuvine să o dai tatălui tău care a cunoscut pe Dumnezeu, prin tine.”

Iar Iosaf a zis:

„Cum este cu puțin că numai pentru puțină pocăință să dobândească tatăl meu răscăltare deopotrivă cu mine, care-am avut atâtea osteneli?”

Pe când i se parea că spune acestea, i s-a arătat Varlaam în lumina, grăindu-i:

„Au nu îți-am spus eu odinioară, Iosaf, că, după ce te vei îmbogăți, vei fi scump și nedarnic? De ce oare nu voiești acum ca să fie cinstea tatălui deopotrivă cu a ta? Se cade totuși să te veselești că rugăciunea ta s-a auzit pentru dânsul.”

Iosaf av`nd c[tr] b[tr`n obiceiul ascult[rii, a plecat fruntea =i a zis:

„Iart[-m[, p[rinte“.

Varlaam a z`mbit.

„Spune-mi, p[rinte, unde locuie=ti?“ a]ntebat Iosaf.

— }ntr-aceast[cetate frumoas[, a r[spuns b[tr`nul, am dob`ndit locuin\[prea luminat[.

— O, bunule p[rinte, se ruga Iosaf, ia-m[=i pe mine la tine, ca s[m[bucur iar[=i.

— N-a venit]nc[vremea, i-a =optit]nv[\[torul; ci trebuie s[mai r[m`i unde e=ti, purt`nd sarcina trupului. Iar apoi, dup[, ce vei r[bda la sf`r=it, dup[cum \i-am poruncit, vei veni =i tu aici =i vom fi]mpreun[]n veci.

Aceste le-a v[zut fericitul Iosaf]n vis. +i de=tept`ndu-se din somn, avea sufletul plin de lumin[=i de m`ng`iere.

+i a]nceput a petrece singur]n pustie,]n pe=tera de subt munte, aproape de izvor =i de morm`ntul de subt smochini.

]mp[r[\ia cea p[m`nteasc[o l[sase]n al dou[zeci =i cincilea an de la na=terea sa; apoi]n pustie a mai petrecut treizeci =i cinci de ani. +i i-a venit =i lui vremea s[lese valea aceasta a m`hnirii =i s[se mute]n alt[via\[. Iar poporul]mp[r[\iei sale de odinioar[, afl`nd despre s[v`r=irea lui, =i-a adus aminte de toate cele trecute =i de minunatul]mp[rat de alt[dat[. +i a venit mul\ime mare]n pustie, ca s[se]nchine la morm`ntul unde odihneau al[turi Varlaam b[tr`nul =i ucenicul s[u.

**ISTORIA PREA}N | ELEPTULUI ARCHIR
CU NEPOTUL S{ U ANADAM**

În zilele lui Sinagrip, împ[r]rat din p[r]ile R[s]ritului, era un boier anume Archir, carele de=i nu era urmat la]nv[\[turi =i =tiin\i]nalte, dar pentru talentele cu care]l]nzestrase natura =i pentru iscusita sa]n\elepciune era foarte iubit de împ[r]ratul =i]n[\at la rangul cel mai]nt`i]ntre mini=trii împ[r]\iei sale.

Acest Archir,]n cei mai de pe urm[ani ai v`rstei sale, pierz`ndu=i so\ia =i fiii =i ner[m`indu-i nici un mo=tenitor, lu[pe nepotul s[u Anadam sub]ngrijirile sale, carele r[m[sese orfan de p[rin\i, mic din fa=e, =i numindu-l fiu de suflet, a-nceput cu at`ta dragoste s[-l creasc[,]nc`t singur]n bra\ele sale lu`ndu-l,]l hr[nea cu pap[=i cu p`ine muiat[]n vin,]ntocmai ca o mum[c[ruia i se usuc[pieptul =i izvorul laptelui; cu at`ta]ngrijire priveghea asupra-i ziua =i noaptea,]nc`t era precum zice proverbul: „de soare nev[zut =i de v`nt neb[tut.“

Dup[ce]n astfel l-a crescut, p`n[a venit]n stare ca s[se poat[hr[ni singur cu din\ii s[i, =i dup[ce se f[cu-n v`rst[de opt ani =i putea s[urmeze la =coal[, n-a vrut Archir s[-l dea s[]nve\le la =tiin\i deosebite, care nu le cuno=tea el, ci l-a dat pe seama unui dasc[l b[tr`n, carele avea foarte cuvioase purt[ri =i era evlavios]n cele dumnezeie=ti, poruncindu-i ca s[-l]nve\le toate c[r]ile biserice=ti (precum se]nv[\a cu c`\iva ani]nainte =i pe la noi =i prin alte p[r]i), cum: Bucoavna¹, Ceaslovul², Psaltirea³.

¹ Abecedar.

² Carte de rug[ciuni care servea odinioar[drept abecedar =i carte de citire.

³ *Cartea Psalmilor*, parte a *Vechiului Testament*.

Dup[ce a urmat Anadam =i a]nv[\at toate c`te]i or`nduise,]l lu[Archir de la dasc[l =i s-a pus =i el singur ca s[-i predea c`teva lec\ii care le avea]n memoria sa de la p[rin\i =i de la mo=i-str[mo=i; chem`ndu-l]n toate dimine\ile =i puindu-l l`ng[sine s[=ad[,]i da c`te o lec\ie]n fiecare zi, culeas[numai din proverbi,]ncep`nd]ntr-acest chip: „F[tul meu Anadame! Acum tu, de=i ai]nv[\at c[r\ile cele biserice=ti =i te-ai des[v`r=it]ntr-]nsele,]nc`t po\i s[te faci =i pop[, dar]ns[nu-\i sunt destule numai acestea, ci]\i mai trebuie=te s[]nve\i =i de la mine c`teva lec\ii ca s[=tii =i cum s[tr[ie=ti]n societate cu to\i oamenii; adic[, cum s[cinste=ti pe cei mari, cum s[te por\i cu cei mici, cum s[-\i fii]nsu=i \ie de folos =i cum s[po\i folosi =i pe al\ii; despre care sunt at`tea lec\ii c`te sunt =i]mprejur[ri. De aceea ascult[cele ce te sf[tiuiesc, ia-le]n cap,]nt[re=te-le]n memoria ta =i le]ntip[re=te pe lespezile inimii tale, c[]\i vor fi spre folos]n via\ta ta, at`t suflete=te, c`t =i trupe=te; =i ascult[:

F[tul meu!

1. Teme-te de Dumnezeu =i urmeaz[poruncile lui. Supune-te]mp[ratului =i legilor lui.¹ Ascult[pe mai-marii t[i =i te pleac[lor; =i atunci nu vei avea de altul a te teme, f[r[numai de Dumnezeu; c[ci „capul plecat la toate sabia s[-l taie nu poate.“

2. Temeiul]n\elepciunii este frica lui Dumnezeu; de aceea]nt`i teme-te de Dumnezeu, =i al doilea de cel ce nu se teme de Dumnezeu. C[ci „pre Dumnezeu cel ce-njur[nici de tine nu s[-ndur[“; dar]ns[„necredinciosul]=i g[se=te asupr[pe nelegiuitul“. C[„toat[hiara]=i are =i lupul ei“.

3.]n ziua duminicii =i]n celelalte s[rb[tori mari du-te la biseric[=i te]mbiserice=te, ca s[se apropie]ngerul de tine =i dracul s[se dep[rteze.

¹ O parte din preceptele de mai jos provin din cartea popular[pe care a prelucrat-o Pann, altele sunt ad[ugate de el]nsu=i (mai ales proverbele versificate).

4. Cinste=te toate legile, dar te]nchin[numai la a ta; c[ci „cel ce se]nchin[la dou[credin\, acela nici o lege n-are =i la to\i e-n ur[mare“.

5. Cinste=te pe p[rin\ii t[i =i pe cei b[tr`ni, c[ci =i tu po\i fi b[tr`n; =i ceea ce nu-\i place s[-\i fac[al\ii \ie nu face nici tu altora. C[„toat[fapta]=i are r[splata“; c[tre acestea fii recunos-c[tor f[c[torilor t[i de bine]n timpul c`nd ai avut trebuin\ de d`n=ii, =i nu-i uita]n timpul fericirii tale; c[„nu =tii cum se]ntoarce soarta care umbl[ca o roat[, ea ast[zi te]nal\ ca]n dulap =i m`ine te d[peste cap“.

6. Pe omul]n\elept =i sc[p[tat sau s[rac ajut[-l mai cu sim\i-ciune, m[car de orice lege ar fi; c[a face bine nu este niciodat[r[u; precum zice proverbul: „tu binele din m`ini]l scap[=i las[s[caz[m[car =i]n ap[“; c[„binele nu s-afund[, ci st[pe deasupra-n und[“. +i mai v`rtos „pe altul cine ajut[pe Dumnezeu]mprumut[“; =i „unde d[cineva unul, Dumnezeu]i]ntoarce cu pumnul“.

7. S[-\i fie mil[=i de vite, nu le pedepsi neomene=te; dup[proverbul ce zice: „omul trebuie s[aib[mil[=i de un c`ine, cu c`t mai v`rtos cu care c`=tig[el p`ine!“ Dar]ns[, „acela care n-are mil[de dobitoc, =i de om asemenea n-are mil[de loc“.

8. Pe mai-marele t[u =i pe care]l vei sluji nu-l def[ima c[tre al\ii, m[car de \i s-ar p[rea c`t de aspru sau r[u; dup[proverbul ce zice: „nu-\i sumu\ a c`inele cui ai m`ncat p`inile“, aduc`ndu-\i aminte de proverbul ce zice: „]n c`t[vreme vei fi ciocan, love=te, =i c`t[vreme vei fi nacoval[, sufer“, iar]n contr[de vei urma, gre=e=ti.

9. Cu mai-marii t[i daraver[s[n-aibi; nici s[cumperi de la cineva vreun lucru f[r[tocmeal[, ca c`nd vei sta s[pl[te=ti s[n-aibi ame\al[; =i s[nu pierzi =i ale tale pentru ale sale; asemenea, nu lua nici]n dator, c[ci „cine ia]n dator de multe ori s[]nt`mpl[a pl[ti de dou[ori“.

10. La st[p`n nu te b[ga f[r[tocmeal[, c[ci „cine s[bag[f[r[tocmeal[iese f[r[nici o socoteal[“; =i iar[=i: la orice]nvoire sau tocmeal[, „cine are la m`n[carte are =i de dreptul s[u parte“, dup[proverbul care zice: „ce e]n m`n[nu e minciun[“.

11. Celui ce]\i va vorbi]ie cu asprime tu r[spunde-i cu bl`nde\e: c[ci „omul nechibzuit ast[zi]\i vorbe=te nebune=te =i m`ine]i pare r[u =i s[c[ie=te“; dar]ns[]n de=ert, c[ci dup[proverbul ce zice: „c[in\ a cea din urm[e totdeauna cu pagub[“.

12. }nainte a celor mari nu fii]ndr[zne\ la vorb[=i grabnic la r[spuns; ci „te]nf[\i=az[cu sfial[=i r[spunde cu socoteal[“; c[„toat[graba stric[treaba“, iar „vorba dulce mult aduce“.

13. C`nd vezi pe om la]ntristare, nu-i mai da =i tu sup[rare, adic[: nu „turna spirt peste foc, ci m`ng`ie-l de ai vreun mijloc“; iar de nu, las[-l mai bine, ca s[nu-=i descarce m`nia pe tine.

14. M`nia ta iar[=i nu gr[bi s[o ver=i asupra cuiva, ca s[nu te c[ie=ti; c[, dup[cum am mai zis, „c[in\ a cea din urm[cu paguba ta s[curm[“. +i mai ales: „b[taia =i ocară dat[nu se]ntoarce niciodat[“.

15. C`nd vei vrea s[vorbe=ti cu cineva, s[-\i sco\i cuv`ntul prin trei lac[te, adic[: unul s[-l aibi la inim[, al doilea la g`t =i al treilea la buze; c[„dac[iese din gur[cuv`ntul, se duce iute ca v`ntul; =i nu-l po\i ajunge nici cu arm[sarul, nici cu ogarul“.

16. P[ze=te-te de vorbe fanfaroane sau flecare, nici]ntrebuin\ a minciuni; pentru c[„minciuna]nt`i cade =i ca plumbul]n ap[se afund[, iar]n urm[iese ca frunza pe und[“. +i apoi, „cui i s[descoperi minciuna o dat[, acela nu s[mai crede alt[dat[“, chiar de ar vorbi =i adev[rul.

17. Ap[r[-\i ochii de invidieri sau zavistii, m`inile de r[piri =i furti=aguri, gura de p`ri =i clevetiri =i picioarele de c[tre pasuri rele; c[„cine are ochi pizma= lui =i singur e vr[jma“, „cine are m`n[lung[pierde =i ce are-n pung[“ =i „cine sare garduri multe]i d[c`te un par]n c...“.

18. Fere=te-te de desfr`n[ri, nu te fermeca de frumuse\ile muierilor, =i mai ales de cele cu b[r]bat; c[„vinul bun =i muierea frumoas[sunt dou[otr[vi dulci la om“; =i „cine umbl[pe drum cu g`ndul acas[]=i pierde c[ciula]n t`rg“, iar „cine umbl[dup[cea cu b[r]bat, dracul]=i sparge opincile =i]l d[cur`nd]n cap“; c[„tigva nu merge de multe ori la ap[, ori se rup baierile =i scap[, ori se love=te de ceva =i crap[.“

19. De vei avea vecin r[u sau vreun asupritor, nu purta]n contra-i ur[, s[te asemeni lui; ci de este altul]n contra-\i r[u, tu fii bun; c[„cu o\et =i cu fiere nu se face agurida miere“; ci „de te latr[vru-n c`ine, astup[-i gura cu p`ine; n-arunca]n el cu piatr[, c[atunci mai r[u te latr[.“

20. De]\i va cugeta cineva r[u =i te va blestema, tu vorbe=te-l de bine =i nu-l def[ima; c[ci „cui]i iese din gur[blestemul,]i cade]n s`n ca ghemul“; =i „cine altui groap[va s[pa,]nt`i el]ntr-]nsa se va]ngropa“.

21. Nu te aduna, nici te]ntov[r]=i cu oameni pro=ti =i nerozi, ca s[nu-\i zic[cineva: „s-a str`ns r`nced l`ng[muced“; dup[proverbul ce zice: „spune-mi cu cin' te-nso\e=ti, ca s[-\i ar[t cine e=ti“; =i „]n t[r`\e cine s[amestec[]nc[(zice) porcii]l m[n`nc[“. De aceea, „mai bine cu un]n\elept s[cari pietre la o cas[dec`t cu un nerod =i nebun s[=ezi la mas[“; =i iar „mai bine cu un vrednic la pagub[dec`t cu un nevoia= la c`=tig“.

22. Fere=te-te de certe =i judec[\i; c[totdeauna „e mai bun[o]nvoial[str`mb[dec`t o judecat[dreapt[“; nici te amesteca]n cearta altora; c[ci mul\i sunt carii caut[g`lceava cu lum`narea; =i „te pomene=ti c[-\i umple ceafa de pumni =i spatele de ciomege“; =i „p`n[la]mp[ratul, suferi]nc[ieratul“.

23. Fugi de lingu=itori =i de carii te laud[]n fa\ =i „]i vorbesc tot pe plac, puindu-\i la gre=eli capac“, ci „pe omul cel]n\elept lipe=te-l c`t po\i de piept“; =i]i ascult[]nv[\[turile, priimindu-le cu sete, ca c`nd ai bea ap[dintr-o f`nt`n[rece; c[„mai bine e s[te bat[un]n\elept dec`t s[te laude un nerod“.

24. Nu fii m`ndru =i neb[g[tor]n seam[; ci cerceteaz[-\i vecinii =i amicii sau prietenii; dar]ns[du-te mai rar =i =ezi pu\in; nu fii ca anghira sau racul corabii, care u=or se arunc[]n ap[=i cu anevoie se ardic[; c[e mai bine s[pleci =i s[nu le par[bine dec`t s[=ezi p`n[s[li s[urasc[de tine.

25. C`nd vei fi poftit la vreo adunare pompoas[,]mbrac[-te]n hain[frumoas[, ca s[nu-\i vie cu ru=ine c`nd vei =eeda l`ng[cei]mbr[ca\i bine; s[nu fii „br`nz[bun[]n burduf de c`ine“, c[e un proverb: „ori te poart[cum \-e vorba, ori vorbe=te cum \-e portul“.

26. C`nd vei fi chemat la masa altuia, nu gr[bi s[=ezi la locul cel dint`i; ci totdeauna s[-\i alegi scaunul cel mai de jos; c[de vei fi tu mai cu vrednicie dec`t ceilal\i,]\i va fi cu cinste c`nd te vor pofti mai sus. Iar de vor veni al\ii mai de cinste dec`t tine,]\i va veni cu ru=ine c`nd te vor pofti mai jos; dar]ns[de voie=ti s[tr[ie=ti mai bine, „totdeauna la cap de \ar[s[-\i faci cas[=i s[-\i alegi loc la mijloc la mas[“.

27. Nu fii lacom, c[ci l[comia stric[omenia; ci „la m`ncare s[aibi cump[tare =i la b[utur[s[aibi m[sur[“; nu]nc[rca c`t tu po\i duce; nici pe al\ii nu]mbia c`t nu le cere inima s[bea. +i mai v`rtos la masa altuia nu porunci nimic sau s[te apuci cumva s[ceri s[-\i aduc[ceva; c[ci „oaspele nu m[n`nc[ce g`nde=te, ci m[n`nc[ce g[se=te“.

28. Nu fii avar sau zg`rcit; c[ci scumpul nu e st[p`n pe banii s[i, ci banii]l st[p`nesc pe el; =i „cine str`nge]nc[niciodat[nu m[n`nc[“; c[„banii str`ng[torului r[m`n]n m`na cheltuitorului“. Ci fii milostiv, =i din m`na ta]ntinde =i s[racului o bucat[de p`ine; c`nd]\i cere, nu-l ur[, nici la el te posomor]; ci]ncai „c-o vorb[bun[te-ndur[dac[punga \-e zg`rcit[=i n-are gur[“.

29. Pe c[l[torul strein ce n[zuie=te la casa ta nu-l goni =i dep[rta; ci]l prime=te =i]l cinste=te,]nlesnindu-i cele trebuincioase ca unui om druma=, c[l[tor; c[„munte cu munte nu se]nt`lne=te, dar om cu om c`nd nici nu g`nde=te“.

30. C`nd ai s[c[l]tore=ti undeva, totdeauna pleac[de diminea\ =i g[zduie=te devreme; c[seara a=tep\i]ntunericul nop\ii, iar diminea\ a lumina zilei; nu te lua dup[cele ce vezi la al\ii, ci las[s[se ia al\ii dup[=tiin\ a ta; c[„cine s[ia dup[musc[ajunge la b[legar“.

31. }n c[l]torie, f[r[tovar[=s[nu mergi, nici la v`nat cu pu=ca goal[s[pleci; c[o arm[goal[sperie pe doi in=i, adic[: =i pe st[p`nul ei, =i pe vr[jma=ul s[u;]ns[la vreme de nevoie, un ciomag mai lesne ia foc dec`t o arm[plin[.

32. La drum]naintea tovar[=ilor t[i s[nu pleci niciodat[, ci a=teapt[-i s[mergi]mpreun[; pe l`ng[aceasta, p[ze=te pe drum p[r[sit s[nu apuci, vama]mp[r]teasc[s[nu o ocole=ti =i la c`rcium[unde vei vedea nevasta t`n[r[=i b[rbatul b[tr`n s[nu dormi, c[la asemenea loc s[adun[oameni de toat[m`na.

33. C`nd ai s[mergi]n cale dep[rtat[, totdeauna s[-\i iei merinde de drum; =i c`nd e=ti cu tovar[=, nu gr[bi s[-\i ispr[ve=ti merindele tale]nt`i; c[ci c`nd nu-\i va mai r[m`nea, o s[fii silit s[rabzi =i s[a=tep\i p`n[c`nd le va veni lor poft[s[m[n`nce; c[„e r[u c`nd n-ai al t[u =i a=tep\i de la m`na altuia“; =i „cine]=i \ine p`inea]n s`nul altuia de multe ori fl[m`nd r[m`ne“.

34. La negu\]torie tovar[= nu-\i trebuie; c[„doi c`rmaci]neac[corabia“; =i „unde sunt moa=e multe r[m`ne copilul cu buricul net[iat; ci „s[te]ntinzi pe c`t po\i s[cuprinzi“; c[„cine umbl[s[cuprind[multe pu\ine adun[“. +i „cine]=i las[nego\ul]n n[dejdea altuia este ca cel ce se las[cu funia altuia]n pu\“ (c[ria nu-i cunoa=te t[ria).

35. }n sf`r=it, tot omul e dator]n lume s[urmeze la una din aceste trei, adic[: sau f[-te osta=, sau f[-te c[lug[r, sau te]nsoar[, dar]ns[osta= s[te faci mai t`n[r, c[lug[r mai b[tr`n, =i s[te]nsori c`nd ajungi]n minte coapt[, c`nd po\i, adic[, s[c`=tigi banii, iar nu c`nd =tii numai s[-i cheltuie=ti; c[„nevasta nou[guri are, nu e precum \i se pare“; c[„e mult mai bine s[zici numai: vai de mine! dec`t s[sta\i am`ndoi s[striga\i: o, vai de noi!“

36. C`nd vei vrea s[te]nsori deschide ochii patru ca „s[nu aduci pe dracul cu l[utari]n cas[“. Ci te p[ze=te s[nu iei fat[frumoas[de neam prost, nevest[l[sat[de b[rbat =i v[duv[care]=i pl`nge pe b[rbatul cel mort; nici lua de neam mai mare dec`t tine, ca s[nu-]i zic[: scol tu, s[=ed eu; nici mai bogat[, ca s[nu-]i zic[: taci tu, s[vorbesc eu; ci ia mai s[rac[, ca s[-]i zic[: f[ce =tii tu; c[„nevasta nu e c`rp[, dac[nu-]i place, s[o desco=i =i s[o lepezi“.

37. S[nu fii tem[tor; c[„b[rbatul tem[tor]=i]nva\ nevasta curv[, =i st[p`nul scump, sluga hoa\“. C[dac[este ea neam r[u, „mai bine s[p[ze=ti cr`ngul cu iepurii dec`t pe d`nsa“. Toate merg dup[neam: „uit[-te la muma sa =i cunoa=te pe fie-sa“. C[„unde a s[rit capra o s[sar[=i iada“. +i „dac[este fierul r[u, pe c`t] ba\i, e degeaba, nu faci din el nici o treab[“.

Cu aceste =i cu alte asemenea dup[ce]nv[\ Archir pe nepotul s[u Anadam, =i dup[ce de mai multe ori i le repet[,]ntr-o zi]i zise: „F[tul meu! eu, ca unul ce am]ngrijit de a ta cre=tere, dup[p[rerea mea socotit[]ndestul de bun[, =i ai ajuns]ntr-o v`rst[c`t s[po\i cunoa=te =i deosebi albul din negru, dulcele din amar =i bunul din r[u, am n[dejde c[-mi vei bucura r[m[=i]a zilelor mele =i]mi vei odihni b[tr`ne\ele prin urm[ri]n\elepte,]n toate pasurile tale dup[sf[uirile ce \i-am dat, ca s[te po\i face vrednic a c`tiga dragostea tuturor oamenilor =i cinstea]mp[ratului, c[reia am avut-o eu, =i dup[moartea mea s[-mi mo=tene=ti at`t starea, c`t =i locul meu.“

Dup[toate acestea, dorind]neleptul Archir ca s[vaz[cu ochii s[i pe nepotul s[u Anadam]naintat =i ridicat la o treapt[mai fericit[, merg`nd =i]nf[\i=indu-se]naintea]mp[ratului, a zis: „Sl[vite]mp[rate! Te rog s[am trecere pentru slujbele mele cele de mul\i ani =i s[prime=ti pe nepotul meu Anadam s[slujeasc[]mp[r[\iei-tale]n locul meu; c[eu am sl[bit de b[tr`ne\e =i nu te poci sluji ca p`n-acum, ci nepotul meu e t`n[r =i vrednic s[-]i

Îndeplineasc[toate slujbele, dup[=tiin\`a =i]nv[\`tura care i-am dat-o eu, =i mie s[-mi dai voie ca s[m[duc s[m[odihnesc de aici]nainte la casele mele“. }mp[ratul]i primi cererea =i]i zise: „S[fii iertat, Archire, du-te =i te odihne=te;]ns[c`nd vei fi trebuincios =i te voi chema, s[fii gata la poruncile mele; iar Anadam va r[m`nea]n locul t[u secretar =i va avea cinste de la mine pentru slujbele tale cele credincioase care mi le-ai s[v`r=it.“

Deci f[c`ndu-i]nchin[ciune Archir =i mul\`mindu-i, se duse s[se odihneasc[la mo=ia sa; iar nepotul s[u r[m`n`nd]n locul lui, dup[pu`in timp]ncepu s[cugete r[u]mpotriva unchiului s[u =i c[uta mijloace ca s[-l r[puie; =i a=a]i trimise]ntr-o zi o scrisoare mincinoas[, ca din partea]mp[ratului,]n care zicea aceste: „Archire!]n minutul care vei vedea scrisoarea aceasta, s[te scoli =i c`t mai]n grab s[str`ngi toat[oastea ta =i]mpreun[s[vii la mine.“

Aceast[scrisoare cum o primi Archir =i o citi, f[r[z[bav[]=i str`nse toat[oastea care fusese sub comanda lui =i plec[la]mp[ratul; iar nepotul s[u, v[z`ndu-l, alerg[=i spuse]mp[ratului, zic`nd: „Sl[vite]mp[rate! Unchiul meu Archir s-a sculat cu mul\`ime de oaste =i vine asupra]mp[r\`iei tale, =i, ca s[te]ncrezi mai bine, vino de vezi cu ochii; carele nu vine pentru alt dec`t s[-i ia]mp[r\`ia.“ „Iar]mp[ratul Sinagrip, v[z`nd at`ta oaste =i pe Archir]n fruntea ei, s-a sp[im`ntat cu totul, crez`nd c[negre=it Archir vine cu cuget r[u asupra-i, =i]ntreb[pe Anadam, zic`nd: „Anadame!]nva\`-m[ce trebuie s[fac la o a=a]mpotriv[sculare f[r[de veste“. Iar Anadam, v[z`nd pe]mp[ratul cuprins de grozav[spaim[,]ncepu a-l]ncuraja, zic`nd: „Nu te teme, sl[vite]mp[rate! Ci las[s[m[duc eu singur la d`nsul =i cu cuvinte bune]l voi m`ng`ia =i]l voi]ndupleca s[-l aduc numai pe el singur la]mp[r\`ia-ta.“

Auzind]mp[ratul aceste zise: „Anadame! De vei putea s[-l]ndupleci, dup[cum zici, =i s[-l aduci numai pe el singur, te voi face mai mare peste to[i boierii]mp[r\`iei mele =i cu mari daruri

te voi d[rui.“ Anadam auzind aceasta, merse]ndat[la unchiul s[u=] cu]nchin[ciune s[rut`ndu-i m`na]i zise: „Bine ai venit s[n[tos, p[rintele meu; sunt trimis de]mp[ratul ca s[te]nt`mpin =i s[te primesc cu cinste, pentru c[prea mult]i pare bine de supunerea care ai ar[tat =i ai venit f[r[z[bav[: =i mi-a zis c[oastea s[r[m`ie aici =i numai singur]mpreun[cu mine s[te]nf[\i=ezi la m[ria-sa.“

Archir, ne=tiindu-se vinovat cu nimic, crezu cuvintele nepotului s[u, ca =i p`n[acum, =i duc`ndu-se la]mp[ratul]i f[cu cuviincioas[]nchin[ciune =i]ncepu s[-l]ntrebe despre ale s[n[t[\ii. Iar]mp[ratul, privind cu ur[asupra-i,]l]ntreb[cu m`nie, zic`nd: „Tu, carele ai fost cel mai credincios al acestei]mp[r[\ii =i ai avut mai mare cinste dec`t to\i boierii, at`t la tat[l meu, c`t =i la mine, =i acum vii cu oaste asupra mea ca s[m[pierzi =i s[-mi iei]mp[r[\ia?“ Archir, ca unul ce nu =tia nimic despre cele ce]i zicea, r[mase]n loc uimit =i nu =tia ce s[r[spunz[. }mp[ratul]ns[,]n iu`eala m`nii,¹ ned`ndu-i vreme s[se dezmeticeasc[, nici a=tept`ndu-l s[-i r[spund[,]l os`ndi la]nchisoare, p`n[a-i hot[r] pedeaps[mai mare. Iar Anadam fiind fa\]ncepu s[mustre pe unchiul s[u, zic`nd: „Ce taci? Au doar[\i-ai pierdut mintea la b[tr`ne\ =i nu po\i r[spunde]mp[ratului nimic? }n adev[r, bine a zis cine a zis c[pomul dac[]mb[tr`ne=te, pune paie =i-l p`rle=te!“

Deci dup[ce duser[pe Archir la]nchisoare,]mp[ratul f[r[z[bav[str`nse pe to\i mini=trii]mp[r[\iei sale,]mpreun[cu Anadam, =i]i]ntreb[ce trebuie s[fac[lui Archir? Iar Anadam r[spunse c[s[i se taie capul =i s[i se dep[rtaze de trup trei sute de co\i. }mp[ratul, auzind aceasta,]ndat[chem[pe arma=ul =i]i porunci ca s[ia pe Archir s[-l duc[s[-i taie capul. Arma=ul merg`nd dup[porunca]mp[ratului ca s[-l ia s[-l piarz[, Archir i se rug[, zic`ndu-i: „Prietine, te rog du-te la]mp[ratul =i]i cere ca s[m[duci s[-mi tai capul acas[la mine; r[spl[te=te-mi cu at`t]ncai binele care \i l-am f[cut =i eu odinioar[.

¹ M`niei (citit *m`ni*).

Arma=ul, vr`nd s[]mplineasc[cererea prietenului s[u, se duse la]mp[ratul, dup[cum l-a]nv[\at Archir, =i]i zise: „Sl[vite]mp[rate! Archir se roag[]mp[r[\iei-tale ca s[binevoie=ti a-i or`ndui pierderea la mo=ia lui, unde s[i se]ngroape =i trupul, ca s[-l pl`ng[robii =i roabele sale“. }mp[ratul]i primi rug[ciunea =i]i dete voie arma=ului, zic`nd: „Fie dup[voia lui; ia-l dar =i duc`ndu-l numaidec`t s[-i tai capul =i puindu-l]ntr-o tipsie s[-l aduci la mine s[-l v[z“.

A=a lu`ndu-l arma=ul =i duc`ndu-l, Archir i se rug[iar[=i, zic`nd: „Prietene, nu gr[bi s[]mpline=ti porunca]mp[ratului cu pierderea mea, c[poate va avea vreodat[trebuin\ de mine =i]i va p[rea r[u; ci bag[-m[]ntr-o groap[ascuns[ce o am la casele mele =i]n locul meu taie capul unui vinovat de moarte, pe care]l am]nchis =i care prea mult seam[n[cu mine“. La aceste cuvinte]nduplic`ndu-se arma=ul =i f[c`nd dup[cererea lui Archir,]l b[g[]n groapa care i-a zis =i t[ind capul vinovatului]l duse la]mp[ratul; care v[z`ndu-l]mp[ratul =i Anadam crezur[c[este al lui Archir.

Deci ceru voie Anadam de la]mp[ratul ca s[mearg[la casele unchiului s[u s[puie toate averile r[mase la or`nduial[=i s[porunceasc[slugilor ca s[]ngrijeasc[de d`nsele dup[cuviin\]. }mp[ratul]i plini cererea =i]i zise: „Du-te, ispr[ve=te-\i treburile mai cur`nd =i te]ntoarce f[r[z[bav[s[-\i]ngrije=ti de slujba la care te-am or`nduit.“

Anadam, merg`nd la casele unchiului s[u =i v[z`ndu-se st[p`n peste at`ta avere =i bog[\ie, de mult[bucurie se apuc[s[fac[veselii cu m`nc[ri, cu b[uturi =i s[petreac[cu l[utari =i cu jocuri, pedepsind =i b[t`nd robii =i roabele unchiului s[u, care toate aceste le auzea Archir din groap[; =i dup[ce f[cu multe nebunii =i barbarii se]ntoarse la postul s[u.

Nu mult dup[aceasta, auzind]mp[ratul Faraon c[Sinagrip a r[pus pe Archir, carele pentru]n\elepciunea lui era cunoscut =i iubit de d`nsul, foarte r[u i-a p[rut =i cu m`nie scrise lui Sinagrip, zic`nd: „]n ceas ce vei vedea scrisoarea mea]ndat[s[-mi trimi\i

me=teri ca s[-mi zideasc[o cetate]n aer, care s[fie]n slav[at`rnat[f[r[s[se ating[de p[m`nt, =i s[-mi trimi\i =i tributul (haraciul). Iar de vei ar[ta vreo]mpotrivire =i nesupunere, te voi scoate din \ara ta cu necinste.“

Duc`ndu-se solii cu scrisoarea, =i Sinagrip citindu-o, se sp[i-m`nt[=i s[]ngriji foarte, ne=tiind ce s[fac[; pentru care str`nse pe to\i mini=trii s[i, le ar[t[cererea]mp[ratului Faraon =i]i]ntreb[ca s[-=i dea p[rerea =i s[chibzuiasc[ce trebuie s[fac[. Iar ei, nepricep`ndu-se nici unul,]i r[spunser[, zic`nd: „Acest lucru, m[ria=ta, putea s[-l fac[numai Archir, pe care l-ai t[iat =i l-ai r[pus; ci]ntreab[pe nepotul s[u Anadam, c[el trebuie s[=tie ceva din ale unchiului s[u.“ Anadam fiind fa\ r[spunse la cuv`ntul acesta c[aici el nu se pricepe nimic. Atunci]mp[ratul Sinagrip zise c[tre Anadam: „O, Anadame! Anadame! Te ascultai =i r[pusei pe unchiul t[u, carele cu]n\elepciunea lui putea acum s[-mi fie razim =i s[-mi sprijineasc[]mp[r\ia.“

Arma=ul, auzind despre toate acestea, se]nf[\i=[la]mp[ratul =i]i zise: „Sl[vite]mp[rate! Dac[Archir acum ar fi viu, \i-ar p[rea bine de d`nsul =i l-ai ierta dac[\i s-ar]nf[\i=a]nainte?“ Iar]mp[ratul]i zise: „Dac[ar fi prin putin\ ca s[]nvieze Archir acum, nu numai c[l-a= ierta, ci cu toat[dragostea l-a=]mbr[\i=a; =i cel ce mi l-ar aduce de mari daruri =i cinste s-ar]nvrednici.“ Auzind cuvintele acestea, arma=ul alerg[numaidec`t, scoase pe Archir din groap[si-l]nf[\i=[]mp[ratului, asemenea unui om s[lbatec cu p[rul capului crescut p`n[]ntre spete, cu barba mare, de care abia i s[vedea fa\ a, =i unghiile degetelor lungi ca de vultur. Sinagrip, v[z`ndu-l]n felul acesta,]l]ntreb[cu m`hnire: „Tu e=ti, b[-tr`nule Archire?“ Iar Archir]i r[spunse: „Eu sunt, sl[vite]mp[rate.“ Atunci]mp[ratul porunci ca s[-l duc[numaidec`t la baie s[-l spele, s[-l cur[\easc[=i,]mbr[c`ndu-l]n alte haine, s[-l aduc[la d`nsul.

Dup[ce s-au f[cut aceste toate dupre porunca]mp[ratului =-]]]nf[\i=ar[, Archir i se rug[, zic`nd: „M[rog]mp[r\iei-tale s[

binevoie=ti a m[l[sa vreo dou[s[pt[m`ni, ca s[m[mai dezme-
 \esc =i s[-mi adun toate sim`irile la loc, =i atunci socotesc c[voi
 putea sluji la trebuin`ele =i p[sul m[riei-tale. Aceast[cerere a sa
 fiind priimit[]mp[ratului =i slobozindu-l, dup[vreo cincisprezece
 zile]l aduse iar[=-i =i puindu-l s[=ad[l`ng[d`nsul,]ncepu s[-i spuie
 tot p[sul care]l avea; la care Archir zise: „Fii odihnit,]mp[rate, =i s[
 n-aibi nici o grij[, c[aceste]n cur`nd[vreme `i le voi s[v`r=i eu;
 dec`t porunce=te s[-mi aduc[doi vulturi =i doi =oimi de ai]mp[r[`iei-
 tale, ca s[-i]nv[la me=te=ugul arhitecturii.“ Aceste aduc`ndu-i-se
]ndat[,]i lu[Archir =i]n cur`nd[vreme]i]nv[ceea ce trebuia s[
 fac[cu d`n=ii, =i lu`nd voie, se duse la]mp[ratul Faraon.

Iar]mp[ratul Faraon dac[]l v[zu]i zise: „Dar pe un g`ngav ca
 tine mi-a trimis s[-mi ispr[veasc[treaba?“ Archir]i r[spunse:
 „]mp[rate! cei ce se trimit ca s[s[v`r=asc[lucruri]mp[r[te=ti nu
 se numesc g`ngavi, ci oameni mari“. Atunci]mp[ratul Faraon]nce-
 pu s[-i porunceasc[ca s[-i fac[oarecare lucruri ce i se p[rea peste
 putin`, =i]i zise: „De vreme ce e=ti un trimis vrednic ca s[-mi
 ispr[ve=ti treburi,]i poruncesc dar ca s[-mi faci o funie de nisip,
 cu care s[-mi leg m`njii“. Archir r[spunz`nd zise: „Prea bine“; =i
 cer`ndu-i un sfredel, lu[=i g[uri peretele casei]n dreptul
 soarelui, de unde]ndat[r[zbind razele]n[untru,]ncepu a se
 roti nisipul ca o funie; =i zise Archir: „Iat[-i funia,]mp[rate,
 vino de o str`nge =i]i leag[m`njii; =i porunce=te =i alte lucruri
 s[-i fac.“ }mp[ratul zise iar[=i: „Dar ai putea s[aduci ap[cu
 ciurul, s[-i ad[pi?“ Archir r[spunse: „Dac[am fi]n p[r`ile
 miezului-nop`ii =i dac[ar ninge z[pad[=-aici ca acolo, nu numai
 cu ciurul, ci `i-a= putea aduce =i cu carul.“ Atunci Faraon zise:
 „]i poruncesc s[-mi faci o cetate]n aer care s[stea at`rnat[
 f[r[s[se ating[de p[m`nt.“

Archir atunci aduse]ndat[=i]nh[m[doi vulturi, at`rn[dou[
 sfori lungi ca ni=te h[uri, leg[cu me=te=ug]ntre d`n=ii o lad[
 u=oar[, b[g[un copil mic]ntr-]nsa cu doi =oimi, pe carele]l
]nv[ase ce s[fac[c`nd va ajunge sus]n aer, d`nd copilului]ntr-o

m`n[mistrie =i]ntr-alta frigare cu carne, ca s[o \ie ridicat[]n sus]n vederea vulturilor; =i Archir \iind de h[\uri =i slobozind vulturii,]ndat[se ridicar[dup[frigarea cu carne; iar copilul]ncepu s[strige: „Da\i-ne c[r[mid[, da\i-ne var, c[=ed me=terii f[r[lucru.“ Archir asemenea zicea c[tre]mp[ratul, carele sta de fa\ cu to\i boierii: „Iat[-\i me=terii,]mp[rate, trimite-le c[r[mid[=i var ca s[nu stea din lucru.“ Atunci]mp[ratul]l]ntreb[: „Cum te cheam[“? El r[spunse: „Abanan]mi este numele“ (aceasta o zise el nevr`nd s[-l cunoasc[, fiindc[s[dusese veste c[pe Archir l-a t[iat). }mp[ratul]i zise: „S[fii iertat, Abanane“, =i porunci ca s[se dea me=terii jos. Copilul atunci]ncepu s[plece frigarea]n jos p`n[s-a l[sat vulturii la p[m`nt =i ie=ind din lad[se duse la Archir.

Dup[aceasta]mp[ratul Faraon]ncepu s[]ntrebe pe Archir, zic`nd: „Cu cine m[potrivesc eu]ntru slava]mp[r\iei mele?“ Archir r[spunse: „Cu soarele“. }l]ntreb[iar[=i: „Dar pe boierii mei“? R[spunse el: „Cu razele soarelui“. „Bine,]i zise]mp[ratul, dar ce copac este acela care are dou[sprezece ramuri, fiecare ramur[av`nd c`te patru cuiburi =i]n cuiburi c`te =apte ou[, pe o parte albe =i pe o parte negre?“ Archir r[spunse: „Copacul este anul, cele dou[sprezece ramuri sunt lunile lui, cuiburile sunt cele patru s[pt[m`ni]n lun[, iar ou[le pe o parte albe sunt zilele s[pt[m`nii, =i pe o parte negre sunt nop\ile.“ }mp[ratul]l]ntreb[iar[=i: „]n care lun[omul m[n`nc[=i bea mai pu\in?“ Archir r[spunse: „]n luna lui februarie, c[este mai mic[dec`t toate“. }mp[ratul zise: „S[te mai]ntreb una. Ce este aceea, dintr-un]nsufle\it iese un ne]nsufle\it =i dintr-un ne]nsufle\it iese un]nsufle\it?“ Archir r[spunse: „Este oul, c[c`nd]l ou[g[ina este ne]nsufle\it =i c`nd]l cloce=te iese un]nsufle\it“.

Faraon, v[z`nd c[]l dezleag[toate]ntreb[rile bine, zise: „S[fii binecuv`ntat, Archire, c[n-ai fost perit“. +i dup[ce]l]ntreb[=i alte multe, =i el r[spunse asemenea,]l trimise la domnul s[u cu cinste =i cu daruri umpl`ndu-l.

Archir, ajung`nd la Sinagrip-]mp[rat =i]nf[\i=indu-se, zise: „Aduc]nchin[ciune]mp[ratului meu cu slujba s[v`r=it[de la Faraon]mp[rat“. Lui Sinagrip p[r`ndu-i mult bine,]i dete =i el deosebite daruri. Archir]ns[toate darurile c`te le c`=tigase le-a dat arma=ului celui mare, ce i-a p[strat via\ a, =i ceru]mp[ratului voie ca s[se duc[iar[=i la mo=ia sa, zic`nd: „]mp[rate, acum m[rog iar[=i ca s[m[la=i s[m[odihnesc la casa mea, dar]ns[s[-mi dai =i pe nepotul meu Anadam, ca s[-l mai]nv[\ minte, c[dup[cele ce]l v[z,]i lipsesc]nc[multe ca s[=tie s[tr[iasc[]n lume =i s[slujasc[pe un]mp[rat, carele are trebuin[\ de oameni]nv[\ a\i =i]n\elep\i“.]mp[ratul]i zise: „Ia-l =i f[ce vei vrea cu d`nsul“.

Deci duc`ndu-se Archir la casa sa, puse pe nepotul s[u la pedeaps[, =i de c`te ori]l scotea s[-l judece]l b[tea cu nuiete p`rlite; iar nepotul s[u se ruga =i]i zicea: „Nu m[mai bate, p[rintele meu, c[]\i voi fi comis la cai“. Archir]i r[spundea: „Ba, f[tul meu, c[]nv[\turile care \i le-am dat eu n-au fost pentru comis de cai, ci pentru ca s[fii om bun, cu purt[ri]n\elepte =i s[sluje=ti la domni cu dreptate; iar tu ai f[cut cu mine ca oarec`nd un m[gar ce]l legase st[p`nul s[u cu o funie slab[=i el rup`ndu-o plecase pe drum]n voia lui p`n[c`nd l-a]nt`lnit un lup =i i-a zis: „Cale bun[, jup`nule m[gar!“ Iar el i-a r[spuns: „A=a cale bun[s[o aib[st[p`nul meu, c[nu m-a legat bine s[=ed]n grajd ca s[nu m[]nt`lnesc cu tine, s[m[hiritise=ti; pentru c[=tia c[o s[fac[praznic din carnea lui, precum]l =i m`nc[]ndat[“.

Aceasta zic`nd Archir, iar]l puse la b[taie. Anadam iar[=i se ruga, zic`nd: „Iart[-m[, p[rintele meu, =i nu m[mai bate, ci punem[s[-\i fiu cioban la oi.“ „Ba, f[tul meu,]i zicea Archir, c[lupul p[ru]l]=i leap[d[, dar n[ravul nu =i-l las[, =i tu asemenea ai f[cut cu mine: c[pe lupul c`nd l-a dat s[]nve\ carte, dasc[lul]i zicea: A,B,V,G,¹ iar el zicea: oaie, miel, capr[, ied. Nu a=a, lupule,]i zicea

¹ Primele patru litere ale alfabetului chirilic.

dasc[lul, ci zi bine cum zic eu. Iar lupul]i zise:“ Ci ai de m[]nva\l mai cur`nd =i ispr[ve=te, c[uite se apropie oile de cr`ng.“ +i iar]ncepu Archir s[-l pedepseasc[cu toiege, iar nepotul s[u pl`ngea =i se ruga, zic`nd: „Nu m[mai bate, p[rintele meu, las[-m[]ncai s[-\i fiu porcar la porci“. Archir]i zise iar: „Nu, f[tul meu, c[nu te-am crescut ca s[te v[z porcar; ci m-am pedepsit cu tine ca s[am cinste dup[urma-\i, iar tu ai f[cut cu mine ca unul ce s[disce un pom pe marginea unei g`rle, c[ruia c`nd]ncepur[s[i se coac[poamele, toate c[deau]n g`rl[=i s[duceau pe ap[, iar omul nu g[sea s[m[n`nce nimic. +i iar]=i pornea s[-l bat[, =i Anadam nu]nceta a se ruga, zic`nd: „Iart[-m[, p[rintele meu, c[-mi este destul at`t, m[voi]nelep\i de aici]nainte, c[patimile s`nt]nv[\turi la om“. „Nu crez, f[tul meu, zicea Archir, c[„ziua bun[de diminea\ se cunoa=te“ =i „puica dup[creast[se vede ce g[in[o s[ias[“; tu ca s[te faci mai bun de aici]nainte e peste putin\[, \i s-a v[zut arama. Eu sunt acela: „cre=te puiul de =arpe, ca s[te mu=te“. Eu am umblat dup[tine cu mila =i tu dup[mine cu pila. Precum =i acum =tiu bine c[unele]mi vorbe=ti din gur[=i altele ai]n cuget, ca =i un lup odinioar[carele se luase dup[oi, =i ciobanul]l]ntreba: Ce vrei, lupule? Iar el r[spunse, zic`nd: Nimic, dec`t m[dor ochii =i viu]n urma turmei tale, c[parc[]mi vine mai bine =i m[lecuiesc din praful care se ridic[de picioarele oilor; iar el nu venea dec`t s[r[peasc[vreun miel. A=a =i tu \-ai m`ncat credin\ a de acum]nainte, c[dac[, c`nd te-am m`ng`iat, r[ul mi-ai cugetat, acum, c`nd te pedepsesc, binele o s[-mi g`nde=ti? Mi-am v[zut eu visul cu ochii, c[eu te-am crescut =i \i-am dat via\ =i tu ai umblat s[-mi tai via\ a.“

Aceste zic`nd, iar]l puse la pedeaps[=i]l b[itu p`n[muri =i-l arunc[la c`ini s[-l m[n`nce. +i a=a se sf`r=i]nv[\tura lui Archir =i zilele lui Anadam; carele c`nd]l v[zu mort zise: „Au nu-\i ziceam eu, f[tul meu, „cine sap[groapa altuia, el intr[]nt`i]ntr-]nsa?“

CUVINTELE UNUI T~N{ R
 }N CEASUL, CEL DUP{ URM{ AL VIE|II SALE

Ah, fra\ii mei prea iub\i,
 Pl`nge\i to\i =i m[c[i\i!
 Cu durere suspina\i,
 Ca d-un frate l[cr[ma\i!
 C[f[r[vreme m[duc
 De la voi ca un n[luc;
 Nu la vrun osebit loc
 De unde s[m[]ntorc,
 Ci merg p-un drum ne=tiut
 +i la loc necunoscut,
 Nu =tiu la bun sau ur`t,
 La dulce sau am[r`t;
 C[ci nu e s[-l aleg eu,
 S[fie pe placul meu;
 Dec`t =tiu c[-ntr-acest ceas
 Plec, m[duc, de tot v[las;
 +i merg cu adev[rat
 }ntr-un loc prea dep[rtat,
 De unde nu mai g`ndesc
 Nici nu mai n[d]jduiesc
 A mai veni]napoi,
 S[mai fiu iar[=i cu voi.

Ah, ce proaste n[luciri
 +i slabe ad[postiri!
 M[rezimam cu p[ri
 L-ai tinere\ii puteri,
 +i la moarte nu g`ndeam,
 Ci o s[tr[iesc credeam;
 Dar acum v[z c[am fost

F[r[de minte =i prost:
C-ast[boal[ce-o trag eu
Nu-mi e de la Dumnezeu,
Ci singur o c[utai
+-alergai d-o c[p[tai;
Nici altui vin[nu bag,
C[pe dreptate o trag,
+-]mi pierz via\ a singur eu
Cu acest prost cap al meu.
Ah, dori\ii mei p[rin\i!
Unde sunte\i? Nu veni\i
S[vede\i cum am ajuns
De arma mor\ii p[truns?
+i cum cu moartea m[lupt
L-al peirii mele punct!
M[lupt cu d`nsa cumplit,
Dar v[z c[m-a biruit,
+-]n grab dup-acest p[m`nt
Va s[m-arunce-n morm`nt;
Ci voi, prietini =i fra\i,
V[rog to\i s[m[ierta\i,
C[merg t`n[r de la voi
La locul cel de apoi,
+i iar ne vom]nt`lni
Acolo c`nd ve\i veni.

NESTATORNICIA LUMII

Ah, lume! tiran[lume!
Nu te numesc cu alt nume,
Dec`t roat[-\i zic c[e=ti;
C[ci c`\i l[cuiesc]n tine

+i de dob`ndesc vrun bine
Tu pe loc]i]nv`rte=ti.

+i d-unde stau la-n[]ltime
Se v[d la o ad`ncime
Foarte groaznec[,]nc`t
Pururea a lor via\
S-o petrec ca]ntr-o cea\
Prea cumplit si amar`t.

Ci, de-i sco\i la ar[tare,
]ine-i tot]n acea stare
]n care se nasc de mici;
C[-ncai se deprind cu via\
Bun[, rea, p`n[s[-nva\
+i r[m`n to\i mul\[mi\i.

Nu-i tot premeni schimb`ndu-i,
Din st[ri]n st[ri]n[]l`ndu-i,
+]nv`rtindu-i ca-n dulap;
C[ci p`n[s[se deprinz[,
Binele s[-l mai coprinz[
Tu-i dai iar[=i peste cap.

ALTUL

Ah, lume, lume tiran[!
M[mir cui po\i tu s[placi!
C[to\i gust din a ta ran[,¹
Pe nimenea tu nu-mpaci.

¹ Poate c[hran[?

Pl`ng`nd se nasc to`i]n tine,
Pl`ng`nd cre=terea=-i apuc,
Pl`ng`nd gust din al t[u bine,
Pl`ng`nd din tine s[duc!

C[ce bine? ce dulcea\
Ne dai]n lumina ta?
Pe cine tu]n via\
Ne po`i vesel ar[ta?

La cine tu p[rinte=te
Duoase buze-nz`mbe=ti?
Ce om `ie-`i mul\[me=te
C[-l m`ng`i =i]l iube=ti?

C[ci, cum na=ti pe muritorul,
F[r[s[-l dore=ti defel,
}l }mbr`nce=ti cu piciorul,
R[stit zic`nd c[tre el:

„Ai, du-te, umbl[, te poart[
Orcum va fi mai ur`t,
}nv`rtit, rotit de soart[,
Nec[jit =i am[r`t.“

De aceea cu drept zice
Tot cel]n patimi crescut
Ca numai d-acel fericte,
De cel ce nu s-a n[scut.

ESOPIA
sau
VIA | A +I PILDELE
}N | ELEPTULUI ESOP

VIA | A LUI ESOP

Mulți au cercetat firea lucrurilor omenești, și au învățat pe urmași; iar Esop, ca și cum de la Dumnezeu ar fi fost insuflat, mai pe toți foarte mult i-a întrecut. Căci nici tălcuirea, nici cuvântarea, nici din istoria cea mai dinainte de el învățând, ci cu fabule, adică cu pilde și povestiri vechi minunile care-l ascultă, așa că oamenii se rușinează de a face sau de a gândi aceea ce nici paserile, nici animalele nu fac; și iarși de a nu se deprinde întru cele ce se zice, căci dobitoacele, în vreme, cu înțelepciune s-au deprins, unele din mari primejdii scăpând, iar altele foarte mare folos dobândind. Drept aceea, acesta care și-a pus viața ca o icoană politicii filosofice, și mai mulți cu faptele decât cu cuvintele învățând, de neam se trage din orașul Amorion al Frigiei, care se cheamă mare. Însă din întâmplarea norocului era rob, pentru care lucru foarte frumoasă și adevărată mi se pare zisa lui Platon, cum că: „Mai totdeauna, firea și legea se împotrivesc una alteia”. Căci mintea lui Esop, firea a făcut-o slobodă; iar legea oamenilor i-a dat trupul robiei. Dar nici așa n-a putut să-și strice slobozenia minții și, deși la multe lucruri și în osebite locuri îi purta trupul, din scaunul minții sale tot nu l-a putut mișca. Și n-a fost numai rob, ci și foarte urât, mai urât chiar decât toți oamenii; avea capul ascuțit, nasul turtit, buzele negre (de unde și căptase și numele, căci Esop și etiop, adică negru, totuna e), burduhos, adică cu pântecul prea mare, cu spata strămbată în afară și gârbov. Dar ce e și mai rău, era gârbov, așa de gârbov că foarte cu greu i se învelegea cuvântul. Toate acestea se vede a fi adus lui Esop robia; căci fiind cu trupul așa, ar fi fost o minune de-ar fi scăpat de robie.

Ci cu trupul a=a a fost Esop,]ns[cu mintea foarte]n\elept era, =i spre toat[t`lcuirea =i g`ndirea sprinten.

Deci st[p`nul s[u, ca =i cum la nici un lucru de cas[nu l-ar fi socotit vrednic,]l trimetea la c`mp ca s[sape; iar el, duc`ndu-se, foarte cu str[danie s[pa p[m`ntul. Iar[odat[duc`ndu-se st[p`nul s[u la c`mp ca s[vad[lucr[torii, un om culese ni-te smochine frumoase cu care]l cinsti =i, p[r`ndu-i bine de frumuse\ea smochinelor; porunci slugii sale Agatopod ca s[le p[streze =i s[i le dea dup[ce va veni de la baie. Deci f[c`ndu-se a=a =i Esop intr`nd s[caute ceva]n cas[, Agatopod a luat aici prilej =i a zis c[tr[alt[slugi:

— Ascult[-m[, haide s[m`nc[m am`ndoi smochinele acestea, =i c`nd va]ntreba st[p`nul de ele, vom m[rturisi am`ndoi]mpotriva lui Esop, cum c[el a intrat]n cas[=i pe ascuns le-a m`ncat; =i aceast[minciun[va fi crezut[de st[p`nul nostru, fiindc[cu adev[rat Esop a intrat]n cas[, =i apoi unul singur nimic nu va putea]mpotriva a doi, mai ales c[nici martori nu are, =i nu va putea cr`cni.

+i a=a]n\eleg`ndu-se aceste slugi au =i s[v`r=it isprava lor, iar pe c`nd m`ncau cu poft[mare, dup[fiecare smochin[ziceau r`njind:

— Vai \ie, tic[loase Esoape!

Iar dup[ce s-a]ntors st[p`nul de la baie, a cerut smochinele; =i auzind c[Esop le-a m`ncat, m`nios a poruncit s[-l cheme]ndat[. +i a zis:

— Spune-mi, o, bl[st[matule, cum ai]ndr[znit de ai intrat]n cas[=i ai m`ncat smochinele cele mie preg[tite?

Iar el, caz`nd la picioarele st[p`nului, se ruga s[-l]ng[duiasc[pu\intel. Apoi alerg`nd, a luat ap[cald[=i a b[ut-o =i, v`r`ndu-i degetele]n gur[, a varsat numai apa fiindc[nimic nu m`ncase]nc[, =i acum se ruga ca =i cei ce l-au p`r`t s[fac[asemenea, ca s[se arate cine a m`ncat smochinele. Iar st[p`nul mir`ndu-se de mintea lui, a poruncit ca =i ceilal\i s[fac[a=a. }ns[ei au fost socotit ca s[bea ap[, iar degetele s[nu le v`re]n g`t, ci s[le]ntind[

numai pe l`ng[m[sele crez`nd c[a=a n-are s[li se]nt`mple nimic. Dar de-abia au ispr[vit de b[ut apa, =i, cald[fiind, li s-a f[cut grea\ =i de]ndat[, f[r[nici o alt[sil[, au lep[dat smochinele. Atunci st[p`nul, v[z`nd cu ochii s[i viclenia =i r[utatea slugilor, a poruncit de i-a b[ut goi cu nuiete, =i a=a au cunoscut =i ei zic[toarea: „Cel ce sap[groapa altuia cade singur]ntr-]nsa“.

Iar a doua zi,]ntorc`ndu-se st[p`nul la ora= =i Esop s[p`nd ogorul dup[cum avea porunca, ni=te oameni care r[t[ciser[calea au dat de d`nsul =i l-au rugat, pentru numele lui Dumnezeu, s[le arate drumul c[tr[ora=: iar el i-a dus mai]nt[i subt umbra unui copac, i-a osp[tat cu cele ce avea =i el de m`ncare, =i apoi le-a ar[tat drumul ce c[utau. Deci ei, pentru osp[tare =i pentru pov[\uire, foarte mare dragoste au ar[tat c[tr[d`nsul, =i au ridicat m`inile c[tr[cer =i au rugat pe Dumnezeu pentru f[c[torul lor de bine.

Iar Esop,]ntorc`ndu-se =i fiind ostenit de lucru =i de z[duf, s-a culcat =i a visat c[vede norocul st`nd l`ng[sine =i d`ndu-i dezlegarea limbii =i cursul graiului, =i]nv[\[tura fabulelor. Deci]n cur`nd de=tept`ndu-se, a zis:

— Oh, c`t de dulce dormii =i ce frumos vis v[zui! +i iat[c[bine =i f[r[de z[bav[vorbesc: bou — m[gar — grebl[! Pre legea mea, =tiu de unde-mi vine acest bine; pentru c[am fost milostiv c[tr[c[l[tori, s-a milostivit spre mine Dumnezeu; drept aceea, a face bine este a avea bun[n[dejde.

+i a=a bucur`ndu-se Esop iar[=i a]nceput a s[pa.

Ci iat[c[Zino, mai-marele \arinii, duc`ndu-se la muncitori, a]nceput a bate pe unul pentru o gre=al[mic[. Esop]ndat[a strigat:

— Omule, pentru ce ba\i a=a de cumplit pe cel ce nici un r[u nu \i-a f[cut, dup[cum pe to\i f[r[de nici o socoteal[=i]n toate zilele]i ba\i? Cu adev[rat c[voi spune aceasta st[p`nului!

+i Zino, auzind aceste de la Esop, foarte mult s-a sp[im`ntat, =i a zis]ntru sine: „De vreme ce Esop a]nceput a vorbi, nici un folos nu voi avea; pentru aceea m[voi duce =i-l voi p`r]]nainte st[p`nului, mai]nainte de a face el aceasta =i de a fi izgonit eu

din slujb[“. Acestea zic`nd, a =i plecat la ora= =i, intr`nd tulburat]n casa st[p`nului, a zis:

— S[fii s[n[tos, st[p`ne!

Iar st[p`nul a]ntrebat:

— Pentru ce e=ti tulburat?

Iar Zino r[spunse:

— Ciudat lucru s-a]nt`mplat]n \arin[, st[p`ne!

— Ce? Au doar[vreun pom mai]nainte de vreme a rodit? Sau poate vreun animal peste fire =i-a dat pr[sila?

— Nu e nici una din acestea, ci Esop, care p`n[acum era ca =i mut, a]nceput acuma a gr[i!

La acestea st[p`nul a zis:

— +i tu socote=ti aceasta drept minune, =i c[spre nici un bine nu-\i va fi?

— Adev[rat c[oc[rile ce le-a gr[it]mpotriva mea le tac, st[p`ne, dar el =i pe tine, =i chiar pe Dumnezeu foarte ur`t hule=te.

Acestea auzind, st[p`nul, s-a m`niat =i a zis lui Zino:

— Iat[,]\i dau \ie pe Esop; vinde-l, d[ruie=te-l, f[ce vrei cu el!

Iar Zino lu`nd sub puterea sa pe Esop =i spuind acestuia c[de acum el]i este st[p`n, Esop a zis:

— Ce-\i va pl[cea \ie f[cu mine!

]ns[s-a]nt`mplat atunci c[un oarecare negu\[tor, vr`nd s[cumpere dobitoace, trecea prin \arina aceea =i a]ntrebat pe Zino de are niscareva dobitoace de v`nzare. Iar Zino i-a r[spuns:

— Dobitoc de v`nzare nu am, ci am un fecior rob, pe care, de vrei s[-l cumperi, \i-l voi ar[ta.

Deci negu\[torul ceru s[-i arate robul =i Zino a chemat pe Esop. V[z`nd pe Esop, negu\[torul a r`s =i a zis c[tr[Zino:

— De unde ai c[p[tat aceast[oal[? Oare butuc de copac, sau om este? C[de n-ar avea glas omenesc, ai g`ndi c[-i un foi umflat; de ce m-ai]mpiedicat din cale pentru aceast[slu\enie?

+i zic`nd acestea, plec[de acolo. Dar Esop, merg`nd dup[el, a zis:

— R[m`i!
 Negu\torul i-a r[spuns,]ntorc`ndu-se:
 — Du-te de la mine, c`ine ur`t!
 Iar Esop:
 — Spune-mi, pentru ce ai venit aici?
 Negu\torul r[spunse:
 — Slu`enie! Ca s[cump[r ceva bun; de tine, fiindc[nu e-ti de
 nici o treab[=i putred, n-am nevoie.
 Iar Esop a zis:
 — Cump[r[-m[=i crede c[mult]\i voi putea ajuta.
 Negu\torul]l]ntreb[:
 —]n ce lucru ai putea s[m[aju\i, de vreme ce]n totul e-ti
 ur`ciune?
 Iar Esop]i r[spunse:
 — Au nu ai acas[copii r[i =i pl`ng[tori? Pune-m[s[-i prive-
 ghez, =i le voi fi lor]n loc de burduhoai, de se vor speria.
 Iar negu\torul r`z`nd de aceasta a zis lui Zino:
 — Cu c`t vinzi acest vas r[u?
 Iar el a r[spuns:
 — Cu trei bani!
 +i negu\torul pl[tindu-i]ndat[a zis:
 — Nimic am dat, nimic am luat.
 +i c[l]torind =i viind negu\torul acas[, doi copii care erau
]nc[]n bra\ele mamei lor, v[z`nd pe Esop, s-au speriat =i-au
]nceput s[\ipe; iar Esop zise]ndat[c[tr[negu\tor:
 — Iat[c[s-a]mplinit ce \i-am f[g]duit!
 Iar el, r`z`nd, a intrat]n cas[zic`nd bun[ziua celorlalte slugi.
 +i intr`nd =i Esop le-a dat bun[ziua; iar ei v[z`ndu-l ziceau:
 — Ce r[u s-a]nt`mplat st[p`nului nostru c[a cump[rat slug[
 a=a ur`t[? Cum se vede, pentru ocară casei l-a cump[rat!
 +i nu dup[mult[vreme, negu\torul a poruncit slugilor s[
 preg[teasc[cele trebuincioase la drum, c[a doua zi aveau s[plece
]n Asia. Iar ei]ndat[=i-au]mp[r\it sarcinile; dar Esop se ruga de
 ei ca s[-i dea lui o povar[mai u=oar[, ca unui rob ce e de cur`nd

cump[r]at =i care nu-i]nc[deprins cu acest fel de slujbe. Iar ei au zis c[-l iart[, m[car de n-ar vrea nimic s[ia; iar Esop le-a zis c[nu se cade s[fie f[r[lucru c`nd to\i lucreaz[. +i l-au l[sat s[ia ce va vroi. Deci el, uit`ndu-se]ncoace =i]ncolo, a luat un sac plin de p`ini, pe care doi trebuiau s[-l ridice =i i-a rugat s[-i ajute ca s[-l pun[pe um[r. Iar ei r`deau =i ziceau c[nimeni nu-i mai nebun ca acest prost blestemat, pentru c[mai nainte cerea povar[mai u=oar[s[o duc[, =i acuma el singur =i-a ales pe cea mai grea din toate;]ns[se cade a-i]mplini pofta; =i ridic`nd sacul, l-au pus]n spatele lui Esop. Iar]ngreindu-i-se umerii, Esop se cl[tina]n toate p[r]ile. +i v[z`ndu-l st[p`nul s-a mirat de el foarte =i a zis:

— Fiindc[Esop e str[dalnic la lucru, =i-a plinit pre\ul s[u, c[ci povar[c`t un dobitoc a luat.

Iar c`nd a sosit vremea pr`nzului, i-a poruncit lui Esop s[]mp[r]easc[p`ine, =i mul\i m`nc[tori fiind, sacul pe jum[tate s-a golit; de aceea dup[pr`nz mai u=ur`ndu-se, Esop mai tare mergea. Iar seara =i cealalt[p`ine m`nc`nd-o, a doua zi sacul gol l-a luat, =i]nainte tuturor mergea,]nc`t celelalte slugi, v[z`ndu-l c[-i]ntrece pe to\i, se]ndoiau dac[acela este Esop sau vreun altul =i, cunosc`ndu-l c[el este, s-a mirat, c[ci aceast[sec[tur[de om, dec`t to\i mai]n\elep\ete a f[cut, aleg`nd p`inile care se m[n`nc[=i se sf`r=esc, iar ei au luat alte sarcini care tot]ntregi r[m`n.

Iar sosind negu\torul la Efes, pe ceilal\i robi cu dob`nd[i-a v`ndut, =i i-a mai r[mas gr[m]ticul, c`nt[re\ul =i Esop. +i i-a zis oarecine ca de aici s[treac[]n ostrovul Samos, c[ci acolo cu mari pre\uri]=i va vinde robii: =i sosind negu\torul]n Samos, pe gr[m]tic =i pe c`nt[re\ i-a]mbr[cat]n haine noi =i i-a scos pe am`ndoi la t`rg; iar pe Esop, fiindc[nicidecum nu-l putea]mpodobi,]mbr[c`ndu-l cu o hain[de sac, l-a pus]n mijlocul celor doi, ca s[se mire de el cei ce-l vor vedea, zic`nd:

— De unde este aceast[ur`ciune care =i pe ceilal\i]i face ur`i?

Iar Esop, m[car c[mul\i]l batjocureau, sta cu]ndr[zneal[, uit`ndu-se la ei.

Atunci locuia în Samos un oarecare filosof cu numele Xantos. +i duc`ndu-se el în t`rg =i v[z`nd pe cei doi robi împodobiți, iar în mijlocul lor pe Esop, s-a mirat de învelepciunea negu\torului, c[de aceea a pus pe cel ur`t în mijloc, pentru ca ceilalți s[arate mai frumo=i dec`t sunt. Deci viind mai aproape, a întreat pe c`nt[re\ de unde este. El a r[spuns:

— Din Capadochia.

Xantos iar[=i l-a întreat:

— Dar[ce =tii?

El r[spunse:

— Toate.

La acest r[spuns, Esop a r`s. Iar ucenicii lui Xantos, v[z`nd pe Esop r`z`nd =i ar[t`ndu-=i din\ii,]ndat[au g`ndit c[v[d o dihanie; =i unul zicea c[este hernie, dar care are =i din\i, iar altul a zis c[n-a r`s, ci a r`njit. Deci voind to\i s[=tie pentru ce a r`s, unul dintr-]n=ii l-a întreat ca s[le spun[; iar Esop i-a r[spuns:

— Du-te, oaie de mare.

Atunci acela s-a ru=inat de cuvintele acestea =i]ndat[s-a dus. Dup[aceea Xantos a zis c[tr[negu\tor:

— C`t pre\ are c`nt[re\ul?

El i-a r[spuns:

— O mie de bani.

Xantos, auzind a=a mare pre\, s-a dus la cel[lalt rob =i,]ntreb`ndu-l pe acela de unde este, i-a r[spuns c[-i din Lidia. +i iar[=i a întreat:

— Ce =tii?

+i el a r[spuns:

— Toate.

Esop, auzind acest r[spuns, iar[=i a r`s, =i iar[=i unul dintre ucenicii lui Xantos se mir[pentru ce r`de el la to\i; iar un altul dintre d`n=ii i-a zis acestui ce se mira:

— De vrei s[te cheme =i pe tine \ap de mare,]ntreab[-l!

Iar Xantos a întreat iar[=i pe negu\tor:

— Ce pre\ are gr[m]ticul?

El i-a r[spuns:

— Trei mii de bani.

Xantos, auzind a=a mare pre\, s-a m`niat =i s-a]ntors s[plece. Deci]ntreb`ndu-l ucenicii: au nu i-au pl[cut robii aceia? Xantos a r[spuns:

— Ba mi-au pl[cut, dar am socotit s[nu cump[r] rob scump.

Iar unul dintre ucenici a zis:

— Dac[-i a=a lucrul, nimic nu te opre=te s[cumperi pe cel ur`t, c[ci =i acesta tot]i va sluji, =i noi pre\ul lui]l vom pl[ti.

La aceasta Xantos a r[spuns:

— Ru=ine mi-ar fi, voi s[-i pl[ti]i pre\ul, =i eu s[-l] cump[r]; dar nici muierea mea, fiindc[-i femeie cur[\ic], n-ar suferi s[-i slujeasc[o slug[a=a de ur`t].

Iar ucenicii iar[=i au gr[it:

— Nu trebuie s[asculvi de muiere.

Atunci Xantos a zis:

— S[-l]]ntreb[m] mai]nt[i] pe d`nsul de =tie ceva, ca s[nu pl[tim]n zadar pentru el.

Deci]ntorc`ndu-se ei la Esop, Xantos i-a zis:

— Bucur[-te!

Iar el a r[spuns:

— Au doar[m[]ntristam?

Xantos zise:

— M[]nchin \ie!

Iar Esop a r[spuns:

— +i eu \ie!

Xantos,]mpreun[cu ceilal\i, mir`ndu-se de aceste r[spunsuri, l-au]ntrebat:

— Cine e=t[?

Esop a r[spuns:

— Negru.

Iar Xantos zise:

— Nu de asta te]ntreb, ci de unde e=ti n[scut?

+i Esop r[spunse:

— Din p`ntecele maicii mele.

Iar Xantos vorbi iar:

— Nici aceasta nu]ntreb, ci]n ce loc te-ai n[scut?

Iar Esop:

— Nu mi-a spus maic[-mea dac[m-a n[scut sus ori jos.

+i Xantos iar l-a]ntrebat:

— Dar ce =tii s[faci?

Esop a r[spunse:

— Nimic.

Iar Xantos:

— Cum a=a?

R[spunse Esop:

— A=a, bine; c[ci ace=tia au zis c[le =tiu toate, =i mie nimic nu mi-au l[sat.

De aceasta ucenicii s-au mirat foarte, =i au zis:

— }ntr-adev[r, foarte bine a r[spuns, c[ci nici un om nu este care s[=tie toate, =i pentru aceea a r`s el.

Xantos iar [=i l-a]ntrebat:

— Vrei s[te cump[r?

+i Esop i-a r[spunse:

— Pe mine trebuie s[m[]ntrebi de aceasta? Cum \i se pare \ie mai bine, a=a f[, ori m[cumperi, ori nu; c[ci nimeni nimic nu face cu sila; aceasta e]n voia ta, =i de vrei s[m[cumperi, deschide punga =i num[r[banii, iar de nu vrei, nu umbla pierz`nd vremea]n zadar.

Ucenicii iar [=i au zis]ntre d`n=ii:

— Pe Dumnezeu, c[robul acesta a]ntrecut pe]nv[\[tor.

Xantos iar [=i a zis c[tr[Esop:

— De te voi cump[ra, tu vei vrea s[fugi.

Esop, r`z`nd, a r[spunse:

— Aceasta de voi vrea s[o fac, nu te voi]ntreba pe tine, ca =i tu mai]nainte pe mine.

Xantos zise:

— Bine zici, dar e=ti ur` t.

Iar Esop r[spunse:

— La minte se cade s[te u[*i*, o, filosoafe, nu la fa\!

Atunci Xantos merg`nd la negu\|tor l-a]ntrebat:

— Cu c` t vinzi pe acesta?

Negu\|torul i-a r[spuns:

— Ca s[-mi batjocore=ti nego\ul meu ai venit, de vreme ce la=i pe robii cei vrednici =i alegi pe acest ur` t; cump[r[pe unul dintre cei doi =i pe acesta \i-l voi da daos.

Xantos zise:

— Ba pe altul nu voi cump[ra, ci numai pe acesta.

Iar negu\|torul a zis:

— D[=asezeci de bani =i ia-l.

Atunci ucenicii]ndat[au dat banii, iar Xantos l-a luat]n st[p`nire. +i vame=ii, afl`nd c[s-a f[cut ceva v`nzare, au venit de au]ntrebat:

— Cine a v`ndut, =i cine a cump[rat?

+i fiindu-le la am`ndoi ru=ine s[spuie, din pricin[c[pre\ul era mic, Esop, cum sta]n mijlocul lor, a strigat:

— Cel v`ndut eu sunt; cel ce a cump[rat, acesta este ; cel ce a v`ndut, acesta este; iar de vor t[cea ei, eu sunt om slobod.

Dar vame=ii r`z`nd au iertat vama lui Xantos =i s-au dus.

Iar dac[au ajuns acas[, Xantos a poruncit lui Esop s[r[m`ie afar[dinaintea u=ii, c[ci]=i =tia muierea ginga=[=i se teme s[-i arate de]ndat[acea ur`ciune, mai]nainte de a o fi]n=tiin\at printr-o vorb[frumoas[=i glumea\]. +i intr`nd Xantos]n cas[a zis:

— Doamn[, de aci]ncolo s[nu te mai pl`ngi de slujba care \i-o fac slujnicile, c[ci \i-am cump[rat un fecior]n care vei vedea frumuse\ea ce niciodat[n-ai mai v[zut-o, =i care acum st[dina-intea u=ii.

Zic`nd el acestea, slujnicile socoteau c[adev[rul gr[ie=te, =i tare se sf[deau]ntre ele, c[reia dintre d`nsele s[-i fie b[rbat sau

mire. Iar muierea lui Xantos a poruncit s[cheme]n[untru pe sluga cea nou[, =i o slujnic[, mai grabnic[dec`t celelalte, socotind porunca drept logodn[, a ie=it, strig`nd pe robul cel nou. Esop a r[spuns:

— Iat[-m[-s, aici sunt.

Iar slujnica, sp[im`nt`ndu-se la vederea lui, i-a zis:

— S[nu cumva s[intri]nl[untru, c[to\i vor fugi.

Viind apoi alta, care dac[l-a v[zut de asemenea s-a cutremurat de spaim[, i-a zis:

— Intr[aici, dar s[nu te apropii de mine.

Deci intr`nd Esop]n cas[, s-a oprit]nainte doamnei, care, v[z`ndu-l, =i-a]ntors ochii de la d`nsul =i a zis c[tr[b[rbatul s[u:

— De unde mi-ai adus aceast[slu`enie? Alung[-l din fa\ta mea.

Iar Xantos i-a zis:

— Ajung[-\i, doamn[, nu batjocori aceast[slug[nou[.

Iar doamna a r[spuns:

— Bag de sam[, Xante, c[m-ai ur`t pe mine =i vrei s[-\i aduci alta, =i fiindc[\i-e ru=ine a-mi zice mie ca s[m[duc din casa ta, de aceea mi-ai adus aceast[slug[cu cap de c`ine, ca neput`nd suferi eu slujba lui, s[fug. Drept aceea d[-mi zestrea mea, c[m[duc.

Iar Xantos]nfrunt`nd atunci pe Esop pentru c[pe cale]i f[cuse ciudate]ntreb[ri =i multe vorbise, iar acum nimic nu r[spunde muierei, Esop i-a zis:

— Arunc[-o]n pr[pastie.

Xantos a strigat:

— Taci, fiar[, nu =tii c[pe aceasta o iubesc ca pe mine]nsumi?

Iar Esop r[spunz`nd: „Iube=ti pe muiere=[?“ Xantos s-a]nfuriat mai mult pentru acest r[spuns. Atunci Esop, b[t`nd cu piciorul]n p[m`nt, a strigat tare:

— Xantos filosoful e st[p`nit de muiere! +i]ntorc`ndu-se c[tr[doamna sa, a zis: O, doamn[, tu ai vrut s[-\i cumpere filosoful rob t`n[r =i voinic, care s[se uite la tine c`nd te scalzi goal[, =i s[se joace cu tine spre ocară filosofului. O, Euripides, gura ta de

aur a fost c`nd ai zis: „Multe-s n[v]lirile valurilor m[rii, multe-s sufl[r]ile cele calde ale apelor =i ale focului, greu lucru-i s[r]cia, grele-s =i alte nenum[r]ate rele, dar nimic nu-i a=a de greu ca muierea cea rea!“ Iar tu, o, st[p`n], dac[e=ti muiere de filosof, nu vroi s[-i slujeasc[feciori tineri =i frumo=i, ca nu cumva s[-i faci de ocar[b[r]batul.

Ea auzind aceste cuvinte, nimic n-a avut ce s[r[spund[, ci a zis numai c[tr[b[r]bat:

— De unde ai v`nat aceast[frumuse\[? C[ci vorbitor =i glume\[se vede putregaiul acesta, =i mai bine m-oi]mp[ca cu d`nsul.

Atunci Xantos zise c[tr[Esop:

— S-a]mp[cat cu tine st[p`na ta.

Iar Esop z`mbind r[spunse:

— Mare lucru este a]mbl`nzi muierea!

Iar Xantos zise:

— De-acuma taci, c[te-am cump[rat s[-mi sluje=ti, nu s[-mi r[spunzi]mpotriv[!

A doua zi Xantos a poruncit lui Esop s[vie dup[d`nsul; =i s-au dus am`ndoi la o gr[din[s[cumpere legume, =i culeg`nd gr[dinarul o leg[tur[de legume a luat-o Esop, iar Xantos vr`nd s[pl[teasc[pre\[ul legumelor, gr[dinarul a zis:

— Las[, doamne, numai o]ntrebare s[-mi dezlegi. Xantos zise:

— Ce]ntrebare e aceea?

Atunci gr[dinarul r[spunse:

— Pentru ce legumele pe care eu le s[desc, m[car c[adeseori le sap =i le ud, tot mai t`rziu cresc dec`t acelea care r[sar de sinele din p[m`nt, =i care mai cur`nd fac s[m`n\[, m[car c[pentru acestea nimeni nici o grij[n-are?

Iar Xantos, cu toate c[]ntrebarea era filosoficeasc[, ne=tiind alt ce s[zic[, a r[spuns c[, precum altele, a=a =i acestea se oc`rmuiesc de la purtarea de grij[a lui Dumnezeu. Iar Esop fiind de fa\[a r`s; c[tr[care filosoful zise:

— R`zi, ori m[r`zi?

Iar Esop a r[spuns:

— Ba te r`d, dar nu pe tine, ci pe cel ce te-a]nv[\at, c[ci cele ce se fac din purtarea de grij[a lui Dumnezeu, oamenii cei]n\elep\i le dezleag[. Drept aceea, pune-m[pe mine, =i eu voi dezlega]ntrebarea.

Deci Xantos,]ntorc`ndu-se, zise c[tr[gr[dinar:

— Nu se cuvine, prietine, ca eu cel ce]ntr-at`tea =coli m-am desputat, acum]n gr[din[s[dezleg la]ntreb[ri.]ntreab[dar pe ceast[sluga a mea =i-\i va da deslu=iri...

Iar gr[dinarul zise:

— Dar acest ur`t =tie carte? O, ce nenorocire! Ci spune de =tii, o, preabune, dezlegarea lucrului ce-l cerc!

Iar Esop zise:

— Muiera dac[se m[rit[a doua oar[, pruncilor care i-a c[p]tat de la b[rbatul ei cel dint[i le este mam[adev[rat[, iar celor adu=i de b[rbat de la nevasta sa cea dint[i le este ma=tih[, =i pentru aceea mult[deosebire este]ntre ace=ti copii; c[ci pe acei pe care i-a n[scut ea, cu dragoste =i cu bun[grij[]i hr[ne=te, iar pe cei n[scu\i de la alta]i ur[=te, =i din pizm[]mpu\ineaz[bucatelor, =i d[la fiii s[i, c[ci pe ace=tia firea ca pe ai s[i]i iube=te, iar pe ai b[rbatului ca pe ni=te str[ini]i ur[=te. }ntr-acest chip =i p[m`ntul, acelora pe care le-a n[scut el de la sine le este mam[adev[rat[, iar acelora ce s[de=ti tu le este ma=tih[; de aceea pe cele n[scute de la sine, ca pe ni=te legiuite, mai bine le hr[ne=te =i le]nc[lze=te, iar celor s[dite de tine, ca unor str[ine, nu le d[at`ta hran[.

Iar gr[dinarul mul\mindu-i zise:

— Crede-m[c[din mare grij[=i]ndoial[m-ai m`ntuit; du-te dar, du legumele]n cinste, =i de c`te ori vei avea nevoie ca la gr[dina ta vino =i-\i ia.

Iar dup[c`teva zile Xantos s-a dus la sc[ld[toare =i, g[sind acolo ni=te prietini, a zis c[tr[Esop s[alerge acas[=i s[bage linte]n oal[, s[fiarb[; iar Xantos]mpreun[cu prietinii sc[ld`ndu-se, i-a chemat la m`ncare, dar le-a spus c[sub\ire cin[vor avea, adic[linte, =i c[prietinii nu din mul\imea bucatelor se cade a-l judeca,

ci din voia cea bun[a-i adeveri. Deci merg`nd ei =i intr`nd]n cas[, Xantos zise:

— Dup[sc[ld[toare, d[-ne s[bem, Esoape.

Iar Esop lu`nd ap[de care curgea din sc[ld[toare, le-a =i dat. Xantos, b`nd, s-a umplut de putoare, =i a zis:

— Ce-i aceasta, Esoape?

Iar el r[spunse:

— Dup[sc[ld[toare, cum ai poruncit.

Xantos =i-a oprit m`nia]naintea prietinelor, =i-a poruncit s[-i aduc[ligheanul de sp[lat picioarele, pe care aduc`ndu-i-l, Esop a=tepta; deci zise Xantos:

— Nu speli?

Iar Esop r[spunse:

— Mi-ai poruncit s[fac numai ceea ce am f[cut; nu mi-ai zis: toarn[ap[]n vas, =i-mi spal[picioarele, =i pune-mi papucii, =i cealalte.

La acestea Xantos zise c[tr[prietinii s[i:

— Oare slug[am cump[rat eu? Ba nu, ci]nv[\[tor.

Deci =ez`nd ei, Xantos a]ntrebat pe Esop:

— Fiart[e lintea?

Iar el, lu`nd cu lingura gr[un\ul de linte din oal[, i l-a dat. Xantos lu`ndu-l =i g`ndind c[i-l d[ca s[-l cerce de e destul de fiert, sf[rm[lintea]n degete =i zise:

— E bine fiart[, adu-o.

Iar Esop numai ap[goal[]n blid a adus =i a pus-o dinaintea lui.

Xantos zise:

— Unde-i lintea?

— Ai luat-o, r[spunse Esop.

Iar Xantos:

— Cum! Numai un gr[unte ai fiert?

+i r[spunse Esop:

— Vezi bine; c[ci linte ai zis, cum se zice despre una, nu lin[i, cum se zice despre mai multe.

Iar Xantos, ne=tiind ce s[mai fac[, zise:

— O, tovar[=i, omul acesta m[va face s[nebunesc. Apoi,]ntorc`ndu-se spre Esop, a zis: Ca s[nu m[ar[t prietinelor mei ca =i cum i-a= batjocori, du-te, slug[rea, de cump[ra patru picioare de porc =i le fierbe cur`nd, =i le adu la mas[.

Gr[bindu-se el a face aceasta, =i pe c`nd fierbeau picioarele de porc, Xantos — vr`nd pe departe s[bat[pe Esop, fiind Esop cu alt lucru cuprins — fur[un picior din oal[=i-l ascunse. Dup[pu`in veni =i Esop, =i c[ut`nd]n oal[a v[zut numai trei picioare; atunci a cunoscut c[cineva a umblat]n oal[ca s[-i fac[nevoie, =i alerg`nd la cote\ a t[iat un picior de la porcul cel gras, pe care cur[\indu-l de peri, l-a aruncat]n oal[=i l-a fiert cu celelalte. Iar Xantos tem`ndu-se ca nu cumva Esop, neg[sind piciorul cel furat, s[fug[, s-a dus =i l-a aruncat iar[=i]n oal[: iar c`nd Esop a r[sturnat picioarele]n blid =i s-au aflat cinci, Xantos a]ntrebat:

— Ce-i aceasta, Esoape? Cum de sunt cinci picioare?

Iar el a]ntrebat:

— Doi porci c`te picioare au?

Xantos r[spunse:

— Opt.

Zise atunci Esop:

— Aici sunt cinci, =i porcul cel gras din cote\ are trei, face tocmai opt picioare.

+i Xantos foarte sup[r`ndu-se, zise c[tr[prietinii s[i:

— Bine am zis eu mai nainte, cum c[acesta cur`nd m[va face s[nebunesc.

Iar Esop zise:

— St[p`ne, nu =tii c[a sc[dea =i a ad[oga la acela=i capital suma cuviincioas[nu este sminteal[.

Deci Xantos, neafl`nd nici o pricin[binecuv`ntat[ca s[bat[pe Esop, s-a lini=tit.

A doua zi, unul dintre ucenici a g[tit cin[scump[, =i]ntre al`ii a poftit la mas[=i pe Xantos. +i cin`nd ei]mpreun[, Xantos alese cele mai bune bucate din cele de pe mas[=i, d`ndu-le lui Esop care sta la spatele sale, i-a zis:

— Du-te =i d[acestea voitoarei mele de bine.

Iar el duc`ndu-se g`ndea]ntru sine: „Acum am prilej s[-mi r[zbun pe st[p`n[-mea, pentru c[dint[i c`nd am venit =i eram]nc[nou, m-a batjocorit; voi vedea acum: bine vrea ea st[p`nului meu?“

Deci duc`ndu-se acas[, =ez`nd]n tind[, =i chem`nd pe st[p`n[-sa, bucatele le-a pus dinaintea ei =i a zis:

— St[p`n[, acestea toate le-a trimes st[p`nul, dar nu \ie, ci voitoarei lui de bine.

+i chem`nd c[\eaua a zis:

— Vino, Lichena, m[n`nc[, c[ci \ie a poruncit st[p`nul s[-\i dau acestea. +i pe r`nd toate le-a aruncat c[\elei. +i dup[acestea s-a]ntors la st[p`nul s[u, care]ntreb`ndu-l: datu-le-a toate voitoarei sale de bine?

— Toate le-am dat — a r[spuns Esop — =i]nainte mea le-am`ncat!

Iar Xantos mai]ntreb`ndu-l:

— +i ce zicea c`nd m`nca?

Esop a r[spuns:

— Mie nu mi-a zis nimica, dar]n sine]\i mul\[mea \ie.

Iar muierea lui Xantos, ocar[socotind sie=i acel lucru,]vino-v[\ea pe b[rbat; cum c[mai mult iube=te pe c[\ea dec`t pe d`nsa, =i]nvinuindu-l de rea-voin\[a zis:

— E adev[rat c[de aici]nainte mai mult n-oi =eeda cu el.

+i intr`nd]n cas[pl`ngea.

Iar ei b`nd,]\i puneau unul altuia]ntreb[ri, =i unul dintr-]n=ii zise:

— Oare c`nd va fi mare tulburare]ntre oameni?

Esop aproape st`nd r[spunse:

— C`nd se vor scula mor\ii cer`ndu=-i fiecare averea sa.

+i ucenicii r`z`nd au zis:

— Ascu\it la minte mai este acest om nou.

Iar altul a pus iar[=i o]ntrebare:

— Pentru ce oaia c`nd o duc la]njunghiere nu zbiar[, pe c`nd porcul foarte tare gui\[?

Esop iar [=i r]spunse:

— Fiindc[oaia e deprins[la muls =i la tuns, =i c`nd o prinzi de picior =i vede fierul ea nu se teme, c[ci socote=te c[pentru aceea o prinde, ca s-o mulg[sau s-o tund[, =i tace; dar porcul nu-i nici muls, nici tuns, =i c`nd]l prind, el =tie c[la nimic din acestea nu-l duc, ci numai pentru ca s[-i ia carnea, =i de aceea gui\.

Auzind aceste r[spunsuri, ucenicii iar[=i l-au l[udat, r`z`nd foarte.

Iar dup[ce s-a sf`r=it osp[\ul, Xantos s-a]ntors acas[=i a]nceput, ca de obicei, a vorbi cu muierea sa:]ns[ea,]ntorc`ndu-se c[tr[d`nsul a zis:

— Nu te apropia de mine. D[-mi zestrea mea =i m[voi duce, c[ci dup[cele f[ptuite n-oi mai =edeia cu tine; =i tu du-te de te joac[cu c[\eaua c[reia i-ai trimes bucatele!

Iar Xantos mir`ndu-se zise:

— Nu se poate s[nu-mi fi f[cut iar[=i vreun r[u Esop. +i zise c[tr[muiere: Ce e aceasta, doamn[, eu am b[ut =i tu te-ai]mb[tat? Cui am trimes bucatele? Au nu \ie?

— Pe Dumnezeu, mie nimic nu mi-ai trimes, ci c[\elei.

Iar Xantos chem`nd pe Esop i-a zis:

— Cui ai dat bucatele?

R[spuns-a Esop:

— Voitoarei tale de bine.

Atunci Xantos zise c[tr[muiere:

— De ce zici c[nimic n-ai luat?

Ea r[spunse:

— Cu adev[rat nimic.

Iar Esop zise:

— Cui ai poruncit, st[p`ne, s[dau bucatele?

R[spunse Xantos:

— Voitoarei mele de bine.

+i Esop chem`nd c[\eaua zise:

— Aceasta]\i voie=te binele; c[ci muierea, m[car c[se zice c[-\i voie=te binele,]ndat[]ns[ce nu-i vei face pe voie, se m`nie, oc[r]=te =i se duce; iar pe c`ine de-l ba\i, de-l alungi, el tot nu se duce, ci de toate uit`ndu-=i,]ndat[vine =i se]mbl`nze=te, plec`ndu-se st[p`nului; drept aceea se c[dea, st[p`ne, s[zici: du aceste bucate muierei mele, iar nu binevoitoarei mele.

Atunci Xantos zise:

— Vezi, doamn[, c[nu sunt de vin[eu, ci cel ce a adus bucatele; pentru aceea rabd[, c[ci mi se va ivi prilej =i-l voi bate.

Iar ea neascult`nd, pe furi=, a fugit la p[rin\ii s[i.

Atunci Esop zise:

— Vezi, st[p`ne, c[bine am zis: c[\eaua mai mult bine]\i voie=te dec`t st[p`na mea.

+i trec`nd c`teva zile =i muierea r[m`ind ne]mp[cat[, Xantos a trimis la d`nsa pe ni=te cumna\i ca s-o]nduplece s[se]ntoar[acas[, dar ea n-a vrut s[asculte, =i atunci Xantos s-a sup[rat. Iar Esop merg`nd la d`nsul a zis:

— Nu te]ntrista, st[p`ne, c[ci eu voi face-o ca m`ine de bun[voie =i foarte degrab[s[vie la tine. +i lu`nd el bani, s-a dus]n t`rg, =i cump[r`nd g`te, g[ini =i altele, pentru osp[\, umbla pe la case; =i trec`nd pe l`ng[casa p[rin\ilor st[p`nei sale, ca din]nt`mplare, f[c`ndu-se c[nu =tie c[-i casa lor =i c[acolo este =i st[p`n[-sa, s-a]nt`lnit cu unul dintr-acea cas[=i l-a]ntrebat dac[n-au ceva bun de v`nzare pentru nunt[. Iar acela]ntreb[:

— Cui trebuiesc acestea?

La care Esop r[spunse:

— Lui Xantos, filosoful, c[ci m`ine va s[se]nsoare.

Iar acela spuind muierei lui Xantos precum a auzit, ea]ndat[s-a dus la Xantos strig`nd =i zic`nd]ntre altele =i acestea:

— P`n[voi fi eu vie, o, Xante, nu vei putea lua alt[muiere!

+i a=a a r[mas acas[din pricina lui Esop, precum se =i dusesse tot dintr-a lui.

Iar dup[vreo c`teva zile, Xantos, chem`nd prietini s[i la pr`nz, zise lui Esop:

— Du-te =i cump[r[ce e mai bun =i mai frumos.

Iar el merg`nd zicea]ntru sine: „Voi]nv[\a eu pe st[p`n s[nu porunceasc[nebune=te“. +i a cump[rat numai limbi de porc, =i le-a g[tit; =i =ez`nd ei la mas[, le-a adus la to\i limb[fript[cu sare. Oaspe\ii l[udar[pe Esop c[a pus]nt[i bucate filosofe=ti, pentru c[limba este unealta vorbei. Dup[aceea, Esop iar[=i a pus la mas[limbi fierte; =i mai cer`nd ei alte =i alte bucate, el nimic alta nu le mai aducea, f[r[numai limbi. Iar[mesenii m`niindu-se, c[tot acelea=i bucate le d[, ziser[:

— P`n[c`nd tot limbi? C[noi ast[zi tot limbi m`nc`nd, ne dor ale noastre limbi.

Iar Xantos zise sup[rat:

— Nu mai ai altceva, Esoape?

— Z[u nu! r[spunse.

Atunci Xantos, aprinz`ndu-se de m`nie, zise:

— Au nu \i-am poruncit, nemernicule, s[cumperi ce e mai bun =i mai frumos de m`ncat?

+i r[spunse Esop:

— }i mul[mesc, st[p`ne, c[m[dojene=ti]nainte at`tor oameni]nv[\a\i, =i pe care]i rog s[-mi spuie, ce este mai bun si mai frumos]n via\]? Nu este oare limba, c[ci toat[]nv[\tura =i filosofia prin ea se arat[=i se]nva\]? D[rile =i lu[rile, negu\toria,]nchin[ciunile, laudele =i chiar muzica — prin ea se fac. Prin ea se fac nun\ile, se zidesc cet[\ile, se m`ntuiesc oamenii, =i pe scurt: toat[via\a noastr[prin ea st[. A=adar, nimic nu este mai bun dec`t limba.

Pentru toate acestea ucenicii ziceau c[Esop bine gr[ie=te, dar c[a gre=it dasc[lul, =i fie=tecare s-a dus acas[.

A doua zi iar[=i]mput`nd ei lui Xantos, el le-a r[spuns c[nu din voia sa s-a]nt`mplat aceea, ci din r[utatea slugii sale:

— Iar[ast[zi, se va schimba cina, =i chiar]naintea voastr[voi vorbi cu el.

Deci chem`nd el pe Esop, de fa\[cu ucenicii, i-a poruncit s[ia ce e mai prost =i mai r[u s[g[teasc[de m`ncare, fiindc[ucenicii s[i vor m`nca iar[=i la d`nsul. Iar Esop nimic schimb`nd, a cump[rat iar[=i limbi =i g[tindu-le le-a pus pe mas[. Iar oaspe\ii murmurau =i c`rteau]ntre sine zic`nd:

— Iar[=i limbi de porc.

+i dup[aceea iar[=i le-a pus limbi =i iar[=i, =i iar[=i, adic[toat[cina a fost din limbi. Iar Xantos, m`niindu-se, a zis:

—+i ce e aceasta, Esoape? Au doar[\i-am poruncit s[g[te=ti iar[=i de m`ncare ce e mai bun =i mai frumos? Au nu \i-am zis s[cumperi ce-i mai prost =i mai r[u?

Esop r[spunse:

—+i ce e vreodat[mai r[u dec`t limba, o, st[p`ne? Au nu prin ea se stric[cet[\ile? Au nu prin ea se omoar[oamenii? Au nu toate minciunile, blestemele =i jur[mintele str`mbe se fac]ntre-]nsa? Au nu c[s]toriile, domniile =i]mp[r[\ile se stric[din ea? Pe scurt: toat[via\a noastr[prin ea se umple de nenum[rate r[ut[\i! Acestea zic`nd Esop, unul din cei ce =edeau]mpreun[a zis lui Xantos: :

— De nu-\i vei lua foarte bine sama, acesta te va face s[nebune=ti, c[ci cum]i e forma a=a-i e =i sufletul.

Iar Esop zise c[tr[acela:

— Omule, mi se pare c[tu e=ti r[u =i ciudat, c[ci]nt[r`\i pe st[p`n asupra slugii.

Iar Xantos, vr`nd cu aceasta s[poat[bate pe Esop, a zis:

— Nemernicule, fiindc[ai zis prietinelui meu c[este ciudat, adu-mi sau arat[-mi om f[r[ciud[\enie.

Deci, a doua zi, ie=ind Esop]n uli\[=i uit`ndu-se la cei ce veneau =i treceau, vede =ez`nd mult]ntre-un loc pe unul pe care]l judeca a fi un om f[r[lucru =i prost, =i duc`ndu-se la el i-a zis:

— Te cheam[st[p`nul meu s[pr`nze=ti cu el.

Iar prostul ne]ntreb`ndu-l nimica, nici cine este, nici cine]l cheam[, a intrat]n cas[cu]nc[]l[mintele sale proaste, cum erau, =i a =zut. Iar Xantos a]ntrebat pe Esop cine este acela. Esop i-a spus:

— Om f[r[ciud[venie.

Atunci Xantos zise la ureche muerii s[se supuie =i s[fac[tot ce-i va porunci el, ca cu chipul acesta s[poat[bate pe Esop. Dup[aceea zise]nainte a tuturor:

— Doamn[, pune ap[]n vas =i spal[picioarele oaspetelui (cuget`nd]ntru sine c[oaspele nu va vrea s[lase a-i sp[]a doamna picioarele =i, astfel ar[t`ndu-se curios, s[poat[bate pe Esop).

Iar ea puind ap[]n vas, s-a apropiat de picioarele necunoscutului vr`nd s[i le spele; =i el cunosc`nd c[aceasta e st[p`na casei, g`ndea]ntru sine: „Vrea s[m[cinsteasc[, =i de aceea cu]nse=i m`inile sale vrea s[spele picioarele mele, de=i ar fi putut porunci aceasta slujnicilor“, =i,]ntinz`nd picioarele, zise:

— Spal[-le, st[p`n[!

+i cum a zis aceasta, a =zut. Iar Xantos porunci se dea oaspetelui]nt[i s[bea; el iar[=i cugeta]ntru sine cum c[se c[dea ca ei s[bea mai]nt[i,]ns[pentru c[lor le place a=a, nu se cade s[]ntrebe pentru ce fac aceasta, =i lu`nd a b[ut. Apoi pr`nzind ei, =i pun`nd dinaintea oaspetelui o bucat[din care cu mare pl[cere m`nca el, Xantos a]nceput a oc[r] pe buc[]tar c[r[u a g[]tit acea bucat[, =i gol]l b[]tea; iar prostul g`ndea]ntru sine: „Bucata foarte bine este g[]tit[, =i nimic nu-i lipse=te ca s[fie bine f[]cut[; dar dac[st[p`n[ul casei f[r[de vin[vrea s[=i bat[sluga, ce-mi pas[mie?“ Iar Xantos se m`nia, =i mai trist se ar[]ta, fiindc[oaspetele nimic curios nu cerca. Mai pe urm[porunci s[-i aduc[pl[]cinte, iar oaspetele, ca =i cum niciodat[n-ar fi mai gustat pl[]cinte, le]nv[]l[]tuca =i, lu`ndu-le, ca p`inea le m`nca. Iar Xantos, judec`nd pe cel ce le-a f[]cut, zise:

— Pentru ce, o, bl[]st[]mate, f[r[miere =i f[r[piper ai f[]cut pl[]cintele?

+i buc[tarul r[spunse:

— De nu sunt coapte pl[cintele, pe mine m[bate, st[p`ne, iar de nu sunt g[tite cumsecade, nu pe mine, ci pe st[p`n[o dojene=te.

Iar Xantos zise:

— De-a f[cut muierea mea aceasta, de vie acum o voi arde!

+i iar[=i a f[cut semn muierei s[se supuie, c[doar va r[pune pe Esop.

Deci poruncind s[aduc[lemne, a aprins focul, =i apuc`nd muierea a pus-o l`ng[foc, a=tept`nd ca =i cum ar vrea s-o arunce]n fl[c[ri,]ns[tot]nt`rziind oare cum a face aceasta =i uit`ndu-se]mprejur s[vad[, doar l-ar opri prostul, s[nu]ndr[zneasc[de a face una ca aceasta. Dar prostul iar[=i]ntru sine socotea: „Nefiind nici o pricin[binecuv`ntat[, pentru ce omul acesta se m`nie astfel?“ Dup[aceea zise:

— O, st[p`ne! Dac[judeci c[se cade s[faci aceasta, a=teapt[-m[pu`intel s[m[duc s-aduc =i pe muierea mea de la c`mp, ca pe am`ndou[odat[s[le arzi.

Acestea auzind Xantos de la omul acela, =i mir`ndu-se de sinceritatea =i generozitatea lui, zise lui Esop:

— Iaca om cu adev[rat necurios; ne-ai biruit, o, Esoape, ajuns[-\i acuma. Iar dup[aceasta]i vei c[p[ta slobozenie.

A doua zi Xantos a poruncit lui Esop s[se duc[la sc[ld[toare, ca s[vad[dac[sunt mul\i oameni acolo, c[ci vrea s[se scalde. Deci merg`nd el, a]nt`lnit]n cale-i pe poli\ai, care, cunosc`ndu-l c[este al lui Xantos, l-a]ntrebat unde se duce. Iar el a spus:

— Nu =tiu!

Poli\aiul, crez`ndu-l c[-i nesocote=te]ntrebarea, porne=te s[-l duc[la]nchisoare. Iar c`nd]l ducea, Esop]i striga:

— Vezi, domnule, c[aveam dreptate s[-\i spun c[nu =tiam unde merg? C[ci ceea ce n-am a=teptat, aceea mi s-a]nt`mplat, adic[m-am]nt`lnit cu tine =i m-ai trimes la]nchisoare.

Atunci poli\aiul, mir`ndu-se c`t de cur`nd =i de bine i-a r[spuns, l-a l[sat s[se duc[. Iar Esop, duc`ndu-se la sc[ld[toare =i v[z`nd acolo o mul\ime de lume, a v[zut =i o piatr[]n u=[de care to\i cei ce intrau =i ie=eau se loveau. }ns[unul dintre cei ce intrar[mai pe urm[o ridic[=i o puse la o parte. +i]ntorc`ndu-se Esop la st[p`nul s[u,]i zise:

— De vrei, st[p`ne, s[te scalzi, po\i merge, c[ci numai un om am v[zut la sc[ld[toare.

Apoi merg`nd Xantos =i v[z`nd mul\imea ce se sc[lda, a zis:

— Dar ce-i aceasta, Esoape, au n-ai zis c[numai un om ai v[zut la sc[ld[toare?

— Cu adev[rat, st[p`ne, c[numai un om am v[zut — r[spunse Esop — c[ci piatra aceasta (=i o ar[t[cu m`na)]n u=[am g[sit-o =i to\i cei ce intrau =i ie=eau se loveau de d`nsa, iar mai la urm[a intrat unul care,]nainte de a se fi lovit de ea, a ridicat-o =i a dat-o la o parte. Drept aceea numai pe acela unul am zis c[l-am v[zut, om socotindu-l pe el mai mult dec`t pe to\i ceilal\i. Atunci Xantos a zis:

— Nimica nu e greu lui Esop spre a le]ndrepta.

Iar[]ntr-o alt[zi, f[c`ndu-se un osp[\ =i fiind =i Xantos]mpreun[cu ceilal\i filosofi, cresc`nd b[utura, multe]ntreb[ri erau]ntre d`n=ii; iar Xantos]ncep`nd a se tulbura, Esop, care sta l`ng[d`nsul, i-a zis:

— St[p`ne, Bachus sau vinul trei temperamente are: cel dint[ri al veseliei, cel al doilea al be\iei =i cel de al treilea al sf[zii. Drept aceea =i voi, fiindc[acum sunte\i be\i =i voio=i, cele ce mai sunt le l[sa\i.

Atunci Xantos, beat fiind, a zis:

— Taci! Pe cei din iad du-te de-i]nva\!

Iar Esop a zis:

— +i tu]n iad te vei t`r[.

Atunci unul dintre ucenici v[z`nd pe Xantos cam beat, ba s[zic adev[rul, beat de tot, zise:

— O, dasc[le, oare poate vreun om s[bea marea?

Iar Xantos r[spunse:

— Vezi bine c[poate, c[ci eu]nsumi o pot bea.

+i ucenicul adaoase:

— Dar de nu vei putea, ce dai?

Xantos r[spunse:

— Casa mea o dau toat[.

}ntr-aceea sco\`nd inelele au f[cut leg[tur[=i s-au dus. A doua zi, sp[l`ndu-se pe fa\[=i nev[z`nd inelul c`nd se sp[la, a]ntrebat pe Esop despre inel =i Esop]i spuse:

— Nu =tiu ce s-a f[cut inelul, dar numai una =tiu, anume c[\i-ai pierdut casa.

Xantos]ntreb[mirat:

— Pentru ce?

Esop r[spunse:

— Pentru c[ieri, beat fiind, te-ai legat c[vei bea marea =i spre]ncredin\are ai pus inelul.

+i Xantos zise:

— Cum voi putea face eu un lucru ce e peste putin\? Te rog, acum, de ai vreo cuno=tin\[, vreo]n\elepciune, vreo =tiin\[, ajut[-mi s[biruiesc =i s[stric leg[tura.

Esop]i r[spunse:

— S[biruie=ti, nu po\i, dar ca s[strici leg[tura, aceasta voi face-o. C`nd v[ve\i aduna ast[zi la un loc, s[nu te ar[\i de fel ca =i cum te-ai teme de cele ce te-ai legat la be\ie, ci tot acelea =i treaz s[le zici. Apoi s[porunce=ti s[se a=eze masa la marginea m[rii, =i s[vie acolo slugile preg[tite cu pahare, ca s[-\i deie \ie s[bei ap[din mare; =i c`nd vei vedea c[to\i oamenii s-au str`ns acolo ca s[priveasc[, tu s[te a=ezi la mas[=i s[prime=ti s[-\i umple paharul din mare, =i lu`ndu-l]n v[zul =i auzul tuturor celor de fa\[s[zici celui ce e mai mare peste leg[tur[, a=a: „Ce leg[tur[am f[cut eu]nainte dumatiale?“ +i el]i va r[spunde c[te-ai legat s[bei marea. Atunci te vei]ntoarce spre to\i cei de fa\[=i le vei spune a=a: „B[rba\i samieni, =ti\i =i voi foarte bine c`t de multe r`uri se vars[]n mare, iar eu m-am legat ca numai marea s[o

beau, dar nu =i apele care se vars[]ntr-]nsa. Drept aceea, prietinel acestia mai]nt[i s[mearg[s[opreasc[toate acele ape, apoi eu]ndat[voi bea marea singur[.“

Xantos, cunosc`nd c[cu chipul acesta leg[tura va fi stricat[, foarte tare s-a bucurat.

Deci s-a adunat poporul pe \[rmul m[rii ca s[priveasc[la cele ce erau s[se fac[=i Xantos a zis =i a f[cut]ntocmai dup[cum era]nv[\at de Esop. Samienii, auzind aceasta, au strigat l[ud`nd pe Xantos =i mir`ndu-se de el ; iar ucenicul, c[z`nd la picioarele lui Xantos, se m[rturisi biruit de acesta =i se rug[s[se strice leg[tura, ceea ce Xantos a =i f[cut-o, rugat fiind =i de popor. Apoi]ntorc`ndu-se ei acas[, Esop s-a dus la Xantos =i i-a zis:

— St[p`ne! Eu cel ce \i-am d[ruit via\ a nu sunt vrednic s[-mi dai libertatea?

Iar Xantos,]nfrunt`ndu-l, l-a suduit, zic`ndu-i:

— Au nu vreau eu s[fac aceasta? Dar ie=i dinaintea u=i afar[=i te uit[, =i de-i vedea doua ciori, spune-mi c[-i bun semn, iar de-i vedea una, e r[u.

Deci ie=ind Esop afar[s-a]nt`mplat de-a v[zut]ntr-un copac st`nd dou[ciori, =i]ntorc`ndu-se]nl[untru a spus lui Xantos, iar p`n[ce s[ias[acesta afar[ca s[vad[, una din cele dou[ciori a zburat, =i Xantos, v[z`nd numai una singur[, zise:

— Bl[st[matule, nu mi-ai spus mie c[ai v[zut dou[?

— Da — zise Esop —]ns[una a zburat.

Atunci Xantos zise sup[rat:

— Nu]ncetezi, tic[losule, de a m[batjocori?

Apoi porunci s[-l dezbrace =i s[-l bat[. Iar pe c`nd]l b[teau pe Esop, venind oarecine, a chemat pe Xantos la cin[, =i Esop]n b[taie a strigat:

— Vai de mine, mi=elul! Eu cel ce am v[zut doua ciori m[bat, iar[tu care ai v[zut numai una te duci la osp[\; de=ert a fost a=adar semnul pentru am`ndoi.

Xantos, auzind pe Esop cum se v[ita =i mir`ndu-se de]n\elep-ciunea lui, a poruncit s[nu-l mai bat[.

+i nu dup[mult[vreme, Xantos a chemat la d`nsul pe filosofi =i pe retori, ca s[pr`nzeasc[]mpreun[=i a poruncit lui Esop s[stea la u=[, =i pe nici un ne]nv[\\at s[nu lase s[intre, ci numai pe cei]nv[\\a\\i. Deci venind ceasul pr`nzului =i Esop,]nchiz`nd u=a, sta]nl[untru, =i viind unul din cei chema\\i, a b[tut la u=[; iar Esop dinl[untru]l]ntreb[:

— Ce mi=c[c`inele?

Iar acela, socotind c[pe d`nsul]l nume=te c`ine, s-a]ntors de la u=[=i s-a dus m`nios. +i a=a fie=tecare viind, iar]=i se ducea m`nios, g`ndind c[-i batjocore=te, c[ci dinl[untru Esop pe fie=tecare tot a=a]l]ntreba. Mai pe urm[b[t`nd unul la u=[=i auzind]ntrebarea: Ce mi=c[c`inele? r[spunse:

— Coadă =i urechile.

Esop, judec`nd c[bine a r[spuns,]i deschise u=a =i, merg`nd la st[p`nul s[u, i-a spus:

— Nici un filosof n-a venit la osp[\\ul t[u, o, st[p`ne, f[r[numai acesta.

Iar Xantos foarte s-a sup[rat, socotind c[l-au am[git cei chema\\i.

A doua zi, adun`ndu-se ei la =coal[, to\\i]nvinov[\\eau pe Xantos zic`ndu-i:

— Cum se poate,]nv[\\[torule? Daca ai vrut s[glume=ti cu noi, trebuia oare s[pui pe stricatul acela de Esop ca s[ne batjocoreasc[=i s[ne numeasc[c`ini?

Iar Xantos le r[spunse:

— Visa\\i, ori adev[rul gr[\\i?

+i ei r[spunser[:

— Nu dormim, ci adev[rul]\\i spunem.

+i]ndat[chem`nd Xantos pe Esop, l-a]ntrebat m`nios:

— Pentru ce ai]napoiat cu ru=ine pe prietinii mei, ieri?

Esop r[spunse:

— Au nu tu, st[p`ne, mi-ai poruncit s[nu las pe nici un om prost sau ne]nv[\\at s[vie la osp[\\ul t[u, ci numai pe cei]nv[\\a\\i?

Xantos zise:

— +i ce sunt ace=tia, au nu sunt]nv[\a\i?

Esop r[spunse:

— Nu, nicidecum, c[ci b[t`nd ei la u=[=i eu]ntreb`ndu-i din[untru: Ce mi=c[c`inele? nici unul dintr-]n=ii n-a]n\eles]ntrebarea; de aceea eu, v[z`ndu-i pe to\i ne]nv[\a\i, n-am l[sat pe nici unul]n[untru, afar[numai de acesta, care, singur]n\eleg`nd]ntrebarea =i r[spunz`nd la ea cum se cuvine, l-am l[sat s[intre.

Atunci to\i au zis c[Esop are dreptate.

Dup[vreo c`teva zile, Xantos lu`nd dup[sine pe Esop, s-au dus la morm`nturi =i cetea scrisorile cele de pe cop`r=aie, iar Esop v[z`nd pe o piatr[literele acestea: A, B, Δ, O, E, Θ, X¹, le ar[t[lui Xantos,]ntreb`ndu-l de poate dezlega ce]nsemneaz[ele; =i cercet`ndu-le, Xantos n-a putut deslu=ii]n\elesul lor, =i =i-a m[rturisit astfel ne=tiin\a. Atunci Esop]i zise:

— St[p`ne! Dac[prin aceste litere \i-oi ar[ta comoara, cu ce m[vei d[rui?

Xantos]i zise:

— Crede-m[,]\i voi da slobozenia =i aurul pe jum[tate.

Esop se dep[rta atunci patru pa=i mai]napoi de la acea scriptur[, =i s[p`nd acolo a g[sit comoara, pe care a dat-o st[p`nului s[u, zic`ndu-i:

— D[-mi ceea ce mi-ai f[g[duit, c[ci iat[comoara!

Iar Xantos,]i zise:

— Nu-\i dau, p`n[ce nu-mi vei spune mai]nt[i =i]n\elesul literelor prin care s-a putut dovedi comoara, c[a =ti aceasta mai de mare pre\ este mie dec`t comoara.

+i Esop zise:

— Cel ce a]ngropat aceast[comoar[aici, ca un om]nv[\at, a s[pat =i aceste litere care spun: „**a, ap^obaV**”² — adic[mergi]napoi;

¹ Slove grece=ti: A,B,D,O,E,T,H.

² *Apobas*.

β, βήματα¹ — pa=i: **d, tessara**² — patru ; ὄ, ὀρύξας³ — s[p`nd;
ε, εὐρήσεις⁴ — vei g[si; Θ, Θησαυρόν⁵ — comoar[; **c, crusion**⁶
— de aur“

Xantos]i zise:

— Fiindc[e=ti a=a de dibaci =i de=tept, nu vei c[p[ta slobozenia.

Iar Esop zise:

— Voi da de =tire, st[p`ne,]mp[ratului vizantinilor, c[ci
pentru el a fost pus[această[comoar[.

— +i de unde =tii aceasta? zise Xantos.

— Din litere — r[spunse Esop — fiindc[acestea a=a spun: „α,
apodoV⁷ — d[]napoi ; β, βασιλει⁸ —]mp[ratului; δ, Διονυσίω⁹
— Dionisie; ο, ὄν¹⁰ — care; ε, εὔρες¹¹ — ai g[sit ; θ, θησαυρόν¹²
— comoara ; **c, cruriou**¹³ — de aur.“

Iar Xantos auzind c[aurul este al]mp[ratului, zise c[tr[Esop:

— Ia jum[tate din el, =i taci.

Dar Esop zise:

— Nu-mi dai tu mie acum aceasta, ci cel ce a pus aurul aici ;
=i iat[cum, c[ci literele acestea a=a spun: „α, ανελομενοι¹⁴ —
lu]ndu-l ; β, βαδισχvτες¹⁵ — duc`ndu-v[; **d, diel este**¹⁶ —]mp[r]i-v-l ;
o, on¹⁷ — care; ε, εὔρετε¹⁸ — a\i g[sit; θ, θησαυρόν¹⁹ — comoara ;
χ, χρυσίου“²⁰ — de aur“.

Atunci Xantos zise:

— Vino acas[, ca =i comoara s[o]mp[r]im, =i tu slobozenie s[
cape\i.

Deci, duc`ndu-se ei acas[, =i Xantos tem`ndu-se de gura lui
Esop, a poruncit de l-au b[gat]n temni\]; iar Esop, pe c`nd]l
duceau, zicea:

¹ Bemata. ² Tessara. ³ Orixas. ⁴ Eureseis. ⁵ Tesauron. ⁶ Hrision. ⁷ Apodos.
⁸ Basilei. ⁹ Dionisio. ¹⁰ On. ¹¹ Eures. ¹² Tesauron. ¹³ Hrisiu. ¹⁴ Anelomenoi.
¹⁵ Badisantes. ¹⁶ Dieieste. ¹⁷ On. ¹⁸ Eurete. ¹⁹ Tesauron. ²⁰ Hrisiu.

Toate acestea sunt vorbe grece=ti =i sunt scrise cu slove grece=ti.

— A=a sunt f[g[duin\ele filosofilor! C[ci nu numai c[nu-mi d[slobozenia, dar]nc[=i]n temni\[porunce=te s[m[arunce. Xantos, auzindu-i c[inarea, a poruncit s[-l deslege, =i-i zise:

— La toate bine zici; dar dac[vei c[p[ta slobozenie, mai mult m[vei p`r].

Atunci Esop i-a zis:

— Orice r[u po\i s[-mi faci, f[-mi-l, c[ci =i f[r[de voie m[vei slobozi.

Pe vremea aceea, ceva nemaipomenit s-a]nt`mplat]n Samos, =i anume;]ntr-o s[rb[toare mare, zbur`nd cu repeziciune un vultur =i lu`nd inelul cel de ob=te, l-a slobozit]n s`nul unei slugi. De acest semn samienii sp[im`nt`ndu-se =i]n mare]ntristare c[-z`nd, s-au adunat laolalt[=i au]nceput a ruga pe Xantos, c[ci el era cel mai dint[i cet[\ean =i filosof, ca s[le dezlege acest semn nemaipomenit. Iar el]ndoindu-se, a cerut timp; =i duc`ndu-se acas[, mult era trist =i b[gat]n grij[, ca unul ce nimic nu putea judeca despre fapta aceea. Iar Esop, cunosc`nd sup[rarea lui Xantos, merse la el =i-i zise:

— Pentru ce e=ti trist? Spune-mi mie =i leap[d[-\i]ntristarea.

Xantos]i spuse m`hnirea sa, =i Esop]i zise:

— M`ine, duc`ndu-te]n t`rg, zi samienilor: „Eu nici am]nv[\at a dezlega semnele cele minunate, nici a g`ci, dar am un rob care multe lucruri =tie; el v[va spune vou[ce cerca\i. +i de voi dezlega eu, st[p`ne, tu vei avea cinste c[ai o asemenea slug[; iar de nu voi putea dezlega, numai mie]mi va fi ru=ine.

Deci,]ncrez`ndu-se Xantos =i a doua zi duc`ndu-se]n adunare =i st`nd]n mijlocul celor ce se adunase, le-a spus cele ce-l]nv[\ase Esop. Iar ei]ndat[l-au rugat s[cheme pe Esop, carele venind, a stat]n mijlocul lor. S[mienii, v[z`nd fa\ a lui, au strigat r`z`nd:

— Aceast[fa\ va dezlega semnul? De la ur`tul acesta ce bine vom putea s[auzim?

+i iar[=i au]nceput a r`de. Iar Esop, tinz`ndu-=i m`na, a cerut s[tac[to\i =i a zis:

— B[r]ba\i samieni, ce r`de\i de fa\ a mea? C[ci, nu la fa\], ci la minte se cade a c[uta, c[ci de multe ori]n chip ur`t bun[minte a pus firea. Au voi vasul pe dinafar[]l pre\ui\i =i nu vinul ce este]ntr-]nsul?

Acestea auzind ei de la Esop, to\i au zis:

— Esoape, tot ceea ce po\i s[=tii, spune cet[\ii.

Atunci Esop cu]ndr[zneal[zise:

— B[r]ba\i samieni, fiindc[norocul, care pururea se nevoie=te, a deschis lupt[]ntre domn =i rob pentru slav[, de se va p[rea robul mai prejos dec`t domnul, b[tut se va duce ; iar de se va p[rea mai presus, tot b[tut va fi. Dac[dar voi ve\i face s[cap[t eu slobozenia mea, v[voi spune lucrul ce-l cerca\i.

Atunci poporul]ntr-un glas a strigat c[tre Xantos zic`nd:

— D[slobozenia lui Esop; ascult[pe samieni, d[ruie=te slobozenia lui pentru noi!

Iar Xantos nu vroia. Atunci pretorul i-a zis:

— Xante, de nu-\i place \ie a asculta de popor, eu,]ntr-aceast[or[, voi da slobozenia lui Esop, =i atunci va fi deopotriv[cu tine!

Atunci Xantos, vr`nd-nevr`nd, a trebuit s[dea slobozenia lui Esop. +i]ndat[precul¹ a strigat:

— Xantos, filosoful, d[slobod pe Esop samienilor.

+i a=a s-a]mplinit cuv`ntul lui Esop, care spusese lui Xantos c[=i f[r[de voie]i va da slobozenia. Drept aceea Esop, c[p[t`nd slobozenia =i st`nd]n mijlocul lor, a zis:

— B[r]ba\i samieni, vulturul, precum =ti\i, este]mp[ratul paserilor; iar fiindc[a luat inelul cel]mp[r]tesc =i l-a slobozit]n s`nul unei slugi, aceasta]nsemneaz[c[un]mp[rat din cei ce sunt acum vrea ca slobozenia voastr[s[o supuie robiei =i leg[turile voastre s[le strice.

Aceasta auzind samienii s-au umplut de]ntristare.

+i nu dup[mult[vreme le-au venit lor scrisori de la Cresus,]mp[ratul lidienilor, poruncindu-le ca din acel timp s[-i deie tribut;

¹ *Prec* — crainic

iar de nu vor asculta, s[se g[teasc[de r[zboi. Deci, sf[tuindu-se ei cu to\ii, hot[r`r[a se supune =i a da tribut lui Cresus; mai]nainte]ns[de a da urmare acestei hot[r`ri, ziser[c[ar fi bine s[]ntrebe =i pe Esop, =i]ntrebat fiind acesta, a zis:

— Fiindc[domnii vo=tri au hot[r`t s[da\i tribut =i s[asculta\i de]mp[rat, acum sfat nu voi mai da, ci voi spune numai o vorb[, =i ve\i =ti ce va fi de folos. Norocul dou[c[i a ar[tat]n via\[: una a slobozeniei, al c[reia]nceput e cu anevoie, dar sf`r=itul u=or; alta a robiei, al c[rei]nceput e lesne, iar sf`r=itul cu osteneal[.

Acestea auzindu-le samienii au strigat:

— Noi fiind slobozi, de bun[voie nu vrem s[ne facem robi!

+i pe sol f[r[de izb`nd[l-au trimes]nd[r]t. Acestea afl`nd Cresus, a vrut ca s[se bat[cu samienii, dar solul i-a zis:

— Nu vei putea birui pe samieni, c`t[vreme Esop va fi]ntre d`n=ii =i le va da sfat; dar mai bine po\i, o,]mp[rate, s[trime\i soli =i s[ceri de la ei pe Esop, f[g[duindu-le c[le vei fi recunos-c[tor =i c[nici tribut nu vei lua de la ei ; =i a=a doar[]i vei putea]nvinge.

+i Cresus s-a]nduplecat la aceasta =i a trimes sol de a cerut s[-i dea pe Esop. Iar samienii au f[cut sfat ca s[-l deie. Esop,]n\eleg`nd acestea =i, st`nd]n mijlocul lor, a zis:

— B[rba\i samieni, mie]mi va fi mare cinste de a m[duce la picioarele]mp[ratului, dar mai]nainte vreau s[v[spun o fabul[; deci asculta\i: Odinioar[, pe c`nd animalele vorbeau]ntre ele, lupii au f[cut r[zboi]mpotriva oilor, iar oile]mpreun[cu c`inii se b[teau]mpotriva lupilor, =i-i alungau. Lupii]ns[, trime\`nd sol, au zis oilor: de le este voia s[tr[iasc[]n pace =i nici un r[zboi s[nu aib[, s[le deie lor pe c`ini. +i oile proaste au crezut, =i d`nd pe c`ini lupilor, ace=tia =i pe c`ini i-au rupt, =i pe oi foarte lesne le-au ucis.

Atunci samienii, cunosc`nd]n\elesul fabulei, au hot[r`t s[\ie la d`n=ii pe Esop, dar acesta n-a vrut, ci]mpreun[cu solul s-a dus la Cresus. Iar dac[a ajuns]n Lidia,]mp[ratul, v[z`nd pe Esop st`nd]nainte sa, s-a m`niat zic`nd:

— Vezi ce pocitur[de om mi-a fost mie]mpiedicare s[nu pot supune acea insul[!

Atunci Esop zise:

— Pream[rite]mp[rate, nu de sil[sau de nevoie am venit la tine, ci de bun[voie ;]ng[duie dar pu\in a m[asculta: Un om prin z`nd l[custe =i ucig`ndu-le, a prins =i un greieru=, =i vr`nd s[-lucid[, greieru=ul]i zise: „O, omule, nu m[ucide]n zadar, c[ci eu nici spicele le stric, nici alt[pagub[nu-\i fac, ci numai cu dulce c`ntare desf[tez pe c[l[tori, =i mai mult dec`t glasul nu vei g[si alt nimic]n mine“. +i auzind acestea omul, l-a l[sat de s-a dus. Drept aceea =i eu, o,]mp[rate, cad la picioarele tale, ca s[nu m[omori f[r[de pricin[. C[ci nim[nui nici un r[u nu pot face, ci afl`ndu-m[]ntr-un trup prost, vorbesc]ns[cuvinte bune.

Iar]mp[ratul, mir`ndu-se de cumin`enia vorbelor lui =i fiindu-i mil[de d`nsul,]i zise:

— Esoape, nu eu]i d[ruiesc \ie via\a, ci soarta ta. Drept aceea cere de la mine orice vrei, =i]i se va da.

Iar Esop zise:

— Rogu-te,]mp[rate,]mpac[-te cu samienii.

+i]mp[ratul r[spunse:

— M-am]mp[cat!

Iar Esop, c[z`nd la p[m`nt, i-a mul\mit, =i dup[aceea a scris fabulele sale care =i p`n[ast[zi sunt, =i le-a l[sat la]mp[ratul.

+i lu`nd carte de la]mp[ratul c[tr[samieni, cum c[pentru Esop s-a]mp[cat cu d`n=ii, cu multe daruri s-a]ntors la Samos; iar samienii, v[z`ndu-l, i-au pus cununi =i joc au f[cut pentru d`nsul. Iar el cetindu-le cartea]mp[ratului le-a ar[tat prin aceasta c[libertatea care a dob`ndit-o el de la popor, el a r[scump[rat-o d`ndu-le lor libertate.

Apoi a plecat din insul[prin \[ri str[ine, =i pretutindeni]ntreb`ndu-se cu filosofii, s-a dus =i]n Babilonia unde, ar[t`ndu-i =tiin\sa, a ajuns mare la]mp[ratul Lichir. C[ci pe timpurile acelea]mp[ra\ii, av`nd pace]ntre d`n=ii, pentru desf[tarea lor cu]ntreb[ri sofisticate se]ndeletniceau, trime\`nd unul altuia, prin cel

ce le dezlega, darea cu care se legau a lua de la cel ce trimetea asemenea întrebări. Iar acela ce nu le putea dezlega, asemenea dare da. }ntreb[rile ce se trimeteau lui Lichir, Esop, }n\eleg`ndule, le dezlega, =i m[rit f[cea pe }mp[ratul ; iar el }n numele lui Lichir alte }ntreb[ri trimetea }mp[ra\ilor, care r[m`n`nd nedezlegate, }mp[ratul foarte multe tributuri lua.

Iar Esop neav`nd fii, a luat de suflet pe fiul unui boier anume Enn, pe care, aduc`ndu-l la }mp[ratul, l-a ar[tat ca pe un legiuit fiu al s[u. Iar nu dup[mult timp Enn foarte obraznic s-a purtat cu cel ce l-a luat de fiu, =i afl`nd despre aceasta Esop hot[r] s[scoat[pe Enn din cas[; iar acesta m`niindu-se a scris carte fals[, adic[cu numele lui Esop, c[tre cei ce puneau }ntreb[ri lui Lichir, cum c[mai bucuros =i gata ar fi a se duce la ei, dec`t a mai r[m`ne la Lichir, =i a dat-o }mp[ratului acestuia pecetluit[cu inelul lui Esop. }mp[ratul, v[z`nd pecetea, a crezut. +i foarte aprinz`nduse de m`nie a poruncit }ndat[lui Ermip ca f[r[nici o cercetare s[omoare pe Esop, ca pe un tr[d[tor al }mp[r\iei. Dar Ermip, fiind prietin lui Esop, s-a ar[tat =i atunci prietin =i, ascunz`ndu-l }ntr-un loc unde nimeni nu-l =tia, }i d[dea acolo hran[}ntr-ascuns. Iar Enn, din porunca }mp[ratului, toat[averea lui Esop a luat-o.

Dup[c`t[va vreme Netinav, }mp[ratul egiptenilor, auzind c[au omor`t pe Esop, a trimes de }ndat[carte lui Lichir, prin care }i porunceea s[-i trimeat[me=teri arhitec\i ca s[zideasc[un turn care nici cerul, nici p[m`ntul s[nu-l ating[, =i totodat[s[-i r[spund[cineva la toate ce-l va }ntreba; =i de va face acestea, s[ia daruri, iar de nu, s[pl[teasc[]nsu=i. Acestea cetindu-le Lichir, s-a }ntristat foarte, pentru c[nimeni din prietini s[i nu putea }n\elege ar[tarea despre zidirea turnului; =i }mp[ratul se t`nguia amar c[a murit Esop, st`lpul }mp[r\iei sale. Iar Ermip, cunosc`nd durerea }mp[ratului pentru Esop, s-a dus la }mp[ratul =i i-a spus c[tr[ie=te, spun`ndu-i c[pentru d`nsul n-a omor`t pe Esop, c[ci a =tiut c[oarec`ndva }i va p[rea r[u }mp[ratului pentru moartea lui. Iar }mp[ratul, bucur`ndu-se, a poruncit s[i-l aduc[. +i sco`nd Ermip pe Esop din ascunz[toare l-a dus }naintea }mp[ratului a=a

cum era,]mpu\it =i]ntinat; =i cum l-a v[zut]mp[ratul a l[cr[mat =i i-a poruncit s[se spele =i s[se schimbe. Dup[aceasta Esop a ar[tat mincinoasele pricini pentru care a fost p`r`t; =i]mp[ratul vr`nd s[omoare pe tic[losul =i nevrednicul Enn, Esop i-a cerut iertare. Apoi]mp[ratul dete lui Esop cartea egipteanului ca s[o ceteasc[, =i el]ndat[cunosc`nd dezlegarea]ntreb[rii, a r`s; iar Lichir a poruncit s[scrie lui Netinav c[, dac[va trece iarna, va trimete =i pe cei ce trebuie s[zideasc[turnul =i pe cel ce va r[spunde la]ntreb[rile ce i se vor face. +i a=a]mp[ratul pe solii de la Eghipet i-a trimes]nd[r]t, iar lui Esop i-a dat toat[averea ce-a avut-o, d`ndu-i =i pe Enn; iar Esop lu`nd pe Enn,]ntru nimica nu l-a dojenit, ci ca pe un fiu iar[=i lu`ndu-l, cu alte =i cu aceste cuvinte l-a]nv[\at:

„Fiule! Mai]nainte de toate sluje=te lui Dumnezeu, pe]mp[ratul cinste=te, vr[jma=ilor t[i groaznic te arat[, ca s[nu te nesocoteasc[, cu prietinii fii bl`nd =i voios, ca s[-\i fie mai mult voitori de bine, vr[jma=ilor s[dore=ti r[utate =i s[r]cie, ca s[nu te]mpiedice pe tine. +i prietinelor bine le voie=te din toat[inima, ca]ntru toate s[le fie bine. Pururea cu muierea te poart[bine =i]n\elep\ete, ca s[nu-i dai prilej a dori buna purtare a altui b[r]bat; c[ci u=or este neamul muieresc, =i lingu=indu-se, lesne se apleac[spre r[u. Pu\ine s[vorbesti, =i cu m[ur[, =i multe s[ascu\i, =i]n\elep\ete s[urmezi. Pe cei ce fac binele, nu-i pizmui, ci s[-\i par[bine de ei, c[ci de-i vei pizmui, mai mult pe tine]nsu\i te vei v[t]ma. De casnicii t[i poart[grij[ca s[nu se team[de tine numai ca de st[p`n, ci =i ca pe un f[c]tor de bine s[te cinsteasc[. Nu-\i fie ru=ine a]nv[\a s[faci totdeauna ce e mai bine. Muierii niciodat[nu-i]ncredin\ta secretele tale, c[ci totdeauna se va]narma cu d`nsele ca s[te supuie voin\ei ei. }n toat[ziua economise=te ceva pentru ziua de m`ine, c[ci mai bine este, c`nd vei muri, s[la=i la vr[jma=i dec`t c`nd vei tr[i s[aibi lips[. }nchin[-te lesne celor ce te]nt`mpin[, =tiind c[=i c`inelui coada]i cap[t] p`ine. Nu-\i par[r[u c[e=ti bun. Pe omul flecar gone=te-l din casa ta, c[ci cele ce

zici =i faci tu, altora le va spune. F[aceea ce nu te va]ntrista. De cele ce se]nt`mpl[nu te sup[ra. De la cei r[i nu cere sfat niciodat[, nici urma obiceiurilor lor.“

Astfel]nv[\`nd Esop pe Enn, =i mustr`ndu-l pe acesta cugetul de zilele lui Esop, i se p[trunse sufletul ca de o s[geat[=i dup[pu`ine zile a murit.

Dup[acestea chem`nd Esop pe to`i p[s[rarii, le-a poruncit s[prind[patru pui de vultur, =i dup[ce i-au prins, i-a hr[nit, cresc`ndu-i =i]mbl`nzindu-i, astfel]nc` t i-a]nv[\`at a lua]n cioc o co=ni\[mare,]n care punea c`te doi copii, pe care, purt`ndu-i]n v[zduh, oriunde vrea ei zbură, ori]n sus, ori la p[m`nt]n jos.

Iar dup[ce trecu iarna =i]ncepu prim[vara, Esop, g[tind toate pentru c[l]torie, a luat cu sine copiii =i vulturii =i s-a dus]n Eghiptet; iar norodul se mira foarte mult, ne=tiind ce o s[fac[cu d`n=ii.

Netinav auzind c[a venit Esop, zise c[tr[prietinii s[i:

— M-am]n=elat, c[ci]n\velesesem c[Esop ar fi murit.

A doua zi a poruncit]mp[ratul ca to`i boierii s[se]mbrace]n haine albe, iar el s-a]mbr[cat]n Erea =i =i-a pus cunun[=i diadem[]mpodobit[cu pietre scumpe; =i =ez`nd]n jil\]nalt, a poruncit s[aduc[pe Esop; =i intr`nd Esop,]mp[ratul i-a zis:

— Cui m[asemeni, Esoape, pe mine =i pe cei ce sunt cu mine?

Esop r[spunse:

— Pe tine, soarelui de prim[var[, iar pe cei ce stau]mprejurul t[ui, spicelor celor coapte.

+i]mp[ratul mir`ndu-se de el, l-a d[ruit cu multe daruri.

]n ziua urm[toare]mp[ratul s-a]mbr[cat]n ve=tminte foarte albe, iar prietinelor a poruncit s[se]mbrace]n ve=tminte de porfir[ro=ie =i intr`nd Esop, iar[=i l-a]ntrebat]mp[ratul; =i Esop zise:

— Pe tine te voi asem[na soarelui, iar pe cei ce stau]mprejurul t[ui, razelor soarelui.

Atunci Netinav zise:

— Socotesc c[nimic nu este Lichir pe l`ng[]mp[r[\`ia mea.

Iar Esop, z`mbind a r`de, zise:

— Nu vorbi a=a u=ure de el, o,]mp[rate, c[ci numai neamului vostru se aseam[n]]mp[r]ia voastr[, c[str[luce=te ca soarele; iar de se va asem[na lui Lichir, str[lucirea aceasta]ntuneric se va p[rea.

Netinav, mir`ndu-se de acest r[spuns, a zis:

— Adusu-ne-ai pe cel ce va s[zideasc[turnul]n v[zduh?

Esop r[spunse:

— Sunt gata, numai arat[locul unde s[se]nalve zidirea.

Dup[aceea]mp[ratul, ie=ind afar[din cetate, a mers]ntr-un =es =i i-a ar[tat locul. Acolo Esop aduc`nd la patru unghiuri ale locului pe cei patru vulturi purt`nd copiii]n co=ni`e,]n m`inile c[roro dedese unelte de-ale zidarilor, le-au poruncit s[zboare; iar ei]n[l`ndu-se]n sus, copiii strigau:

— Da\i-ne c[r[mid[, var, lemne =i altele ce trebuiesc pentru zidirea turnului!

Netinav, v[z`nd pe copiii ridica\i sus de vulturi, zise:

— De unde oameni zbur[tori?

Iar Esop r[spunse:

— Iat[c[Lichir are, iar tu, fiind om, vrei s[te asemeni cu]mp[ratul Dumnezeilor.

+i Netinav zise:

— La aceasta sunt]nvins, Esoape;]ns[eu te voi mai]ntreba ceva =i tu]mi vei r[spunde. +i zise: Eu am ni=te iepe care, auzind caii din Babilonia nechez`nd,]ndat[r[m`n borvoase; de =tii cum se]nt`mpl[aceasta, r[spunde-mi.

+i Esop zise:

— }i voi r[spunde m`ine,]mp[rate.

+i, merg`nd la gazd[, a poruncit slugilor s[-i prind[o m`], =i dac[au prins-o, o purta b[t`nd-o, de vedeau to\i. Iar egiptenii, cinstind acest dobitoc, v[z`nd c[-l bate tare, alergar[de scoaser[m`a din m`inile celor ce o b[teau, =i]ndat[au dat de =tire]mp[ratului care, chem`nd pe Esop, i-a zis:

—Nu =tii, Esoape, c[noi cinstim m`a ca pe Dumnezeu? Pentru ce dar ai f[cut aceasta?

Esop r[spunse:

— O,]mp[rate, ast[-noapte m`a aceea a f[cut o mare pagub[]mp[ratului Lichir, c[ci i-a ucis cuco=ul cel mai r[zboinic =i viteaz, care]i spunea =i ceasurile noaptea.

Iar Netinav zise:

— Nu \i-e ru=ine a min\i, Esoape? C[ci cum se poate ca]ntr-o noapte m`a din Eghipt s[se duc[]n Babilonia s[ucid[cuco=ul =i s[se]ntoarc[]napoi?

Atunci Esop, r`z`nd, r[spunse:

— =i cum, o,]mp[rate,]n Babilonia nechez`nd caii, aici iepele r[m`n]ngreunate?

]mp[ratul Netinav auzind acestea a zis:

— Mare e]n\elepciunea lui Esop!

Dup[acestea fiind chema\i din Iliopol b[rba\i =tiu\i de]ntreb[ri sofisticate=ti, =i vorbind cu ei despre Esop, i-a chemat]ntr-una din zile la osp[\,]mpreun[=i cu Esop. Deci =ez`nd ei, unul de la Iliopol zise lui Esop:

— M-a trimes Dumnezeuul meu s[-\i pun o]ntrebare =i s[mi-o dezlegi.

Iar Esop zise:

— Min\i, c[ci Dumnezeu n-are trebuin\[\ s[]nve\de la oameni nimica; iar tu nu numai pe tine, dar =i pe Dumnezeuul t[u asupre=ti.

Acela iar[=i zise c[tre Esop:

— Este o biseric[foarte mare =i]ntr-]nsa un st`lp care \ine dou[sprezece ora=e =i fie=tecare de c`te treizeci de grinzi se propte=te, pe l`ng[care alearg[]mprejur dou[muieri.

=i Esop]i zise:

— Aceast[]ntrebare ar dezlega-o la noi =i copiii ; c[ci biserica despre care vorbe=ti este lumea, st`lpul e anul, ora=ele sunt lunile, grinzile sunt zilele lunilor; iar cele dou[muieri sunt ziua =i noaptea care urmeaz[una dup[alta.

A doua zi Netinav, chem`nd pe to`i prietini s[i, le zise:

— Din pricina lui Esop acestuia, va trebui s[d[m tribut]mp[ratului Lichir.

Dar unul dintre d`n=ii a zis:

— }i vom porunci s[ne puie]ntreb[ri ce nici n-am v[zut, nici n-am auzit.

+i Esop zise:

— M`ine voi r[spunde la acestea.

Deci duc`ndu-se ei, au f[cut scrisoare,]n care zicea: „*Netinav m[rturise-te c[e dator lui Lichir o mie de talan`i*“. Diminea`a,]ntorc`ndu-se, au dat scrisoarea]mp[ratului ; iar prietini acestuia, mai]nainte de a se deschide scrisoarea, to`i au zis:

— Am v[zut aceasta =i am auzit.

Atunci Esop zise:

— V[mul[mesc pentru dovad[.

Iar Netinav, cetind m[rturisirea datoriei, zise:

— Eu nimica nu sunt dator lui Lichir =i voi to`i sunte`i m[rturii?

Iar ei t[g[duind au zis:

— Nici am v[zut, nici am auzit.

+i Esop zise:

— Dac[este a=a,]ntrebarea dumneavoastr[este dezlegat[.

Iar Netinav la acestea zise:

— Fericit este Lichir av`nd o astfel de]n`elepciune]n]mp[r[ia sa.

+i a=a, leg[tura cu care s-a legat a dat-o lui Esop, =i]n pace l-a trimes. +i Esop,]ntorc`ndu-se]n Babilonia, a spus lui Lichir toate cum a petrecut]n Eghipet, d`ndu-i =i tributul adus de la Netinav. Iar Lichir a]n[lat lui Esop o statuie de aur.

Apoi nu dup[mult[vreme Esop hot[r] s[mearg[]n Grecia, si fiindc[]mp[ratul Lichir nu vroia s[-l lase, a trebuit mai]nt[i sa-i f[g[duiasc[prin jur[m`nt cum c[se va]ntoarce iar[=i]n Babilonia, unde s[=i petrec[r[m[=i`a vie`ii sale; =i cu acest[f[g[duial[i s-a dat voie de a plecat. Deci duc`ndu-se =i umbl`nd prin ora=ele Greciei, pe unde= i ar[ta]nv[\[tura sa, a ajuns la Delfi.

ns[delfii bucuro=i]l auzeau vorbind, dar nu l-au cinstit ; iar el c[ut`nd spre ei a zis:

— B[rba\i delfi,]mi vine s[v[aseam[n lemnului ce se poart[pe mare, c[ci pe acela de departe v[z`ndu-l]nv[luindu-se de valuri, de mare pre\]l socotim: iar dup[ce se apropie, se vede foarte prost. A=a =i eu, c`nd eram departe de ora=ul vostru, ca pe ni-te oameni vrednici de cinste v[socoteam, iar acum venind la voi, dec`t pe to\i, ca s[zic a=a, v-am aflat mai nevrednici.

Acestea auzind delfii =i tem`ndu-se ca nu cumva merg`nd Esop]n alte ora=e s[vorbeasc[r[u de d`n=ii, s-au sf[tuit s[-l omoare. Deci lu`nd ei fiala¹ de aur din biserica lui Apolon,]ntr-ascuns au pus-o]n hainele lui Esop; iar Esop, ne=tiind cele f[ptuite de ei cu]n=el[ciune, ie=ind din ora=, se ducea]n Fochida. Atunci delfii lu`ndu-se dup[el l-au prins,]nvinov[\indu-l ca pe un fur de cele sfinte; iar Esop t[g[duind c[nimic din acestea n-a f[ptuit, ei cu de-a sila desf[c`ndu-i hainele au g[sit fiala cea de aur, pe care lu`nd-o o ar[tau tuturor or[=enilor cu mare zgomot. Esop, cunos-c`nd atunci vicle=ugul lor,]i ruga s[-l dezlege,]ns[ei nu numai c[nu l-au dezlegat,]nc[ca pe un fur de cele sfinte]n temni\ l-au b[gat, os`ndindu-l la moarte. Esop]ns[, cu nici o iste\ie nepu-t`ndu-se m`ntui de aceast[n[past[, se t`nguia pe sine =ez`nd]n temni\. Iar un prietin al s[u, anume Damos, intr`nd la d`nsul =i v[z`ndu-l astfel pl`ng`nd, l-a]ntrebat de ce pl`nge. Esop zise:

— Oarec`nd, o muiere care de cur`nd]=i]ngropase b[rbatul se ducea]n toat[ziua la morm`ntul lui =i pl`ngea; iar un plugar, ar`nd nu departe de acolo, s-a]ndr[gostit de acea muiere =i, leg`ndu-=i boii, s-a dus =i el la morm`ntul acela =i]ncepu a pl`nge]mpreun[cu d`nsa. Atunci muierea l-a]ntrebat c[de ce pl`nge =i el; iar el r[spunz`ndu-i c[de asemenea]=i]ngropase pe muierea sa =i c[pl`ng`nd]=i mai u=ureaz[]ntristarea adaose: „Dac[am`ndoi am c[zut]n aceea=i nenorocire =i durere, ce ne opre=te

¹ *Fial[* —cup[

s[ne unim]mpreun[? C[ci eu te voi iubi pe tine ca =i pe ea =i tu pe mine iar[=i ca pe b[r]batul t[u.“ Acestea zic`nd el muierii, s-au]mpreunat. }ntre acestea, furul merg`nd =i dezleg`nd boii plugarului i-a luat =i s-a dus cu ei: iar el,]ntorc`ndu-se =i neafl`nd boii, a]nceput a pl`nge tare =i a se t`ngui cu amar. +i venind =i muierea =i g[sindu-l pl`ng`nd =i v[it`ndu-se, zise: „Iar[=i pl`ngi?“ El r[spunse: „Acum cu adev[r]at pl`ng“. A=a =i eu — sf`r=i Esop — de multe primejdii sc[p`nd, acum]ntr-adev[r] pl`ng, neg[sind nici un fel de sc[pare.

}ndat[dup[aceasta au venit =i delfii =i, sco`nd pe Esop din temni[,]l tr[geau ca s[-l arunce]n pr[pastie; iar el zicea c[tre d`n=ii:

— Oarec`nd, dobitoacele vorbeau]ntre ele; atunci =oarecul s-a]mprietinit cu broasca pe care a chemat-o la cin[=i, duc`nd-o]n c[mara unui bogat unde erau multe feluri de bucate, i-a zis: „Poftim, prietin[broasc[, m[n`nc[“. Dup[ce s-au osp[tat am`ndoi, a chemat =i broasca la osp[ul s[u pe =oarec, c[ruia-i zise: „Fiindc[tu nu =tii s[]no[i, voi lega piciorul t[u de al meu c-o a\ sub\ire“. +i a=a f[c`nd au s[rit am`ndoi]n ap[, iar broasca, d`ndu-se la fund, =oarecul se]nec[; dar pe c`nd el se zb[tea cu moartea, zicea c[tre broasc[: „Eu din pricina ta mor,]ns[cel mai mare dec`t noi m[va r[zbuna“. Deci murind =oarecul, plutea mort pe deasupra apei, iar vulturul, z[rindu-l, s-a repezit din zbor =i l-a apucat, dar]mpreun[cu d`nsul a t`r`t =i pe broasc[, =i a=a pe am`ndoi i-a m`ncat. A=a =i eu, f[r[dreptate m[v[d omor`t de voi, dar Babilonia m[va r[zbuna, =i toat[Grecia v[va cere socoteal[de moartea mea.

Delfii]ns[nici a=a neslobozindu-l, Esop a alergat]n biserica lui Apolon; dar ei furio=i l-au scos afar[=i de acolo =i iar[=i l-au dus s[-l arunce]n pr[pastie. Pe c`nd ei]l duceau, Esop zicea:

— Asculta[i, delfilor: odinioar[, un vultur alerga dup[un iepure, care fugind]n cuibul unei r[da=te o ruga ca s[-l scape de fiorosul lui vr[jma=. R[da=ca, neput`nd face altceva, rug[=i ea

pe vultur]n numele marelui Jupiter s[nu ucid[pe bietul iepure, care nici un r[u nu i-a f[cut, =i s[nu-i nesocoteasc[rug[ciunea, de=i ea-i o nimica pe l`ng[d`nsul. Vulturul]ns[, mai tare m`niindu-se, f[cu v`nt r[da=tei cu aripa =i,]n=f[c`nd pe iepure, l-a m`ncat. Atunci r[da=ca a zburat dup[vultur ca s[-i afle cuibul =i merg`nd acolo, pe c`nd el umbla dup[v`nat, i-a pr[v[lit ou[le din cuib =i le-a spart. Vulturul, mir`ndu-se cine s[fi]ndr[znit a-i face acest neajuns, =i-a mutat cuibul]ntr-un loc =i mai]nalt: dar r[da=ca =i acolo a zburat =i i-a f[cut ca =i mai]nainte. Acum vulturul, ne=tiind ce s[mai fac[, s-a suit tocmai la Jupiter (c[rui se zice c[-i e]nchinat) =i, puindu-=i ou[le]ntre genunchii zeului, l-a rugat ca s[i le p[zeasc[: dar r[da=ca, f[c`nd gogolo=i, din gunoi, se suia =i se l[sa]n s`nul lui Jupiter, care, scul`ndu-se ca s[scuture gunoiul din s`n, uit[de ou[le vulturului, ce lunecar[de pe genunchi =i se sparser[toate.]n`eleg`nd]ns[Jupiter cum c[r[da=ca f[cuse isprava aceasta ca s[-=i r[zbune pe vultur, c[ci acesta nu numai pe d`nsa o sup[ruse, ci =i chiar pe el]l nesocotise, a spus vulturului c[r[da=ca este aceea care i-a f[cut tot n[cazul,]ns[c[are dreptate c[se poart[astfel cu d`nsul. Totu=i Jupiter, nevr`nd s[piar[neamul vulturilor, a zis r[da=tei s[se]mpace cu vulturul, dar ea neascult`nd, Jupiter a mutat]n alt timp al anului scoaterea puilor de vulturi, atunci c`nd r[da=tele nu se arat[. Drept aceea =i voi, o, delfilor, nu uita\i pe acest zeu la care am alergat, c[ci de=i are mic[biseric[, el nu va l[sa nepedepsi\i pe cei necredincio=i.

Dar delfii nelu`nd]n seam[spusele lui Esop, drept la moarte]l duceau. +i v[z`nd Esop c[tot nu i-a putut]ndupleca, iar[=i le-a zis:

— Oameni cumpli\i =i uciga=i, asculta\i: un plugar a]mb[tr`nit pe c`mp =i, fiindc[el niciodat[nu intrase]n oras, rug[pe ai s[i s[-l ia s[vad[ora=ul; iar ei, prinz`nd asinii =i]nh[m`ndu-i la c[ru\[, l-au pus =i pe b[tr`n]n c[ru\[=i l-au l[sat s[m`ne singur asinii. Pe drum s-a st`rnit o vijelie =i furtuna tulbur`nd cerul =i

f[c]`ndu-se]ntuneric, asinii au r[t[cit calea =i]ntr-o pr[pastie au r[sturnat pe b[tr`n, care se v[ita strig`nd: „O, Jupiter! Ce r[u]i-am f[cut, de pier a=a f[r] dreptate? +i nici m[car din pricina unor cai vrednici, sau unor cat`ri buni, ci din pricina acestor tic[lo=i de asini m[pr[p[desc!“ A=a =i eu,]n acela=i chip m[]ntristez acuma, c[ci nu oameni cinsti[i =i m[ri[i m[r[pun, ci ni=te r[i =i netrebnici m[omoar[!... Drept aceea, bl[st[mat[s[fie \ara voastr[=i r[zbunarea zeilor o chem asupra capetelor voastre!

La toate cuvintele lui Esop, delfii]mpietri[i au r[mas. +i duc`ndu-l pe o st`nc[]nalt[, l-au aruncat]n fundul unei pr[pastii =i acolo a murit. Dar nu dup[mult[vreme pedeapsa cereasc[i-a ajuns, cuprinz`ndu-le tot ora=ul de boala ciumei,]ntru r[zbunarea mor`ii lui Esop. Iar ei, cunosc`nd c[aceast[pedeaps[le-a venit din pricina nedrept[\ii ce f[cuse lui Esop, i-au ridicat o statuie.

Vestindu-se apoi nedreapta moarte a lui Esop la mai-marii Greciei =i la to[i]nv[\a[ii, au pornit r[zboi]mpotriva delfilor, f[c]`ndu-se =i ei r[zbun[torii mor`ii lui Esop.

PILDELE +I }NV{ | { TURILE LUI ESOP

VULTURUL +I VULPEA

Vulturul =i vulpea, }mprietinindu-se, au r`nduit ca s[=ad[]n apropiere,]nt[rind priete=ugul cu obiceiul. Drept aceea vulturul]ntr-un arbore]nalt =i-a f[cut cuibul, iar vulpea]ntr-un tufi= din apropiere =i-a scos puii. Odat[vulpea plec`nd dup[v`nat, iar vulturul lipsindu-i bucatele, zbur[]n tufi= =i, r[pind puii vulpii, i-a m`ncat, f[c`nd parte din ei =i puilor s[i din cuib. }ntorc`ndu-se vulpea =i cunosc`nd fapta vulturului, nu at`t s-a]ntristat pentru omor`rea puilor s[i, c`t mai ales pentru c[nu=-i putea r[zbuna pe vultur, c[ci ea fiind fiar[alerg[toare pe p[m`nt, nu se putea alunga dup[paseri. Deci departe st`nd, cum fac to\i cei ce nu pot altfel, bl[st[ma pe vr[jma=ul ei. Iar nu dup[mult[vreme, oarecine prinz`nd]n c`mp o capr[=i junghiind-o, o puse s[se frig[. Din]nt`mplare zbur`nd pe acolo =i vulturul prietinel vulpii, a]n=f[cat o bucat[de carne ce avea lipi\i pe d`nsa c[rbuni aprin=i =i a dus-o]n cuib, =i sufl`nd atunci tare v`ntul, s-a aprins cuibul ; iar puii vulturului neput`nd]nc[s[zboare, p`rli\i, au c[zut pe p[m`nt. Atunci vulpea alerg[la ei =i]nainte vulturului i-a m`ncat pe to\i.

]nv[\\tur/: Cei ce cu viclenia stric[priete=ugul, m[car c[cel c[ruia i s-a f[cut str`mb[tate nu poate s[-si r[zbune,]ns[de pedeapsa lui Dumnezeu nu vor sc[pa.

VULTURUL +I R{ DA+CA

Odinioar[un vultur alerga dup[un iepure, care fugind]n cuibul unei r[da=te o rug[ca s[-l scape de fiorosul lui vr[jma=. R[dasca, neput`nd face altceva, rug[=i ea pe vultur]n numele

marelui Jupiter s[nu ucid[pe bietul iepure, care nici un r[u nu i-a f[cut, =i s[nu-i nesocoteasc[rug[ciunea, de=i ea-i o nimica pe l`ng[d`nsul. Vulturul]ns[, mai tare m`niindu-se, f[cu v`nt r[da=tei cu aripa =i]n=f[c`nd pe iepure l-a m`ncat. Atunci r[da=ca a zburat dup[vultur ca s[-i afle cuibul =i merg`nd acolo pe c`nd el umbla dup[v`nat, i-a pr[v[lit ou[le din cuib =i le-a spart. Vulturul, mir`ndu-se cine s[fi]ndr[znit a-i face acest neajuns, =i-a mutat cuibul]ntr-un loc =i mai]nalt; dar r[da=ca =i acolo a zburat =i i-a f[cut ca =i mai]nainte. Acum vulturul, ne=tiind ce s[mai fac[, s-a suit tocmai la Jupiter (c[rui se zice c[-i e]nchinat), =i puindu-=i ou[le]ntre genunchii zeului l-a rugat ca s[i le p[zeasc[; dar r[da=ca f[c`nd gogolo=i din gunoi se suia =i le l[sa]n s`nul lui Jupiter, care, scul`ndu-se ca s[scuture gunoiul din s`n, uit[de ou[le vulturului, ce lunecar[de pe genunchi =i se sparser[toate.]n`eleg`nd]ns[Jupiter cum c[r[da=ca f[cuse isprava aceasta ca s[-i r[zbune pe vultur, c[ci acesta nu numai pe d`nsa o sup[ruse, ci =i chiar pe el]l nesocotise, a spus vulturului c[r[da=ca este aceea care i-a f[cut tot n[cazul,]ns[c[are dreptate c[se poart[astfel fa\ de d`nsul. Totu=i Jupiter, nevr`nd s[piar[neamul vulturilor, a zis r[da=tei s[se]mpace cu vulturul, dar ea neascult`nd, Jupiter a mutat]n alt timp al anului scoaterea puilor de vulturi, atunci c`nd r[da=tele nu se arat[.

]nv[\'/tur/: Pe nimeni nu se cuvina s[-l nesocote=ti ca =i cum nimic n-ar]nsemna, =i de a c[rui r[zbunare nimic nu \i-ar p[sa.

PRIVIGHETOAREA +I ERETELE

Privighetoarea st`nd]ntr-un arbore, dup[obicei, c`nta. Un erete v[z`nd-o, =i fiindu-i foame, se repezi dup[d`nsa =i o prinse; =i pe c`nd se g[tea s-o omoare, privighetoarea ruga pe erete s[n-o m[n`nce, c[ci nu se va s[tura cu d`nsa, ci dac[-i trebuie m`ncare s[caute alte paseri mai mari. Dar eretele m`nc`nd-o zise:

— Nebun a= fi de-a= l[sa bucata pe care o am]n m`n[=i a= umbla dup[alta care nu se vede.

}nv[\\tur/: Foarte mulți oameni a=a f[r[socoteal[sunt c[,]n n[dejdea altor lucruri mai mari =i pe care nu =tiu dac[le pot c[p]ta, pierd =i pe acelea ce au]n m`ini.

VULPEA +I | APUL

Vulpea =i \apul,]nseta\i fiind, s-au cobor`t am`ndoi]ntr-o f`nt`n[: iar dup[ce =i-au potolit setea, \apul c[ut`nd s[ias[afar[, vulpea-i zise:

— Curaj! c[ci am aflat un mijloc prin care am`ndoi s[ne putem m`ntui. Deci stai drept =i picioarele de dinainte propte=te-le \eap[de perete, iar coarnele pleac[-le ceva mai jos, =i eu m[voi sui pe umerii t[i =i pe coarne =i voi s[ri afar[, apoi te voi scoate =i pe tine din f`nt`n[.

]apul toate acestea]ndat[le-a]ndeplinit, iar vulpea, v[z`ndu-se afar[, juca de bucurie]mprejurul f`nt`nii, pe c`nd \apul dinl[untru o]nfrunta c[nu se \ine de f[g[duial[.

— Apoi —]i r[spunse vulpea — de-ai avea tu at`ta minte]n cap, c`i peri]n barb[, nu te-ai fi cobor`t]n f`nt`n[mai]nainte de a te fi g`ndit cum vei ie=i dintr-]nsa.

}nv[\\tur/: Omul]n\elept se cuvine ca mai]nt[i s[se g`ndeasc[la sf`r=itul lucrurilor =i apoi s[se apuce s[le fac[.

VULPEA +I LEUL

Vulpea nu v[zuse]nc[niciodat[pe leu =i,]nt`mpl`ndu-se odat[s[-l]nt`lneasc[, s-a]nsp[im`ntat a=a de tare,]nc`t era aproape s[moara de fric[. Dup[aceea v[z`ndu-l a doua oar[, s-a temut]ntr-adev[r, dar nu a=a ca]nt[ia dat[; iar c`nd l-a v[zut a

treia oar[, a=a a]ndr[znit asupra lui,]nc` t s-a apropiat de el =i au]nceput a vorbi am`ndoi.

]nv[\/tur/: Aceasta ne arat[c[=i de cele mai groaznice lucruri, prin petrecere]mpreun[, lesne ne putem apropia.

M~ |A (PISICA) +I CUCO+UL

M`a, prinz`nd un cuco= =i vr`nd s[-l m[n`nce cu pricin[binecuv`ntat[,]l]nvinov[\ea zic`nd c[-i de prisos oamenilor, c[ci strig[noaptea =i nu-i las[s[se odihneasc[; iar el r[spunz`nd c[pentru folosul lor face aceasta, ca s[-i de=tepte la lucr[rile ce au de sf`r=it, m`a iar[=i]l]nvinuia, c[-i f[r[de ru=ine =i]mpotriva firii, fiindc[calc[pe mama =i pe surorile sale: iar cuco=ul]i r[spunse c[=i aceasta tot spre folosul st[p`nilor s[i o face, ca s[capete ou[multe. Atunci m`a]i zise:

— Cu toate c[tu e=ti bun pentru multe lucruri =i ai adev[rate r[spunsuri, dar eu n=oi r[m`nea fl[m`nd[.

+i a=a tot l-a m`ncat.

]nv[\/tur/: Firea cea rea de bun[voie p[c[tuie=te, =i de cumva sub chip bun =i adev[rat nu poate face asta, tot g`nde=te s[fac[r[ul — =i-l face oricum poate.

VULPEA

Vulpea, prinz`ndu-se]n c[pcan[, nu putu sc[pa dec` t t[indu= i coada, =i de ru=ine socotea mai bine s[nu mai tr[iasc[. Dar se g`ndi la ceva, anume ca s[sf[tuiasc[=i pe celelalte vulpi pentru t[ierea cozilor, ca astfel cu r[ul de ob=te s[-i acopere ru=inea sa. Deci, adun`ndu-le laolalt[,]ncepu a le sf[tui, zic`ndu-le c[nu numai nu au nevoie de acest m[dular, dar]nc[c[e =i o sarcin[in zadar ac[\at[de trupul lor.]ns[una dintre vulpi, lu`nd cuv`ntul,]i zise:

— Ian ascult[, de nu \i-ar folosi \ie aceasta, nu ne-ai sf[tui s[facem =i noi ca tine.

}nv[/tur[: Oamenii cei r[i, nu pentru c[vor binele dau sfat aproapelui lor, ci tot numai pentru folosul lor.

VULPEA +I RUGUL

Vulpea, suindu-se pe un gard =i c[z`nd, s-a prins s[se \ie de un rug. Deci, v[t[m`ndu=i picioarele]n spinii acelu rug =i sim\ind usturime, zicea c[tr[rug:

— Vai mie, c[ci am fugit la tine ca la un ajutor =i tu mai r[u mi-ai f[cut!

Iar rugul]i zise:

— Tu, vulpe, ai gre=it, c[ai vrut s[te prinzi de mine, cum]i prinzi pe to\i.

}nv[/tur[: Acei oameni sunt nebuni, care alearg[la ajutorul acelora ce din firea lor sunt porni\i a face r[u.

VULPEA +I CROCODILUL

Vulpea =i crocodilul se certau: care din ei este mai de bun neam? +i crocodilul, spuind multe vorbe trufa=e despre cinstea mo=ilor s[i, zise cum c[ei au fost mai mari peste cei nobili; iar vulpea auzind acestea zise:

— O, bunul meu prietin, chiar de n-ai spune tu nimic, se vede dup[pielea ta c[]n vremile cele de demult ai fost nobil.

}nv[/tur[: Pe oamenii cei mincino=i adev[rul lucrurilor]i dovede=te.

CUCO+II +I POT~RNICHEA

Oarecine, av`nd cuco=i acas[, a cump[rat =i o pot`rniche =i a l[sat-o s[ciuguleasc[printre cuco=i: ace=tia,]ns[, b[t`nd-o =i alung`nd-o, st[p`nul foarte s-a]ntristat, socotind c[cuco=ii fac aceasta, fiindc[pot`rnichea e de alt neam; dar dup[pu`in, v[z`nd el c[cuco=ii =i]ntre d`n=ii se bat, zise:

— Cum v[d, degeaba m-a= mai]ntrista, c[ci ei =i]ntre d`n=ii se bat.

]nv[/\tur/: Cei]n`elep\i lesne rabd[str`mb[t[\ile ce le fac str[ini, v[z`nd c[=i la ai lor asemenea fac.

VULPEA +I FIGURA DE IPSOS

O vulpe intr`nd odat[]n casa unui lucr[tor]n ipsos dete acolo peste o mulime de figuri cu iscusin\[lucrate =i lu`nd una]n labe zise:

— O, ce cap frumos! P[cat numai c[n-are creieri.

]nv[/\tur/: Aceasta ne arat[pe oamenii frumo=i la trup, dar f[r[duh.

C{ RBUNARUL +I N{ LBITORUL

C[rbunarul locuia singur]ntr-o cas[=i se ruga de n[lbitor s[vie ca s[locuiasc[cu el; dar n[lbitorul li r[spunse:

— Nu pot face aceasta, c[ci m[tem c[ci cele ce eu voi n[lbi, tu le vei umplea de funingine.

]nv[/\tur/: Aceasta]nsemneaz[c[tot ce nu-i asem[n[tor nu se poate]ntov[r]=i.

PESCARI

Pescarii, tr[g`nd mrejea din ap[=i sim`ind c[era grea, se bucurau crez`nd c[mul`i pe=ti vor scoate; iar dac[au tras-o la mal g[sir[]ntr-]nsa o piatr[mare, =i atunci au]nceput a se]ntrista, nu at`t pentru c[au fost pe=ti pu`ini, c`t mai cu sam[pentru c[tocmai]mpotriva credin`ei lor s-a]nt`mplat. Atunci unul mai b[tr`n dintre d`n=ii zise:

— S[nu ne]ntrist[m at`ta, o, tovar[=i, c[ci bucuria, pe c`t se vede, e sor[cu]ntristarea, =i fiindc[mai]nainte ne-am bucurat, se cuvine s[ne =i]ntrist[m]ntruc`va.

]nv[]tur[: Aceasta]nsemneaz[c[cineva nu trebuie nici a se bucura, nici a se]ntrista, v[z`nd c[i s-ant`mplat ceva altfel de cum a n[d]jduit.

L{ UD{ ROSUL

Un om care umblase]n str[inime =i se]ntorsese]n patria sa se l[uda cum c[multe lucruri voinice=ti f[cuse]n multe locuri =i c[]ntre altele,]n Rod, a f[cut o s[ritur[pe care nimeni din cei de o v`rst[cu d`nsul n-a putut-o face =i mai zicea c[are =i martori pe cei ce au fost atunci acolo; iar unul din cei de fa\ zise:

— Ian ascult[, de-i adev[rat cele ce spui, nu ai trebuin\ de martori: iaca Rodul, sari s[te vedem.

]nv[]tur[: De nu va da cineva dovezi]ndat[despre cele ce zice, tot cuv`ntul lui este]n de=ert =i de nimica.

CEL CARE F{ G{ DUIE+TE CE NU POATE DA

Un om s[rac fiind bolnav =i neputincios, dezn[d]jduind de el =i doctorii, se ruga zeilor, f[g]duindu-le c[de-i vor da s[n]tate, o

sut[de boi le va junghia spre jertf[. Dar muierea lui]ntreb`ndu-l c[de unde va lua aceast[jertf[c`nd se va]ns[n[to=i, el zise:

— G`nde=ti c[dac[m-oi mai scula de aici, zeii au s[mai cear[de la mine aceast[jertf[?

]nv[/\tur/: Mul\i f[g[duiesc lesne c`nd n-au n[dejde c[vor \ine f[g[duiala.

VICLEANUL

Un om viclean s-a dus la Apolon, idolul din Delfi, ca s[-l ispiteasc[; =i lu`nd o vrabie]n m`n[, o \inea acoperit[sub hain[, =i a]ntrebat pe zeu, zic`nd:

— O, Apoloane, ceea ce am eu]n m`n[viu e, sau mort?

C[ci de ar fi zis c[e moart[, era s[arate pas[rea vie, iar de ar fi zis c[e vie,]ndat[era s-o zugrume =i s-o arate moart[. Iar zeul, cunosc`nd viclenia lui, zise:

— Cum vrei tu s[faci, f[; c[ci]n puterea ta st[s[faci aceasta, ca cel ce po\i sau viu sau mort s[ar[\i.

]nv[/\tur/: Pe Dumnezeu nimeni nu-l poate]n=ela, nici ascunde ceva dinaintea lui.

PESCARI

Pescarii ie=ind la pescuit, =i mult[vreme ostenindu-se, n-au prins nimic, deci]ntrista\i se g[teau s[plece, c`nd iat[un tin (un fel de pe=te), fiind alungat de al\i pe=ti mai mari, a s[rit]n luntrea pescarilor, care, prinz`ndu-l, s-au dus voio=i.

]nv[/\tur/: De multe ori norocul aduce ceea ce me=te=ugul nu poate da.

}N+EL{ TORUL

Un om s[rac =i neputincios se ruga zeilor c[de-l vor face s[n[tos, o sut[de boi le va jertfi; iar zeii, vr`nd s[-l cerce, l-au m`ntuit de neputin\]. Deci scul`ndu-se el, fiindc[nu avea boi, a f[cut din seu o sut[de boi =i i-a adus la altar de i-a jertfit. Dar zeii, vr`nd s[-l pedepseasc[, i s-au ar[tat]n vis zic`ndu-i:

— Du-te pe \[rmul m[rri,]n cutare loc, c[acolo vei g[si o mie de drahme antice.

Iar el, de=tept`ndu-se, vesel a mers]n grab[la locul ar[tat s[caute aurul, dar]n loc de a g[si aur, el fu prins de t`lhari, =i vr`nd s[-i]n=ele =i pe ace=tia cu minciuni, f[g[duindu-le c[le va da o mie de talan\i de aur dac[-l vor slobozi, t`lharii nu l-au crezut, ci l-au dus de l-au v`ndut cu o mie de drahme.

}nv[\[tur[: Oamenilor celor]n=el[tori, Dumnezeu le este]mpotriv[.

BROA+TELE

Dou[broa=te p[=teau pe marginea unui lac care vara seca, iar broa=tele p[r[sindu-l c[utau alt lac.

+i iat[din]nt`mplare g[sir[o f`nt`n[ad`nc[=i una dintre d`nsele zise c[tre cealalt[:

— Hai s[ne cobor`m aici.

Dar aceasta r[spunse:

— De va seca =i f`nt`na aceasta, cum vom ie=i oare?

}nv[\[tur[: Nimeni s[nu se apuce de a face ceva, mai]nainte de a g`ndi unde va ie=i.

B{ TR~NUL +I MOARTEA

Un b[tr`n oarec`nd t[ind lemne]n p[dure =i puindu=-i pe umeri o sarcin[bun[, merse astfel]mpov[rat o cale lung[, p`n[ce s-a ostenit =i, nemaiput`ndu-le duce, le l[s[jos chem`nd moartea, care, venind numaidec`t,]l]ntreb[de ce a chemat-o. B[tr`nul, sp[im`ntat, zise:

— Ca s[-mi aju`i a ridica aceast[sarcin[de lemne s[o pun pe umeri.

]nv[\'/tur/: De=i de multe ori omul petrece]n cele mai mari nevoi =i n[cazuri,]ns[tot]i place mai bine a tr[i dec`t a muri.

B{ TR~NA +I DOCTORUL

O b[tr`n[care suferea de ochi tocmi un doctor cu bun[]nvoial[c[de o va vindeca]i va da toat[plata cu care s-a legat, iar de nu, nimic nu-i va da. Deci s-a apucat doctorul s[o vindece, =i]n toate zilele, duc`ndu-se la b[tr`n[,]i ungea ochii. Dar pe c`nd ea se afla asupra acestei lucr[ri, nev[z`nd, doctorul lua c`te un vas din casa b[tr`nei =i pleca. B[tr`na sim`ea c[pe toat[ziua i se]mpu`ineaz[din lucruri, a=a c[dup[ce s-a vindecat nimic nu i-a mai r[mas. Iar doctorul, cer`nd de la ea plata cu care se legase, c[ci acuma vedea curat, =i aduc`nd =i martori, b[tr`na zise:

—]ntr-adev[r acum mai v`rtos nimic nu mai v[d, c[ci pe c`nd m[dureau ochii, multe lucruri de ale mele erau]n cas[, iar acuma, c`nd tu zici c[v[d, nimic dintr-]nsele nu mai v[d.

]nv[\'/tur/: Oamenii cei r[i multe fac, care apoi sunt]mpotriva lor.

P{ S{ RARUL +I +ARPELE

Un v`n[tor de paseri se duse]n p[dure ca s[prind[ceva paseri =i, lu`ndu=-i la`urile =i alte m[iestrii, merg`nd]n p[dure, v[zu]ntr-un copac o pasere =i]ndat[se duse subt acel copac spre a=-i

Întinde mreaja, cînd, din împlire, cîlc pe un =arpe care se întoarce =i-l mu=c. Atunci p[s[rarul]ncepu a se v[ita zicînd:

— Vai de mine cu vînatul meu, cî eu am umblat sî vînez pe alîi, =i alîi mai curînd m-au vînat pe mine =i acum sunt aproape sî mor.

}nv[/tur/: A=a sunt =i oamenii care vor sî facî r[u altora, cîci se împlî de mai multe ori de se întoarce r[ul mai curînd asupra capului lor decît asupra aceluia cîruia vor sî-i facî r[u, trimeîndu-le Dumnezeu o poticnealî la care nici cu gîndul nu gîndesc.

V~N{ TORII +I CASTORUL

Castorul este un animal cu patru picioare =i locuie=te]n ap]. Doctorii spun cum cî boa=ele castorului sunt de multe leacuri bune, =i de aceea vîntorii]i gonesc mai mult pentru boa=ele lor; deci castorii, cunoscînd lucrul acesta,]=i apucî singuri cu dinîi boa=ele =i le leap[dî ca sî le g[seascî vîntorii =i sî le ia,]sîndu-i pe ei cu via\].

}nv[/tur/: A=a fac oamenii cei]n\elep\i pentru mîntuirea sufletelor lor =i pentru via\a lor. Ca sî scape de primejdii de moarte, nu le este jale, nici le pare r[u de toatî avu\ia lor, numai ca sî scape din mîinile tîlharilor =i ale vr[jma=ilor =i sî =i mîntuiascî sufletele de la moarte.

V{ DUVA +I G{ INA

O v[duvî avea o g[inî care]n toatî ziua]i oua cîte un ou. Socotind ea cî de-i va da mai multî mîncare]i va face cîte douî ou[, se ducea]n toate zilele unde era g[ina]nchisî =i-i d[dea de mîncare peste m[surî; iar g[ina, dacî se]ngr[=, p[r[sî ouatul.

}nv/\tur/: A=a sunt =i unii oameni ce au c`te ceva dob`nd[=i umbl[s-o]nmulveasc[f[r[voia lui Dumnezeu; pierd =i c`t[li se pare c[au]n m`inile lor.

M~ | A +I +OARECII

}ntr-o cas[]n care erau mul`i =oareci =i =obolani se]nn[diso o m`\[care mergea acolo]n toate zilele =i-i v`na]ntruna. De la o vreme, v[z`nd =oarecii c[num[rul lor se tot]mpu\ineaz[, ziser[]ntre d`n=ii:

— Fra`ilor, nu trebuie s[mai ie=im de prin g[urile noastre, c[de vom mai ie=i, to`i vom pieri, iar de nu, vom avea lini=te =i vom sc[pa.

Atunci pisica, nemaiv[z`nd nici un =oarece ie=ind din g[uri, se g`ndi c[ce-ar face ca s[-i poat[scoate, =i socoti c[era bine s[se prefac[c[cade de la un loc]nalt =i s[se lungeasc[pe p[m`nt ca =i cum ar fi moart[. +i chiar a=a f[c`nd, un =oarece se uita la d`nsa dintr-o gaur[, =i v[z`nd-o astfel lungit[,]i zise:

— O, jup`neas[m`\[! De \i-a= vedea p`ntecele umflat ca o tob[, tot nu m[voi apropia de tine.

}nv/\tur/: A=a fac oamenii cei]n\elep`i, c`nd =tiu c[cineva i-a am[git o dat[]n vreun chip oarecare, alt[dat[nu-i mai poate]n=ela, m[car de-ar]ntrebuin`a mii de me=te=uguri, c[ci ei atunci mai tare se p[zesc =i se feresc.

VULPEA +I MAIMU | A

Odinioar[se adunaser[laolalt[toate fiarele =i dobitoacele c`mpului, iar maimu`a dinaintea tuturor f[cu un joc minunat =i at`ta de iscusit,]nc`t se mirau toate de d`nsa, =i a=a de pl[cut[le fu lor maimu`a,]nc`t vrur[s[o ridice s[le fie chiar]mp[rat.

Dar vulpea nu o voia, ci o def[ima zic`nd c[-i a=a =i pe dincolo; apoi o chem[deoparte =i-i ar[t[o buc[\ic[de carne]ntr-o c[pcan[=i-i zise:

— Iat[, eu am aflat ast[m`ncare =i n-am cutezat s[o m[n`nc p`n[nu-\i voi ar[ta-o \ie ca unui]mp[rat; deci, dac[-\i trebuie, ia\i-o.

+i maimu\va s[ri ca o broasc[s-o apuce =i se prinse]n c[pcan[. Atunci vulpea r`z`nd zise:

— Oh, jup`neas[maimu\! At`ta nebunie ai fost av`nd =i]nc[te umfl[beznicia s[]mp[r\e=ti peste toate hiarele =i dobitoacele c`mpiilor!

}nv[\tur/: A=a p[timesc cei ce nu socotesc mai]nt[i lucrul ce vor s[-l fac[ori cuv`ntul ce vor s[-l gr[iasc[, cum va ie=i mai pe urm[, ci se apuc[de ni=te lucruri mari =i mai pe urm[cad]n nevoie =i]n neazuri.

DELFINUL +I UN ALT PE+TE MARE

Un delfin din mare, dup[obiceiul lui, se alunga dup[un alt pe=te mare =i astfel fugind am`ndoi gr[bi\i, unul s[scape, iar altul s[ajung[, nu mai b[gau de sam[despre ceea ce era]nainte lor, c`nd deodat[deter[]ntr-un ostrov m`los =i foarte nisipos unde se]nn[molir[am`ndoi, de nu se mai puteau]ntoarce nici unul, nici altul. Iar pe=tele ce fusese fug[rit de delfin, v[z`ndu-l pe acesta zb[t`ndu-se =i neav`nd nici un chip de sc[pare, zise:

— Nu-s m`hnit deloc c[mor, de vreme ce v[d c[=i acela ce-i pricina mor\ii mele moare]mpreun[cu mine.

}nv[\tur/: Cu adev[rat este c[cel asupra se bucur[, m[car =i la vremea mor\ii c`nd vede pe cel ce l-a asupra c[piere]mpreun[cu d`nsul.

BUC{ TARUL +I C~INELE

}ntr-o buc[t[rie, buc[tarul]=i r`nduise toate felurile de bucate pe ziua aceea cu mult[]ngrijire, r[m`indu-i numai ca s[le pun[la foc ca s[fiarb[. Dar tocmai c`nd s[fac[aceasta, un c`ine intr`nd]nha\ dintr-o oal[o inim[de vac[=i fugi. Atunci buc[-tarul zise:

— Bine f[cu=i de m[]nv[\a=i, c[ci de-acum]nainte c`nd se va]nt`mpla s[te mai v[d m[voi p[zi de tine foarte bine, c[ci nu mi-ai luat inima, ci mi-ai dat inim[.

}nv[\tur/: Cu c`t p[time=te omul n[cazuri =i nevoi, cu at`t mai mult se]nva\.

C~INELE +I LUPUL

Un c`ine z[cea]n afar[de ograda st[p`nului, ad[postindu-se subt un gard, unde-l g[si un lup care vroia s[-l m[n`nce. C`inele se rug[de lup s[-l mai a=tepte pu`intel zic`ndu-i:

— Peste pu`ine zile st[p`nul meu va s[fac[praznic mare, atunci =i eu voi m`nca mult de m[voi]ngr[=a =i a=a voi fi dulce =i bun la m`ncare, pe c`nd acuma vezi-m[c[-s slab =i nemernic; iar atunci viind tu, m[vei m`nca cu poft[.

Lupul]l crezu =i-l l[s], iar peste c`teva zile, merg`nd iar dup[v`nat, se ab[tu =i pe la c`ine, pe care acuma z[rindu-l de departe, tocmai sus pe v`rful unul grajd,]l chem[s[vie jos, zic`ndu-i:

— U! m[! Dar oare nu-]i mai]ii cuv`ntul? Dar oare]i-ai uitat jur[m`ntul?

Iar c`inele]i r[spunse:

— Cu adev[rat, jup`ne lupe, c[de ast[zi]nainte de m[vei mai g[si afar[din ograd[, s[nu mai a=tep]i nunt[ori praznic, ci s[-]i cau]i de treab[.

}nv[/\tur/: A=a fac oamenii cei]n\elep\i, c[dac[din nenorocire cad]n vreo nevoie sau primejdie, de unde din]nt`mplare scap[, ei atunci se feresc =i se p[zesc c`t se poate mai bine ca s[nu mai cad[]ntr-]nsa sau]ntr-alta asemenea.

C~INELE, CUCO+UL +I VULPEA

Un c`ine se]ntov[r[=ise c-un cuco= =i umblau am`ndoi]mpreun[, iar dac[se]nt`mpla s[]nsereze prin vreun codru, cuco=ul se suia sus]n v`rful unui copac =i dormea acolo, c`nt`nd la vremea sa, iar c`inele se culca =i el la r[d[cina aceluia=i copac]n scorbur[.

]ntr-o diminea\[, cuco=ul c`nta dup[cum]i este obiceiul, iar o vulpe, auzindu-i glasul, alerg[repede]ntr-acolo =i zise cuco=ului:

— Rogu-te, pogoar[-te ni\el jos, c[ci at`ta]mi pl[cu glasul t[u,]nc`t a= vroi s[te s[rut cu poft[!

Iar cuco=ul]i r[spunse:

— De vreme ce-mi zici s[m[pogor jos, strig[pe portar s[-mi deschid[u=a, =i caut[-l, c[-i aici jos, la r[d[cina copacului,]n scorbur[.

Iar vulpea c[ut`nd pe portar, afl[c`inele =i-l de=tept[; iar c`inele, v[z`nd-o, o lu[de grumaz =i o m`nc[. A=a p[\i vulpea cu]n\elepciunea ei; vr`nd s[v`neze pe cuco= ca s[-l m`n`nce, cuco=ul o v`n[pe ea prin c`ine.

}nv[/\tur/: A=a =i oamenii cei]n\elep\i, c`nd se v[d ispiti\i de cei care voiesc a le face r[u, nu numai c[nu se dau]nd[r]pt, dar]ntorc r[ul asupra acelora ce c[utau a-l face lor.

LEUL +I BROASCA

Leul auzi or[c[itul unei broa=te care \ipa foarte tare =i crez`nd, dup[vuietul mare ce-l f[cea, c[-i glasul vreunei alte dih[nii mai mari dec`t broasca, se]ntoarse]nspre partea de unde venea glasul

acela =i c[ut`nd cu de-am[nun\elul o g[si, apoi o c[lc[cu piciorul de o turti.

}nv[\/tur[: Nu trebuie s[ne speriem de fiec[e lucru ce auzim, p`n[nu vedem cu ochii no=tri de e adev[rat.

LEUL, VULPEA +I M{ GARUL

Leul, vulpea =i m[garul se]ntov[r[=ir[c`te=itrei =i umblau]mpreun[v`n`nd. Dup[ce str`nser[ei v`nat de ajuns, leul zise m[garului s[]mpart[v`natul: iar m[garul st[tu de]mp[r]i tocmai trei p[r]i =i apoi zise leului s[-i ia partea care-i va pl[cea. Leul, v[z`nd aceasta, se m`nie pe m[gar =i-l lovi cu br`nca de-l omor]; apoi zise vulpii cu m`nie:

— Treci de]mparte tu!

Iar vulpea se apuc[de f[cut tot o parte, numai c[]=i l[s[sie=i o p[rticic[foarte mic[. Atunci leul zise c[tre vulpe:

— Oh, jup`neas[vulpe, cine te-a]nv[\/at de-ai]mp[r]it a=a drept?

Iar vulpea r[spunse:

— V[zui ce p[vi bietul m[gar, =i p[vania lui m-a]nv[\/at a]mp[r]i astfel.

}nv[\/tur[: Oamenii se]n\elep\esc c`nd v[d pe alii p[vind nevoi =i pedepse.

LEUL +I URSUL

Leul =i ursul prinsese am`ndoi un pui de cerb =i cert`ndu-se apoi care din ei s[=i-l ia]n st[p`nire, se apucar[la lupt[=i at`t se luptar[am`ndoi]nc`t ostenir[=i c[zur[jos istovi\i de puteri. Tocmai atunci o vulpe, trec`nd din]nt`mplare pe acolo =i v[z`nd c[nici unul, nici altul nu se puteau scula de jos, iar puiul de cerb

z[cea mort]n mijlocul lor, merse numaidec` t de-l apuc[=i fugi cu el; iar lupt[torii, privind cum vulpea fugea cu puiul de cerb, ziser[:

— Oh, tic[lo=ii de noi: hiare puternice =i f[r[de minte ce suntem! Iaca pentru cine ne-am ostenit, pentru o p[c[toas[de vulpe viclean[.

}nv[\\tur/: Mul\i oameni sunt care se ostenesc =i p[timesc r[u pentru ca s[dob`ndeasc[=i s[c`=tigel multe =i de toate, =i nu cu dreptul, ci cu str`mb[tate, cu hapca =i cu c[m[t[rii spre a se]mbog[\\i; iar c`nd colo, la cele din urm[, agonisirile =i schiver-niseala lor o m[n`nc[al\ii =i ei se duc de aici]nc[rca\i de p[cate =i greut[\\i suflete=ti.

FURNICA +I PORUMBI | A

O furnic[]nsetase =i intr`nd]ntr-o ap[mare ca s[bea, o lu[repejunea apei =i o ducea]n jos, fiind aproape s[se]nece. Iar o porumbi\\[, v[z`nd-o c[se]neac[arunc[o ramur[de copac l`ng[d`nsa, de care furnica ac[\\`ndu-se,]ndat[a fost scoas[la mal, =i astfel porumbi\\a a sc[pat-o. De atunci ele se]ntov[r[=ir[am`ndou[. +i nu dup[mult[vreme se]nt`mpl[c[un p[s[rar]ntinse pe jos ni=te la\\uri, risipind pe deasupra lor mei ca s[am[geasc[pe porumbi\\[=i s-o prind[. Dar furnica, v[z`nd pe p[s[rarul acela, merse drept la d`nsul =i-l pi=c[de picior a=a de tare, c[de usturime s[ri]n sus \\ip`nd; iar porumbi\\a atunci se sperie, =i fugind, sc[p[din primejdie.

}nv[\\tur/: A=a-i cinstit =i frumos, ca celui ce-\\i face bine s[-i faci =i tu bine pentru binele ce l-ai primit =i a=a trebuie s[fac[oamenii]ntre d`n=ii.

BOLNAVUL +I DOCTORUL

Un om bolnav ce z[cea foarte de mult =i nu se mai]ns[n[to=a, chem[un doctor s[-l vindece.

Doctorul zise:

— Cum]i este =i ce te doare?

Bolnavul: Iat[, toate sim\urile m[dor foarte r[u.

Doctorul: Cum]i-a fost ast[-noapte?

Bolnavul: Am asudat tare.

Doctorul: Asta e bine; dar]ntr-alt chip, cum]i mai este boala?

Bolnavul: Uneori r[cesc foarte tare.

Doctorul:]i-e slobod[ie=irea afar[?

Bolnavul: M[umflu.

Doctorul: Asta]nc[nu-i r[u.

]}ntr-acestea veni =i un prietin al bolnavului, care-i zise:

— Prietine,]i-e mai bine?

Iar bolnavul]i r[spunse:

— Frate, despre binele ce zice doctorul c[-mi este, s[m[fereasc[Dumnezeu, c[ci eu simt c[-s aproape s[pier.

]}nv[\/tur/: Pe cel ce te laud[=i te]mbuneaz[=i, m[car de-ar fi =i rele faptele tale, el tot zice c[-s bune, pe acela pururea s[-l ur[=ti =i la gura lui s[nu te ui]i nicidecum.

GR{ DINARUL +I M{ GARUL

Un gr[dinar avea un m[gar cu care lucra tot ce vroia =i ce trebuia, dar ostenindu-l prea mult =i hr[nindu-l prea pu\in, m[garul se ruga lui Dumnezeu s[-l scoat[de la gr[dinar =i s[-l dea la alt st[p`n mai bun. }ntr-aceea ruga lui fu ascultat[, c[ci cur`nd gr[dinarul]l v`ndu unui olar, care]n toate zilele]l]nc[rca cu lut, cu oale, cu c[r[mid[, pe care le ducea pe unde i se cerea.

M[garul iar[=i se ruga lui Dumnezeu s[-l schimbe =i de la olar; =i acesta]l v`ndu unui pielar (dub[lar sau arg[sitor de piei). Iar

s[racul m[gar v[z`nd c[merge din r[u]n mai r[u, c[ci tot cu mai grele sarcini]l]mpov[rau, iar st[p`nii cei noi tot mai pu`in]ngrijeau de nutre`ul lui, zise l[cr[m`nd:

— Oh! vai mie, becisnicul, c[ci mai bine a= fi stat la st[p`nul meu cel dint[i, c[pe acesta cum]l v[d iar arg[sind piei, f[r] z[bav[va arg[si-o =i pe a mea.

}nv[\\tur/: A=a p[timesc =i \\[ranii, =i oamenii cei de r`nd cu st[p`nii lor, c[le pare bine c`nd se schimb[domnii si dreg[torii lor; iar dac[dau peste al`ii mai r[i, atunci doresc iar[=i pe cel dint[i.

GOSPODINA, SLUJNICELE +I CUCO+UL

O gospodin[de cum auzea c`ntatul cuco=ului,]=i scula slujnicele din somn =i le pune a s[toarc[l`na. }ntr-o noapte slujnicele se sf[tuir[s[omoare cuco=ul, pentru c[de=tepta pe st[p`na lor prea de noapte, de le pune a la lucru. +i dup[ce omor`r[ele cuco=ul, p[\\ir[=i mai r[u, c[ci st[p`na lor acuma le scula la lucru mai dinainte de c`ntatul cuco=ului, zic`nd c[tr[slujnice c[vor fi c`ntat cuco=ii cine =tie de c`nd, =i a=a de multe ori le scula mult mai devreme, =i numai rareori pe la miezul nop`ii.

}nv[\\tur/: Toate lucrurile ce se fac cu vicle=ug =i]mpotriva drept[\\ii mai totdeauna sunt pricina r[ut[\\ilor, adic[: cine va g`ndi altuia r[u, neap[rat]i va veni =i lui os`nda =i r[splata de la Dumnezeu.

M~|A +I PILA

O m`\\[, intr`nd]ntr-o =atr[\\ig[neasc[, dete de o pil[=i]ncepu a o linge =i ling`nd-o i se pili limba, care s`ngera acum]ntruna. Iar m`\\ei tot]i p[rea c[e carne =i tot linge a pila]nainte; apoi

c`nd fu mai pe urm[, pricepu c[nu e carne, dar acum limba i se rosese mai de tot.

}nv[\\tur/: A=a sunt =i cei mai mul'i oameni care se sf[desc =i se privesc cu toat[lumea, tr[ind tot]mpotriv[cu to'i; ei g`ndesc c[-i folosesc ceva =i nu cunosc c[mai mult[nevoie =i mai mare r[utate]=i fac asupra lor]n=i-i.

MU+TELE +I MIEREA

]ntr-o putinic[cu miere se gr[m[dise la m`ncare o mul'time de mu=te; dar iat[c[]n cur`nd, l[comia lor]mping`ndu-le tot mai]n fund, toate se]mpl`ntar[]ntr-]nsa at`t cu picioarele c`t =i cu aripile, de nu se mai puteau]ntoarce =i]nc[mai pu'in s[zboare. Atunci v[z`nd bieteale mu=te c[, din pricina l[comiei lor au s[piar[, ziser[:

— Vai de noi, p[c[toase ce suntem, iat[c[pentru o f[r`mi\\ de dulcea\\ ce am m`ncat, acuma pierim cu zile! Vai! c`t de lacome am fost!

}nv[\\tur/: A=a sunt =i oamenii cei p[c[to=i, curvari, t[lhari =i furi, pentru pu'in lucru =i pentru pu'in[hran[=i dulcea\\]=i pierd zilele, =i sufletul li se chinuie=te]n veci]n munca iadului.

| APUL +I LUPUL

]apul r[m[sese de turm[, iar un lup se lu[dup[d`nsul =i-l alung[departe de turm[. C`nd \\apul v[zu c[-l ajunge lupul, se]ntoarce c[tr[d`nsul =i-i zise:

— Lupe, eu v[d bine c[ast[zi am s[-i fiu \\ie de m`ncare, dar ca s[nu mor cu inima sc`rbit[, zi-mi un c`ntec, s[joc.

Deci lupul]ncepu a urla cum]i este obiceiul; \\apul]ncepu a juca cu tropot; iar c`inii de la turm[, auzind urletul lupului,]ndat[

alergar[=i izgonir[dihania de l`ng[\ap. Apoi dup[ce lupul se dep[rt[de \ap zise:

— Dup[dreptate p[\ii eu ast[zi aceasta, c[ci fiind buc[tar, vrui s[m[fac l[utar.

}nv[\tur/: A=a este =i cu cel ce nu se \ine de me=te=ugul lui ce l-a]nv[\at de la p[rin\i sau de la dasc[lul s[u, ci se apuc[de ni=te lucruri ce nu le =tie purta, c[z`nd astfel]n ni=te]ncurc[turi =i prostii de ajunge =i de r`sul oamenilor.

RACUL +I VULPEA

Racul ie=ise din ap[=i p[=tea pe marginea iazului prin iarb[,]ns[o vulpe umbl`nd pe acolo dup[hran[dete peste rac =i-l]nf[=c[, iar el v[z`ndu=-i pieirea zise:

— Cu dreptate e s[p[timesc aceasta =i eu =i to\i c`\i vor face ca mine, c[ci fiind stridie de mare vrui s[pasc ca dobitoacele.

}nv[\tur/: A=a sunt =i oamenii ce=-i schimb[felul =i firea — cad la mai mari nevoi =i adeseori se =i primejduiesc.

OMUL F{R{ CARTE (NE+TIUTOR)

Un om prost =i nemernic, ne=tiind nici carte =i neav`nd nici glas de c`ntare, se]nt`mpl[de intr[]ntr-o cas[pustie =i]ncepu a c`nta. Casa fiind foarte mare r[suna, iar lui i se p[rea c[c`nt[preafrumos =i are glas preabun. +i ie=ind]n t`rg oamenii]l]ntrebar[c[ce me=te=ug =tie, iar el r[spunz`nd c[-i c`nt[re\ de biseric[(psalt)]l poftir[s[mearg[la biseric[s[c`nte. Deci]ndat[merg`nd el]ncepu a c`nta; iar oamenii, dac[-l auzir[c`nt`nd a=a de ur`t =i de schimonosit,]l scoaser[din biseric[cu ru=ine mare,]mbr`ncindu-l =i b[t`ndu-l p`n[afar[.

}nv[/\tur/: A=a sunt oamenii care n-au slujit la u=i mari sau la dasc[li]nv[\a\i =i se \in]n\elep\i din firea lor =i se fac =tiutori, apoi dac[dau de ni=te oameni]nv[\a\i ei r[m`n de ocar[=i de ru=ine.

HO | II +I CUCO+UL

Ni=te furi se duser[la o cas[s[fure =i nu g[sir[alt nimic f[r[numai un cuco= =i-l luar[; iar cuco=ul, v[z`nd c[vor s[-l taie, se rug[de furi, zic`ndu-le:

— L[sa\i-m[, c[-s de folos tuturor oamenilor, c[-i scol noaptea la lucru.

Iar ho\ii ziser[:

— Apoi pentru aceasta mai v`rtos te vom ucide, c[ci tu scul`nd pe oameni la lucru, noi nu putem fura nimica.

}nv[/\tur/: Aceasta ne arat[cum c[oamenii de treab[sunt folositori oamenilor celor buni, iar celor r[i le sunt spre pagub[.

CORBUL +I +ARPELE

Corbul fl[m`nzise =i v[z`nd un =arpe dormind la soare se repezi din zbor =i-l apuc[, iar =arpele iute se]ntoarse =i-l mu=c[; =i pe c`nd corbul era aproape s[moar[, zicea:

— Vai, mie! ce hran[nimerii! C[ci cu acel =arpe m[otr[vii =i iat[-m[-s acum c[mor.

}nv[/\tur/: A=a sunt mul\i oameni c`nd nimeresc peste dob`nd[=i pentru nepriceperea lor]=i r[pun capetele.

PORUMBEII +I CIOARA

O cioar[intrase odat[]ntr-un stol de porumbei =i v[z`nd ea cum se hr[nesc de bine porumbeii f[cu ce f[cu de]ndat[=i se]n[lbi =i ea =i acuma mereu umbla =i se hr[nea]mpreun[cu porumbeii, iar ace=tia nu-i ziceau nimic, g`ndind c[=i ea e porumbel ca =i d`n=ii. }ntr-o zi]ns[cioara se gre=i de cronc[ni o dat[ca ciorile =i atunci porumbeii, auzindu-o, o b[tur[=i o alungar[dintre ei.

}nv[\/tur[: A=a =i unii oameni se]nt`mpl[ca din prostie s[ajung[la boierie, apoi nefiind neam bun, ei]ncep a se l[comi =i a se]n[l]a cu firea; dup[aceea peste pu`ine zile pierе cinstea =i m[rirea cea de=art[=i vin iar la starea lor dint[i.

CIOARA

Un om prinsese o cioar[=i, leg`nd-o c-o a\i=oar[de un picior, merse =i o dete unui copil ca s[se joace cu d`nsa, de vreme ce se zice c[cioarei]i place s[petreac[cu oamenii; dar cioara, nemul-\[mindu-se de copil, g[si prilej =i fugi de la el zbur`nd]ntr-un copac. Acolo,]ncurc`ndu-i-se a\ a de la picior de o crac[, r[mase cioara sp`nzurat[=i v[z`ndu=-i moartea zicea:

— Vai de mine, ce tic[loas[fusei c[nu vrui s[slujesc un om, =i acuma trebuie s[mor sp`nzurat[ca o blestemat[!

}nv[\/tur[: A=a sunt =i oamenii care fug de pu`in[osteneal[=i se abat la vicle=uguri =i la nebunii mincinoase; ei cad]n mari nevoi =i]n primejdii de moarte.

DOI ZEI

Jupiter, zeul elinesc, trimese pe alt zeu ce-i zic Ermis, s[]mpart[cu cump[na minciunile pe la tot felul de me=teri =i de meseria=i,

d`ndu-le fie=tec[ruia c`te o m[sur[plin[, iar cizmarilor =i potloga-
rilor le prisosi mai mult, de se v[rs[pe deasupra.

}nv[\\tur[: Adev[rul oc[r]=te pe me=terii =i meseria=i cei
mincino=i care nu se \in de cuv`nt, schimb[lucrurile cele bune
pe cele rele =i ce e bun trag c[tr[d`n=i.

LUPUL +I OAIA

Un lup se dusesese la o turm[de oi ca s[=terpeleasc[ceva; dar
ni=te c`ini mu=c`ndu-l, lupul p[timea foarte r[u =i fl[m`nzea =i
nu avea nici o putere. Atunci el zise unei oi s[-i aduc[ap[s[bea.

— C[ci de-mi vei aduce ap[de b[ut, voi c[p[ta eu =i ceva de
m`ncare, zicea lupul.

Dar oaia-i r[spunse:

— Bine zici tu, lupe, c[de-\i voi aduce eu ap[de b[ut, tu m[
vei face pe mine numaidec`t s[-\i fiu de m`ncare f[r' de sare.

}nv[\\tur[: A=a fac oamenii cei vicleni, ca =i lupul sau ca
vulpea, care umbl[cu me=te=uguri ca s[am[geasc[pe cei ce se
las[a fi am[gi\i, dar omul]n\elept se p[ze=te bine, ca s[nu
cad[]n mrejele lor.

IEPURII +I VULTURII

Iepurii,]ncing`nd odat[o b[t[lie cu vulturii, se rugau vulpilor
s[vie s[le dea oleac[de ajutor; iar vulpile r[spunser[zic`nd:

— Noi bucuroase v-am da ajutor, dac[n-am =ti cine sunte\i =i
cu cine v[bate\i.

}nv[\\tur[: A=a p[timesc cei neputincio=i c`nd se apuc[la
pricini cu cei mai mari dec`t d`n=i.

FURNICILE

Furnicile spun unii c[au fost =i ele ca oamenii, ni=te plugari, dar c[nefiindu-le]ndestul c` t agoniseau ele, se mai duceau de furau =i roadele de pe la al[i vecini ce erau prin]mprejurimile lor. Din aceast[pricin[, Jupiter s-a m`niat pe ele tare foarte =i le f[cu t` r`toare,]n chipul cum le vedem noi acuma,]ns[firea =i mintea lor tot aceea o au, c[ci ce g[sesc tot fur[=i din cas[, =i de afar[, =i tot str`ng mi=un¹]n p[m`nt, unde ascund ca ni=te furi.

}nv[\\tur/: A=a =i oamenii cei vicleni =i lacomi, tot apuc[, =i str`ng, =i ascund. +i m[car de-ar avea c` t de mult, ei tot nu se mai satur[, =i tot nu le mai ajunge, =i tot apuc[, =i tot str`ng, =i tot ascund cu aceea=i nes[\\ioas[l[comie.

PISICA +I LILIACUL

O pisic[prinsese un liliac ce c[zuse jos din zbor =i vr`nd s[-l m[n`nce, el o ruga de iert[ciune; iar m`a-i zise c[nu poate s[-l lase, fiindc[a=a]i este me=te=ugul, ca s[prind[paseri. Liliacul]i zise atunci c[el nu e pasere, ci =oarece; =i fu l[sat. Dup[aceea iar[=i fu prins de alt[pisic[, ce de asemenea vru s[-l m[n`nce; el iar[=i o rug[s[nu-l m[n`nce, c[nu-i =oarece, ci-i pasere; =i iar[=i]l las[; =i a=a se]nt`mpl[c[schimb`ndu-=i numele de dou[ori a sc[pat cu via\.

}nv[\\tur/: Aceasta ne arat[c[se cuvine =i nou[s[nu r[m`nem la aceea=i stare, ci s[urm[m celor care se prefac dup[vremi =i de multe ori scap[din primejdii.

¹ Mi=un[(*mi=in*) — provizii pentru iarn[(ce le str`ng furnicile etc.).

P{S{ RARUL +I O PASERE

Un v`n[tor de paseri]=i]ntindea la\urile sale, iar o pasere mititic[]l]ntreb[c[ce face. El]i spuse c[zide=te cetate, apoi plec[de acolo. P[s[rica merse =i se prinse]n la\ =i dup[ce v[zu pe v`n[tor viind,]i zise:

— Om bun, de faci tu tot acest fel de cet[\i, pu\ini locuitori vei avea]ntr-]nsele.

]nv[\'/tur/: Aceasta ne spune c[atunci se pustiesc casele =i ora=ele c`nd cei mai mari se poart[r[u cu oamenii.

C{L{ TORUL

Un c[l[tor mergea pe un drum cu traista]n b[\ pe um[r =i se ruga lui Dumnezeu s[g[seasc[ceva, c[ori din ce ar g[si el, va da jum[tate pentru sufletul lui. +i-i dete Dumnezeu de g[si un co=ule\ plin cu curmale amestecate cu migdale. C[l[torul =ezu de m`nc[curmalelor carnea =i migdalelor miezul, iar s`mburii curmalelor =i cojile migdalelor le dete pentru sufletul s[u, precum a f[g[duit, zic`nd:

— Din ceea ce am g[sit am dat jum[tate de fiecare, a unora dinl[untru =i a altora din afar[.

]nv[\'/tur/: A=a =i oamenii cei zg`rci\i =i nes[\io=i str`ng avu\ie mult[=i nu vor s[dea milostenii la s[raci nimic, =i ce f[g[duiesc s[dea pentru sufletul lor]nc[nu dau, =i g`ndesc cum vor am[gi pe Dumnezeu.

COPILUL +I MAM{-SA

Un copil fur[o carte de la dasc[lul unde]nv[\a =i o dete mamei sale, iar aceasta nu-l cert[de loc, nici]l ru=in[. Copilul de aci]nainte se deprinse a fura =i alte lucruri mai mari, p`n[]l prin-

ser[de fa\ =i pe judecat[dreapt[duc`ndu-l la sp`nzur[toare, mergea =i maic[-sa dup[d`nsul, pl`ng`nd. Fiul-s[u, chem`nd-o s[-i vorbeasc[la ureche, ea se apropie =i=i lipi urechea de gura lui, ca s[-i =opteasc[; iar el o apuc[cu din\ii de ureche =i i-o rupse.

Mum[-sa =i to\i cei de fa\ mustr`ndu-l c[nu numai a furat, dar acum =i]nainte m[-sii s-a ar[tat nelegiuit, el zise:

— Ea este pricina pierderii mele, c[ci dac[m-ar fi muștrat c`nd am furat cea dint[] carte, n-a= fi ajuns ast[zi s[fiu dus la sp`nzur[toare.

}nv[/\tur[: P[rintele care nu=i ceart[copilul de mic =i nu-l pedepse=te pentru toat[gre=ala lui, acela e ca =i c`nd i-ar pune singur juv[\ul]n grumaji =i l-ar trage la sp`nzur[toare.

CIOBANUL +I MAREA

Un cioban]i p[=tea oile pe \[rmurile unei m[ri =i]nt`mpl`ndu-se atunci s[fie lini=te pe mare, el pofti s[c[l]toreasc[pe d`nsa ca negu\[tor. Deci se ab[tu la t`rguri de=i v`ndu oile toate =i cump[r[curmale, apoi intr`nd]ntr-o corabie plec[pe mare ; dar nu t`rziu se st`rni o furtun[mare de amenin\ a s[scufunde corabia. Atunci aruncar[]n mare toate m[rfurile din corabie,]ntre care =i curmalele fostului cioban, =i a=a de-abia putur[sc[pa cu sufletele la uscat. Iar dup[ce ie=ir[din corabie, fostul cioban]nc[umbla pe \[rmurile m[rii =i v[zu c[se f[cu lini=te]n mare =i]ncepu a jura tare =i a zice:

— Oh, Doamne, c`t se vedea de groaznic[marea, p`n[a nu m`nca curmalele mele, iar dup[ce le-a m`ncat, c`t se f[cu de lin[.

}nv[/\tur[: C`te nenorociri p[time=te omul]n via\ a lui, la toate se deprime =i se]nva\, c[se ispite=te ca argintul prin foc.

RODIILE +I MERELE

Rodiile se luase la sfad[cu merele pentru frumuse\a =i pentru mireasma lor, =i fur[multe vorbe la mijloc; iar un m[r[cine dintr-un gard zise:

— S[p[r[sim g`lceville, surorilor, c[toate suntem deopotriv[!
}nv[\'/tur/: C`nd se sf[desc doi oameni tari =i mari, un becisnic se bag[la mijloc s[-i]mpace, dar numai ca s[se arate =i el c[-i om de sam[=i de treab[.

SOBOLUL +I MAM{-SA

Sobolul, fiind orb, zice c[tr[mam[-sa:

— Mam[, mie]mi pare c[v[d dade coapte. Mai apoi iar[=i zise: Mie]mi miroase a t[m`ie. +i]n sf`r=it iar[=i zise: Eu aud sun`nd ni=te clopote.

Atunci mam[-sa]i zise:

— O, f[tul meu =i fiul maic[i, precum cunosc eu, tu nu e=ti numai orb, ci =i surd =i nici miros nu ai.

}nv[\'/tur/: A=a sunt oamenii cei u=ori la minte, care g`ndesc s[fac[ni=te lucruri mari =i apoi, neput`ndu-le ispr[vi, v[d singuri c[nici un lucru de treab[nu pot ispr[vi.

DOI M{GARI

M[garul s[lbatic v[zu pe m[garul domestic hr[nindu-se bine =i apropiindu-se de el]ncepu a-l l[uda, zic`ndu-i c[e gras =i neted la trup =i c[are hran[]ndestulat[; apoi peste vreun ceas]l v[zu]nc[rcat cu lemne =i merg`nd dup[d`nsul un argat, care-l tot lovea cu un toiag mai la tot minutul =i peste tot trupul. Atunci m[garul cel s[lbatic]i zise:

— Fiindc[acuma]i v[zui tot felul de via\[, nu te mai fericesc, c[ci hrana nu]n zadar o ai, ci cu mult[munc[=i osteneal[\i-o agonise=ti.

}nv[\ /tur[: S[nu r`vne=ti, nici s[pofte=ti la via\a =i la traiul altuia p`n[nu te vei]ncredin\ a bine de unde-i vine acel trai, ca nu]n urm[v[z`ndu-l s[te]nsp[im`n\i.

M{ Garii

Oarec`nd m[garii fiind]ns[rcina\i adeseori cu multe greut[\i, iar ei lenevindu-se =i tic[lo=indu-se, au trimes un sol lui Jupiter, rug`ndu-l s[le mai u=ureze sarcinile =i nevoile cele multe. Dar Jupiter, vr`nd s[le arate c[cererea lor e cu neputin\ de]ndeplinit, le-a spus c[atunci vor sc[pa de nevoi, c`nd v[rs`ndu-i tot udul la un loc vor face o g`rl[. Ei crez`nd c[aceea ce le-a spus Jupiter este adev[rat, de atunci =i p`n[acum oriunde v[d udat de al\i m[gari, stau =i ei de se ud[.

}nv[\ /tur[: Cum c[, dac[este s[pa\ ne=tine vreo greutate sau vreo nevoie, nu poate afla m`ng`iere nici]ntr-un chip, p`n[nu le p[time=te toate c`te-i sunt date.

CIOBANUL +I OILE

Un cioban se sui]ntr-un copac, la umbra c[ruia p[=teau oile lui, vr`nd s[scuture niscai poame ca s[m[n`nce =i oile, dar mai]nainte de a se urca]n pom, el se dezbr[c[de haina ce o purta pe d`nsul =i o l[s[la tulpina copacului; apoi, urc`ndu-se, scutur[pomul =i dete jos destule roade, pe care oile, m`nc`ndu-le, se gre=ir[=i m`ncar[=i haina bietului cioban. Deci el v[z`nd astfel zise:

— Oh! dobitoace rele ce sunte\i, voi altora v[da\i l`na voastr[de se]mbrac[cu d`nsa, iar mie pentru c[v[]ngrijesc]mi m`ncar[\i =i haina.

}nv[/\tur/: Sunt mulți oameni care din nerozia lor aduc de mai multe ori folos acelora de la care n-au v[zut niciodat[vreun bine; =i dimpotriv[acelora care le fac binele =i c[roră ar trebui s[le aduc[folos, le aduc pagub[.

M{ GARUL +I VULPEA

Un m[gar se]mbr[case cu o piele de leu =i astfel umbl`nd speria pe alte dobitoace; iar c`nd vru s[sperie =i pe vulpe, aceasta]i zise:

—Eu]nc[m-a= teme de tine de nu te-a= fi auzit zbier`nd ca un m[gar.

}nv[/\tur/: A=a =i oamenii cei de nimic, cum v[d c[au c`t de pu`in[putere de la cei mai mari, vor s[sperie =i s[]ngrozeasc[pe toat[lumea cu puterea lor.

M{ GARUL +I BROA+TELE

Un m[gar]nc[rcaț cu lemne trecea printr-o ap[, c`nd din]nt`mplare se poticni =i c[zu]n balt[=i, neput`ndu-se scula, pl`ngea =i se t`nguia amar; iar broa=tele, v[z`ndu-l pl`ng`nd astfel, ziser[:

— O, minune de tine! Ce cur`nd ur`=i locul acesta ; c[ci nici un ceas nu e de c`nd veni=i aci =i pl`ngi a=a de grozav, dar c`nd ar fi s[locuie=ti aici precum locuim noi, atunci ai orbi pl`ng`nd.

}nv[/\tur/: A=adar omul trebuie s[fie tare =i curajos c`nd i se]nt`mpl[vreo nenorocire sau c`nd d[peste vreo nevoie, c[ci fiind dimpotriv[slab =i fricos, la orice mic[]nt`mplare nenorocit[, nu numai c[va g[si destui ca s[-l dojeneasc[=i s[-l r`d[]n loc de-al ajuta, dar la alte nenorociri, ce sunt c`teodat[foarte mari, se va pierde cu totul.

M{ GARUL +I CORBUL

Un m[gar v[t[mat]n spate umbla p[sc`nd, iar un corb veni de i se puse pe spinare =i-i tot scobea rana cu ciocul, a=a c[bietul m[gar s[rea =i r[cnea =i tot nu-l putea alunga. Ciobanul =e=dea deoparte =i privea la d`n=ii r`z`nd; iar un lup, ce era mai]ncolo, zise:

— S[racii de noi, lupi f[r[oi, c[ci pe noi cum ne v[d de departe]ndat[alearg[cu c`ini de ne iau la goan[, iar pe ace=tia stau de-i privesc =i]nc[r`z`nd.

}nv[\\tur/: De omul cel r[u, cum]l vede viind de departe, de=i nu cu vreun g`nd viclean, oricine caut[s[se p[zeasc[, fugind de el ca de un t`lhar.

C{ L{ TORII

Ni=te c[l]tori mergeau pe l`ng[mare, =i v[zur[aduc`nd v`ntul pe mare, cam spre margini, ni=te gr[mezi de vreascuri =i ziser[:

— Acesta e un s`n de corabie]necat[=i poate va fi ceva]ntr-]nsul.

Deci a=teptar[p`n[veni la margine =i v[z`nd c[nu e nimic, iar[=i ziser[:

— }n zadar a=teptar[m aici de pierdur[m din cale, c[ci v[zur[m c[nu fu nimic.

}nv[\\tur/: Mul\i oameni se arat[de departe a fi mari =i groaznici, iar dac[se apropie se]nt`mpl[de nu sunt nimic.

M{ GARUL +I VULPEA

Un m[gar se]ntov[r[=ise cu o vulpe =i, umbl`nd ei dup[v`nat, se]nt`lnir[cu un leu, iar vulpea, v[z`ndu-=i nevoia =i pieirea, zise leului:

— De te vei f[g[dui c[nu-mi vei face nici un r[u, eu]\i voi d[rui un m[gar s[-\i fie de gustare.

Iar leul primi bucuros =i f[g] dui c[o va l[sa. Deci vulpea merse =i am[gi pe bietul m[gar de-l b[gl]ntr-o curs[, iar leul, v[z`nd c[m[garul s-a prins]n curs[de unde nu mai putea fugi, apuc[]nt[i pe vulpe de o m`nc[=i apoi pe m[gar.

}nv[\\tur/: A=a =i cine]n=al[pe so`ia sau pe tovar[=ul, prietinel sau vecinul s[u, de multe ori se]nt`mpl[de se pierde]nt[i pe sine.

G{ INA +I R~NDUNICA

O g[in[clocea ni=te ou[de =arpe cu toat[os`rdia, iar o r`ndunic[dintr-un copac o v[zu =i-i zise:

— Oh! nebun[ce e=ti tu, pentru c[cloce=ti aceste ou[, =i sco`nd pui pe care-i vei cre=te,]nt[i pe tine te vor m`nca.

}nv[\\tur/: Pe omul r[u de felul lui, nu po`i cu nici un chip s[-l]mbl`nze=ti, m[car c`t de mare bine]i vei face, c[ci el drept r[spl[tire r[u]i d[.

C{ MILA

Oamenii c`nd v[zur[]nt[i c[mila, foarte se temur[=i de m[rimea ei sp[im`nt`ndu-se fugeau, iar dup[trecere de vreme v[z`nd bl`nde\ea ei,]ncepur[a se mai apropia de d`nsa, apoi]nveleg`nd c[ea nu are r[utate, at`t au dispre\uit-o]nc`t, puindu-i c[p[stru, au dat-o copiilor s-o poarte.

}nv[\\tur/: Cu cele mai groaznice lucruri dac[ne deprindem, apoi]ncepem a le =i nesocoti, purt`ndu-le cum ne place.

+ARPELE

Un =arpe fiind c[lcat de mai mul`i oameni se pl`ngea lui Jupiter, iar acesta]i zise:

— De te-ai fi întors s[mu=ti pe cel ce te-a c[lcat]nt[i, alt[dat[n-ar fi cutezat s[te calce nimeni.

}nv[/\tur/: S[nu te la=i mai mic]nt[i, c[ci nel[s`ndu-te, to\i se vor]ngrozi =i nu vor mai cuteza s[-i fac[r[u.

PORUMBELUL

Un porumbel]nsetase foarte tare, c`nd din]nt`mplare v[zu pe un p[rete zugr[vit un vas pe care-l socoti c[e cu ap[. Deci]ndat[se repezi cu iu\eala cea mai mare spre d`nsul cu g`nd s[bea ap[, dar se lovi a=a de tare de zid cu capul =i cu aripile,]nc`t c[zu mort.

}nv[/\tur/: A=a =i unii oameni lacomi, care orice v[d vor s[apuce, nemaig`ndindu-se c[pot s[dea peste vreun r[u.

PORUMBI | A +I CIOARA

O porumbi\ se hr[nea]ntr-un porumbar =i se l[uda c[va face pui mai mul\i dec`t toate paserile, av`nd =i hran[, =i loca= mai bun dec`t toate; dar o cioar[dintr-un copac o auzi cum se l[uda =i-i zise:

— Ce te mai lauzi tu c[faci rod mai mult, c[ci cu c`t faci tu pui mai mul\i, cu at`t petreci]n mai multe griji =i n[cazuri, =i cu c`t e=ti mai gras[, cu at`t te faci mai amar[]n lume.

}nv[/\tur/: A=a sunt =i oamenii care sunt robi, cei ce slujesc la domni, =i vecinii cei c[s[tori\i: cu c`t fac feciori mai mul\i, cu at`ta se mai]nmul\esc robii =i vecinii.

FIICA +I MAMA

Un om avea dou[fete =i]nt`mpl`ndu-se ca una din ele s[se]mboln[veasc[=i s[moar[, tat[l ei chem[pe ni-te muieri ca s[o pl`ng[cu plat[=i a=a]ncepur[a o j[li; iar cealalt[fat[zise:

— Oh! vai de noi, c[ci dac[noi care avem jalea de fa\ =i nu =tim a pl`nge, dar acestea care nu au nici o durere, cum pl`ng ele a=a de tare?

Iar mama sa]i zise:

— Nu te mira, fiica mea, c[acestea pl`ng a=a de tare, c[ci ele nu pl`ng cu adev[rat, sau din jale, sau pentru c[le doare inima, ci numai pentru c[sunt pl[tite.

]nv[/\tur/: Ceia ce au plat[de la al[ii nu se lenevesc a sluji =i a umbla dup[voia altora care le pl[tesc =i a=i]ntoarce firea dup[st[p`nii lor. +i]nc[sunt unii]ndr[zn[ti la firea lor, de nu jelesc, m[car =i s`ngele s[=i-l verse.

PESCARI

Ni-te pescari se pusese]ntr-o luntre de unde v`nau pe=ti cu mreaja]ntr-o balt[=i prinser[un pe=ti=or mic care se ruga lor s[-l lase, c[e prea mic, zic`ndu-le c[de-l vor l[sa acum,]l vor prinde c`nd va cre=te mai mare =i atunci vor avea mai bun folos; iar unul din pescari zise r`z`nd:

— Dar ce, sunt nebun s[-mi las dob`nda din m`n[, m[car c[-i mic[, ca s[n[d]jduiesc la alta mai mare, pe care nu o v[d]n m`na mea =i care nu se vede nic[ieri? .

]nv[/\tur/: Nebun va fi acel om care]=i va l[sa buc[\ica din m`n[=i care este de fa\, n[d]jduind la alta mai mare.

M{ GARUL +I CALUL

Un om avea un m[gar =i un cal, =i-i]nc[rc[pe am`ndoi cu unele =i cu altele, =i a=a pornindu-i la drum, st[p`nul mergea]n urma lor. De la o vreme, m[garul, sim`indu-se prea]mpov[rat, zise c[tre cal:

— Ia-mi, te rog, ceva din spinare de m[mai u=ureaz[pu`in.

Dar calul nevr`nd s[-l ajute deloc, bietul m[gar mai merse c`t merse =i deodat[c[zu jos mort sub greutatea poverii lui. Atunci st[p`nul lu[=i puse pe cal toat[sarcina ce o dusese m[garul; iar calul mergea acum pe drum =i pl`ngea zic`nd:

— O, nemernicul de mine! C[ci nu vrusei s[iau pu`in[povar[de pe tovar[=ul meu! El muri din pricina asta, iar eu trebuie s[duc acuma =i povara lui toat[, ba]nc[-mi puse]n spinare =i pielea lui.

]nv[\'/tur[: Se cuvine ca cei ce pot s[ajute =i s[sprijineasc[pe cei neputincio=i, pentru ca =i lor s[le fie bine =i spre folos.

OMUL +I URIA+UL

Un uria= f[cuse priete=ug cu un om]ntr-o vreme de iarn[, m`nc`nd =i b`nd am`ndoi,]mpreuna. Omului odat[fiindu-i frig, apropia degetele de gur[=i le]nc[lzea, iar uria=ul]l]ntreb[c[de ce face a=a. Omul]i r[spunse: ca s[-i]nc[lzeasc[degetele. Apoi, la vremea mesei aduser[bucate calde ca s[m[n`nce, =i omul]ncepu a sufla]n lingur[ca s[se mai r[ceasc[ciorba, fiind prea fierbinte, c`nd uria=ul iar[-i]l]ntreb[:

— Acum de ce sufli]n bucate?

Iar omul r[spunse:

— Suflu ca s[nu-mi frig[gura.

Auzind asta, uria=ul zise:

— De-acum]nainte m[las de priete=ugul t[u, de vreme ce tu sco`i din gura ta =i cald =i rece, sau dulce =i amar.

}nv[/\tur/: A=adar trebuie s[fugim fie=tecare din noi de prietini aceia al c[ror cuv`nt nu e la fel, care una zic cu vorba, =i alta fac cu fapta.

VULPEA +I P{ DURARUL

O vulpe fugea de ni-te v`n[tori care o urm[reau =i, alerg`nd peste c`mpii,]nt`lni un p[durar pe care-l rug[s[o ascund[undeva. P[durarul]i arat[un ungher]n colib[=i-i zise s[se v`re acolo. }ndat[apoi sosind =i v`n[torii,]ntrebar[de vulpe; dar, p[durarul le spuse cu gura cum c[n-a v[zut nimic, iar cu m`na le ar[t[locul unde era vulpea. V`n[torii]ns[nu]n\eleser[semnul p[durarului =i plecar[de acolo. Atunci vulpea, v[z`ndu-i dep[r-t`ndu-se, a ie=it afar[, iar p[durarul]i zise:

— Po]i s[-mi mul\me=ti, c[ci nu te spusei v`n[torilor.

Dar vulpea-i r[spunse:

—]i-a= fi mul\mit de]i-ar fi fost =i semnul m`inii precum]i fu cuv`ntul.

}nv[/\tur/: A=a sunt =i unii oameni — cu cuv`ntul zic una, iar cu fapta fac alta.

OMUL +I IDOLUL

Un om avea un idol de lemn =i de multe ori se ruga la el s[-l]mbog[\easc[, iar idolul nu-l asculta. Deci omul se m`nie =i, lu`nd idolul de picioare,]l tr`nti de p[m`nt de-l f[cu mici f[r`me ; capul]nc[i-l sparse din care curse mult aur; iar omul, v[z`nd aceasta, zise:

— Mare nebun e=ti =i ai fost, c[ci c`nd]i f[ceam cinste tu numi foloseai nimic, iar dup[ce te ru=inau =i te f[cui f[r`me, tu]mi f[cu=i pe voie, c[ci mi-ai dat mult[avu\ie ; =i bine c[m-ai]nv[at minte, c[ci de-acum]nainte tot aceast[cinste]i voi da.

}nv/\tur/: Mulți sunt care te poartă cu minciuni zicând că-ți vor face bine, pentru că să te închini lor, iar binele nu-l mai fac; sunt însă =i alții căroră nici o cinste nu le-ai făcut, =i deci nici o nădejde n-ai avut de la ei =i totuși ei îți fac mult bine la vreme de nevoie.

DOI C~INI

Un om gătise ospăca să cheme pe un prieten al său să-l ospăteze, iar căinele omului încă chemă pe căinele prietenului, zicând:

— Frate, să vii la noi să te ospătezi astăzi!

Deci căinele veni cu bună nădejde că atât de bine va mănca =i va bea, încât nici mănecă nu-i fie foame, =i așa se bucura =i dădea cu coada; iar căinele cel de casă îi zise:

— Haide, prietene, vino să-ți arăt că te feluri de bucate facem astăzi =i ce ospăgătim.

+i așa merseră ei în plimbare până la bucătărie =i intrând înăuntru, veseli amândoi, bucătarul îi văzu =i apucându-i cătrău =i bătă pe amândoi de-i zăvântă, iar pe oaspetele acela îl luă de coadă =i mătără bucătăria cu dănsul, apoi îl aruncă pe o fereastră într-o răpă. De acolo bietul căine se sculă că vai de el =i plecă tot poticnindu-se =i schelălăind; iar căinii satului se strânseră împrejurul lui =i-l întrebău cum s-a ospătat. +i el le spunea:

— Așa de bine am mănecă =i atât de mult am bătă, încât m-am îmbătă =i nici calea pe unde să merg n-o mai văd.

}nv/\tur/: Să nu crezi niciodată pe cel ce se laudă că-ți va face vreun bine; până nu vei vedea cu ochii tăi.

PESCARUL

Un pescar nu =tia să văneze pe=ți, deci luă fluierul =i mreaja =i se duse la o baltă =i sta pe marginea ei =i căută în apă, căntând cu fluierul, socotind că vor ieși pe=ții la glasul fluierului =i-i va

prinde; =i a=a se trudi p`n[ce osteni, =i nimic nu folosi cu fluierul. Deci dac[v[zu c[nu poate face nimic, lep[d[fluierul =i apuc[mreaja =i intr[]n balt[=i prinse mul[i pe=ti; =i dup[ce-i scoase afar[, pe=tii se izbeau]n toate p[r]ile, iar el r`dea =i zicea: .

— Oh, dobitoace]nd[r[tnice, acuma juca[i f[r[ca s[v[c`nte cineva, iar mai adineaori c`nd v[c`ntam din fluier, v[ascundea[i =i nu vroia[i s[juca[i.

]nv[]tur/: A=a sunt =i oamenii cei]nd[r[tnici — c`nd le zice cineva s[fac[vreun lucru de treab[, ei nu vor s[-l fac[, iar c`nd nu le zice nimeni, ei fac tot]n de=ert =i f[r[vreme.

CORBUL +I MAM{-SA

Un corb,]mboln[vindu-se, =edea singur]ntr-un copac, iar]n alt copac de al[turea mama sa]l jelea pl`ng`ndu-l. Atunci corbul zise c[tr[mama sa:

— Nu pl`nge, maic[, ci te roag[lui Dumnezeu =i tuturor sfin[ilor s[i s[-mi dea s[n[tate.

Iar mama sa]i zise:

— Oh! f[tul meu! Oh! dragul mamei! Dar ce sf`nt]i va fi]ie]ntru ajutor? C[ruia dintre ei nu i-ai furat carnea?

]nv[]tur/: A=a sunt =i oamenii cei ce au vr[]ma=i mul[i]n lume, c[ci la nevoile lor nu se afl[nimeni s[-i ajute =i s[le foloseasc[.

V{ CARUL

Un v[car pierduse un vi[el =i-l c[uta peste tot locul =i neg[sindu-l se ruga lui Dumnezeu s[-i arate furul, c[-i va aduce un \ap jertf[; =i mai umbl`nd el, g[si pe un leu care m`nca vi[elul s[u =i s-a speriat foarte =i de fric[ridic[m`inile c[tr[cer =i zise:

— Oh, Doamne, am f[g[duit un \ap de voi afla furul vi\elului, iar acum m[rog s[pot sc[pa de d`nsul =i voi jertfi un taur.

}nv/\tur/: A=a sunt =i oamenii cei f[r[de minte, c`nd pierd niscaiva lucruri mici, se pun]n pricin[de st`rnesc ni=te vr[jbi mari, apoi ar fi bucuro=i s[le potoleasc[, m[car de-ar p[\i =i pagub[.

FURNICILE +I GREIERA+UL

Pe vremea iernii se udaser[gr[un\ele furnicilor =i le scosese[de le uscau afar[, iar greiera=ul, fiind fl[m`nd, ceru s[-i dea =i lui s[m[in`nce; iar furnicile]l]ntrebar[:

— Dar ast[-var[de ce nu \i-ai str`ns hran[?

+i greiera=ul r[spunse:

— N-am avut c`nd str`nge, c[ci tot am c`ntat de m-am veselit =i m-am desf[tat.

Furnicile]i ziser[r`z`nd:

— Dac[ai c`ntat ast[-var[=i te-ai veselit, acum =ezi =i joac[.

}nv/\tur/: A=adar trebuie, c`nd avem vreme de agonisit, s[agonisim, c[ci nu e totdeauna de agonisit =i de c`=tigat.

VULTURUL +I ARCA+UL

Vulturul =eeda pe o piatr[, de unde p`ndea un v`nat, iar un arca=]l s[get[din arc =i fierul s[ge\ii]i intr[]n trup, iar lemnul s[ge\ii =i penele]i stau dinaintea ochilor s[i. V[z`nd el penele cele de la s[geat[]nfapte]n carnea lui, pl`ngea =i zicea:

— Nu-mi pare r[u c[mor, dar]mi pare r[u c[mor din pricina penelor mele, c[ci m-au str[b]tut =i m-au p[truns.

}nv/\tura: Aceasta ne arat[cum c[nu-i este omului jale c`nd petrece nevoie =i n[caz de la cei str[ini, ci-i este cu adev[rat jale =i amar c`nd p[time=te nevoie =i str`mb[tate de la ruda sa sau de la prietinel s[u cel iubit.

VIERMELE +I VULPEA

Viermele ie=ise din p[m`nt =i zicea c[tre alte jiganii c[el este doctor =i c[t[m[duie=te toate boalele; iar o vulpe]i zise:

— Dar de ce zici tu c[vindeci pe al\ii, fiind tu olog =i moale? Pentru ce nu te t[m[duie=ti]nt[i pe tine, ca s[nu te chinuie=ti astfel?

}nv[\/tur[: A=a =i unii oameni, dup[ce sunt nevoia=i =i p[c[to=i de tr[iesc ca vai de capul lor, apoi mai voiesc s[ajute =i pe al\ii, neg`ndindu-se c[nu se pot ajuta nici pe d`n=ii.

OMUL +I G{INA

Un om avea o g[in[care-i f[cea ou[de aur =i socotind el c[]ntr-]n sa va fi mult aur, o spintec[=i g[si tot a=a ca =i la alte g[ini; deci vr`nd s[g[seasc[avu\ie mult[deodat[, pierdu =i pe acea pu\in[ce o avea.

}nv[\/tur[: A=a sunt oamenii care nu mul[mesc lui Dumnezeu de pu\inul ce au; pentru l[comia lor pierd =i ce au]n m`n[.

LEUL +I VULPEA

Leul]mb[tr`nise =i nu mai putea umbla dup[v`nat. G`ndindu-se el ce s[fac[ca s[capete ceva de m`ncare, intr[]ntr-o pe=ter[=i se f[cu c[e bolnav. Acolo veneau toate dobitoacele s[-l vad[; iar el prindea c`te una =i o m`nca. Vulpea, fiind mai =ireat[=i cunosc`nd vicle=ugul leului, n-avu ce s[fac[=i veni =i ea, ca la un]mp[rat ca s[-l vad[, dar se opri afar[din pe=ter[=i]ntreb[pe leu:

—Doamne, ce mai faci?

Leul]i spuse c[-i este foarte r[u, apoi]i zise:

— Dar de ce nu vii =i tu]n pe=ter[, de ce stai afar[?

Vulpea-i r[spunse:

— Èu nu voi intra, c[ci v[d urme multe intrate acolo, dar ie=ite nu v[d nici una.

}nv[/\tur/: Oamenii cei]n\elep\i cunosc pe semne lucrurile cele de p[ieire =i fug unde pot ca s[scape de moarte.

GR{ DINARUL +I +ARPELE

Dinaintea u=ii colibei unui gr[dinar]=i f[cuse un =arpe cuibul =i odat[mu=c[pe un copil al gr[dinarului de muri copilul. P[rin\ilor le p[ru foarte r[u de aceasta =i se g`ndeau acuma cum ar putea face ca s[ucid[pe =arpe. Deci lu[gr[dinarul un topor =i p`ndea pe =arpe s[-l omoare =i cum]l v[zu ie=ind din cuib,]ndat[dete cu toporul]ntr-]nsul, dar nu-l putu nimeri, ci lovi]ntr-o piatr[din care s[ri o buc[\ic[, iar =arpele sc[p[]n gaura lui. Dup[c`teva zile gr[dinarul socoti mai bine s[se]mpace cu =arpele =i se duse]n cas[, de unde lu[p`ine =i sare =i apoi]l chem[s[ias[afar[ca s[fac[pace am`ndoi, iar =arpele]i zise:

— De acum]nainte]ntre noi pace =i credin\[nu va mai fi, c`t[vreme eu voi vedea piatra]nsemnat[, iar tu morm`ntul copilului t[u.

}nv[/\tur/: A=a se p[ze=te omul cel]n\elept de du=manul s[u, mai v`rtos de-i va fi f[cut vreun r[u.

LUPUL +I BABA

Un lup fl[m`nzise =i umbl`nd dup[hran[auzi un copil pl`ng`nd. +i o bab[]i tot zicea:

— Nu mai pl`nge, c[acu=i vine lupul =i te dau lui de te m`n`nc[.

Lupul auzind aceasta]i p[ru c[baba cu adev[rat i-l va da =i st[tu pe acolo mult[vreme a=tept`nd. Apoi mai]ntr-un t`rziu auzi iar[=i pe bab[dezmiard`nd copilul zic`ndu-i:

— Dragul m[tu=ii, de va veni lupul acuma,]l vom prinde =i-l vom bate!

Iar lupul dac[auzi a=a, plec[zic`nd]n sine: „]ntr-acest loc acuma zic una =i peste un ceas fac alta“.

]nv[\\tur/: A=a sunt =i unii oameni, una zic =i alta fac, iar de f[g[duiesc ceva, o fac numai de fal[=i ca s[a`e bucuria cuiva, dar din m`ini nu dau nimic, =i aceasta se cheam[scumpete =i este p[cat]mpotriva milosteniei.

| APUL +I LUPUL

Un \ap sta sus]ntr-un v`rf de st`nc[=i v[zu un lup trec`nd pe acolo =i]ncepu a-l oc[r] ; iar lupul se]ntoarse spre el =i-i zise:

— M[! nu tu m[oc[r]=ti, ci locul pe care stai tu.

]nv[\\tur/: Aceasta ne arat[c[de multe ori vremea =i locul seme\esc pe cei mai mici, de fac ru=ine celor mai mari =i-i oc[r]sc precum le este voia.

MU+COIUL ¹

Mu=coiul m`nca tot orz de care se]ngr[=a foarte mult, apoi]ncepu a se l[uda c[tat[-s[u n-a fost m[gar, ci bidiviu, pentru c[la toate lucrurile]i seam[n[, fiind iute, ager =i altele; iar st[p`nul s[u, auzind astfel,]l scoase afar[din co=ar =i se duse cu d`nsul s[-l]ncureze]mpreun[cu al[i cai, dar iat[c[-l]ntrecur[to\i, =i el v[z`nd a=a zise:

— Adev[rat, acum zic =i eu c[tat[-meu a fost m[gar.

¹ *Mu=coi*— cat`r

}nv[/\tur/: Dac[ajunge cineva la vreo boierie =i se]mbog[-\e=te, trebuie s[socoteasc[din cine este =i cum a fost =i s[-=i aduc[aminte c[aceast[lume nu are nici un lucru care s[fie st[t[tor, ci numai dreptatea =i adev[rul r[m`n]n veac, ca =i]n\elepciunea.

TR~MBI|A+UL +I OSTA+II

Un tr`mbi\ a= fu prins]n r[zboi de c[tr[du=man =i se ruga osta=ilor zic`nd:

— O, voi vitejilor, nu m[omor`i, c[ci nici eu nu omor pe nimeni, ci numai c`nt cu aceast[tr`mbi\.

Iar osta=ii r[spunser[zic`nd:

— Pentru aceea trebuie s[mori, c[ci c`ntecul t[u]ndeamn[pe du=manii no=tri de se pornesc asupra noastr[=i]nt[r`t[toate]nc[ier[rile, a=a]nc`t ne omor`m unii pe alii.

}nv[/\tur/: De aici vedem c[mai vinova\i sunt aceia care]ndeamn[spre r[u =i fac pe alii de se ceart[=i se bat p`n[la moarte, dec`t acei ce fac r[ul, c[ci focul nu s-aprinde p`n[nu-l a\`\[cineva.

MO+NEAGUL

Era odat[un mo=neag b[tr`n, plugar, care]mb[tr`nise tot]n c`mp la \arine =i]n satul lui, unde se n[scuse, nu intrase niciodat[; iar c`nd fu]ntr-o zi, se rug[tovar[=ului s[u s[-l duc[]n sat s[-=i vad[rudeniile =i s[se cunoasc[cu vecinii =i prietinii s[i; iar el]ndat[]l ascult[=i]nh[m[ni=te m[gari la un car =i sui pe bietul b[tr`n]n car =i-l]s[s[-=i m`ie el singur m[garii. +i merg`nd el pe cale se st`rni o furtun[foarte mare =i se]ntunec[cerul cu nouri, c[ci era vreme de iarn[, =i pierdur[m[garii drumul =i apucar[prin ni=te cr`nguri dese =i prin ni=te locuri cu gropi =i pline de m[r[cini, =i v[z`nd bietul b[tr`n c[are s[piar[zise:

— Oh! Jupiter! Dar ce r[u] \i-am f[cut eu de m[pierzi a=a cu asuprire, c[ci nimeni nu va =ti de pieirea mea, =i]nc[nu mi-ar fi ciud[=i n[caz de mi-ar fi moartea de niscai dobitoace harnice, cum sunt caii sau boii, ci-mi este pieirea de ni-te dobitoace tic[loase, de ni-te m[gari care sunt mai ur`i dec`t toate dobitoacele din lume?!

}nv[/\tur/: A=a sunt =i oamenii cei mojici =i pro=ti, care din copil[ria lor pururea se nevoiesc =i se silesc tot dup[agoniseal[=i se silesc pe l`ng[dobitoace s[le]nmul\esc[, iar de lucrurile lui Dumnezeu niciodat[nu-=i aduc aminte s[le ispr[veasc[, cum este paza sfintei biserici, rug[ciunea, postul, spovedania, milostenia spre cei s[raci =i neputincio=i, care este mama tuturor datoriilor cre=tine=ti. A=i=derea unii din tinere\ele lor se dau dup[poftele trupului,]n be\ii =i]n curvii,]n zavistii =i]n omoruri p`n[ce-i apuc[moartea la b[tr`ne\ele lor]ntru acestea, nefiind gata de acea c[l[torie grabnic[=i f[r[de veste, =i atunci r[m`n s[raci de cele trebuincioase drumului acela =i]nc[f[r[de pov[\uitor, adic[f[r[s[aib[]ngeri]ntru ajutor. Atunci zice Scriptura c[va bl[st[ma omul ziua na=terii sale =i vremea vie\ii lui celei rele =i necuvioase; atunci]n zadar va cere ajutor, c[ci nu va putea dob`ndi, c[ci zice Scriptura c[va da omul schimb pentru sine =i pre\ul r[scump[r]rii sufletului s[u.

CERBUL

Cerbul v[zu pe leu dormind =i, sperindu-se, zise]ntru sine: „Oh, netrebnice dobitoace ce suntem noi, c[ci de vedem pe leu dormind,]nc[ne temem, dar c`nd va fi el de=tept =i m`nios!“

}nv[/\tur/: A=a trebuie oamenii cei pro=ti s[-=i cunoasc[pe mai-marii lor, cum c[sunt mai tari =i mai puternici.

LEUL +I GLIGANUL¹

Leul se certa cu un gligan, iar vipera st[tea deoparte =i asculta, =i c[uta s[vad[care va c[dea; dar ei se m`ncar[c` t se m`ncar[, apoi c`nd fu mai la urm[, se]mp[car[=i se f[cur[prietini; iar viperei p[r`ndu-i r[u c[ei se]mp[car[, se umfl[de ciud[a=a de tare, c[era c`t pe ce s[crape.

}nv[\\tur/: Nu trebuie s[ne par[bine c`nd vom vedea sf[dindu-se cei mari, sau =i cei mici, ci s[alerg[m s[-i]mp[c[m.

LEUL, +OARECELE +I VULPEA

Leul dormea]ntr-un loc ascuns, iar un =oarece trec`nd pe deasupra lui, el se trezi =i s[ri]n sus; dar o vulpe, v[z`ndu-l, r`se. Atunci leul zise c[tr[vulpe:

— Nu prea r`de tu, c[ci nu trebuie nici pe =oarece a-l def[ima a=a de tot.

}nv[\\tur/: Adev[rat este c[nu se cuvine a nu b[ga]n sam[pe cei mici =i a nu socoti]nt`mpl[rile lor, ca s[nu fie uita\i de tot, ci s[-i ajut[m =i s[le folosim c`t vom putea, c[ci =i ei sunt fiii lui Dumnezeu celui sf`nt.

COPILUL +I MAM{-SA

Un copil m`ncase ni=te pl[m`ni de vac[=i viindu-i grea\[, v[rs[foarte mult]ntr-un lighean, apoi zise c[tr[mam[-sa:

— Vai de mine, maic[, c[ci toate ma\ele mi-am v[rsat din mine!

Iar ea]i zise:

— Nu te teme, fiul meu, c[n-ai v[rsat nimic din ale tale, ci tot str[ine.

¹ *Gligan* — mistre\, porc s[lbatic.

}nv[/\tur/: A=a sunt =i oamenii cei datornici, c`nd pl[tesc datoriile le pare foarte r[u, ca cum =i-ar da =i inima lor dintr-]n=ii.

COPILUI +I SCORPIA

Un copil umbla prinz`nd l[custe care stric[bucatele]n \arine =i din]nt`mplare d[du =i peste o scorpie care-i zise:

— Copile, s[nu te prea atingi de mine, c[te voi face de vei l[sa =i l[custele c`te le-ai prins p`n[acuma.

}nv[/\tur/: Cu omul cel r[u s[nu aibi amestec, nici s[cumperi de la el, nici s[-i vinzi, =i nici s[te atingi de d`nsul vreodat[.

CORBUL +I VULPEA

Corbul \inea o buc[\ic[de ca=]n gur[=i zbur[sus]ntr-un copac ca s[osp[teze. Iar o vulpe trec`nd pe acolo]l v[zu =i-i zise:

— }mi este drag s[te aud c`nt`nd c[ci de mult am pl[cere s[mai aud glasul t[u.

Corbul, auzind acestea, se]ng`mf[de m`ndrie =i, deschiz`ndu- =i gura,]ncepu a cronc[ni =i-i c[zu ca=ul din plisc. Iar vulpea merse de-l lu[=i]l m`nc[, zic`nd c[tr[corb:

— Jup`ne corbule, la toate e=ti ginga= =i frumos, numai la minte e=ti prea prost.

}nv[/\tur/: A=a =i oamenii cei vicleni, laud[pe cei mai pro=ti ca s[-i poat[am[gi =i s[le ia ceea ce au.

CERBUL +I V~N{TORII

Cerbul sta la marginea unei b[l]i =i, privindu- =i picioarele]n ap[,]i p[ru r[u c[sunt prea sub\iri =i prea lungi, =i- =i f[cu inim[rea. Apoi se]nt`mpl[de-l luar[la goan[ni=te v`n[tori =i dup[

ce sc[p[de v`n[tori]=i l[uda picioarele foarte mult =i se]ndr[gi de ele fiindc[l-au sc[pat.

}nv[\\tur/: Unele lucruri ni se par ur`te =i proaste =i zicem c[nu sunt de nici un folos. Se]nt`mpl[]ns[de ne sunt mai de folos dec`t cele mai frumoase =i mai l[udate lucruri. Precum zice =i sf`ntul apostol Pavel, c[pe cele de neam prost =i neb[gate]n sam[ale lumii, le-a ales Dumnezeu sf`ntul.

VR{JITORUL (ASTRONOMUL)

Un vr[jitor de cei ce caut[]n stele umbla vr[jind =i, c[ut`nd]n sus la stele, nu b[ga de sam[, ce e]naintea picioarelor lui =i c[zu]ntr-o f`nt`n[ad`nc[; iar un c[l[tor trec`nd pe acolo]l auzi gem`nd =i se apropie de f`nt`n[=i privind]n[untru]l v[zu =i-i zise:

— Om bun, oare nu e-ti tu acela care ziceai c[=tii toate c`te sunt pe cer? +i cum de n-ai =tiut ce e pe p[m`nt =i ai c[zut]n f`nt`na?

}nv[\\tur/: Aici e]n\lepciunea cea dumnezeiasc[, care def[i-meaz[pe cei ce zic c[=tiu toate =i cunosc cele ce vor s[fie mai departe, iar ei nu cunosc nici c`t v[d]nainte ochilor lor.

C~INELE

Un c`ine \inea o buc[\\ic[de carne]n gur[=i trecea pe o punte, peste o ap[, =i v[z`ndu-=i mutra]n ap[socoti c[e mai mare bucata de carne ce o vedea]n ap[=i l[s`nd pe acea din gur[s[ri]n ap[, dar pierdu =i pe aceea ce o \inuse]n gur[=i c`t pe ce era s[se =i]nece.

}nv[\\tur/: A=a sunt =i oamenii cei lacomi, c[rora li se pare c[tot ce e al altuia e mai bun dec`t al lor, =i a=a, cu astfel de nerozii nu numai c[pierd ce au]n m`inile lor, dar de multe ori se]nt`mpl[de-=i r[pun chiar =i via'a.

C{ MILA

C[mila se ruga lui Dumnezeu Savaot s[-i dea coarne; =i Dumnezeu nu o asculta; dar ea se mai rug[]nc[o dat[cu toat[inima =i atunci Dumnezeu, sup[r`ndu-se pe d`nsa, o blestem[de-i c[zur[=i urechile.

}nv[/\tur/: Se cuvine =i de folos este s[ne rug[m lui Dumnezeu ca s[ne miluiasc[=i s[ne fereasc[de ispite =i de nevoi; dar nu trebuie s[cerem lucruri mari =i peste firea noastr[.

GR{ DINARUL +I +ARPELE

Un gr[dinar hr[nea l`ng[coliba lui un =arpe =i viind vremea iernii, ca s[nu]nghe\`e afar[,]l b[g[]n s`n s[-l]nc[lzeasc[; iar =arpele, dup[ce se v[zu la c[ldur[,]l mu=c[, =i a=a de tare]l otr[vi,]nc` t bietul gr[dinar muri numaidec`t.

}nv[/\tur/: A=a fac oamenii vicleni =i r[i — acelora ce le fac lor binele =i-i miluiesc,]n tot chipul se silesc s[le r[spl[teasc[cu r[u.

CUCO+II

Doi cuco=i se]nc[ierar[la b[taie =i, dup[ce obosir[bine, biruitorul se sui pe un loc]nalt =i, de bucurie mare ce avea,]ncepu a bate din aripi =i a c`nta. Tocmai atunci un uliu trec`nd pe acolo se repezi de apuc[pe cuco=ul cel biruitor, care astfel degrab[]=i pierdu bucuria o dat[cu via\`a.

}nv[/\tur/: Dumnezeu sf`ntul pe cei f[lo=i =i trufa=i]i ceart[=i-i smere=te, =i de multe ori]i pedepse=te, iar pe cei bl`nzi =i smeri\`i]i]nal\` =i-i miluie=te, =i de toate nevoile]i fere=te.

BOII

Trei boi p[=teau laolalt[pe un ima= =i nici o fiar[nu cuteza s[-i supere; iar de la o vreme ei]ncepur[a se]nvr[]bi =i a=a se desp[r]ir[unul de altul. Atunci fiec[e fiar[, oriunde-i]nt`lnea,]i tot sup[ra, afl`ndu-i c[sunt dezbinat[i unul pe altul.

]nv[/tur/: Aceasta]nsemneaz[pe oamenii cei slabi la credin[, care pentru fie=tece pricin[se despart =i fug de la p[rin]ii lor;]nsemneaz[=i pe cei care se despart de testamentul st[p]nilor biserice=ti =i se osebesc pe sine a fi mai buni =i mai]n]elep[i dec`t ceilal[i fra[i]ntru Hristos =i de so]iile lor; aceia pe dreptate pier pentru desp[r]virea lor =i pentru nebuniile lor.

M{ GARUL

Un m[gar era]nc[r]cat cu sare =i mergea st[p]nul s[u dup[d`nsul; =i trec`nd m[garul printr-o ap[, se]mpiedic[=i c[zu]n ap[; iar sarea se topea =i m[garul astfel se u=ura =i apoi se topi sarea de tot =i mergea acuma m[garul mai u=or, =i ie=i afar[. Dup[c`teva zile, acela=i m[gar trec`nd iar[=i peste apa aceea, =i fiind acuma]nc[r]cat cu bure[i de mare, vru s[fac[ca =i]nt[i =i se f[cu c[se poticne=te =i iar[=i c[zu]n ap[, dar acum bure]ii se umplur[de ap[=i bietul m[gar, neput`nd s[se mai ridice, se]nec[acolo.

]nv[/tur/: De multe ori se]nt`mpl[vicleanului c[vr`nd s[vicleaneasc[pe altul, se viclene=te pe sine, =i iar[=i de multe ori a=tept[]m dob`nd[=i ne vine pagub[.

APRECIERI

Colectiv[prin origine, nestatornic[]n traiul s[u, aceasta este literatura poporan[cea nescris[; individual[prin na=tere, fix[]n fond =i]n form[]ntr-un moment dat, aceasta este cartea poporan[.

Dar pentru ca ambele s[fie poporane: una - fiic[de s`nge, cealalt[- fiic[de suflet a poporului; pentru ca ambele s[se poat[substitui una alteia, s[se poat[metamorfoza una]ntr-alta, astfel c[uneori este anevoie a trage]ntre ele o linie de demarca\iune, trebuie ca ambele deopotriv[s[oglindeasc[poporul, ambele s[fie popor el]nsu=i, c[ci poporul]n realitate iube=te numai pe sine=i. Niciodat[o carte nu va deveni poporan[, dac[ea nu vorbe=te]n graiul cel necioplit al poporului; dac[nu r[sfr`nge credin\ele poporului, speran\ele lui, sl[biciunile lui; dac[=tie ceva mai mult dec`t ce =tie poporul]n patriarcala lui ne=tiin\...

Literatura poporan[cea scris[, ca =i cea nescris[, c[l]toresc din limb[]n limb[; dar ele nic[ieri nu se traduc, ci se transform[.

Orice popor posed[o form[proprie a sa, primind ca al s[u numai ceea ce corespunde acelei forme specifice, care se modific[=i ea din epoc[]n epoc[, provoc`nd atunci modific[ri corelative]n tot ce este poporan[.

Literatura poporan[cea nescris[sufer` astfel o tripl[rota\iune: 1. Prin trecere din gur[]n gur[; 2. Prin trecere din \ar[]n \ar[; 3. Prin trecere din epoc[]n epoc[. Ultimele dou[din aceste rota\iuni]i sunt comune cu cartea cea poporan[. +i ea se transform[de asemenea, c`nd se]mprumut[dintr-o alt[limb[, multe lucruri ad[ug`ndu-se, unele suprim`ndu-se, o seam[pref[c`ndu-se, p`n[ce planta cea exotic[cap[t] un aer indigen. +i ea, pe de alt[parte, se adapteaz[din timp]n timp la vederile momentului, prin copi=ti - dac[circul[]n manuscript, prin editori - dac[este tip[rit[.

De aici rezult[mul\imea varianturilor ale oric[rii c[r]i adev[rate poporane: varianturi externe =i varianturi interne, de=i mai pu\ine, negre=it,

decît nenumăratele varianturi ale literaturii populare celei nescrise, care se datoresc mai cu deosebire trecerii din gură în gură.

Bogdan PETRICEICU HASDEU, *Scrieri alese*, București, Editura Tinerețului, 1959, p. 190.

Alexandria, povestea lui Alexandru cel Mare, pe care cărturarii au afurisit-o ca neautentică și stricătoare de minte, dar pe care poporul o cetește până la momentul de față... stă învingătoare Povestea Troiei, *Istoria Troadei*. Nici una, nici alta nu prezintă o literatură românească de creație. Dar împrumutarea aceasta a subiectului străin, așa cum a fost împrumutată și anterior – cronica lui Manase – înseamnă furtul îndoială ceva: înseamnă că, după exprimarea subiectelor străine în formă străină care se întrebuintă în anale și în cronici, de data aceasta avem a face cu un lucru deosebit: subiectul străin a trecut în românește.

O foarte frumoasă limbă românească o găsim în manuscriptele acestea de la începutul secolului al XVIII-lea. E aproape desigur sigur că traducerea *Alexandriei*, ba chiar și a *Istoriei Troadei* a fost făcută încă din secolul al XVI-lea...

Alexandria nu ar fi prins dacă nu ar fi răspuns nevoii societății. Și, în data ce societatea aceasta a gustat literatura *Alexandriei*, au răsunat tipuri ca al lui Mihai Viteazul... Pentru a avea pe Mihai Viteazul trebuia *Alexandria*, și pentru a avea și *Alexandria*, trebuia starea de spirit cavalerescă care începe să se formeze la noi înaintea jumătatea a secolului al XVI-lea.

Nicolae IORGA, *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică*. București, Editura Minerva, 1988, p. 48.

Literatura religioasă apocrifă și literatura didactică cu caracter profan, în care legende de animale și păsări, maxime și istorioare sunt subordonate tendinței de a înbuși virtuțile și de a întări virtuțile creștinești, au pregătit, la noi, calea pentru povestirile mai întinse, cu intriga mai complicată, ale romanelor populare.

Stilizate de cărturari în vremuri și în diferite din material împrumutat din literatura orală a maselor populare, romanele acestea sunt reprezentate în secolul al XVI-lea și al XVII-lea prin trei specimene: *Alexandria*, *Varlaam*

=i *Ioasaf* =i *Archirie* =i *Anadan*, care corespund fiecare unei faze deosebite a sufletului rom`nesc din trecut.

În secolul al XVI-lea, c`nd \[rile noastre se fr[m`ntau]n neconținute lupte pentru ap[rarea p[m`ntului rom`nesc, lupte ce culmineaz[]n epopeea fulger[toare a lui Mihai Viteazul, se traduce romanul de aventuri r[zboinice a lui Alexandru cel Mare. C`teva decenii mai t`rziu, c`nd luptele cad pe planul al doilea =i c`nd trec pe primul plan preocup[rile pentru organizarea muncii culturale =i a vie\ii religioase, Udri=te N[sturel,]nv[atul cumnat al domnului Matei Basarab, traduce romanul de apologie a vie\ii cre=tine: *Varlaam =i Ioasaf*. Iar dup[ce sfor\[rile pentru]nt[rirea vie\ii religioase devin =i ele mai pu\in intense, apare un alt roman cu caracter moral,]ntre=esut cu maxime, enigme =i fabule: *Archirie =i Anadan...*

O carte ca *Alexandria*, care a circulat neîntrerupt patru veacuri]n toate straturile societ[\ii noastre, a trebuit fire=te s[lase urme ad`nci]n tradi\iile =i literatura popular[. Credin\ele =i legende ca de pild[cele despre blajini, asce\ii]n\elep\i care tr[iesc o via\ de priva\iuni,]ntr-un ostrov de la cap[tul p[m`ntului,]=i au, dup[cum am ar[tat pe larg]ntr-un vechi studiu, o surs[]n episodul]nt`lnirii lui Alexandru cu brahmanii gymnosofi=ti.]n ciclul desc`ntecelor de „iele“, aceste divinit[\i r[uf[c[toare sunt adesea invocate ca slujitoarele lui Alexandru cel Mare, fiindc[]n unele manuscrise ale *Alexandriei* se poveste=te c[marele cuceritor ar fi dat sticla cu ap[vie, d[ruit[de Evant,]mp[ratul gymnosofi=tilor,]n p[strarea slujnicilor sale, dar c[acestea au b[ut ap[=i, devenind nemuritoare, au dob`ndit aripi =i s-au pref[cut]n *iele...*

În colindele ce se c`nt[pe uli\ele satelor]n zilele de iarn[, Alexandru Machedon este]nvoat, uneori, pentru a m[ri dispozi\ia de umor =i voie bun[. Ba chiar =i]n cuprinsul ora\iilor de nunt[apar reminiscen\ele din *Alexandria...*

În sf`r=it, numeroasele urme l[sate]n basme,]n toponimia =i onomastica popular[(Darie, Ruxanda, Cleofila, Candachia),]n pictura bisericeasc[(zugr[virea lui Alexandru al[turi de Por]mp[rat =i de Darie,]n scena infernului, sau a lui Ducipal pe pere\ii unor biserici de sat din Oltenia) – toate sunt dovezi incontestabile de intensitatea cu care a r[zb[utut =i tr[ie=te]nc[]n sufletul popular de azi romanul de vitejie =i de miraculos al celui mai mare cuceritor din lumea antic[.

Nicolae CARTOJAN, *Istoria literaturii rom`ne vechi*, Bucure=ti, Editura Minerva, 1980, p. 134.

Ferici\ii \ntru pomenire str[mo=ii no=tri se \ndeletniceau cu pu\in[plug[rie =i cu cre=terea vitelor. Despre =tiin\va prea mare a c[r\ii nu prea aveau habar. Cu grele st[ruin\i ajungea la cunoa=terea buchiilor =i a ceaslovului vreun fecior de logof[t boieresc...

+i pe c`nd str[mo=ii no=tri tr[geau brazde cu plugul =i=duceau oile la ima=, boierii cei vechi, singurii c[rturari din \ara asta, se n[c]jeau zile =i s[pt[m`ni ca s[dezlege pildele \mp[ratului Solomon, ori citeau cu uimire via\va prea\in\leptului Esop, r`deau cu toat[inima de n[zdr[v[niile =i de =iriclicurile lui Bertold =i cugetau vis[tori la ispr[vile =i r[zboaietele marelui \mp[rat Alexandru Macedon.

Aceste c[r\i pu\ine, la care se mai ad[ugeau *Vie\ile sfin\ilor*, erau \ndestul[toare pentru un c[rturar din vremea aceea. Alt c[rturar simplu =i cuminte le t[lm[cise dintr-o limb[str[in[.]n\elegerea cetitorului era la nivelul \n\elegerii norodului, \n a c[rui limb[erau chiar f[cute t[lm[cirile...

Dar vremurile s-au schimbat, lumea s-a sub\iat. Acuma alt[literatur[trebuie neurasteniza\ilor veacului al XX-lea...

Au disp[rut str[mo=ii dumneavoastr[. Nu mai cetesc *Vie\ile sfin\ilor*, *Esopia*. Se odihnesc; fie-le \[r`na u=oar[. Str[nepo\ii de toate felurile cetesc romane subtile. Str[nepoatele logofeteselor ascult[la Paris cum c`nt[*Cuco=ul* lui Rostand.

Numai fra\ii no=tri cei de la plug nu s-au schimbat. Via\va acuma le e cu mult mai grea. P[durile cele vechi ale lui Dumnezeu li s-au \nchis; p[m`ntul acum e st[p`nit cu asprime =i s-a \mpu\inat; =i locurile de morminte \ncep a se pl[ti cu bani. Sunt mai s[raci =i mai tri=ti; sufletul li-i \nveninat; dar \n privin\va c[rtur[riei nu s-au schimbat. Ei au r[mas tot la *Alexandria*, la *Esopia*, =i la *Vie\ile sfin\ilor*. C[rturarii sunt mai mul\i acuma; \n =coli se \nva\ lucruri felurite, dar sufletul lor nu pricepe dec`t lucrurile simple, clasicele pove=ti =i \n\eleptele glume de la 1800.

Mihail SADOVEANU, *Opere*, vol. 19, Bucure=ti, Editura pentru literatur[, 1964, p. 47-53.

Dintre c[r\ile populare, *Alexandria* =i *Esopia* s-au bucurat de cea mai mare r[sp`ndire \n lume, fiind difuzate \n mii de edi\ii diverse, \n literatura celor mai multe popoare, mai cu seam[europene. Pe deasupra, mereu se descoper[vechi manuscrise, prelucr[ri =i adapt[ri \n proz[=i versuri, se

fac studii =i se dovede=te circula'ia neobi=nuit[pe care au avut-o aceste scrieri.

Fire=te, fiecare dintre cele dou[c[r]vi populare a plecat ini'ial de la un prototip, dar acesta nu s-a p[st[rat niciodat[]n forma dint`i, ci a suferit diferite schimb[ri, potrivite cu locul =i epoca]n care cartea a p[truns]ntr-o literatur[, sau cu condeiul sub care a intrat]n redac'ie. De aceea, ca multe alte c[r]vi populare, *Alexandria* =i *Esopia* s-au regenerat continuu, au devenit vii =i au fost receptate de masele de cititori nu ca ni=te c[r]vi venite din afar[, ci ca scrieri de veacuri]ntregi ale p[m`ntului local. }n felul acesta au fost sim'ite ca opere na'ionale =i s-au integrat patrimoniului literar na'ional...

Alexandria avea s[satisfac[toate gusturile. Acest „roman“ popular s-a transpus]n rom`ne=te, probabil spre sf`r=itul secolului al XVI-lea. }n 1794, „la Sibii“ Simeon Pantea din „Selceaua de Sus“ a pus banii, iar Petru Bart, harnic tipograf, a scos de sub teasc]nt`ia oar[o *Alexandrie* tip[rit[...

}n literatura rom`n[*Esopia* a fost adaptat[probabil]ncep`nd de pe la sf`r=itul secolului al XVII-lea. Costea Dasc[lul din +cheii Bra=ovului, harnic =i iscusit scriitor de c[r]vi populare, ne-a l[sat o copie a *Vie'ii lui Esop (Istoria lui Isop)*... Tot Petru Bart a tip[rit la Sibiu =i *Esopia* (1795), la un an dup[ce scosese *Alexandria*.

De acum]nainte cele dou[frumoase c[r]vi populare au avut o soart[unit[]n literatura rom`neasc[...]nfr[\\irea celor dou[c[r]vi continu[=i]n redac'ia lui M. Sadoveanu. Din 1956 *Alexandria* =i *Esopia*,]n redac'ia lui M. Sadoveanu, au ap[rut unite]ntr-un volum, devenind parc[]n literatura rom`neasc[mai str`ns legate una de alta.

I. C. CHI|IMIA, *Probleme de baz[ale literaturii rom`ne vechi*, Bucure=ti, Editura Academiei Rom`ne, 1972, p. 397.

Ciclul de scrieri cu caracter mai mult sau mai pi'in profan, povestiri, romane, c[r]vi astrologice =i didactice ne introduc pe noi, rom`nii,]n ritmul literaturii universale; c[ci toate aceste c[r]vi au avut]n Evul Mediu o circula'ie foarte intens[]n literaturile tuturor popoarelor europene. Este drept, aceste scrieri vin la noi cu oarecare]nt`rziere, care se explic[prin]mprejur[rile istorice]n care s-a dezvoltat poporul rom`nesc. O istorie a literaturii nu poate s[ignoreze aceste texte, cu toate c[ele sunt traduse

și, deci, n-au pecetea originalității geniului românesc. Dar aceste scrieri au fost cetite, au fost apreciate într-un fel sau altul; ele au exercitat o influență asupra sufletului cetitorilor, uneori asupra maselor mari ale poporului; cu alte cuvinte, această literatură a îndeplinit o funcție socială, așa cum îndeplinește orice literatură.

Această literatură, formată din tradiții creștine întreșute de motive cristice din Vechiul Testament și de elemente folclorice de la diferite popoare, se naște în Bizanț, de unde uneori direct, dar mai des prin intermediul slavilor, se traduce în românește. Traducerea unora din aceste cărți se face odată cu cele dintr-o texte religioase, adică prin secolul al XV-lea.

Scrierile cu caracter literar gătesc o foarte bună primire la noi; dovadă este numărul mare de manuscrise ce s-au păstrat, cu toată vitregia vremurilor prin care a trecut țara noastră, precum și infiltrarea adâncă a elementelor din această literatură în folclorul nostru, elemente care puteau să vină și pe cale orală.

+tefan CIOBANU, *Istoria literaturii române vechi*, Chișinău, Editura Hyperion, 1992, p. 239.

La noi cărțile populare au fost citite începând din secolul al XIV-lea în limba slavă. Traduse în românește și prelucrate în sec. al XVII-lea și al XVIII-lea, unele chiar în primele decenii ale secolului al XIX-lea, cărțile populare au adus în atenția cititorilor români cunoștințe referitoare la terminologia pedagogică, la durata studiilor, mediului școlar, obiectele de învățământ, figuri de dascăli celebri din antichitate, metodele de învățământ și foloasele învățării. Prin expunerea lor într-o formă populară, asociate întotdeauna cu elemente narative (uneori chiar de basm) aceste cunoștințe au fost atât de profund asimilate de poporul nostru, încât astăzi nu se mai distinge originea lor exotică...

La români, ca și la alte popoare, cărțile populare antice și medievale au ajutat într-o măsură foarte mare procesul de învățământ.

Meritul lor deosebit este că acest ajutor l-au oferit în primul rând populației nevoiașă, dar majoritare, din țărguri și sate. Conținutul general al problemelor pedagogice oglindite în cărțile populare cu caracter exotic aparține țărilor antice și medievale din Orient și Occident. Asimilarea

creatoare a conținutului de către cititorii români a fost însă atât de adânc și generalizat, încât s-a încorporat, cu timpul, în gândirea pedagogică proprie a poporului român, care s-a transmis de la o generație la alta, prin forma scrisului, mijlocul principal de difuzare a culturilor populare. Dar ultimele cercetări au dovedit și o circulație orală a acestora. Astfel ne explicăm numeroasele similitudini ale gândirii noastre pedagogice din culturile populare cu cea din creația populară orală.

Dan SIMIONESCU, *Contribuții*, București, Editura Eminescu, 1984, p. 21.

Povestea lui Archirie și Anadan, păstrată în aproximativ 15 manuscrise din secolul al XVIII-lea în B.A.R.S.R., ne-a venit prin filiera slavă... Unul din aceste texte de circulație în manuscris a reprodus cu mici intervenții proprii Anton Pann în tipografia sa din 1850, *Înțeleptul Archir cu nepotul său Anadan*.

Povestea datează, după cercetările cele mai noi, din veacul al VI-lea înainte de erea noastră și a fost stilizată în Asiria.

Archirie și Anadan este de fapt ceea ce germanii numesc un Hofroman, un roman de curte, care pune în lumină, alături de înțelepciune, credința unui vasal. Archirie, sfetnicul împăratului Sinagrip (numele apar ușor alterate), neavând copii, adoptă de Anadan și-l încredințează unui dascăl ca să-l învețe *Bucoavna*, *Ceaslovul* și *Psaltirea*. El însuși îi dă zilnic sfaturi, sub forma unor sentințe morale, privitoare la respectul cuvenit lui Dumnezeu, părinților și stăpînitorilor, privitoare la lăcomie, zgârcenie, cîlnărie, primirea oaspeților, carieră, însurătoare, necesare unei comportări corecte în societate. Apoi, Archirie prezintă pe Anadan împăratului și, fiind bătrîn, îl lasă în slujbă în locul său, retrăgându-se la casele lui. Anadan, caracter rău, dornic a moșteni mai repede pe tatăl său adoptiv, pune la cale uciderea lui... În cele din urmă, Anadan și dă duhul spre a se împlini proverbul că „cine sapă groapa altuia, el intră în ea”...

Dacă *Archirie și Anadan* este un roman de curte, în care vasalul, chiar condamnat la moarte, servește mai departe cu devotament pe împărat, *Istoria lui Esop* vede de te dimpotrivă o altă concepție despre libertate, tinzând la eliberarea sclavului de sub exploatarea stăpînului. Prin caracterul lor didactic moralist, cele două romane au putut totuși să fuzioneze, *Archirie*

=i *Anadan* fiind încorporat în *Povestea vieții lui Esop...* cu deosebire doar că Archirîe se numește Esop, Anadan – Enion, Sinagrip – Licaron =i faraonul – Netinav, ca în *Alexandria*.

Alexandru PIRU, *Istoria literaturii române de la origini până la 1830*, București, Editura Enciclopedică =i Enciclopedică, 1977, p. 376.

Cine citește astăzi în paralel *Alexandria* =i *Istoriile lui Herodot*, traduse în limba română în secolul XVII de către Nicolae Milescu, nu are impresia că se află în fața unei cărți populare =i a unei opere savante. =i Într-o carte, =i în cealaltă Darius nu se bate cu scîvi, ci cu tătarii, așa cum =i Într-o parte, =i în cealaltă legenda se întreșese cu evenimentul real; în ambele scrieri este practicată rescrierea =i Milescu face în versiunea lui, nici mai mult =i nici mai puțin, 330 de interpolări. Este adevărat că în *Alexandria* apar căpcuni, psări =i raci care mîncă oameni, dar imaginarul din această carte pare o firească prelungire a celui din cărțile dedicate muzelor de către Herodot.

Cărțile populare ne conduc spre o lume în care imediatul se întrepîtrunde cu utopia sau cu posibilul. Este indicația pe care ne-o oferă ilustrațiile lui Năstase Negrule la *Alexandria* cu cetăți care sunt toate imagini ale unei lumi ideale, așa cum toate personajele sunt exemplare, fără trăsături individualizate. Cărțile poporane ne restituie mentalul colectiv din societățile tradiționale, iar variantele ne vorbesc despre variatele atitudini în fața morții, a dragostei, a curajului sau a fricii.

Cartea populară transmite prin manuscrise a tras spre același orizont pe cei care =tiau să citească =i care antrenau după ei pe cei care =tiau să asculte. Procesul de didacticizare a acestei literaturi în epoca Luminilor =i refularea ei în lumea satelor în sec. al XIX-lea, în Sud-Estul european, ne pot arăta modul în care s-a desfcut cultura comună tradițională, în mare parte sub impulsul expansiunii puternice a cărții imprimate care a separat cultura orală de „print culture”. Cartea tipărită a interiorizat imaginarul, a încurajat reflexia, a raționalizat discursul, dar a fost folosită =i ca instrument de ascensiune socială: „print culture” a deschis noi orizonturi, spre care nu a demarat întreaga societate a trecutului.

Alexandru DUȚU, *Criticii, imagini, constante*, București, Editura Eminescu, 1985, p. 242.

Esop =i Anton Pann, iat[o apropiere tentant[=i deloc hazardat[]n cadrul cercet[r]ii noastre! Sosind, unul din legend[, iar cel[lalt]ndrept`ndu-se spre ea, ambii au devenit veritabili eroi de roman popular — unul scris, altul doar ipotetic —]nt`lnindu-se pe acelea=i lungimi de und[ale „sophiei“, caracteristic[unor colectivit[]ntre care istoria a stabilit un complicat sistem comunicant. C[Esop a fost samian, frigian sau messembrian, aceasta nu are prea mare importan[. Prin Planudes, Bizan[ul a certificat din nou existen[a omului devenit,]nc[]nainte m[rturiei bunului Herodot, un simbol de necontestat al speciei. „...Nici t`lcuirea, nici cuv`ntarea, nici din istoria cea mai dinainte de el]nv[`nd, ci cu fabule, adic[cu pilde =i pov[]uiri v`neaz[min[ile care-l ascult[...“ Esop este probabil unul dintre cei mai vechi „picaro“ din]nuturile m`ng`iate de briza Mediteranei. +i posterit[]i i-a pl[cut s[-l p[streze a=a, r[t[cind cu o „minte slobod[“ pe drumurile Orientului, de=i „legea oamenilor i-au dat trupul robiei“. Nu e oare fireasc[aceast[r[scump[rare prin „pild[“ =i epithimie a sclavului care dovedea astfel exemplarul s[u ata=ament fa[de semeni? Alexandru Machedon pornise]ntr-un periplu fantastic]mpins de resortul unei dorin[ez[toare de a cunoa=te fiin[ve =i t[r`muri minunate. Esop =i, mai t`rziu, Anton Pann convertesc totul]n aventur[interior[, dovedind - oare a c`ta oar[? - c[umanismul]n virtutea „universalilor“, a legilor morale, este o permanen[]n toate epocile istorice. Impresioneaz[ast[zi laconismul „pildelor“ extrase din experien[a]n primul r`nd social[a colectivit[]ilor care au cunoscut din plin ultragiul sclaviei.

Mircea MUTHU, *Literatura rom`n[=i spiritul sud-est european*, Bucure=ti, Editura Minerva, 1976, p. 144.

CUPRINS

<i>Not[asupra edi\iei</i>	2	
<i>Cuv`nt]nainte</i>	3	
ISTORIA MARELUI }MP{ RAT ALEXANDRU MACEDON,		
}N VREMEA C~ND ERA CURSUL LUMII 5250 DE ANI	7	
DESPRE NETINAV-}MP{ RATUL	8	
DESPRE OLIMPIADA	10	
NA+TEREA +I COPIL{ RIA LUI ALEXANDRU	11	
DESPRE DUCIPAL	14	
}NCEPUTURILE LUI ALEXANDRU	16	
ALEXANDRU-CRAI	20	
}NCEPUTUL CU DARIE-}MP{ RAT	21	
CUM A CUCERIT ALEXANDRU CET{ I +I { RI	23	
DESPRE MULTE INUTURI MINUNATE	51	
DESPRE R{ ZBOIUL CU POR	64	
DESPRE ARA AMAZOANELOR +I ALTE CUPRINSURI +I }MP{ RA II	68	
CUM A }MP{ R IT ALEXANDRU }MP{ R{ IILE	79	
MOARTEA LUI ALEXANDRU	88	
ISTORIA SFIN ILOR VARLAAM +I IOSAF DE LA INDIA		93
ISTORIA PRAE}N ELEPTULUI ARCHIR CU NEPOTUL S{ U ANADAM ...		135
ESOPIA sau VIA A +I PILDELE }N ELEPTULUI ESOP		156
VIATA LUI ESOP		157
PILDELE +I }NV{ { TURILE LUI ESOP		199
VULTURUL +I VULPEA		199
VULTURUL +I R{ DA+CA		199
PRIVIGHETOAREA +I ERETELE		200
VULPEA +I APUL		201

VULPEA +I LEUL	201
M~ A (PISICA) +I CUCO+UL	202
VULPEA	202
VULPEA +I RUGUL	203
VULPEA +I CROCODILUL	203
CUCO+II +I POT~RNICHEA	204
VULPEA +I FIGURA DE IPSOS	204
C{ RBUNARUL +I N{ LBITORUL	204
PESCARI	205
L{ UD{ ROSUL	205
CEL CARE F{ G{ DUIE+TE CE NU POATE DA	205
VICLEANUL	206
PESCARI	206
}N+EL{ TORUL	207
BROA+TELE	207
B{ TR~NUL +I MOARTEA	208
B{ TR~NA +I DOCTORUL	208
P{ S{ RARUL +I +ARPELE	208
V~N{ TORII +I CASTORUL	209
V{ DUVA +I G{ INA	209
M~ A +I +OARECII	210
VULPEA +I MAIMU A	210
DELFINUL +I UN ALT PE+TE MARE	211
BUC{ TARUL +I C~INELE	212
C~INELE +I LUPUL	212
C~INELE, CUCO+UL +I VULPEA	213
LEUL +I BROASCA	213
LEUL, VULPEA +I M{ GARUL	214
LEUL +I URSUL	214
FURNICA +I PORUMBI A	215
BOLNAVUL +I DOCTORUL	216
GR{ DINARUL +I M{ GARUL	216
GOSPODINA, SLUJNICILE +I CUCO+UL	217
M~ A +I PILA	217
MU+TELE +I MIEREA	218
APUL +I LUPUL	218
RACUL +I VULPEA	219
OMUL F{ R{ CARTE (NE+TIUTOR)	219

HO II +I CUCO+UL	220
CORBUL +I +ARPELE	220
PORUMBELII +I CIOARA	221
CIOARA	221
DOI ZEI	221
LUPUL +I OAIA	222
IEPURII +I VULTURII	222
FURNICILE	223
PISICA +I LILIAACUL	223
P{ S{ RARUL +I O PASERE	224
C{ L{ TORUL	224
COPILUL +I MAM{ -SA	224
CIOBANUL +I MAREA	225
RODIILE +I MERELE	226
SOBOLUL +I MAM{ -SA	226
DOI M{ GARI	226
M{ Garii	227
CIOBANUL +I OILE	227
M{ GARUL +I VULPEA	228
M{ GARUL +I BROA+TELE	228
M{ GARUL +I CORBUL	229
C{ L{ TORII	229
M{ GARUL +I VULPEA	229
G{ INA +I R~NDUNICA	230
C{ MILA	230
+ARPELE	230
PORUMBELUL	231
PORUMBI A +I CIOARA	231
FIICA +I MAMA	232
PESCARI	232
M{ GARUL +I CALUL	233
OMUL +I URIA+UL	233
VULPEA +I P{ DURARUL	234
OMUL +I IDOLUL	234
DOI C~INI	235
PESCARUL	235
CORBUL +I MAM{ -SA	236
V{ CARUL	236

FURNICILE +I GREIERA+UL	237
VUITURUL +I ARCA+UL	237
VIERMELE +I VULPEA	238
OMUL +I G{ INA	238
LEUL +I VULPEA	238
GR{ DINARUL +I +ARPELE	239
LUPUL +I BABA	239
APUL +I LUPUL	240
MU+COIUL	240
TR~MBI A+UL +I OSTA+II	241
MO+NEAGUL	241
CERBUL	242
LEUL +I GLIGANUL	243
LEUL, +OARECELE +I VULPEA	243
COPIUL +I MAM{ -SA	243
COPILUI +I SCORPIA	244
CORBUL +I VULPEA	244
CERBUL +I V~N{ TORII	244
VR{ JITORUL (ASTRONOMUL)	245
C~INELE	245
C{ MILA	246
GR{ DINARUL +I +ARPELE	246
CUCO+II	246
BOII	247
M{ GARUL	247
<i>Aprecieri</i>	248

C{R|I POPULARE

Ap[rut: 1998. Format: 70x108^{1/32}

Coli tipar: 11,55. Coli editoriale: 12,37. Tiraj: 5000 ex.

Casa de editur[«LITERA»

str. B. P. Hasdeu, nr. 2, Chi-in[u, MD 2005, Republica Moldova

Operator: *Vitalie E=anu*

Tehnoredactor: *Olga Perebikovski*

Corector: *Valentina Solovei*

Redactor: *Mihai Papuc*

Editor: *Anatol Vidra=cu*

Tiparul executat sub comanda nr. 4015.

Concernul „PRESA”, str. Vlaicu P`rc[lab, nr. 45,

Chi-in[u, MD 2012, Republica Moldova

Departamentul Edituri, Poligrafie =i Comer\ul cu C[r\i